

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 51

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

54. évfolyam

2011. február 17.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
466. plenáris ülés, 2010. október 19–21.		
2011/C 51/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A munkavállalók pénzügyi részvétele Európában (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2011/C 51/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Változások és kilátások a fémfeldolgozó iparban (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2011/C 51/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az államadóssággal kapcsolatos válság hatása az EU irányítására (saját kezdeményezésű vélemény)	15
2011/C 51/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Transzatlanti kapcsolatok és az európai szociális modell nemzetközi szintű előmozdítása (saját kezdeményezésű vélemény)	20
2011/C 51/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi módszer megújítása (iránymutatás) (saját kezdeményezésű vélemény)	29

HU

 Ár:
4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság**466. plenáris ülés, 2010. október 19–21.**

2011/C 51/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint tőkéjük fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 54. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról (COM(2010) 388 végleges – 2008/0173 (COD)) 35	35
2011/C 51/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a részvénytársaságok egyesüléséről (COM(2010) 391 végleges – 2008/0009 (COD)) 36	36
2011/C 51/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Európai stratégia a tiszta és energiatakarékos járművekről (COM(2010) 186 végleges) 37	37
2011/C 51/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a kulturális és kreatív iparágak potenciáljának felszabadításáról (COM(2010) 183 végleges) 43	43
2011/C 51/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv az emberkereskedelem megelőzéséről, továbbá az ellene folyó küzdelemről és az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről COM(2010) 95 végleges – 2010/0065 (COD)) 50	50
2011/C 51/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az aktív időskor európai évéről (2012) (COM(2010) 462 végleges) 55	55
2011/C 51/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A magán- és állami beruházások mobilizálása a gazdasági fellendülés és a hosszú távú szerkezeti változások érdekében – A köz-magán társulások fejlesztése (COM(2009) 615 végleges) 59	59
2011/C 51/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelv a közös hozzáadott-értékkadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a minimális általános adómérték tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség időtartama tekintetében történő módosításáról (COM(2010) 331 végleges – 2010/0179 (CNS)) 67	67

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

466. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. OKTÓBER 19–21.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A munkavállalók pénzügyi részvétele Európában (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 51/01)

Előadó: **Alexander GRAF VON SCHWERIN**

Társelőadó: **Madi SHARMA**

2010. február 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A munkavállalók pénzügyi részvétele Európában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítása miatt a közgyűlés úgy határozott, hogy az októberi plenáris ülésen bocsátják szavazásra ezt a véleményt, és az Eljárási szabályzat 20. cikke alapján Alexander GRAF von SCHWERIN-t nevezik ki főelőadónak.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott 466. plenáris ülésén 170 szavattal 9 ellenében, 22 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A munkavállalók pénzügyi részvétele lehetőséget nyújt arra, hogy a vállalatok éppúgy, mint munkavállalóik, valamint összességében a társadalom is, jobban és jelentősebb mértékben részt vehessenek a gazdasági tevékenység egyre európaiabbá válásának sikerében. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság ezért ezzel a saját kezdeményezésű véleménnyel szeretné felhívni a közvélemény figyelmét erre a témára. A vélemény **célja, hogy egy olyan keret kidolgozására ösztönözze Európát**, amely támogatja a társadalmi és gazdasági kohéziót Európában azáltal, hogy megkönnyíti a munkavállalók pénzügyi részvételének különböző szinteken való alkalmazását (pl. nyereségrészesedés, dolgozói részvények, vagyonváltozást okozó kifizetések).

1.2 Ahogy Európa növekedett, úgy terjesztették ki a vállalkozások, köztük különösen a kis- és középvállalatok (kkv-k) is, határokon átnyúlóan tevékenységi körüket. Az **EU 2020 stratégia egyik prioritása** az, hogy a középpontba állítsa a kisváll-

alkozói intézkedéscsomag megvalósítását – különösen a kkv-k pénzügyi helyzetének javítását illetően. A munkavállalók pénzügyi részvétele ennek során e cél elérésének egyik mechanizmusa lehet, és így **erősítheti az európai kkv-k versenyképességét**. A vállalat méretétől függetlenül a munkavállalói pénzügyi részvétel modelljeinek tiszteletben kell tartaniuk az üzemi szinten alkalmazott megoldásokat és védelmeznüik kell a munkavállalói jogokat, hogy figyelembe vehessék a vállalatok és az országok különbözőségét.

1.3 *E saját kezdeményezésű vélemény célja ezért, hogy*

— **újjáélessze a munkavállalók pénzügyi részvétele körüli európai szintű vitát, és új impulzusokat adjon egy, az egész Unióra kiterjedő vitának,**

— **felhívja a közvélemény figyelmét a témára, és mind európai szinten, mind a tagállamokban arra biztassa a szociális partnereket, hogy karolják fel ezt a témát,**

- azonosítsa a munkavállalók határokon átnyúló pénzügyi részvételének akadályait és **lehetséges megoldásokat mutasson fel**,
- ahol szükséges, megoldások kidolgozására **szólítsa fel a megfelelő európai intézményeket**,
- **világítson rá a további vizsgálatot igénylő, még nyitott kérdésekre**.

1.4 A munkavállalói pénzügyi részvétel bevezetésének önkéntes alapon kell megvalósulnia. Nem helyettesítheti a jelenlegi díjazást, hanem **kiegészítést** kell jelentenie a **díjazási rendszer mellett**, és nem fékezheti a tulajdonképpeni bértárgyalásokat. A munkavállalók számára érthetőnek kell lennie, ennyiben tehát kiegészíti a munkavállalói részvétel más formáit. A munkavállalói pénzügyi részvételnek a nyugdíjrendszerektől függetlennek kell lennie, egyénileg azonban alkalmazható a nyugdíj-előtakarékosság elemeként.

1.5 A munkavállalók pénzügyi részvételének kívánt haszna a következő:

- **növeli a helyi vásárlóerőt** és ezáltal javítja a vállalatok esélyeit is az adott régióban,
- a **jó vállalatvezetés** kiváló minőségű **elemeként** hozzájárul a bevételek emelkedéséhez a vállalat sikerében való részesedés révén,
- a **vagyonépítés részeként növeli a motivációt** és a vállalattal való erősebb azonosulás révén a munkavállalóknak a vállalathoz való kötődését is elősegíti.

1.6 Az EGSZB ezért azt **kéri**, hogy bocsássonak ki egy **új** (az 1992. július 27-i 92/443/EGK-hoz hasonló) **tanácsi ajánlást** a munkavállalóknak a nyereségben és a vállalat sikerében való részesedésének támogatásáról, valamint terjesszenek elő javaslatokat arról, hogy a határokon átnyúló tervek akadályaival hogyan kell eljárni.

1.6.1 Ehhez európai szinten a következő intézkedéseket kell meghozni:

- 1) A munkavállalók pénzügyi részvételének alkalmazását **közös elvek alapján** meg kell könnyíteni.
- 2) A munkavállalói pénzügyi részvétel időközben megnövekedett arányát és formáinak különféleségét elemezni kell és a gyakorlatban érthető módon ábrázolni kell, hogy **könnyebbé váljon alkalmazásuk, főként a kkv-k körében**.
- 3) A **határokon átnyúló tevékenységet folytató vállalatokat támogatni kell** abban, hogy EU- és EGT-tagállamoként megszüntessék elsősorban az adóügyi akadályokat, hogy a munkavállalók pénzügyi részvétele révén könnyebb

legyen elérni a munkavállalók nagyobb kötődésének és a vállalattal való azonosulásának célját.

- 4) Ki kell dolgozni a **munkavállalók pénzügyi részvételek olyan formáit, amelyekkel javítható** különösen a vállalatok által biztosított **kínálat**, a munkavállalók részvétele, a vagyonépítés egyéni támogatása, a munkavállalóknak a vállalat eredményében való növekvő részesedése, valamint a határokon átnyúló átvitel.
- 5) A tulajdonjogok érvényesítésének és az érintett munkavállalók ezzel összefüggő felelősségvállalásának kedvező hatása hozzájárulhat a **vállalatirányítás erősítéséhez**.
- 6) Továbbra is ismertetni kell a munkavállalók pénzügyi részvétele terén tapasztalható **legjobb gyakorlatokat**, és ezzel hozzá kell járulni ezek terjesztéséhez. Az ilyen tevékenységeket **az uniós költségvetésben külön költségvetési tétel keretében** kell finanszírozni.
- 7) A **munkavállalók pénzügyi részvétele vállalatutódlási modellként** (*employee-buy-out*) fokozni tudja az európai vállalatok folyamatosságát és ezáltal versenyképességét, valamint ugyanakkor a régióhoz tudja kötni őket.
- 8) A munkavállalók bére, valamint vásárlóereje elmarad a termelékenységnövekedés és a részvényesek bevétele mögött. ⁽¹⁾ A pénzügyi piacok válságának hatásai a függő helyzetű foglalkoztatottak számára is negatív következményekkel járnak. A munkavállalói pénzügyi részvétel itt, formájától függően – **részben – kompenzálhatja a vásárlóerő csökkenését, és korrigálhatja a visszatérő ingadozásokat**, de nem helyettesítheti a bérek és fizetések növekedését.
- 9) **Ki kell építeni a munkavállalói pénzügyi részvételnek a vállalatokat és a munkavállalókat érintő vonatkozásairól szóló információforrásokat**, valamint független intézmények, vagyis nem kormányzati szervezetek továbbképzési és tanácsadási kínálatát.
- 10) Ahol a kollektív megállapodások szokásosak, ott a munkavállalók pénzügyi részvételének feltételeit a kollektív megállapodások keretében is szabályozni kell.

2. Háttér

2.1 Az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság

A Tanács (később az Európai Unió Tanácsa) a munkavállalók vállalati nyereségben való részesedésének előmozdításáról szóló ajánlása ⁽²⁾ már 1992-ben megfogalmazta az **általános alapelveket, amelyeket az EGSZB támogat**:

- rendszeres alkalmazás,

⁽¹⁾ További bizonyítékok: D. Vaughan-Whitehead, *The Minimum Wage Revisited in the Enlarged EU*, 2010, Edward Elgar-ILO

⁽²⁾ 92/443/EGK.

- előre meghatározott formula alapján történő kiszámítás,
- a hagyományos díjazási rendszer mellett történő alkalmazás,
- a részvétel változtathatósága a vállalat sikerétől függően,
- hozzáférhetőség valamennyi munkavállaló számára,
- alkalmazás magán- és állami vállalatokra is,
- alkalmazás bármely méretű vállalat esetében,
- a modellek egyszerűsége,
- a munkavállalók tájékoztatása és továbbképzése a modellekről,
- a bevezetés és a modellekben való részvétel önkéntessége.

Az Európai Bizottság „Keretfeltételek a munkavállalók pénzügyi részvételének ösztönzéséhez” című közleménye ⁽³⁾ 2002-ben megerősítette ezeket az alapelveket.

2.2 Az Európai Bizottság megbízásából készült PEPPER-jelentések

2.2.1 Eredmények: A munkavállalói pénzügyi részvétel pozitív dinamikája

A PEPPER-jelentések tanúsítják, hogy ez a téma mindig fontos az európai politika számára: A PEPPER-IV-jelentés ⁽⁴⁾ megállapítja, hogy **az EU-27-ben az elmúlt évtizedben folyamatosan növekedett a munkavállalók pénzügyi részvétele.** Az 1999–2005 időszakban az olyan vállalatok aránya, amelyek valamennyi munkavállaló számára elérhető tőkerészesedési modelleket kínálnak, átlagosan 13 %-ról 18 %-ra, vagyis 5 százalékponttal nőtt, a nyereségrészesedési modellek esetében ez az arány átlagosan 29 %-ról 35 %-ra, vagyis 6 százalékponttal nőtt (CRANET-adatok, valamennyi országra vonatkozó súlyozott átlagértékek). Ugyanígy megnövekedett azoknak a munkavállalóknak az aránya, akik, ha kisebb méretekben is, részt vesznek ezekben a modellekben (az európai munkakörülményekről szóló felmérés adatai).

2.2.2 Ajánlások:

A PEPPER-IV-jelentés javasolja, hogy az **Európai Unió Tanácsa ajánlást** bocsásson ki **a munkavállalói pénzügyi részvétellel foglalkozó európai platformra vonatkozóan.** Az önkéntesség elvét követő alapvető transznacionális „építőelem”-modell a pénzügyi részesedés valamennyi alkalmazott formáját magában foglalja:

- 1) nyereségrészesedés (készpénzben, elhalasztva vagy részvényalapon),
- 2) egyéni tőkerészesedés (dolgozói részvények vagy részvényopciók),
- 3) az ESOP-konceptió (kollektív tőkerészesedési modell, amelyet a bér mellett nyújtott nyereségrészesedés finanszíroz).

Ez ugyanakkor mozgásteret nyit a munkavállalói pénzügyi részvétel új formái számára. Az egyes esetekre szabott megoldásokhoz **valamennyi modul kombinálható lenne egymással.**

2.2.3 Opcionális adóügyi ösztönzők támogatása

Az adóügyi ösztönzők ugyan nem elengedhetetlen feltételei a munkavállalók pénzügyi részvételének, egyértelműen kedvező hatásaik mutatkoznak azonban meg az ezt alkalmazó országokban. A tagállamok kizárólagos adóügyi hatáskörétől függetlenül a **koordináció, az egyeztetés és a kölcsönös elismerés** hozzájárulhat ahhoz, hogy könnyebbé váljon a munkavállalók pénzügyi részvétele a határokon átnyúló tevékenységet folytató vállalatok esetében. A szabványosított esetekre vonatkozó **„tényleges adókulcsok” kiszámítása** lehetővé tenné az EU-27-en belüli közvetlen összehasonlítást, és ezáltal további harmonizációra nyújtana lehetőséget. Amíg opcionálisak, addig elkerülhetők a nemzeti joggal való összeütközések.

2.2.4 A jelenlegi helyzet áttekintése

A szociális partnereknek és a politikai döntéshozóknak egyértelmű, részletes áttekintésre van szükségük az alkalmazott nemzeti modellekről, azok kínálatáról és igénybevételéről. Mindmáig nem állnak rendelkezésre a munkavállalói pénzügyi részvételről szóló célzott vizsgálatokból származó, országokat átfogó adatok. Ezt a hiányt pótolni kell, például rendszeres adatgyűjtéssel.

2.3 Az Európai Bizottság által támogatott projektek előkészítése: „építőelem-modell” európai megközelítés

2.3.1 A munkavállalói pénzügyi részvétel EU-tagállamokban létező sokrétű, igen különböző modelljeinek összekapcsolása érdekében az Európai Bizottság előkészítő munkálatokat támogatott egy úgynevezett **„építőelem-modell” (building block approach)** megközelítéshez. ⁽⁵⁾ Ez a megközelítés megkülönbözteti majd a munkavállalók pénzügyi részvételének Európában alkalmazott három alapvető formáját (nyereségrészesedés, egyéni tőkerészesedés és az ESOP-konceptió, ld. a mellékletet is).

2.3.2 Az „építőelem-modell” **megfelel az Európai Bizottság követelményeinek** (átláthatóság, a diszkrimináció kerülése stb.). Az adóügyi előnyök nyújtását a modell nem szabja feltételként, és nem is zárja ki. Valamennyi elem fakultatív mind a vállalatok, mind a munkavállalók számára, és a vállalatok speciális igényeinek megfelelően kombinálhatók egymással.

⁽³⁾ COM(2002) 364 végleges.

⁽⁴⁾ The PEPPER IV Report – Assessing and Benchmarking Financial Participation of Employees in the EU-27, Berlin, 2009; <http://www.eurofound.europa.eu/areas/participationnetwork/pepperreports.htm>; német, francia és angol nyelvű összefoglaló a következő címen érhető el: <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

⁽⁵⁾ Eredmények: J. Lowitzsch et al., Mitarbeiterbeteiligung für ein Neues Soziales Europa [Munkavállalói részvétel egy új szociális Európáért], Berlin/Párizs/Brüsszel 2008; Róma 2009, Krakkó 2010; német, francia és angol nyelvű összefoglaló a következő címen érhető el: <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

2.3.3 A PEPPER-IV-jelentés azt feltételezi, hogy egy határon átnyúlóan alkalmazható, valamennyi EU-tagállamban egységes támogatásban részesülő pénzügyi részvételi modell valamennyi résztvevő számára növelné a munkavállalók pénzügyi részvételének vonzerejét. Főként a több országban telephellyel rendelkező vállalatok profitálnának abból, hogy az egységes modellel kisebb adminisztratív terhek járnak, a modell ugyanakkor megkönnyítené az országok közötti hordozhatóságot is. A kkv-k pedig a munkavállalói pénzügyi részvétel modelljeinek áttekinthető egységességéből és összehasonlíthatóságából profitálhatnának.

2.3.4 Egy ilyen, az egész EU-ra kiterjedő modell kidolgozása a pénzügyi részvétel különböző tagállamokban alkalmazott formáinak **kölcsönös elismerésén** kell dolgozni, ideértve azok adóügyi kezelését is.

3. A munkavállalói pénzügyi részvétel további elterjesztésének előnyei

3.1 A pénzügyi részvétel előnyei a vállalatok számára

- I. Az EU 2020 stratégiát tekintve a munkavállalók pénzügyi részvételének bevezetése **segítheti** az európai vállalatokat, különösen **a kkv-kat versenyképességük javításában**, azáltal, hogy növeli képzett munkavállalóknak a vállalattal való azonosulását és ahhoz való kötődését, jobb és rosszabb időszakokban egyaránt. A munkavállalói pénzügyi részvétel ezzel a jövő fenntartható biztosításához is hozzájárul.
- II. A vállalat pénzügyi eredményeinek egy részét a helyi munkavállalóknak fizetik ki, ami szintén hozzájárul a **regionális vásárlóerő** növeléséhez.
- III. A munkavállalói pénzügyi részvétel segíthet **a demográfiai kihívások kezelésében**, mivel a különösen keresett magasan képzett munkavállalóknak vonzó munka- és életkörülményeket kínálnak. Ez ösztönzi a **szakemberek megnyerését** a vállalat számára.
- IV. A munkavállalói pénzügyi részvételtől eredő nagyobb motiváció hozzájárul **a vállalat termelékenységének növeléséhez** és a **vállalatvezetés** minőségének javításához.
- V. A munkavállalói pénzügyi részvétel – aszerint, hogy saját vagy idegen tőke formájában történik – növelheti a vállalat saját tőkéjének hozamát vagy arányát. Ez **megkönnyítheti az idegen tőke előteremtését, valamint javíthatja a vállalat minőségét**.
- VI. **A vállalatutódlás** terén a munkavállalók pénzügyi részvétele – a vállalat munkavállalók részére történő teljes vagy részleges eladásának formájában – a kkv-k és a családi vállalkozások esetében megfelelő eszközt jelenthet a vállalat fennmaradásának biztosításához. ⁽⁶⁾

⁽⁶⁾ Ezt az aspektust már az Európai Bizottság is kiemelte a kis- és középvállalkozások átadásáról szóló 94/1069/EK ajánlásában; ezt megerősítette a kis- és középvállalkozások vállalatutódlásáról szóló európai bizottsági közlemény is (HL C 93/2., 1998.3.28.).

3.2 A pénzügyi részvétel előnyei a munkavállalók számára

- I. A munkavállalói pénzügyi részvétel révén **a munkavállalók a munka- vagy kollektív szerződésben meghatározott jövedelem mellett önkéntesen további bevételekre tehetnek szert**.
- II. A munkavállalók így esélyt kapnak **az egyszerűbb és hosszabb távú vagyonepítésre**, ez pedig hozzájárulhat egy kiegészítő jövedelemforrás kialakításához a munkával eltöltött éveket követő időszakra.
- III. Azok a munkavállalók, akik részt vehetnek a vállalat működésében, úgy érzik, hogy komolyabban veszik őket a vállalat sikeréhez való hozzájárulásuk miatt, így **jobb az önértékelésük** is.
- IV. A munkavállalói pénzügyi részvétel lehetőséget ad arra, hogy növeljék munkahelyi autonómiájukat, valamint hogy **részt vehessenek a vállalat jövőstratégiájának tervezésében**. Így hozzájárulhatnak munkahelyük hosszú távú biztosításához is.
- V. A munkavállalói pénzügyi részvétel a stabil jövedelem mellett további elemként **javítja a pénzügyi helyzetet**, és segít áthidalni a válságos időszakokat vagy az instabilabb jövedelmi helyzeteket.
- VI. Az egyre európaibbá váló munkaerőpiacnak mindenképpen megfelel az, hogy a munkavállalói pénzügyi részvétel formái egyik országból másikba való váltás esetén **átvihetők és elismerhetők**.
- VII. **Átszervezés esetén vagy válságos helyzetekben**, amelyeket a kollektív szerződés partnerei elismernek és figyelemmel kísérnek, a munkavállalók a munkahelyüket és jövedelmüket megtartó munkahelyük megtartása érdekében – átmenetileg – támogathatják a vállalatot.

3.3 Vállalati utódlás és tőkerészesedés

3.3.1 Az Európai Bizottság utal arra ⁽⁷⁾, hogy az európai népesség elöregedésével összefüggően a következő tíz év során az EU-ban a vállalkozók egyharmada, mégpedig túlnyomórészt azok, akik családi vállalkozást vezetnek, vissza fognak vonulni az üzleti életből. Ez **a vállalatátadások számának rendkívüli megnövekedését** jelenti, ami évente akár 690 000 tőzsdén nem jegyzett vállalatot és 2,8 millió munkahelyet érint majd. A kis- és közepes méretű vállalatok mint legnagyobb munkaadók lényeges tényezőt jelentenek a munkaerő-piaci politikában. Ehhez kapcsolódik az a kérdés is, hogy a generációváltásban érintett vállalatok és az ezzel összefüggő munkahelyek meg tudnak-e maradni. Ezzel a növekvő vállalatutódlási igénnyel szembeesülve egy ennek megfelelően kialakított **munkavállalói pénzügyi részvételi modell mint vállalatutódlási koncepció** megteheti a hatását.

⁽⁷⁾ A Közösség növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni programjának végrehajtásáról szóló közleményében (COM(2006) 117 végleges).

3.3.2 A vállalatutódlást tekintve különösen az **ESOP-modellek** lehetnek hasznosak (ld. a mellékletet). Az ESOP-modell egyik legfőbb jellemzője, hogy külön a tőzsdén nem jegyzett vállalatok számára dolgozták ki. Arra ösztönzi a tulajdonosokat, hogy a vállalatot dolgozói részére adják át, ne pedig harmadik félnek adják el, és arra irányul, hogy a munkavállalói tulajdon aránya fokozatosan emelkedve akár 100 %-ot érjen el. Ez lehetővé teszi, hogy az eladást tervező tulajdonosok anélkül adják el részvényeiket, hogy a többi tulajdonost is eladásra kényszerítsék. A munkavállalóknak ennek során nem kell saját tőkét bevinniük, mivel a dolgozók tulajdonrészének megszerzését a munkabéren kívüli nyereségrészesedés finanszírozza. Ez a koncepció ezért lényegében nem jelent további kockázatot a munkavállalók részére. Ha rövid távon nagyobb tulajdonrész átvételéről van szó, akkor átlagosan 7 éves futamidejű hitelből történő finanszírozásra kerül sor, amelyet a vállalat nyereségéből törlesztnek.

3.3.3 A vállalkozások átadását illetően nyomatékosan utalni kell a **bevált szövetkezeti modellre** is egy jövőbeli európai keretre tekintettel. Vannak olyan, legjobb gyakorlatot jelentő példák (ld. a mellékletet), amikor a munkavállalók szövetkezet formájában vettek át egy vállalatot, ezzel megakadályozva bezárását, utódot ugyanis nem sikerült találni. Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzügyi részvétel és a vállalatutódlás közötti kapcsolat ezen igen sajátos kérdésével önmagában, külön szövegben kellene foglalkozni.

3.4 Vállalati válság és tőkerészesedés

3.4.1 A vállalatok pénzügyi szempontból nehéz időket is megélhetnek. Ebben a helyzetben a **vállalat fennmaradása** áll előtérben. Amennyiben egy **átszervezést vagy válságos helyzetet** a kollektív szerződés partnerei végigkísérnek, ezekben a kivételes helyzetekben lehetővé kell tenni a pénzügyi részvételt, meg kell azonban fontolni egy ilyen részvétel potenciális hátrányait. Ennek során olyan fenntartható megoldásra van szükség, amelynek révén a munkavállalók, akik megőrizték állásukat és jövedelmüket is (a rugalmas biztonságot és a munkanélküliségi és/vagy átképzési időszakokat figyelembe véve) hosszú távon részt vehetnek a vállalat és a gazdaság fellendülésében. A munkavállalóknak a gazdaságosságban és ezáltal a hosszú távú sikeren való indokolt érdekeltsége így kedvező hatással van a vállalatra.

3.4.2 A munkaadó vállalatban való pénzügyi részvételt gyakran **kettős kockázatnak** tekintik. A munkavállalói pénzügyi részvétel bírálói mindig azt hozzák fel, hogy fizetéképtelenség esetén a munkahely mellett a munkavállalók által bevitt tőke is veszélybe kerülne. Ennek során egyértelmű különbséget kell tenni a munkabért nem érintő („**on top**”) tőkerészesedés és az olyan tőkerészesedés között, amelynek esetében a munkavállaló megtakarításait a munkaadó vállalatba ruházza be. Az utóbbi esetben a munkavállalók követeléseit elsőként, vagyis a többi hitelező előtt kellene teljesíteni felszámolási vagy csődeljárás esetén. Ezenkívül tovább kellene fejleszteni az olyan megoldásokat, mint a **kockázatok „összegyűjtése”** vagy határon átnyúló esetekben a **viszontbiztosítások**.

3.5 Vállalatirányítás és tőkerészesedés

3.5.1 A vállalati döntésekben való részvétel más formáitól függetlenül a tőkerészesedések – kialakításuk szerint – a **döntési**

folyamatokban való, pl. a részvényesi szavazati jogok révén megvalósuló részvételhez vezethetnek. Amennyiben a részvétel részvények formájában valósul meg, akkor a részvényesi szavazati jogok egyénileg vagy kollektíven, pl. holdingtársaság által gyakorolhatók.

3.5.2 Azok a vállalatok, amelyek nagyobb mennyiségben **dolgozói részvényeket** bocsátanak ki, igényes, de **türelmes és hű részvényesekkel** rendelkeznek: saját dolgozóikkal. Ezáltal jobban meg tudják állni a helyüket most, amikor a pénzügyi piacokon a rövid távú szemlélet az uralkodó. A munkavállalói pénzügyi részvétel e formájának kedvező mellékhatása a **fenntartható vállalati döntések**, valamint a vállalatvezetők túl nagy kockázatvállalási készsége helyett inkább a **vállalatok hosszú távú társadalmi felelősségvállalásának** figyelembe vétele formájában jelentkeznek.

3.5.3 A munkavállalók részvényesként való részvétele elősegíti a hosszú távú vállalati érdekeket. Ennek valószínű következménye a **jó vállalatirányítás**, amely hozzájárul ahhoz, hogy tartósan fennmaradjon a vállalat.

3.5.4 Aki részt vesz abban a vállalatban, ahol ő maga is dolgozik, az természetesen teljes körű átláthatóságot is szeretne az üzleti adatokat illetően, és részvételt a vállalati döntésekben. A társtulajdonosi jogokon alapuló részesedés ennyiben megegyezik a tájékoztatási, konzultációs és együtdöntési jogokon alapuló részesedéssel.

3.6 Tőkerészesedés és részvétel a döntési folyamatokban

3.6.1 Az általános – főként az eddig pénzügyi részvétellel nem rendelkező vállalatok körében uralkodó – aggodalmakkal szemben a **munkavállalók pénzügyi részvétele nem korlátozza a vállalkozók autonómiáját**, hanem inkább támogatja őket a döntési folyamatokban.

3.6.2 Egy vállalat részvényesei számára előnyös, ha tudják, hogy a többi résztulajdonoson kívül a vállalat alkalmazottjai is mellettük állnak, akik ugyanolyan célokat követnek. A **tulajdonjogok érvényesítésének** és az egyes munkavállalók ezzel összefüggő felelősségvállalásának kedvező **hatása** hozzájárulhat a vállalatirányítás erősítéséhez,⁽⁸⁾ a vállalati stratégiára vonatkozó javaslatok megvitatásának lehetősége pedig gazdagítaná a meghozható vállalati döntések körét a fent említett korlátok között. A részvényrel rendelkező munkavállalóknak ugyanolyan jogokkal kell rendelkezniük, mint a többi részvényesnek.

3.6.3 Végül pedig tisztázni kell, hogy az érintett tagállamokban érvényesülő eredendő beleszólási jogokat nem kell hogy módosítsák és nem is módosíthatják sem a munkavállalói pénzügyi részvételtől következő tulajdonjogok, sem a szerződés szerinti munkaviszony. Ezeket a munkavállalói pénzügyi részvétel nem érinti.

⁽⁸⁾ Így, mint például Ausztriában, fennáll annak lehetősége, hogy a munkavállalói pénzügyi részvétel közös holdingtársaság formájában valósuljon meg.

4. Egy európai megközelítés: a gyakorlati problémák és megoldások elemei

Az európai munkavállalói pénzügyi részvétel könnyen érthető és kezelhető modelljeinek kidolgozása és támogatása nagy politikai jelentőséggel bírna az európai gazdasági és szociális térség kialakítása szempontjából. Az ilyen modellekben való részvétel alapvetően önkéntes kell, hogy maradjon a munkaadók és a munkavállalók számára. Finanszírozása a munka- vagy kollektív szerződésben meghatározott jövedelmet kiegészítően vagy a kifizetett nyereségrészesedésekből történik.

4.1 A tőkerészesedés és a nyereségrészesedés kombinációja mint a munkavállalói pénzügyi részvétel jövőbeli trendje

4.1.1 Részvényalapú halasztott nyereségrészesedés esetén a későbbi megadózttatást figyelembe véve három lépést kell megkülönböztetni:

- a munkavállaló vállalati nyereségben való részesedésének kezdeti szakasza,
- köztes szakasz, amikor az összegyűjtött eszközöket vállalati részesedésbe fektetik,
- záró szakasz, amelyben a megszerzett részesedést a munkavállalók szabad rendelkezésére bocsátják.

4.1.2 Olyan tőkerészesedési formák, amelyek esetében a tulajdonrész-szerzést **egy vagyongazdálkodási alap révén** a munkabért kiegészítően nyújtott nyereségrészesedés finanszírozza, már jelenleg is léteznek. Ehhez általában önálló holdingtársaságot⁽⁹⁾ alakítanak, amely a munkavállalók tulajdonrészét vagyongazdálkodási alapként kezeli. A holdingtársaság vezetésének demokratikus alapon, választás révén valamennyi részvénytulajdonos akaratát kell kifejezésre juttatnia, a menedzsment befolyása nélkül. A holdingtársaságokra jó példákat találhatunk a következő vállalatoknál: AUCHAN⁽¹⁰⁾ (Franciaország); HOMAG AG⁽¹¹⁾ (Németország); Pfalz Flugzeugwerke PFW Aerospace AG⁽¹²⁾ (Németország); Voestalpin AG⁽¹³⁾ (Ausztria), Oktogonen Alapítvány⁽¹⁴⁾ (Svédország); Herend-ESOP⁽¹⁵⁾ (Magyarország); Tullis Russel ESOP⁽¹⁶⁾ (Egyesült Királyság); Eircom-ESOP⁽¹⁷⁾ és Aerlingus-ESOP⁽¹⁸⁾ (Írország).

⁽⁹⁾ Az európai kontinensen általában kft., alapítvány vagy egyesület, az angol-amerikai országokban tröszt.

⁽¹⁰⁾ Cél: a lojalitás és a munkavállalói motiváció fejlesztése; vö. <http://www.groupe-auchan.com/emploi.html>.

⁽¹¹⁾ Cél: a növekedés finanszírozása; <http://www.homag.com/de-de/career/Seiten/mitarbeiterkapitalbeteiligung.aspx>.

⁽¹²⁾ Cél: az EADS konszernből való kiválás; <http://www.netz-bund.de/pages/mitarbges.pdf>, a 32. oldaltól.

⁽¹³⁾ Cél: privatizáció és stratégiai részesedés; http://www.voestalpine.com/annualreport0809/en/management_report/employees.html.

⁽¹⁴⁾ Cél: a lojalitás és a munkavállalói motiváció támogatása; vö. Handelsbanken, Annual Report 2009, [http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icensv.nsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/\\$file/hb09eng_medfoto.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icensv.nsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/$file/hb09eng_medfoto.pdf), 53. és 56. o.

⁽¹⁵⁾ Cél: privatizáció, valamint a lojalitás és a munkavállalói motiváció támogatása; <http://www.herend.com/en/manufactory/story/>, az ESOP-ra vonatkozó részletek nélkül, ld. 1992-es év.

⁽¹⁶⁾ Cél: vállalatutódlás; <http://www.tullis-russell.co.uk/group/about/>.

⁽¹⁷⁾ Cél: privatizáció és stratégiai részvétel; <http://www.esop.eircom.ie/>.

⁽¹⁸⁾ Cél: privatizáció és stratégiai részvétel; <http://www.aerlingus.com/aboutus/investorrelations/shareregister/>.

4.1.3 A holdingtársaságok további elterjedésének lehetővé tétele érdekében fel kellene dolgozni a legjobb gyakorlatok azonosítható példáit (ld. a mellékletet is).

4.2 A munkavállalói pénzügyi részvétel koncepcióinak adóügyi ösztönzése és kölcsönös elismerése

4.2.1 Az adóügyi ösztönzők bizonyíthatóan⁽¹⁹⁾ nem elegendhetlen feltételei a munkavállalók pénzügyi részvételének, de **hatékony eszközt jelenthetnek annak elterjedéséhez** azokban az országokban, amelyek lehetővé teszik őket. Bár az ösztönző tényezők jelentik a leginkább elterjedt támogatási eszközt, egy olyan európai modell, amely kötelezően ír elő adóügyi ösztönzőket, túllépné az EU hatáskörét és ütközne a tagállami jogalkotási hatáskörökkel. Mivel azonban a valóságban egyre gyakoribbak a határokon átnyúló vállalati tevékenységek és szakmai pályafutások, a továbbra is az egyes országokra korlátozódo részvételi formák révén a munkavállalói pénzügyi részvétel nem tud Európában a kellő méretekben elterjedni. A külföldi leányvállalatokban történő munkavállalói pénzügyi részesedés megvalósításához így gyakran csak az a lehetőség marad, hogy drága szaktudást vesznek igénybe, amely olyannyira megdrágítja a bevezetést, hogy általában mégis eltekin-tenek tőle. Egy **opcionális, homogén, egyszerű ösztönzési modell, amely EU-szerte egységes adóügyi kialakítással rendelkezik és egységes mértékű ösztönzést alkalmaz**, jelentősen növelhetné az olyan esetek számát, amikor a vállalatok készek bevezetni a munkavállalói pénzügyi részvételt, mivel így az egész konszernre kiterjedő kínálatot⁽²⁰⁾ is egyszerűbb kidolgozni.

4.2.2 Közös nevezőként az **utólagos adózttatást** lehetne megemlíteni egy modelljavaslat alapjaként.

4.2.3 Mielőtt egységes adókedvezményeket alkalmazó európai modellt találunk, az egyes EU-tagállamok **modelljeinek kölcsönös elismerésére** kellene törekedni. Ez már egységes európai megoldás nélkül is növelné a munkavállalói pénzügyi részvétel vonzerejét és alkalmazhatóságát.

4.2.4 Az adóügyi ösztönzők mellett a vállalatok kedvezmény formájában is biztosíthatnak ösztönző tényezőket.

4.3 Munkavállalói pénzügyi részvétel a szövetkezetekben

4.3.1 **A termelőszövetkezetek jó példát jelentenek a munkavállalói pénzügyi részvételre, különösen akkor, ha a legtöbb munkavállaló résztulajdonos és munkavállaló is egyben.** A szövetkezetek világszerte elismert értékeivel és alapelveivel összhangban valamennyi munkavállaló/tag korlátlan joggal rendelkezik a döntéshozatalban való részvételre.⁽²¹⁾ Ha a munkavállalók birtokolják, ellenőrzik és irányítják vállalatukat, ezek a garantált jogok a tapasztalatok szerint jobb gazdasági eredményekhez és a válság idején nagyobb túlélési esélyekhez vezetnek, ezzel hozzájárulnak munkahelyük hosszú távú megtartásához saját regionális környezetükben. Egy jogilag létrehozott érdekképviselet ösztönözni fogja a megerősített pénzügyi részvétel keretének létrehozását.

⁽¹⁹⁾ Ld. PEPPER-IV-jelentés, I. rész, IV. fejezet, 56–58. o.

⁽²⁰⁾ Vö. Thyssen Krupp: <http://www.thyssenkrupp.com/de/investor/belegschaftsaktie.html>.

⁽²¹⁾ Vö. például a szövetkezetek támogatásáról szóló 193. ILO-ajánlást.

4.4 Munkavállalói pénzügyi részvétel a közszférában

4.4.1 A munkavállalói pénzügyi részvétel túlnyomórészt részvénytársaság vagy korlátolt felelősségű társaság jogi formájában valósul meg, mivel ezek esetében viszonylag egyszerű a végrehajtás. Bizonyos vállalati formák, főként a nem kereskedelmi területen – és ezzel alkalmazottaik is – eleve ki vannak zárva ebből a lehetőségből (közszolgálat, nonprofit vállalkozások), vagy csak rendkívül nehezen tudnak megvalósítani egy ilyen lehetőséget (egyesületek, alapítványok stb.). Ezekben a területeken azonban igen nagy számban található olyan vállalatok

és ezáltal munkavállalók, akik számára jelenleg nem lehetséges a munkavállalói pénzügyi részvétel.

4.4.2 A szubszidiaritás elvének sérelme nélkül ezért egy olyan modell alkalmazását kellene célul kitűzni, amely **valamennyi foglalkozáscsoport** és **valamennyi vállalatforma** esetében lehetőséget nyújt a munkavállalók pénzügyi részvételére, ennek során pedig figyelembe kell venni a közszféra különleges helyzetét.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Változások és kilátások a fémfeldolgozó iparban (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 51/02)

Előadó: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2010. február 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Változások és kilátások a fémfeldolgozó iparban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2010. szeptember 8-án elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen szavaz, és az eljárási szabályzat 20. cikke értelmében főelőadót jelölt ki José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO személyében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott 466. plenáris ülésén 72 szavazattal, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Stratégiai jelentőség

A fémfeldolgozó iparnak nagy szerepe van abban, hogy az Európa 2020 stratégiában kitűzött céloknak megfelelően erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra sikerüljön áttérni. Az erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelésére kitűzött cél kihívást, de egyben üzleti lehetőséget is jelent az ágazat számára: fémfeldolgozó ipar nélkül nem létezhet hatékony erőforrás-felhasználású gazdaság. Komoly munkahely-teremtési potenciállal bír, hozzáadott értéket teremtő, szilárd ágazatról van szó, amely megerősíti az európai értékláncot, és az erőforrás-hatékony gazdaság megteremtésében is az értéklánc egyik fontos láncszemének számít.

1.2 A fémfeldolgozó ipar komoly innovatív ágazat és szolgáltató is egyben, különösen az „erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés kapcsán, mivel elősegíti a gazdasági növekedés és az erőforrások felhasználásának szétválasztását, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megteremtését, a megújuló energiaforrások használatát, a közlekedési ágazat modernizálását és az energiahatékonyságot.

1.3 Az ágazat ismertsége

A fémfeldolgozó ipar egyik problémája az ismertség hiánya.

1.4 Meg kell jegyezni, hogy a fémfeldolgozó ipar nem keverendő össze a fémgyártással. Az Eurostat egyik statisztikai kiadványában, a *European Facts and Figures*-ben, a vas- és acéltermelést, illetve a vasötvözetek gyártását (NACE 27) közösen elemzik a fémtermékek előállításával kapcsolatos tevékenységekkel, azaz a fémfeldolgozó iparral (NACE 28). Emiatt van az, hogy nagyon nehezen lehet helyesen elemezni a fémfeldolgozó ágazatban a foglalkoztatás helyzetét és az ipari tendenciákat. Az ismertség

hiánya magukban a hatástanulmányokban is megmutatkozik, ezek ugyanis alig veszik figyelembe a küszöbönálló szabályozásokból eredő és az ágazatot érintő fontos mikroökonómiai hatásokat. Mindenképpen támogatni kell a fémfeldolgozó iparban rejlő lehetőségek kibontakoztatását, különösen az export növekedésének terén, illetve a gyakorlatban is hasznosítani kell az ágazat vállalati kultúráját és innovációját.

1.4.1 Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az ágazat megszervezésekor és a humán erőforrás-elosztásban megfelelően vegye figyelembe a feldolgozóiparnak ezt az ágazatát, és hogy javítsa a fémfeldolgozó ipar képviselőit a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóságban, valamint a Kereskedelmi Főigazgatóságban, illetve a köztük levő kapcsolatokat. Annál is inkább, mivel a fémfeldolgozó ipar, amely 4,3 millió munkahelyet biztosít az EU-ban, nagy jelentőségű ipari ágazat. Az EGSZB ezért azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy szolgálataiban és tevékenységeiben (például az EU és Kína közötti párbeszéd területén) biztosítson komolyabb formális képviselőket a fémfeldolgozó iparnak.

1.5 Ennek megfelelő megvalósításához a „gondolkozzunk először kicsiben” elvet kellene alkalmazni.

A helyi és az uniós jogszabályok alapján a hatóságok számára szükséges információk továbbítása komoly adminisztratív terhekkel jár, ami nem könnyíti meg a kvv-k életét. Ráadásul, tekintettel arra, hogy sok országban milyen az általános beruházási kedv, a vállalkozások számára egyre könnyebb, kényelmesebb és jövedelmezőbb, hogy termelésük növelése, a technológiai fejlesztések és az innovációba történő beruházások helyett termékeik egy részét az EU-n kívül szerezzék be. Ez a gyakorlat hosszú távon veszélyezteti a versenyképességet és oda vezet, hogy a fiatal műszaki szakemberek elfordulnak az ágazattól.

Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ténylegesen és hatékonyan érvényesíteni kell a „gondolkozzunk először kicsiben” elvet, egyrészt amikor a Tanács 2010. júniusi ülésén jóváhagyottak szerint végrehajtják az EU 2020 stratégiát az iparpolitika terén, másrészt pedig amikor kidolgozzák az európai ipar-politikai menetrendről szóló következő európai bizottsági közleményt, amely az „Iparpolitika a globalizáció korában” elnevezésű kiemelt kezdeményezésre épül.

1.5.1 Az is fontos, és az EGSZB buzdítja is rá a tagállami szerveket, hogy valamennyi szinten támogassák a vállalkozókat, megkönnyítve a vállalkozások alapításához szükséges eljárásokat és ösztönözve a vállalkozói szellemet.

A vállalkozások működését érintő általános feltételek további fontos szempontja a foglalkoztatás- és szociálpolitika. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy – elsősorban a szociálpolitika terén – tegyenek közös erőfeszítéseket annak érdekében, hogy javuljanak az olyan versenyképes és gazdaságosan működő vállalatok fejlődési lehetőségei, amelyek az európai fémfeldolgozó ipar területén tartós munkahelyeket teremthetnek. Biztosítani kell, hogy a szociális párbeszéd, a tájékoztatás, valamint a pontos és hatékony konzultáció segítségével az ágazat idejében felkészülhessen az ügyfelekkel és a nyersanyagtermeléssel kapcsolatos lehetséges vállalati vagy stratégiai változásokra. Ennek kapcsán az egymástól való tanulás és az olyan hatékony eszközök feltérképezése érdekében, amilyen például a rugalmas biztonság, támogatni lehetne a tagállamok és az uniós szociális partnerek közötti tapasztalatcserét.

1.6 *Szakképzett munkaerő, a képzéssel kapcsolatos igények megfelelő korai felmérése és az ágazat vonzóvá tétele a fiatalok számára*

Tekintettel az átlagos vállalatméretre, egyre fontosabb, hogy elegendő szakképzett munkaerő álljon rendelkezésre. Ezért kulcsszerepet játszanak az olyan intézkedések, melyek célja a szakképzett munkaerő hiányának felszámolása: jól képzett gyakornokokról, szakképzett munkavállalókról, technikusokról, mérnökökről vagy kutatókról van szó, illetve arról, hogy ezek megfelelő (általános és szak-) oktatásban és képzésben részesüljenek.

1.6.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy rendkívül fontos, hogy minden szinten ösztönözzenek olyan kezdeményezéseket, melyek célja az ágazat imázsának javítása és az iparág vonzóbbá tétele a fiatalok számára. Rendkívül fontos, hogy ebben a viszonylag munkaerő-igényes ágazatban mód legyen a munkaerő megtartására, illetve ha lehet, létszámának növelésére és minőségi fejlesztésére is. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg egy olyan európai szintű tanulmány elkészítésének a lehetőségét, amely a fémfeldolgozó ipar követelményeinek megfelelő szak- és műszaki képesítéseket tárná fel annak érdekében, hogy előre fel lehessen mérni a képzéssel kapcsolatos igényeket. Ez a tanulmány fontos referenciadokumentumként szolgálhatna az ágazat, illetve a műszaki egyetemek és szakképzési központok közötti együttműködés elmélyítésében. Az EGSZB azt javasolja, hogy a fémiparban a

közelmúltban elindított európai szociális párbeszéd keretében és abból merítve készítsék el a szóban forgó tanulmányt, és hogy térképezzenek fel minden olyan lehetőséget az információcsere-re, amely alkalmasnak tűnik a kkv-k és az azokban dolgozók helyzetének javítására.

1.7 Innováció

A kutatás és a fejlesztés sikeréhez különösen fontos a fémgyártók és a fémfeldolgozó ipar közötti együttműködés. Mindent egybevetve több európai kutatási finanszírozási forrást kellene biztosítani a fémgyártáshoz és a fémfeldolgozó iparnak, különösen az anyagtechnológiákhoz és a nanotechnológiákhoz, hogy üzemi kutatások révén javítani lehessen az anyagok mechanikai jellemzőin, ezáltal is erősítve és elősegítve az ágazat versenyképességét és innovációját. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 8. kutatási keretprogram struktúrájának meghatározásakor az európai szervek és elsősorban az Európai Bizottság minden tőle telhetőt tegyen meg a projektekhez való általános hozzáférés megkönnyítése érdekében. Különösen támogatandó a kkv-kkal folytatott együttműködés, mivel ezek korlátozott humán erőforrásokkal rendelkeznek a lehetséges innovációs projektek meghatározásához, bemutatásához és megvalósításához.

1.7.1 Mivel az ipari innovációk legtöbbször nem csupán új tudományos ismeretekre, hanem sokféle innovációs formára épülnek (például új logisztikai vagy marketingkonceptióra, szervezeti innovációra, innovatív üzleti formára, termékfejlesztésre), az EGSZB azt kéri, hogy az uniós innovációs politikák jobban tükrözzék ezt.

1.7.2 Mivel a termékek kialakítása és a termékfejlesztés a termelési lánc kezdeti vagy végső szakaszára tevődik, egyre nagyobb problémát jelent a szellemi tulajdonjog védelme és a hamisítás kérdése. Ebből a szempontból is kevés az olyan fémfeldolgozó vállalat, amely annyi forrást képes a szellemi tulajdonjog védelmére fordítani, mint amennyit a nagyvállalatok.

1.8 Hiányzó imázs

A fémfeldolgozó iparnak nincs megfelelő imázsa. Az iparág feladata, hogy megfelelő képet alakítson ki az ágazatról és lehetőségeiről. Ebben segítséget jelentene a hatóságok támogatása is. Ebből kiindulva az EGSZB azt ajánlja a nemzeti és európai hatóságoknak, hogy az ágazat helyzetét egyfelől az ipari termelési lánc „állapotát” jelző megbízható mutató, másfelől annak alapján vizsgálják, hogy miként járul hozzá a kkv-k „egészségi állapotához”, és hogy ipari barométerként milyen szerepet töltsön be.

Az ipar és az ipari projektek általános elfogadottságának hiánya is problematikusnak tűnik. Ez annak a következménye, hogy évtizedeken keresztül kedvezőtlen színben tüntették fel az ágazatot. Új együttműködést kell kialakítani a politika, az ipar és az adminisztráció között, hogy javuljon a jogi követelményeknek mindenben eleget tevő vállalatok megítélése.

1.9 Kereskedelempolitika

Mind a Kereskedelmi Főigazgatóságnak, mind pedig a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóságnak elegendő információval kellene rendelkeznie a fémfeldolgozó iparról, és kiegyensúlyozott megközelítésmódot kellene alkalmaznia az ágazat vállalatait érintő intézkedések meghozatalakor. Ezért az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy tegye meg a megfelelő intézkedéseket, és az egyes ágazatokra vonatkozó döntések meghozatalakor vegye figyelembe a közösségi érdeket és azt, hogy ez milyen hatással van a teljes értékláncre, valamint az iparra. Az Európai Bizottságnak a harmadik országokkal fenntartott kapcsolataiban és különösen a kereskedelempolitikában továbbra is érvényesítenie kellene a kölcsönösség elvét.

1.10 Csoportosulások (klaszterek)

Egyértelmű érdek fűződik ahhoz, hogy a fémfeldolgozó ipar számára jövőképet alakítsanak ki, és ezt a már szerte az EU-ban fellelhető különböző csoportosulásokra (klaszterekre) alapozzák. Ilyen klaszter mindenekelőtt Baszkföld (Spanyolország), Brescia (Olaszország), Flandria (Belgium), Litvánia, a Loire vidéke (Franciaország), Szilézia (Lengyelország), Dél-Vesztfália (Németország), Vorarlberg (Ausztria), Valencia (Spanyolország). Ugyanakkor további tanulmányokat lenne célszerű elvégezni, hogy egyrészt értékelni lehessen a hatásokat, a fő tendenciákat, az ipari szerkezetátalakításokat, másrészt pedig hogy összehasonlító értékeléseket (benchmarking) lehessen végezni a különböző területek között.

1.11 Finanszírozás

Az EGSZB örömmel látná, ha határozottabban hangsúlyoznák, hogy likviditási mechanizmusokat kell a feldolgozóipar számára biztosítani, különösen az ágazatban működő kkv-k számára. Ez Európa-szerte jobb gyakorlatok meghonosodásához vezethetne.

2. Bevezetés

2.1 A Lisszaboni Szerződés új keretet teremt az Európai Unió működéséhez; egy új összetételű Európai Bizottság kezdte meg működését, és 2009-ben új jogalkotási ciklus kezdődött az Európai Parlamentben. Eközben az egész Európai Unió – de különösen az európai termelési bázis – olyan globális fejleményekkel és kihívásokkal szembesül, melyek példa nélküliek az EU megalapítása óta.

2.2 Amennyiben meg akarjuk állítani a növekvő munkanélküliséget, a vállalati és ipari szerkezet egyre nagyobb szétzilálódását és a polgárok egyre komolyabb bizalomvesztését, akkor határozottan fel kell lépünk az említett problémákkal szemben.

2.3 Ezzel a fémfeldolgozó iparról írt saját kezdeményezésű véleményével az EGSZB-nek az a célja, hogy lehetséges választással szolgáljon azokra a kérdésekre, melyek hosszú távon meghatározzák, hogy sikerül-e megőrizni az innovációs képességet, a gazdasági stabilitást és az európai fémfeldolgozó ipar globális versenyhelyzetét. A CCMI feltárja azokat a kihívásokat és lehetőségeket, melyek az Európa 2020 stratégia szerinti fenntartható gazdaságra történő áttéréstől, illetve hatékonyabb erőforrás-gazdálkodásból adódnak.

2.4 Többek között az alábbi kérdésekről van szó: Hogyan lehet megbirkózni ezekkel a problémákkal? Tudnak-e válasszal szolgálni az uniós intézmények? Mely területen lehet hozzáadott értéket teremteni? Az *Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája* a megfelelő eszköz-e a sikerhez?

3. A mindenhol megjelenő fémfeldolgozó ipar

3.1 Fémfeldolgozó üzemek az Európai Unión belül mindenhol, gyakorlatilag minden európai régióban és városban működnek. Rugalmas, innovatív, gyakran (viszonylag) kicsi, gyakorlatias, szolgáltatásorientált, munkahelyteremtő és -megtartó vállalatokról van szó, amelyek alapvetően a számunkra ismert ipari ellátási láncban gyökereznek, és amelyeket éppen ezért gyakran magától értetődőnek tekintünk. Üdvözlendő módon megtörténtek ugyan az első lépések – itt elsősorban az Európai Bizottság közelmúltban közzétett első páneurópai tanulmányára gondolunk –, mégis: a fémfeldolgozó ipar egyes vállalatai – amelyek egyébként, valószínűleg méretüknek köszönhetően sokszínűek, alkalmazkodóképeseek és rugalmasak – az ágazat egészének érdekképviselője ellenére nagymértékben „láthatatlanok”, és nem kerülnek a politika homlokterébe.

3.2 Ezt a láthatatlanságot tükrözi például az Eurostat egyik statisztikai kiadványa, a *European Facts and Figures*, amelyben a vas- és acélttermelést, illetve a vasötvözetek gyártását (NACE 27) közösen elemzik a fémtermékek előállításával kapcsolatos tevékenységekkel, azaz a fémfeldolgozó iparral (NACE 28). Ezért nagyon nehezen lehet elkülönítve és helyesen elemezni a fémfeldolgozó ágazaton belül a foglalkoztatás helyzetét és az ipari tendenciákat.

3.3 Ezt a láthatatlanságot azonban már semmi sem indokolja. A fémfeldolgozó ipar az uniós ipari ellátási lánc fontos „rejtett” láncszeme, amely az itt működő magánvállalatok viszonylag kis mérete ellenére komoly számokat mondhat magáénak az európai gazdaságon belül.

3.4 Az alábbi adatok érzékeltetik a fémfeldolgozó ipar méretét, és azt, hogy milyen jelentősége van az európai gazdaság és munkaerő szempontjából.

3.4.1 Az ágazaton belül Európa-szerte rengeteg (400 000) kisvállalkozás működik, melyek többsége (mintegy 95 %-a) kevesebb mint 50 főt foglalkoztat.

3.4.2 A fémfeldolgozó ipar 4,2 millió embernek ad munkát Európában, azaz az ipari foglalkoztatás mintegy 12 %-áért felel!

3.4.3 Munkahelyteremtő ágazatról van szó: említésre méltó, hogy a többi ágazat többségével ellentétben foglalkoztatási rátája az elmúlt tíz évben, egészen a közelmúltban bekövetkezett gazdasági válságig, folyamatosan nőtt Európában. Például az ágazati foglalkoztatási ráta mintegy 8 %-kal nőtt 2000 és 2006 között.

3.4.4 Gazdasági szempontból nagy jelentőségű ágazatról beszélünk: termelési értéke 2008-ban 530 milliárd EUR volt.

3.4.5 Mivel más iparágak számára gyárt alkatrészeket, fontos szerepet játszik az EU iparában.

4. A fémfeldolgozó ipar stratégiai jelentősége

4.1 Az ellátási lánc alapvető eleme

Az európai fémfeldolgozó ipar az ipari ellátás alapvető európai láncszeme, hiszen alkatrészeket és végertermékeket gyárt az összes többi termelőágazat számára.

- Az alkatrészeket elsősorban a gépjárműiparban, az űrhajózásban, a közlekedésben, illetve a gépíparban, azon belül is főként az ipari gépjárműiparban használják fel. Az ágazat már csak ezért is kulcsfontosságú az erőforrásokkal hatékonyabban gazdálkodó gazdaságra történő áttérés szempontjából.
- Az acélszelvények és acéllemezek az építőipar fontos kellékei (épületek acélvázai, tartórudak, acélszerkezetek, épületburkolatok, anyagok stb.).
- Tárolóedények a feldolgozóipar olyan ágazatai számára, mint az élelmiszeripar, a gyógyszeripar, a vegyipar, a kőolaj-finomítás stb.
- Rögzítőelemek (csavarok, anyák, csapszegek) és szerszámok ipari és háztartási felhasználásra.

4.2 Stabil iparág

A fémfeldolgozó ágazat olyan stabil szerkezettel rendelkezik, amely nem küzd különösebb kapacitásfelesleggel.

4.3 Munkahelyteremtő ágazat

A fémfeldolgozó ipar az iparban dolgozók mintegy 12 %-ának ad munkát az EU-27-ben, és felöleli a gyártóüzemek mintegy ötödét.

4.4 Hozzáadott értéket létrehozó ágazat

Az európai fémfeldolgozó ipar az EU-27 által termelt ipari hozzáadott érték mintegy 10 %-át adja, illetve az ipari termelés 7,4 %-át (2006-os adat). Ebből a szempontból (a bruttó terme-

lést és a gyártási volument tekintve) a „hozzáadott érték” teremtésének egyik európai éllovasa, és ezzel egyértelműen felülmúlja a többi ipari ágazatot.

4.5 Kisvállalkozásokból álló nagy ágazat

Az európai fémfeldolgozó ipar fontos önálló ipari ágazatnak számít annak ellenére (vagy éppen amiatt), hogy főként nagyon különböző és túlnyomórészt kisvállalatokból tevődik össze⁽¹⁾ (melyek több mint 90 %-a családi tulajdonban levő kkv). Ráadásul sok országban (a legfőbb kivétel ez alól Németország) az ágazatban a (10-nél kevesebb főt foglalkoztató) mikrovállalatok dominálnak, melyek az ágazatban tevékenykedő vállalkozások 80 %-át teszik ki (2006-os adat).

4.6 Az európai ellátási láncot erősítő ágazat

4.6.1 Nyilvánvaló, hogy a fémfeldolgozó ipar szerkezete nem valamilyen véletlenszerűségnek vagy önkényességnek tulajdonítható, hanem azokhoz a piaci igényekhez való gyakorlati alkalmazkodásnak, amelyek a szükséges rugalmasság és az ágazatra jelenleg jellemző innovációs és piaci részfunkció megteremtése érdekében végső soron az európai ipari ellátási láncot alakították. Ebből a szempontból nem tekintendő hátránynak az, hogy a fémfeldolgozó ipar terén az átlagos vállalat közepes vagy kicsi – sokkal inkább előnyről van szó.

4.6.2 Főként azért, mert tanulmányok szerint ez az iparág most is és a jövőben is nagyrészt kkv-k által uralt ágazat lesz. E vállalkozások valóban egyre kisebbekké válnak az ellátási láncban levő nagyobb társaikhoz képest, amelyek – a fémfeldolgozó ipartól eltérően – átfogó konszolidációs folyamaton mennek keresztül. A fémfeldolgozó ágazaton belül viszont – általában és strukturális okokból – nagyon korlátozottak a konszolidációs lehetőségek.

4.6.3 Szoros együttműködésre van szükség a teljes ellátási láncban. Az ellátási láncban kapcsolatban az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy foglalkozzanak azzal a fontos kérdéssel, hogy az ellátási láncban belül miként lehet javítani a partnerségen, illetve szorosabbra fűzni az együttműködést, valamint legfőképpen azzal, hogy hogyan lehet olyan csatornákat létrehozni, amelyek révén a fémfeldolgozó ipar a kereslet igényeinek megfelelő acélminőséget és -osztályokat határozhat meg és fejleszthet ki.

⁽¹⁾ Keretszerződés alapján készült európai bizottsági tanulmányok az ágazatok versenyképességének felmérésére: Zárójelentés az uniós fémipari és fémáruipari ágazat versenyképességéről, 2009. november 18., 91.o. „Iparszerkezet és vállalatméret. A kkv-k aránya és szerepe a fémipari és fémáruipari ágazatban” című fejezet: „Az ágazatnak a vállalatok (foglalkoztatás alapján számított) mérete szerinti elemzése kimutatja, hogy az ágazatban a mikrovállalatok (10 főnél kevesebb foglalkoztatott) vannak túlsúlyban. 2006-ban ezek adták a vállalatok 80%-át az ágazaton belül. 2006-ban az ágazatban a vállalatok mintegy 17%-a volt sorolható a kisvállalatok közé (10–49 fő). Így 2006-ban a fémipari és fémáruipari vállalatok több mint 95%-a kevesebb mint 50 főt foglalkoztatott; 3%-a volt közepes vállalatnak mondható (50–249 fő) és csupán 0,5%-uk számított nagyvállalatnak (több, mint 250 dolgozó).”

4.7 „Szendvicságazat”

A méret és a méretgazdaságosság szempontjából a fémfeldolgozó ipar és ügyfelei, illetve beszállítói közötti kapcsolatok egyre aszimmetrikusabbakká válnak az elkövetkezendő években. Ezért a fémfeldolgozó ipar egyre inkább amolyan „szendvics-helyzetbe” kerül, ami miatt kevésbé tudja irányítani saját sorsát, és nem igazán tud hatást gyakorolni gazdasági környezetére sem. Ebből a helyzetből következően egyre nagyobb nyomás nehezedik a fixköltségekre és az ágazatbeli foglalkoztatás minőségére.

4.8 Pontos elemzésekre épülő válaszok a jövőre nézve

Ezekből a stratégiai elemekből kiindulva ez a saját kezdeményezésű vélemény olyan válaszokkal próbál szolgálni, melyek a fémipari ágazat realitásaira épülnek. Olyan ágazatról van szó, melynek vállalatai és csoportosulásai (klaszterei) munkahelyekkel, képzési lehetőségekkel és esélyekkel gazdagítják Európa összes jelentős régióját. Sokoldalú, stabil és innovatív ágazat ez, amely a legkülönbözőbb helyzetekben is rendkívüli alkalmazkodó- és munkahelymegtartó-képességgel rendelkezik, és amely modellként szolgálhat a fellépő kihívásokra adandó válaszok felkutatásában, és főként az átalakulás előmozdításában.

5. Mi a teendő európai szinten?

5.1 A fémfeldolgozó ipar: ideális terep a kkv-k számára

5.1.1 Bár abszolút értelemben léteznek regionális különbségek (a német fémipari vállalatok például általában nagyobbak, mint az ilyen vállalatok az EU többi részén), a többi gazdasági ágazatbeli vállalati mérethez képest a fémipari ágazat egyik egyértelmű egyedi vonása, hogy minden téren túlnyomó többségben vannak benne a kis és középvállalkozások.

5.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a politikusoknak nem volna szabad csupán arra szorítkozniuk, hogy most gyorsan elismerik ezt a szempontot, hogy aztán később, további konkrét lépések nélkül elnapolják a kérdést. Közelmúltban készült elemzések tanúsága szerint ez a kkv-kra vonatkozó egyedi szempont nem tekinthető a fémfeldolgozó ipar marginális vonásának vagy véletlenszerű tulajdonságának, hanem ez az ágazat erősségének egyik alapvető eleme.

5.1.3 Az EGSZB azt kéri az Európai Uniótól, hogy továbbra is mélyrehatóan vizsgálja az ágazat alapvető jellemzőit, és határozza meg egyértelműen és pontosan, hogy melyek az ágazat számára hasznos szempontok, illetve az ágazat fő erősségei, amelyek hozzájárulnak az uniós termelési láncban belüli hozzáadott érték megerősítéséhez.

5.1.4 Ezt követően az Európai Uniónak olyan intézkedéseket kell hoznia a kkv-kkal kapcsolatban, amelyekkel kielégíthetők ezek a konkrét igények. Hasznos gyakorlatokat és optimális

politikákat kellene kidolgozni, összehasonlító (benchmarking) értékelési eszközöket alkalmazva ehhez, hogy eleget lehessen tenni az európai fémfeldolgozó iparban működő kkv-k speciális igényeinek. Ennek segítségével javítani lehetne az ágazat minőségén, növelni lehetne előnyeit, segítséget nyújtva ahhoz, hogy az ágazat továbbra is ideális terep legyen az ipari kkv-k számára Európában.

5.1.5 Az ágazat erősségeit vizsgáló tanulmányok is annak bizonyítására szolgálnának, hogy az európai ipari innováció egyik mozgatórugójáról van szó, illetve hangsúlyoznák az ágazat előnyeit, javítanák megítélését, ami mind szükséges ahhoz, hogy az ágazat vonzó legyen a munkaerő (és különösen a fiatalok) számára. Politikai jövőképre van szükség, hogy az európai feldolgozóipar a munkahelyteremtés egyik forrásaként és az ipari láncban belüli innovációs erőként a politika homlokterébe kerüljön.

Egy olyan időszakban, amikor Európa-szerte különböző igazgatási szinteken elméleti, retorikai és gyakran homályos ígérek hangzanak el az európai kkv-k jelentőségével kapcsolatban, fontos lenne, hogy az „egy kaptafára” típusú homályos megközelítés helyett pontosabb gyakorlati és reális intézkedéseket hozzanak ennek a fontos ágazatnak a megértésére, megerősítésére és védelmére.

5.1.6 Az ágazatra jellemző átlagos vállalati méret miatt az itt dolgozók többségének nincs hozzáférése „európai üzemi tanácsokhoz” vagy ennek megfelelő európai érdekképviseleti hálózatokhoz. Az iparág vállalatainak többsége viszont vagy valamilyen európai értékláncon belül tevékenykedik, vagy más olyan ágazatbeli vállalatban van konkurensa, melyet az Európai Unió kivül alapítottak. Ennek eredménye, hogy a bérek, a munkaidő és a munkafeltételek is sok esetben közvetlen versenynek vannak kitéve. A tájékoztatásbeli különbségek elkerülése érdekében az EGSZB a dolgozók hatékony és pontos tájékoztatását, illetve a velük folytatott konzultációt és szociális párbeszéd támogatását sürgeti. Mivel a kkv-k fontos szerepet töltenek be az európai foglalkoztatásban, fontos, hogy az európai politika választ tudjon adni az itt dolgozók igényeire.

5.2 Nyersanyagok rendelkezésre állása, különös tekintettel az acélra

5.2.1 A fémfeldolgozó ipar számára kulcsfontosságú, hogy méltányos áron garantálva legyenek a nyersanyagok, mivel ezek egyre fontosabb szerepet játszanak az átalakulóban levő és globalizálódó piacon.

5.2.2 Kis méretük miatt a fémfeldolgozással foglalkozó uniós vállalatok a munkaerőköltség szempontjából nem versenyképesek az EU-ban, és beszállítóikkal (például az acélfeldolgozókkal) ellentétben nem képesek a méretgazdaságosság elérésére sem. Ezért elengedhetetlen, hogy versenyképes piaci feltételek mellett jussanak alapanyagaikhoz, különösen a nyersanyagokhoz és az energiához.

5.2.3 Az EGSZB azt is ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy harmadik országokkal fenntartott kapcsolataiban ragaszkodjon a kölcsönösség elvéhez, és ennek kapcsán vizsgáljon meg egy sor olyan tényezőt, melyek miatt az európai cégek nem ugyanolyan feltételek mellett jutnak hozzá a nyersanyagokhoz, mint más országok – például Kína – vállalatai. Ezek az országok Európában versenyeznek az ócskavasért, miközben az európai vállalatok – a zárt piac miatt – nem vehetnek részt ugyanolyan feltételek mellett az ócskavasvásárlásban.

5.2.4 Támogatást kell nyújtani az ágazatnak a tervezéshez és a volatilitás, illetve a különböző lehetséges forgatókönyvek kezeléséhez (kockázatkezelés), valamint gondoskodni kell arról, hogy az európai fémfeldolgozó iparra vonatkozó jogszabályi környezet ne akadályozza az ebbe az uniós szektorba irányuló beruházásokat. A többéves vagy éves szerződésekről az egyre rövidebb hatályú, illetve egyre általánosabb jellegű, *spot* ügyletszerződésekre való áttérés előreláthatólag ezt a tendenciát fogja erősíteni, és fokozatosan megnehezíti a tervezést a fémfeldolgozó vállalatok számára. Az EGSZB azt javasolja az európai intézményeknek, hogy vegyék figyelembe ezt a tendenciát, és dolgozzanak ki olyan intézkedéseket, amelyek segítségével a fémipar területén tevékenykedő kkv-k kezelni tudják az árak egyre nagyobb ingadozását. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy a nyersanyagok európai stratégiájáról szóló következő közlemény elkészítésekor vegyék figyelembe ezt a fontos szempontot.

5.2.5 Az EGSZB felhívja a figyelmet a vasérctermelés egyre növekvő koncentrációjára, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy legyen tekintettel azokra a veszélyekre, amelyeket a világszintű virtuális monopóliumok létrehozása okozhat az európai iparnak, ahogy azt jól jelzi az európai acélágazat, a gépjárműágazat és a gépjárműágazat állásfoglalása, melyet a BHP Billiton Plc és a Rio Tinto Plc bányák tervezett fúziójával kapcsolatban adtak ki.

5.3 Energia

5.3.1 A stabil energiaellátás biztosítása létfontosságú az uniós fémfeldolgozó ipar számára; garantálni kell a minden energiahordozóból, piaci feltételek mellett történő ellátást.

5.3.2 Az infrastruktúra kiépítése és finanszírozása, a szükséges, határokon átnyúló összeköttetések megteremtése, illetve a nemzeti határokonál levő akadályok felszámolása, különösen a villamosenergia-szállításban, kulcsfontosságú kérdés abból a szempontból, hogy garantálni lehessen a versenyt a villamosenergia-szolgáltatók és -elosztók között.

5.3.3 Az energiapolitikai döntések meghozatalakor is megfelelő egyensúlyra kell törekedni a környezetvédelmi szempont, illetve a stabilitásra és az ellátási árakra gyakorolt gazdasági hatások között. Olyan egyensúlyról van szó, amely kulcsfontosságú az ágazat versenyképességének szempontjából.

5.4 Verseny egyenlő feltételek mellett

5.4.1 Az EU-ban működő vállalatok komoly nemzetközi versennyel is szemben találják magukat mind az importtermékek belső piacán, mind pedig az exportpiacokon. Az EU-n belüli, jelentősen eltérő feltételek (például az energiaárak, a berendezések/üzemek engedélyeztetési eljárásai, a működési feltételek) tovább nehezítik a helyzetet. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítson egyenlő feltételeket az EU-n belüli és az egyéb országokkal folytatott nemzetközi versenyben.

5.4.2 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nemzetközi szinten tegyen meg mindent a többi országgal egyforma feltételek melletti verseny garantálása érdekében.

5.4.3 Végezetül a verseny felügyeletéért felelős hatóságoknak nagyobb figyelmet kellene szentelniük az olyan visszaéléseknek, melyek abból adódnak, hogy a partnerekéhez és főként a beszállítókéhoz képest eltérő az ágazat mérete.

5.5 Finanszírozás

5.5.1 A pénzügyi szervek fontos szerepet töltenek be az iparpolitikai célok elérésében egyfelől annak eldöntése révén, hogy vállalnak-e kockázatot vagy sem, másfelől elérhetőségük mértéke által. A 2008 vége óta a reálgazdaság kilátásait beárnyékoló pénzügyi válság a fémfeldolgozó iparban is érezeti hatását. A 2009-es kedvezőtlen gazdasági hangulatban viszonylag kevés volt a hitelkérelem, a jóslótlán nagyobb 2010-es fellendülés viszont egyre inkább megszorításokat eredményez a vállalati finanszírozás területén, mivel ismét nő a kereslet a hitelek iránt. Az ilyen megszorítások még érzékenyebben érintik a kkv-kat, melyek léte szinte kizárólag a banki finanszírozáson múlik. A fémfeldolgozó ipar, amelyben jelentős a kkv-k aránya, kritikus helyzetbe kerül, amely akár válságszra is fordulhat.

5.5.2 A pénzügyi intézetek nem féltek kockázatot vállalni a fedezeti alapokba és egyéb pénzügyi termékekbe történő befektetésekor, ugyanakkor vonakodnak a kockázatvállalástól akkor, amikor alapvető feladatuk ellátásáról, azaz arról van szó, hogy forrásokat bocsássanak a reálgazdaság rendelkezésére. Hangsúlyozni kell, hogy a pénzügyi ágazatnak eszközül kellene szolgálnia a cél eléréséhez. Ebben a kritikus helyzetben a bankszektor felvértezi magát a tőkekövetelmény-irányelv (CRD) végrehajtására, amely további nyomást gyakorol majd a bankokra adósságállományuk csökkentését illetően, sokkal szűkebb kockázatvállalási mozgásteret kényszerítve rájuk. Alaposabban meg kellene vizsgálni a szabályozásokat, hogy elkerüljük a hitelhez jutással kapcsolatos „káros mellékhatásokat”, melyek az egész ágazatot érinthetik.

5.5.3 Az EGSZB örömmel látná, ha határozottabban hangsúlyoznák, hogy likviditási mechanizmusokat kell a feldolgozóipar számára biztosítani, különösen az ágazatban működő kkv-k számára. Ez Európa-szerte jobb gyakorlatok meghonosodásához vezethetne.

5.5.4 A fémfeldolgozó ipar fontos ágazatnak számít az európai export szempontjából. Az EGSZB örömmel venne olyan támogatási intézkedéseket, amelyek az ágazat potenciáljának fejlesztésére irányulnak, különös tekintettel az export

növelésére. Kétségtelen, hogy az intézkedéseknek többek között a finanszírozási forrásokhoz és az exporthitelekhez való hozzáférés javítását kell célul kitűzniük.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az államadóssággal kapcsolatos válság hatása az EU irányítására (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 51/03)

Előadó: **Michael SMYTH**

2010. április 29-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata 29. cikkének 2. bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az államadóssággal kapcsolatos válság hatása az EU irányítására.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2010. szeptember 7-én elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen szavaz, és az eljárási szabályzat 20. cikke értelmében főelőadót jelölt ki Michael SMYTH személyében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 120 szavazattal 7 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az államadóssággal kapcsolatos válság – amelyet pénzügyi és fiskális válságok indítottak el -, a GMU létét veszélyezteti, és hatékony pénzügyi, gazdasági és politikai válaszlépéseket követel. A válság rámutatott a Stabilitási és Növekedési Paktumnak mint a tagállamokbeli költségvetési felelősség biztosítását célzó mechanizmusnak a hiányosságaira.

1.2 Az EGSZB támogatja a Tanács és az ECOFIN által eddig megtett, arra irányuló intézkedéseket, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő tagállamokat az európai stabilizációs mechanizmus (EFSM) és az európai pénzügyi stabilitási eszköz (EFSF) segítségével támogassák. Ez egy átmeneti megoldás, mégis alapjául szolgálhat a feltételekhez kötött pénzügyi támogatás tartósabb eljárásának és keretének egy valódi európai monetáris alap létrehozása útján. Meg lehetne vizsgálni egy eurókötvény kibocsátására jogosult, az államadósságok kezelésével foglalkozó európai ügynökség létrehozásának lehetőségét is.

1.3 Annak érdekében, hogy az európai gazdaságélénkítő program célkitűzései ne kerüljenek veszélybe, az EGSZB azt szeretné, ha tervek dolgoznának ki az államadósság euróövezetben történő csökkentésére az övezet gazdasági és monetáris stabilitásának biztosítása végett. Ezeknek a terveknek összhangban kell lenniük a gazdasági fellendüléssel és a foglalkoztatással kapcsolatos – a válság miatt jelentős veszélybe került – célokkal, amelyek szerepelnek az Európai Bizottság „Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája” című közleményében.

1.4 Az államadóssággal kapcsolatos válságból az EU jövőbeli kormányzására nézve számos tanulság vonható le. A gazdaságpolitikai bizottság felügyeletre és szankciókra vonatkozó első javaslatai jó irányba mutatnak, ám az EGSZB úgy véli, hogy a

szankciókat az államadósság kezelése terén megvalósítandó, nagyobb mértékű európai szolidaritással kell ellensúlyozni. Az EGSZB megállapítja, hogy jelenleg még nincs az állami fizetésképtelenség kezelésére szolgáló hivatalos mechanizmus. Ez továbbra is egy olyan strukturális hiányosság a GMU felépítményében, amellyel a politikaalkotóknak foglalkozniuk kell. Kívánatos lenne azonban, ha a szankciók politikai és gazdasági jellegűek is lennének, elkerülendő az érintett országok további eladósodását.

1.5 Az államadóssággal kapcsolatos válság kialakulásának felelőssége jelentős részben néhány tagállam felelőtlen fiskális politikáját, részben azt a felelőtlen banki hitelezést terheli, amely lakásépítési és eszközbuborékok kialakulásához vezetett, részben pedig a hitelminősítő intézetek nem elég körültekintő magatartását. Az egyes tagállamokban a bankok megmentésére fordított, az adófizetők által finanszírozott hatalmas összegek és a globális pénzügyi rendszer ezt követő törékenysége szintén jelentős mértékben hozzájárult a válsághoz. A jövőben elengedhetetlen a globális bankrendszer hatékony reformja, amely megelőzi ennek a magatartásnak a megismétlődését.

1.6 Az EGSZB kívánatosnak tartaná, ha az európai gazdasági kormányzás erősítésére irányuló intézkedéseknek, amelyeket 2011 januárjában, az európai szemeszterrel, a tagállamok gazdaságpolitikáinak jobb összehangolása révén indítanak el, ⁽¹⁾ a válság által komolyan fenyegetett európai munkahelyek megőrzése lenne a céljuk.

1.7 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy legalábbis az euróövezet tagállamainak esetében nem elég kizárólag a gazdaságpolitikákat koordinálni, hanem valódi közös gazdaságpolitikára van szükség, ahogyan, legalábbis az első szakaszban, a költségvetési politika koordinálására is szükség lenne.

⁽¹⁾ COM(2010) 367 A gazdaságpolitikai koordináció erősítése a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében – az európai uniós gazdasági irányítás megszilárdításának eszközei.

2. A válság háttere – a Gazdasági és Monetáris Unió alapjául szolgáló költségvetési politikák

2.1 A költségvetési fegyelem a makroökonómiai stabilitás egyik legfontosabb eleme, és ez különösen igaz egy olyan monetáris unión belül, mint amilyen az euróövezet, amely olyan szuverén államokból áll, amelyek továbbra is maguk felelnek költségvetési politikájukért. Az euróövezetben már nincsenek olyan nemzeti monetáris és árfolyampolitikák, amelyek országspecifikus problémák kezelésére szolgálnának. A költségvetési politikák tehát igen erőteljesek, de jobban tudnak az ilyen megrázkódtatásokhoz igazodni, ha stabil pozícióból indulnak.

2.2 Több mechanizmust és eszközt állítottak fel a szilárd adópolitikák biztosítása, valamint az árstabilitásra leselkedő veszélyek korlátozása érdekében. Ezekről az eszközökről az Európai Unió működéséről szóló szerződés 121., 123., 124., 125. és 126. cikke rendelkezik. Közéjük tartozik a Stabilitási és Növekedési Paktum (a 121. és 126. cikk alapján), a túlzott költségvetési hiány esetén követendő eljárás (126. cikk), a folyószámlahitel nyújtásának tilalma (123. cikk), a pénzügyi szervezetekhez való kiváltságos hozzáférés biztosításának tilalma (124. cikk) és a kötelezettségek átvállalásának tilalmáról szóló záradék (125. cikk).

2.3 A Szerződés szerint a költségvetési politika alapszabálya az, hogy a tagállamok kerüljék a túlzott költségvetési hiányt. Ennek betartása azon alapul, hogy a tagállamokban a költségvetési hiálynak a GDP-hez viszonyított aránya nem lépheti túl a 3 %-ot, és az államadósságnak a GDP-hez viszonyított aránya pedig nem lépheti túl a 60 %-ot.

2.4 Kivételes esetekben a költségvetési hiány fenti értéket meghaladó mértéke nem tekintendő túlzottnak, amennyiben az átmeneti, és közel marad a referenciaértékhez. Azt, hogy egy tagállamban túlzott hiány áll fenn, az ECOFIN Tanács határozatban állapítja meg az Európai Bizottság javaslata alapján. Amennyiben a Tanács megállapítja, hogy egy tagállamban túlzott hiány áll fenn, a túlzott hiány esetén követendő eljárás szerinti lépéseket kell megtenni. Ezek végső esetben az érintett országra kivetett szankciókhoz vezethetnek.

2.5 A Stabilitási és Növekedési Paktum alap gondolata a megalapozott költségvetési politikák elfogadásának folyamatos biztosítása. A paktum kötelezővé teszi a tagállamok számára, hogy a költségvetési helyzetük „nullszaldós vagy pozitív egyenlegét” előíró középtávú célkitűzéseket az országspecifikus megállapításoknak megfelelően betartsák. A feltételezések szerint az előírt költségvetési helyzetekhez való igazodás lehetővé teszi minden tagállam számára, hogy megbirkózzon a normális ciklikus ingadozásokkal, és egyúttal a költségvetési hiányt a GDP 3 %-ában meghatározó referenciaérték alatt tartsa. A valóságban azonban a Stabilitási és Növekedési Paktum koncepciója és működése nagyon távol áll egymástól. Amint az Európai Központi Bank (EKB) a közelmúltban megjegyezte:

„A Maastrichti Szerződés és a Stabilitási és Növekedési Paktum költségvetési normáinak betartását tekintve azonban jelentős különbség mutatkozik az egyes tagállamok között. Néhány tagállam ismételtelen és tartósan megsérti a költségvetési hiányt a GDP 3 %-ában meghatározó referenciaértéket, ami ahhoz a következtetéshez vezet, hogy legalábbis ezekben az esetekben a paktum végrehajtása nem párosult megfelelő szigorral és politikai akarattal. A túl derülítő növekedési előrejelzések, az adatok utólagos kiigazításai, a vártnál nagyobb jövedelemingadozások és a tervezett kiadások tartós túllépése eltérő mértékben a költségvetési tervektől való eltéréshez vezetett az egyes országokban.” (A Stabilitási és Növekedési Paktum tíz éve, az EKB havi hírlevelének cikke, 2008. október)

2.6 A GMU alapjául szolgáló fiskális szabályok betartásának szembetűnő kudarca megelőzte a jelenlegi globális pénzügyi válságot, bár azzal lehetne érvelni, hogy az államadóssággal kapcsolatos fizetéseképtelenség veszélye a monetáris unión belül a válság második szakaszát jelenti. Mindazonáltal egy évtized – sőt még több idő – elteltével, amelynek során a könnyen elérhető hitelek bővülése ingatlanpiaci és lakásépítési buborékok kialakulásához vezetett, az ezt követően bekövetkezett gazdasági összeroppanás néhány tagállamban az adósságszpirál kialakulását vonta maga után. Bizonyos tekintetben ironikus, hogy Görögország, Spanyolország és Portugália kormánya a banki válság idején nem volt arra rászorulva, hogy bankrendszerét az adókból finanszírozott intézkedésekkel stabilizálja, most azonban az államadóssággal kapcsolatos nehézségeik EU-szerte a bankok destabilizálásával fenyegetnek. Ez jelzi, hogy az államadósságok növekedését elsősorban nem a bankok megmentésére fordított, az adófizetők által finanszírozott összegek okozták.

2.7 A banki válság során gyakran elhangzott, hogy néhány bank „túl nagy ahhoz, hogy bebukhasson”. Most a növekvő államadóssággal küzdő tagállamokról mondják, hogy „túl jelentősek ahhoz, hogy megengedhető lenne fizetéseképtelenné válásuk”. Ahogy az adófizetőknek fogcsikorgatva el kellett fogadniuk, hogy a felelőtlen bankokat meg kell menteni, most a nemzetközi kötvénypiacok követelik néhány tagállam költségvetésének egy potenciálisan még fájdalmasabb kiigazítását. Az államadóssággal kapcsolatos fizetéseképtelenség által keltett bizonytalanság magát az eurót is elkezdte aláásni, és félelmeket ébresztett, hogy az euróövezet egy sor tagállamát is magával ránthatja.

2.8 Az államadóssággal kapcsolatos válság bizalmi válságot jelent, általában véve az EU-val, és különösen az euróövezettel szemben. Mind politikai, mint pénzügyi megoldást szükségessé tesz. Annak kérdését is felvetette, hogy a fentiekben ismertetett fiskális intézkedések alkalmasak-e a közös valuta stabilitásának biztosításához. Némileg indokolt lehet az érvelés, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum kudarcot vallott, valamint hogy Európának most egy új költségvetési és pénzügyi keretet kell kidolgoznia, amely hatékonyabban reagálhatna az aggasztóan kedvezőtlen gazdasági eredményekre, vagy akár egy tagállam csődjére. Amennyiben ez a helyzet, milyen is lehetne ez a keret?

3. Alternatív fiskális és monetáris keretek

3.1 Az elmúlt hónapokban mind a politikai elméletnek, mind pedig a politikai intézkedések végrehajtásának szintjén egy sor fejlemény következett be. Az államadóssággal kapcsolatos válság és az állami fizetéseképtelenség kezelésének tárgyában született egyik érdekes előterjesztés az Európai Valutaalap (EMF) létrehozására vonatkozik ⁽²⁾. E javaslat mögött az az elgondolás húzódik meg, hogy a Nemzetközi Valutaalapnak (IMF) nincs gyakorlata egy monetáris unió egyik tagországában kialakuló, az államadóssággal kapcsolatos fizetéseképtelenség kockázatának kezelésében, valamint hogy egy Európai Valutaalap működése esetén az EU jóval erősebb végrehajtási mechanizmusokkal rendelkezne.

3.2 Egy Európai Valutaalap ötletét a közelmúltbeli pénzügyi összeomlásra adott politikai válaszokhoz hasonlóan kellene tekinteni, amikor is a politika a nagy pénzügyi intézetek csődjét kívánta megelőzni. Most, hogy az EU kezd kilábalni a banki válságból, a politikai vita azokra a reformokra összpontosít, amelyek a pénzügyi intézmények rendezett csődeljárását, valamint a fizetési nehézségekkel küzdő nagyobb bankok mentő-csomagjainak önfinanszírozását tennék lehetővé. Más szavakkal, a pénzügyi rendszerek stabilizálását követően az európai döntéshozók most annak biztosítására összpontosítanak, hogy a jövőben a pénzügyi intézetek, és ne az adófizetők viseljék a válságok terheit. A bankreformra vonatkozó javaslatok közé tartoznak többek között a magasabb tőkeemfelelési mutatók, a szigorúbb felügyelet, a bankároknak kifizetett bónuszok felső határának meghatározása, valamint a vészhelyzetre vonatkozó tervek („living wills”) kidolgozása. Ami a GMU-t illeti, a közös valuta védelme érdekében a rendszert is meg kell erősíteni, hogy kezelni tudja az egyik tag fizetéseképtelensége vagy csődje miatt kialakult instabilitást.

3.3 Az Európai Valutaalap kezdeményezői úgy érveltek, hogy ez összhangban lenne a Szerződésben meghatározott megerősített együttműködés fogalmával, és így nem lenne szükség a Szerződés módosítására. Egy megfelelően felépített Európai Valutaalap segítségével orvosolni lehetne a GMU struktúrájának gyengeségeit, amelyeket a Stabilitási Paktum mostanáig megmutató kudarca, és a „ki nem segítési” záradék által okozott szembeütnő hitelességi hiányra lehet visszavezetni.

3.4 Hogyan oldható meg egy ilyen alap finanszírozása? Annak érdekében, hogy a lehető legkisebb legyen a morális veszély, amellyel jelenleg a görög sürgősségi csomagot társfinanszírozó Németország és Franciaország szembesül, az Európai Valutaalaphoz csak a maastrichti kritériumoknak meg nem felelő országok járulnának hozzá. Két szabály határozná meg hozzájárulási mutatóikat:

— „a túlzott adósság” összegének évi 1 %-a, előbbi az államadósság tényleges (az előző év végi) szintje és a GDP 60 %-ára vonatkozó, a maastrichti kritériumokban meghatározott mutató közötti különbségként határoznák meg. Görögország esetében, ahol az államadósságnak a GDP-hez viszo-

nyított aránya 115 %, ez az Európai Valutaalaphoz történő 0,55 %-os hozzájárulást jelentene.

— a túlzott hiány 1 %-a, vagyis egy adott évben a hiány azon összegének az 1 %-a, amely meghaladja a GDP 3 %-ra vonatkozó, a maastrichti kritériumokban meghatározott mutatót. Görögország esetében a GDP 13 %-át jelentő hiány a GDP 0,10 %-át kitevő hozzájárulást jelentene az Európai Valutaalaphoz.

2009-ben Görögország teljes hozzájárulása a GDP 0,65 %-át tette volna ki – ami jelentősen alacsonyabb, mint a jelenleg követelt megtakarítások.

3.5 Emellett az EMF kölcsönökhöz is juthatna a piacokon, így az összegyűlt hozzájárulásokon túl elegendő forrással rendelkezne ahhoz, hogy bármilyen követelménynek eleget tegyen. Közbeavatkozhatna pénzügyi támogatás nyújtásával, akár tartalékaik részleges pénzzé tételével, akár egy tagállam államkötvényeinek a garantálásával. A példa kedvéért utólagosan kiszámolható, hogy a javasolt finanszírozási mechanizmust alkalmazva az EMF 120 milliárd eurót halmozhatott volna fel a GMU kezdete óta. A piaci kölcsönök megfelelő szintjeivel kombinálva ez elegendő lett volna arra, hogy finanszírozzák az euróövezet bármelyik kisebb tagállamának megmentését.

3.6 A végrehajtást illetően az EU egy sor lehetőséggel rendelkezik, a strukturális alapok megkurításától kezdve az új finanszírozási garanciák visszavonásán keresztül az országnak az euróövezet pénzügyi piacáról való kizárásáig. Ezeket a büntetéseket fokozatosan lehetne kiszabni, mivel egyenként is jelentős gazdasági nyomást gyakorolnak azokra a tagállamokra, amelyek nem hajtják végre az előzetesen elfogadott reformprogramokat.

3.7 A javasolt EMF feltételezett előnyeinek egyike, hogy kezelni tudná egy olyan euróövezeti tag rendezett csődeljárását, amely nem teljesíti egy reformprogram feltételeit. A nemzetközi kötvénypiacokon történő adósság-átütemezés bizonytalanságával szemben az EMF felajánlhatna egy fizetéseképtelen tagállam államadósságát hitelezőknek, hogy ezt az adósságot standard engedménnyel váltsák át az EMF-fel szembeni követelésre. Így korlátozni lehetne a fizetéseképtelenség által okozott zavart, valamint a pénzügyi intézmények által elszenvedett veszteségek is csökkennének.

3.8 Az EMF hívei azzal érvelnek, hogy ez az intézmény számottevő előnyöket kínálna ahhoz képest, mintha csak az IMF-et lehetne igénybe venni. Az EMF vezető szerepet játszhatna egy „rendezett állami fizetéseképtelenség” kezelésében, minimálisan csökkentve a kötvény- és más pénzügyi piacokra gyakorolt áttételes hatásokat. A bankválság tanulságai arra intenek, hogy a politikai intézkedéseknek immár nemcsak egy majdani válság megelőzésére kell irányulniuk, hanem a válságra történő felkészülésre is, és az államadóssággal kapcsolatos válság esetében ugyanígy kell eljárni. Ha majd Európa végre búcsút inthet a jelenlegi válságnak, fel kell készülnie egy újabbra.

⁽²⁾ E javaslat teljes egészében a következő helyen olvasható: D. Gros és T. Mayer: „How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(pean) Monetary Fund” (Hogyan kezelhető az államadóssággal kapcsolatos fizetéseképtelenség Európában: Az Európai Valutaalap felé, Policy Brief No.202, Európai Politikai Tanulmányok Központja (CEPS), 2010. május. E dokumentum számos érve ebből a megalapozott dokumentumból származik.

3.9 Az európai gazdasági fellendülés és az adósságcsökkentés közötti feszültségen szintén érdemes elgondolkodni. A kutatásokból kiderült, hogy az euróövezetben a maastrichti kritériumok, valamint a Stabilitási és Növekedési Paktum fiskális fegyelme az USA-val és az Egyesült Királysággal összehasonlítva fékezően hatott a gazdasági növekedésre⁽³⁾. A helyzet ironiája az, hogy a pénzügyi válság az USA-ból indult ki, és ott a politika óriási adóügyi és monetáris anticiklikus ösztönző intézkedésekkel reagált. Az euróövezet makrogazdasági politikáját tétlenség bénítja, amely annak tulajdonítható, hogy a politika a növekedéssel szemben a monetáris stabilitást részesíti előnyben. Az egységes valuta és az EKB hitelességének megszilárdítása szempontjából ez érthető, mostanra azonban már úgy lehet tekinteni, hogy ez a megközelítés potenciálisan fékezheti a gazdasági fellendülést. Szólnak érvek amellett, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum korlátainak fellazítása esetleg ösztönzőleg hatna a gazdasági fellendülésre, és elősegítené, hogy véget érjen az adósságválság.

3.10 E gondolatmenet szerint az államadóssággal kapcsolatos válságra adandó bármilyen szakpolitikai vagy intézményi válasznak úgy kellene kezelnie az adósságcsökkentés kérdéseit, hogy az ne veszélyeztesse az európai gazdasági fellendülés programjában foglalt célok elérését. Ennek egyik lehetséges módja az adósságcsökkentési folyamat összekapcsolása a beruházások bővítésével, hogy ellensúlyozni lehessen az adósságcsökkentés deflációs hatásait. E javaslat alapja a növekedésről, versenyképességről és foglalkoztatásról 1993-ban összeállított, Jacques Delors-féle fehér könyv, és középpontjában az adósságátruházás lehetősége áll. Minden tagállam államadósságának egy része így európai uniós kötvényekbe kerülne át. A tagállamoknak az átruházás után továbbra is törleszteniük kellene a már eurókötvény formájában fennálló adósságrészüket. Tehát ez nem lenne adósságelírás, és nem növelné az adósságproblémákkal küzdő tagállamok hitelfelvételét, hanem csupán az átruházott rész törlesztési költségeit csökkentené. Támogatói szerint e javaslat összeegyeztethető a Szerződés iránymutatásaival. Az adósságáthelyezéssel kapcsolatban az a javaslat is felmerült, hogy az Európai Beruházási Bank (EBB) és egyéb tagállami pénzügyi intézmények terjesszék ki hitelezési tevékenységüket az európai gazdasági fellendülési program finanszírozására, valamint a munkajövedelmek és a kereskedelem agresszív adósságcsökkentésből eredő visszaesésének mérséklésére⁽⁴⁾.

3.11 Az adósságválságra adott hivatalos választ a Tanács 2010. május 9-én tartott rendkívüli ülése után alakították ki. Ennek értelmében – az EUMSZ. 122. cikkének (2) bekezdése (rendkívüli események) és az euróövezet tagállamainak kormányközi megállapodása alapján – létre kell hozni egy európai pénzügyi stabilizációs mechanizmust (European Financial Stabilisation Mechanism, EFSM. Az EFSM-nek 60 milliárd euró áll rendelkezésére, és az IMF-hez hasonló feltételekkel működik. Ezenkívül egy különleges célú gazdasági eszköz

⁽³⁾ Lásd: Fitoussi, J.P. és F. Saraceno: „Milyen mély Európa válsága? Az eltérő teljesítmények mögött meghúzódó politikai válaszok és szerkezeti tényezők” *Journal of Globalisation and Development*. 1. kötet, 1. szám, Berkeley Electronic Press. 2010.

⁽⁴⁾ E javaslatok részletes ismertetéséhez lásd: Holland, S.: „A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion” in *Insight*, <http://www.insightweb.it/web/node/136> (a honlap felkeresésének időpontja: 2010. június 10.).

(Special Purpose Vehicle, SPV) is kialakításra került, amelyet a továbbiakban európai pénzügyi stabilizációs mechanizmusnak nevezünk. Az SPV három évig fog működni, és 690 milliárd euró áll rendelkezésére az euróövezetbe tartozó, rendkívül pénzügyi problémákkal küzdő tagállamok támogatására. Ezenfelül az Európai Központi Bank (EKB) megkezdte a kötvénypiacokon történő közbelépést: megvásárolja pénzügyi gondokkal küzdő kormányok adósságát.

3.12 Az új mechanizmusoknak számos fontos jellemzőjük van. Először is nem egy olcsó finanszírozási lehetőségről van szó, ugyanis az érintett tagállam az Európai Bizottságon keresztül minden kamatot és kölcsönt visszafizet. Az EFSM tehát nem jelent mentőövet a tagállamok számára, így összeegyeztethető a 125. cikkkel. Másodsor, az EFSM és az EFSF nem költségvetési tételeket, hanem hitelkereteket képvisel, ezért a saját forrásokra vonatkozó határozat keretén belül marad. Harmadsor, bár az EFSF csak három éven át működik majd, hatásai még több évig érvényesülhetnek, ha hosszabb futamidejű kötvényeket bocsát ki. Negyedszer, az EFSF valószínűleg olyan kötvényeket bocsát majd ki, amelyeket valamennyi uniós tagállam 120 %-os mértékig garantál; a tervek szerint ezek a kötvények AAA besorolásúak lesznek, minimálisan csökkentve így a törlesztési költségeket⁽⁵⁾. Végezetül az EFSM konkrét bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a GMU legszilárdabb támasza változatlanul az EU-n belüli szolidaritás.

3.13 Az elkövetkező hónapokban kiderül, hogy az EFSM-mel kapcsolatos javaslatok mennyire hatékonyak a jelenlegi adósságválság kezelésében. Ez attól is függ majd, hogy az egyes tagállamok milyen mértékben hajtják végre az EU és az IMF által igényelt fiskális kiigazításokat. Az EU ismételten kinyilvánította azt a szándékát, hogy javítsa a költségvetési fegyelmet, és állandó keretet alakítson ki a válságok megoldására. Az utóbbi célkitűzés olyan spekulációkhoz vezetett, amelyek szerint az EFSM-et és az EFSF-et állandó mechanizmussá alakíthatják, ezt azonban nehezen lehetne megvalósítani, mivel az összes tagállam jóváhagyása kellene hozzá. Abból, hogy nincsenek konkrét javaslatok egy tagállam esetleges fizetéseképtelenségére vonatkozóan, az következik, hogy a politikai felelősök ki akarják küszöbölni ezt az eshetőséget. Ez teljesen érthető ugyan, de nem zárja ki teljesen ilyen esetek előfordulását.

4. Tanulságok

4.1 Egyre világosabbá válik, hogy az adósságválságot el lehetett volna kerülni, ha a tagállamokban és az EU-ban jobb lett volna az irányítás, és nagyon fontos, hogy a kormányzással kapcsolatos múltbeli hibák a jövőben ne ismétlődjenek meg. Ezért a gazdaságpolitika összehangolásával foglalkozó munkacsoport számos intézkedést jelentett be a költségvetési felügyelet erősítésére, összhangban a Stabilitási és Növekedési Paktummal.

⁽⁵⁾ Szeptember 21-én mindegyik hitelminősítő intézet kijelentette, hogy AAA besorolást ad az EFSF által kibocsátott kötvényeknek.

Ezekhez az intézkedésekhez tartozik a tagállamok költségvetés-tervezeteinek egymás általi, kölcsönös ellenőrzése, a szankciók korábbi alkalmazása a 3 %-os, illetve 60 %-os adósságküszöb túllépése esetén, a túlzott hiány esetén követendő eljárás megindítása, ha az adósságcsökkentés késedelmes, és a nemzeti statisztikai hivatalok kormányaitól való nagyobb mértékű függetlensége.

4.2 A pénzügyi és adósságválság alatt a főbb hitelminősítő intézetek szerepe és magatartása enyhén szólva kétes volt ⁽⁶⁾. Angela Merkel kancellár egy új, független európai hitelminősítő intézet létrehozását javasolta, amely versenyezne a létező három nagy intézettel ⁽⁷⁾. Az a javaslat is felmerült, hogy az Eurostat kapjon hatáskört a tagállamok államháztartásának minősítésére. Ilyen hatáskör birtokában a görög adósságválság esetében az Eurostat már korábban figyelmeztetést fogalmazhatott volna meg ⁽⁸⁾.

4.3 Az Európai Bizottság azt a bírálatot kapta, hogy a tagállamok államháztartási adataival kapcsolatos minőségbiztosítás esetében nem volt elég éber és proaktív. Ez a pont a felügyelet, ellenőrzés és teljesítés szélesebb problémaköréhez kapcsolódik, amelyek rámutatnak arra, hogy mi a Stabilitási és Növekedési Paktumban szereplő mechanizmusok csődjének fő oka. Bármilyen hosszabb távú megoldásnak hatékonyan kell kezelnie ezeket a problémákat.

4.4 Görögországban, Spanyolországban és Portugáliában nem dobtak ugyan az adófizetők pénzéből mentőövet a bankoknak, de a más uniós országokban és az USA-ban alkalmazott mentőcsomagok nagysága hozzájárult az államkötvénypiacokra gyakorolt, soha nem látott nyomáshoz, és meggyorsította a válságot. Létfonosságú, hogy a globális bankrendszer hatékony reformokon essen át, amelyek elejét vennék annak, hogy ismét hasonló pénzügyi, gazdasági és szociális bizonytalanság alakuljon ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ A hitelminősítő intézetek által elkövetett hibák részletes tárgyalását lásd: U.S. Securities and Exchange Commission: (SEC) „Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies” <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (a jelentés elolvasásának időpontja: 2010. június 10.).

⁽⁷⁾ Az Irish Times beszámolója szerint a német kancellár azt mondta, hogy az új intézet „természetesen politikailag független lenne”, és „egy fenntartható, nem rövid távú orientációjú gazdaság szellemében működne”. Irish Times, 2010. május 21.

⁽⁸⁾ Az Eurostatnál tett látogatásunk alkalmával azt a tájékoztatást kaptuk, hogy az Eurostat több ízben is korai figyelmeztetést fogalmazott meg a magas szintű görögországi deficittel és államadóssággal kapcsolatos válság miatt, de senki sem hallgatott rájuk.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Transzatlanti kapcsolatok és az európai szociális modell nemzetközi szintű előmozdítása (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 51/04)

Előadó: **Laure BATUT**

2009. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Transzatlanti kapcsolatok és az európai szociális modell nemzetközi szintű előmozdítása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Tekintettel az EGSZB mandátumának megújítására, a plenáris ülés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen nyilatkozik, és Laure BATUT-t nevezte ki főelőadónak, az Eljárási Szabályzat 20. cikkének megfelelően.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésen 110 szavazattal 34 ellenében, 16 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB az euro-atlanti szabad piac fokozatos integrációját támogatja, és ennek keretében szeretné elmélyíteni az euro-amerikai kapcsolatokat, valamint főként a szociális területre szeretné helyezni a hangsúlyt, hogy elébe tudjon menni a transzatlanti gazdasági integráció megvalósítása következményeinek. Mindezt oly módon, hogy a két társadalom, az amerikai és az európai, egyenlő mértékben húzzon ebből hasznot, és együtt versenyképesebbé váljanak, főként a feltörekvő gazdaságokkal szemben.

1.2 Annak tükrében, hogy az „európai szociális modell” címszó alatt szereplő gazdasági és társadalmi adatok a világon egyedülálló rendszert alkotnak, amely gyümölcsöző fejlődés alapja⁽¹⁾, és amely a jelenlegi világválságban rendkívüli mértékben enyhíti az érintett lakosságot sújtó hatásokat, az EGSZB emlékeztet arra, hogy a Lisszaboni Szerződés aláírói kötelezettséget vállaltak e modell ösztönzésének biztosítására. Azt szeretné, ha a transzatlanti párbeszédben javulna a következők legitimitása:

- 1) az európai identitásé,
- 2) az európai értékeké és kultúráé, beleértve a környezetvédelmet,
- 3) valamint az EGSZB-é, amely tagjai által képviseli az Unió szervezett civil társadalmát.

1.3 A kollektív társadalombiztosítási rendszerek, a közszolgáltatások, a szociális párbeszéd foglalják össze az „európai

szociális modell”. **Az EGSZB arra kér fel minden európai uniós intézményt, hogy ne csak képviselje ezt a modellt, melyet polgáraik a magukénak vallanak, hanem minden körülmények között ösztönözzék azt, főként a transzatlanti párbeszéd keretében.**

1.3.1 A szociális vonatkozásokat általánosságban az EU prioritásai közé kell helyezni, ami egyébiránt lehetővé tenné az európaiak számára, hogy részt vegyenek és felkészültebben tegyék meg ugyanezt a már meglévő fórumokon, a TEC és a TALD⁽²⁾ keretén belül is.

1.3.2 Annak érdekében, hogy az Amerikai Egyesült Államok jobban megismerje az Európai Unió szociális értékeit, hogy az Atlanti-óceán két partja között kialakuló nagyobb megértés végül konvergenciához vezessen a két fél szociális érdekeinek előmozdításában, valamint a nagyobb társadalmi megértésért, az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Unió információkat terjesztene az amerikai társadalom irányában az európai szociális modellel kapcsolatban. A TEC és a TALD ennek ösztönző ereje lehetne. Az EGSZB szerint az európai szociális modell⁽³⁾ népszerűsítéséhez az EU-t ismertebbé kell tenni az Egyesült Államokban.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy új pénzügyi szabályozáson kívül az euro-atlanti övezet a minősítő intézetekre vonatkozó közös normákat, valamint új, a polgárok érdekeit jobban figyelembe vevő versenyszabályokat alakítson ki. Határozott fellépést vár az Uniótól, amely szavatolja a polgárok életszínvonalát, a transzatlanti párbeszédétől pedig azt, hogy fejlessze az egymás iránti figyelmet a két kontinens civil társadalmi között.

⁽¹⁾ Erről tanúskodik a tagállamok GDP-jének növekedése az EU létrehozása óta; lásd még a 6. lábjegyzetet.

⁽²⁾ TEC vagy CET: Transzatlanti Gazdasági Tanács; TALD: Transzatlanti Munkaügyi Párbeszéd.

⁽³⁾ HL C 309., 2006.12.16., 119-125 o.

1.5 Ösztönözni kell a szervezett civil társadalommal és a munka világával folytatott párbeszédet, az Unión belül csakúgy, mint a vállalatok képviselőivel fenntartott kapcsolatokban – első lépésként a már létező euro-amerikai szervek – keretében. Az Európai Bizottság, amely a 2011–2012-es időszakra 600 000-ról 800 000 euróra növelte a párbeszédnek nyújtott támogatását, megkönnyíthetné ezt. **Az EGSZB pedig kész arra, hogy amerikai partnereivel együtt biztosítsa egy euro-amerikai civil társadalmi tanács létrehozását.** A két civil társadalom vonatkozásában meg kell találni az ahhoz vezető utakat, hogy szót kaphassanak a munkavállalók, és fejlődhessen az információ és a konzultáció, főként ebben a kritikus, a 2008-as gazdasági válságot követő időszakban. Az EGSZB úgy véli, hogy több civil, illetve szociális párbeszéd és nagyobb átláthatóság segítségével ez a válság, mely immár három éve tart, elkerülhető lett volna.

1.5.1 A transzatlanti párbeszéd célkitűzései között szerepelnie kell a kölcsönös tanulásnak, illetve a politikai és állampolgári, valamint gazdasági és szociális emberi jogok támogatásához történő konkrét hozzájárulásnak. A gazdasági és a szociális polgári jogokat az Európai Uniónak ismertetnie kellene a transzatlanti párbeszédben, mint álláspontjának szerves részét.

1.5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európa és az Egyesült Államok közötti párbeszéd tartalmasabb lenne, ha olyan, a két kontinens társadalmainak kohéziója szempontjából alapvető társadalmi kérdésekre is kitérne, mint az alap- és az egész életen át tartó oktatás, amelyek a nemzeti, illetve a „szövetségi” szint hatáskörébe tartoznak, és mindkét társadalomban alapvetőek a tudásalapú, szolgáltatásokon alapuló gazdaság számára. Először is – a munkahelyteremtés és az európai polgárok életszínvonalának növelése céljából – a politikai napirenden előtérbe kellene helyezni a produktív beruházások és az innováció kérdését, amelynek terén az Egyesült Államok jóval Európa előtt jár a teremtő és fejlesztő képesség kialakításában.

1.5.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a közösen meghatározott mutatók lehetővé tennék a szociális és a munkával kapcsolatos helyzetek értékelését és összehasonlítását a párbeszédben részt vevő két fél esetében.

1.6 Az EGSZB fontosnak tekinti a bevándorlás kérdését a demokráciák szempontjából, és azt szeretné, ha a transzatlanti párbeszéd részét képezné, amely az EIF (Európai Integrációs Fórum) bevonásához vezethet.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a transzatlanti párbeszéd meggyorsíthatja a fenntarthatóság és a környezetvédelem szükségességének tudatosítását, és hogy ebben a két civil társadalomra és a fogyasztókra is hárul szerep.

1.8 Az EGSZB innovatív módon intézményesített formában be kívánja vonni a szervezett civil társadalom képviselőit a transzatlanti párbeszédbe. Úgy véli, hogy az Uniónak az a

hiányossága, hogy e párbeszéd során szociális szinten még mindig nem „európai”. Az EGSZB azt javasolja, hogy a transzatlanti tárgyalások összes szakaszában vegyék figyelembe a szociális vetületet.

1.9 Egy együttműködési program elfogadása és a Transzatlanti Gazdasági Tanács létrehozása révén ⁽⁴⁾ a két fél elkötelezte magát aziránt, hogy felgyorsítja a valódi integráció elérését „egy egységes transzatlanti piac 2015-ig történő kialakítása érdekében”. ⁽⁵⁾ Számos, főként jogalkotási akadály van, de a kitűzött cél érvényes, és az EGSZB előre kíván tekinteni annak biztosítása érdekében, hogy az Európa szociális modelljét kialakító európai történelmi döntések ne váljanak semmissé. ⁽⁶⁾ Az európai és az amerikai társadalmak annak ellenére, hogy hasonló értékeket vallanak, szociális szempontból nem annyira „integrálhatók”. Bár az európaiak tisztában vannak annak szükségességével, hogy a modell bizonyos aspektusait kiigazítsák a jelenlegi gazdasági válság miatt, ezt csak azért teszik, hogy képesek legyenek hosszú távon jobban megőrizni annak elveit.

2. Gazdasági integráció

2.1 Az Egyesült Államok a NAFTA megállapodás által már létrehozott észak-amerikai gazdasági tömb motorja. Az Európai Unió tagállamai és az Egyesült Államok együtt a világ GDP-jének 60 %-át adják, valamint a világkereskedelem 40 %-át és a közvetlen befektetések 62 %-át biztosítják. A két térségben 7 millió munkahely függ a transzatlanti kapcsolatoktól.

2.2 Egy tanulmányában, ⁽⁷⁾ amelyet még azelőtt adott ki, hogy a válság bármelyik térségre lesújtott volna, az OECD úgy becsülte, hogy a két gazdaság teljes integrációja 3 %-os növekedést hozhatna mindkét partner számára, miáltal mindkettő gazdasági fölényre tenne szert szinte a világ szinte összes többi országával szemben.

2.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a válság átalakítja az euro-amerikai kapcsolatokat, és hogy a TEC és a TALD keretében sürgősen ösztönözni kell a szociális partnerek közti, a modellekkel kapcsolatos párbeszédet. A válság talán késlelteti az integrációt, és időt hagy valamennyi olyan terület felfedezésére, mint például a párbeszéd intézményeinek használatára, mely

⁽⁴⁾ A megállapodást George W. Bush, Angela Merkel és José Manuel Barroso írta alá a Fehér Házban.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament 2009. március 26-i állásfoglalása a transzatlanti kapcsolatokról az amerikai választásokat követően.

⁽⁶⁾ Európai szociális modell – emlékeztetőül lásd a Lisszaboni Szerződés Preambulumát: „MEGERŐSÍTVE az 1961. október 18-án Torinóban aláírt Európai szociális chartában, valamint a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló 1989. évi közösségi chartában meghatározott alapvető szociális jogok melletti elkötelezettségüket”, lásd EUSz 3., 6. és 32. cikk, lásd EUMSz 9. cikk, X. fejezet, lásd Lisszaboni Szerződés – Alapjogi Charta 28., 34., 35. és 36. cikk.

⁽⁷⁾ OECD, Economics Department, 2005, The benefits of liberalising product markets and reducing barriers to international trade and investments: the case of the USA and the EU [Az árupiacok liberalizációjának, valamint a nemzetközi kereskedelem és beruházások előtti akadályok csökkentésének előnyei: Az USA és az EU példája].

intézmények nincsenek nagy mértékben jelen az Egyesült Államokban, vagy a bevándorlás kérdése, mellyel mindkét blokk szembesül, mind társadalmi szinten, mind pedig a foglalkoztatás szempontjából, és amely enyhítheti a demográfiai elöregedés (vagyis a munkaerő-tartalék) gondját.

2.4 Köztudott, hogy bár az Európai Unió és az Egyesült Államok gazdaságélénkítő tervei nem összehasonlíthatóak, hatásaik mégis azonosak voltak: az államháztartási hiányok növekedése, az állami szerepvállalás erősödése, valamint nagyobb igény az ellenőrzések és a javak újraosztásának átformálása iránt. Ezek a különbségek és azonos törekvések táplálhatnák a TALD-dal és a létrehozandó kétoldalú konzultatív struktúrával kapcsolatos párbeszédet.

2.4.1 Számos más témához hasonlóan, amelyről párbeszéd folyik az Európai Bizottság és tárgyalópartnerei – az USA kormánya, illetve a pénzügyi, gazdasági és belső piaci témákért felelős amerikai ügynökségek – között, a válság következményeit magas szinten (EU/USA csúcstalálkozókon) vitatják meg. Európában a civil társadalom megsínyli a banki gyakorlatokkal és a hitelminősítő intézetekkel⁽⁸⁾ kapcsolatos jogszabályok hiányát, illetve átláthatóságuk hiányát. Mindemellett állja a gazdaságélénkítési terv költségeit, és noha a szerződés egyik célja az, hogy a tagállamok „előmozdítsák népeik gazdasági és társadalmi fejlődését”, a polgároknak a túl költségesnek tartott szociális védelmiük visszafogását kell tapasztalniuk. A pénzügyi rendszerek csődöt mondtak, és komoly károkat okoztak a reálgazdaságban. További nehézségeket okoztak a szociális rendszerek számára, a növekedési és foglalkoztatási hiányosságokból fakadó eddigi nehézségeken felül. Az EGSZB tisztában van vele, hogy a protekcionizmus nem a foglalkoztatás szinonimája, így támogatja az akadályok elhárítását a kereskedelem és a befektetések előtt, amennyiben a szociális jogok nem szenvednek csorbát. A bizalom visszaállításának, amely rendkívül fontos, a pénzpiacok új és intelligens szabályozásán keresztül kell megvalósulnia. A transzatlanti párbeszédben az EGSZB ezen kívül a szociális dimenzió gazdaságon és kereskedelmen belüli támogatását is elsődleges célnak tekinti. Az EGSZB azt szeretné, ha a transzatlanti párbeszéd uniós résztvevői a polgárokat képviselő szerepükben, továbbra is biztosítanák az európai szociális modell előmozdítását a gazdasági és kereskedelmi kérdésekben. Az Európai Bizottság a maga részéről a Szerződést tiszteletben tartva tevékenykedik, és biztosítja a Szerződés rendelkezéseinek végrehajtását.

2.4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy hasznos lenne, ha az Atlanti-óceán két partja közötti gazdasági kapcsolatokat megerősítenék és kialakítanák a gazdasági szolidaritást az Európai Unió tagállamai között. Úgy véli, hogy ez a két elem elősegítené a gazdasági növekedés és fejlődés visszatérését, az európai szociális

vonatkozások fejlődésével összhangban. Az európaiaknak lenne tehát miről tárgyalniuk a civil társadalmi párbeszéd keretében.

2.5 A transzatlanti piac integrációjának⁽⁹⁾ tervét a polgárok nem ismerik eléggé. Az észak-amerikai ALENA-NAFTA integrációval kapcsolatban szerzett tapasztalat szerint csak korlátozottan vették figyelembe a szociális és környezetvédelmi szempontokat, anélkül, hogy egyik vagy másik oldalon a foglalkoztatás ösztönzésére törekedtek volna. Ki kell értékelni a helyzetet: az USA-ban, Kanadában és Mexikóban romlik a környezet minősége, csökkennek a bérek és a munkahelyek egyre inkább Kína felé tevődnek át. Az európai integráció a maga részéről növelte a jólétet (a GDP növelése által), azonban bányákat és hajóüzemeket zárt be, elveszítette a fémipart és a textilipart, és teljes ágazatokat alakított át, mint a halászat, a mezőgazdaság vagy az autógyártás. De már a Közös Piac idején léteztek bizonyos kompenzációk. Az EGSZB igyekszik előrevetíteni a folyamatban lévő integrációval kapcsolatos környezeti (például géntechnológia), valamint társadalmi következményeket, és azokról párbeszédet folytatni. Ezek közül némelyik már be is következett: ilyenek a mozikban foglalkoztatottak álláshelyei, a magánjellegű adatok védelme a SWIFT keretében.

3. A transzatlanti integráció lehetséges hatásai

3.1 Az EU és az Egyesült Államok gazdasági és kereskedelmi struktúrái meglehetősen közel állnak egymáshoz. Az első várható hatás inkább a verseny erősödése volna, mégpedig a költségek helyett inkább a termékek mennyisége és minősége és egymástól való megkülönböztethetősége tekintetében. A dollár árfolyama miatt az export terén az USA visszanyeri versenyképességét. Az amerikai kamatok alacsonyabbak, és a FED gyorsabban reagál, mint az EKB. Ha nem történik radikális változás, az euró-zóna jelenleg nem lenne eléggé reakcióképes ahhoz, hogy a hatalmas transzatlanti piacon fejlődjön.

3.2 Az integráció növelhetné a költségeket, ronthatná a munkafeltételeket, fokozott bizonytalanságot hozhatna, annál is inkább, mivel a munkaerőpiac rugalmasabbá vált, erősebb bérvisszafogással és intenzív vállalatáthelyezésekkel, mindez egy versenyképességet célzó deflációs stratégián belül. Az európai polgárok attól tartanak, hogy e nyomás csökkenti a megszokott szociális, egészségügyi és környezetvédelmi normákat, valamint a foglalkoztatási szintet és az életszínvonalat, miközben az integrációnak mindkét fél érdekeit kellene szolgálnia. A gazdasági teljesítmény és a termelékenység javulása

⁽⁸⁾ 1. fejezet, HL C 277., 2009.11.17., 117-124 o.

⁽⁹⁾ A projekt, melyet 1998 márciusában közösen mutatott be Leon Brittan külkereskedelmi, Martin Bangemann ipari és telekommunikációs, valamint Mario Monti belső piaccal foglalkozó biztos, az EU-USA kapcsolatok következő négy területére terjedt ki: - a szolgáltatások szabad kereskedelmi zónája; - a kereskedelem technikai akadályainak felszámolása, különösen kölcsönös elismerési megállapodások által; - a közbeszerzések, a szellemi tulajdon és a befektetések liberalizálása; - az ipari termékekre vonatkozó vámjogok esetleges fokozatos megszüntetése 2010-ig. Ez utóbbi határidő azóta 2015-re módosult.

a problémák egy részét megoldja, ám azok közül, akik elvesztették munkahelyüket, lesznek, akik nem fognak új munkalehetőséget találni. Azok a tagállamok, amelyek a második világháborút követően erős belső társadalmi-gazdasági konszenzus mentén épültek újjá, már szenvednek a rendszereik eltérőségéből adódó feszültségektől, amelyek 2010 májusa óta súlyos mértékben jelentkeznek a közös fizetőeszközükkel kapcsolatos spekuláció által.

3.3 A termelési folyamatok erőteljes széttöredezésével⁽¹⁰⁾ a feltörekvő országok lehetnének az OECD-térség két legnagyobb gazdasága közötti versenyt erősítő transzatlanti integráció létrehozásának nagy nyertesei. Az EGSZB számára ez a transzatlanti párbeszéd keretében az elsők között megvitatandó kérdések egyike.

4. Az integráció működési szabályai

4.1 Egy euro-atlanti blokkot nem lehet az érintett lakosság tájékoztatása nélkül létrehozni. Az Unió demokratikusan járhatna el, saját határain belül támogatva a párbeszédet a polgárok és a munka világa között csakúgy, mint az erre a célra létrehozott euro-amerikai szervek keretében. Az Európai Bizottság megkönnyíthetné ezt azáltal, hogy az eddig megnöveltekhöz képest még több eszközt fordít e célra;⁽¹¹⁾ az EGSZB pedig kész arra, hogy amerikai partnereivel együtt biztosítsa egy euro-amerikai civil társadalmi tanács létrehozását.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a Lisszaboni Szerződés értelmében a transzatlanti integrációról lakossági konzultációt kell tartani, mivel ha a döntéshozó intézményeknek nincs világos álláspontjuk a szociális modell nemzetközi előmozdítása tekintetében, fennáll a veszélye annak, hogy az euro-atlanti integráció szétzilálja az európai „szociális paktumot”. Ki kell kérni a polgárok véleményét.

4.3 Az EGSZB azt szeretné, ha a transzatlanti párbeszédben javulna a következők legitimitása:

- 1) az európai identitásé,
- 2) az európai értékeké és kultúráé, beleértve a környezetvédelmet,

⁽¹⁰⁾ Az USA-ban – csakúgy mint Európában – folyamatban van az ipari termelés leépítése, a kézműipari munkahelyek száma az évtized folyamán 30 %-kal csökkent, és az ország világkereskedelmi részvétele a tíz évvel ezelőtti 13 %-ról 9 %-ra csökkent. A vállalatáthelyezések az EU-ban is folyamatban vannak. Lásd Rones et al 1997-es tanulmányát a munka időtartamáról, melyet *Revue Internationale de l'IRES* 54. száma (01. 2001.) tartalmaz.

⁽¹¹⁾ 2009-ben az Európai Bizottság Külkapcsolati Főigazgatósága felhívást tett közzé, melynek során 800 000 eurót ajánlott fel az EU–USA párbeszédet támogató civil társadalmi projektekre.

3) valamint az EGSZB-é, amely tagjai által képviseli az Unió szervezett civil társadalmát.

5. A bankokra vonatkozó szabályozások

5.1 A globalizált gazdaság sürgős reformintézkedésekre szorul. Az EGSZB sajnálja, hogy a nemzetközi pénzügyi intézmények reformja ilyen lassan megy végbe, és ez csorbítja a tisztességes versenyt és a szociális egyensúlyt.

5.2 Sürgősen és együtt meg kell határozni a minősítő intézetekre vonatkozó közös előírásokat annak elkerülésére, hogy azok tevékenysége negatív következményekkel járjon:⁽¹²⁾ ezek az intézetek jó minősítést adtak a válságot okozó bankoknak, most pedig leminősítik azokat az államokat, amelyek ugyanezen bankok megsegítése miatt adósságokat és hiányt halmoztak fel, melyet a polgároknak kell majd megfizetniük. A bankok tevékenységei és a minősítő intézetek az a két pont, amelyet az EU és az USA civil társadalmi a transzatlanti párbeszéd keretében vitathatnának meg.

6. Szabadságjogok és emberi jogok

6.1 Bár ezek alapelvnek számítanak, a két fél nem egyformán tartja őket tiszteletben: a mozgás szabadságát az európaiak és az amerikaiak még nem mindig azonos módon kezelik. A vízumok, útlevelek, biztonsági ellenőrzések kérdéseinek egy közösen meghatározott modell mentén történő nagyobb fokú harmonizáció irányába kellene fejlődniük.

6.2 A SWIFT⁽¹³⁾ példája egyértelmű: a 2010. február 11-i jogalkotási állásfoglalásában⁽¹⁴⁾ az Európai Parlament ellenezte az EU pénzügyi adatainak a SWIFT vállalat által biztosított kezelésére és az Egyesült Államok felé történő átadására vonatkozó megállapodás megújítását. Ennek tárgya, hogy az európai kiszolgáltatók kapjanak-e, illetve ne kapjanak közvetlen hozzáférést a terrorizmus felügyelete érdekében. Az Európai Parlament új hatáskörei lehetővé tették, hogy új megvilágításba helyezze az európai banki ügyleteivel kapcsolatos bizalmas adatoknak az Egyesült Államok felé történő ilyen „ömlesztett” továbbítását, amely gyakorlatilag a tagállami és az uniós jogalkotásban szereplő védelem és garanciák elvesztéséhez vezet. A képviselők azt szerették volna, ha az Európai Unió a transzatlanti piaccal kapcsolatos meglátásai pontosítására törekedett volna a jogvédelem tekintetében. Egy olyan rendszert részesítettek előnyben,

⁽¹²⁾ HL C 277., 2009.11.17., 117-124. o.

⁽¹³⁾ SWIFT: Society for Worldwide Interbank Financial Communications, belga jog szerint működő amerikai vállalkozás, mely több mint 200 ország pénzügyi adatainak nemzetközi cseréjét koordinálja.

⁽¹⁴⁾ PE (05305/1/2010REV1-C7-0004/2010-2009/0190(NLE)). SWIFT II megállapodás, PE 8.7.2010 (11222/1/2010/REV1 és COR1-C7-0158/2010-0178-(NLE)).

amely inkább „európai”, új szerepet szántak az Európának, és a polgárok kártérítési jogait hangsúlyozták. Még ha a jelenlegi garanciák elégtelenek is, a 2010. július 8-án aláírt megállapodás minden évben módosítható lesz. Ez megfelel Barriert biztos felfogásának, aki azt szeretné, ha a belső piac egy társadalmi terv alapját alkotná, melyet az európai uniós intézmények együttesen határoznak meg.⁽¹⁵⁾ Az EGSZB a jelen vélemény által is azt szeretné elérni, hogy az Európai Unió nyilvánítsa ki saját véleményét a transzatlanti piaccal kapcsolatban, és a nagy amerikai szomszédjának tiszteletben tartása mellett ösztönözze az európai szociális modellt.

6.3 Az élethez való jog és a bioetika olyan területek, amelyeken az Európai Unió haladó álláspontokat képvisel; ezeket egy a kereskedelmi megállapodásoktól független közös megegyezéssel védelmezni kell, és fenn kell tartani.

6.4 **Az EGSZB azt szeretné, ha a transzatlanti partnerség hozzájárulna az emberi jogok – ezen belül a politikai és polgári mellett a szociális jogok – tiszteletben tartásához.** Az Egyesült Államok széles körű történelmi hagyományokkal rendelkezik a polgári és politikai jogok tekintetében, az Európai Unió ezt kiegészítette a gazdasági és szociális jogokkal. Mindkét kontinens érdeke az arra irányuló politikai szándék, hogy ezek valamennyi polgár, valamint területükön tartózkodó személy élhessen a két fél által biztosított jogok és lehetőségek teljes skálájával.

7. Szociális jogok

7.1 Az EGSZB már megjegyezte, hogy a transzatlanti szociális párbeszéd nem sok eredményre vezetett⁽¹⁶⁾. Elvileg a szociális jogok is az „alapvető jogok” fogalmkörébe tartoznak, a gyakorlatban azonban ezek alatt voltaképpen csak a polgári és politikai jogokat értik.

7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy nem elég rendszeresen emlékeztetnie magát arra, hogy az Egyesült Államok és az EU közös értékeket vallanak, és hogy a gazdaság mellett a szabadság, a demokrácia és az emberi jogok védelme is közös ügyük. Az Európai Uniónak külső tevékenységei során mindig emlékeztetnie kell arra, hogy a többi „alapvető” jog, azaz a szociális jogok is álláspontjának szerves részét képezik. Alapvető szövegekben szerepel egy horizontális szociális záradék, amely szerint „politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális biztonság biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket.”⁽¹⁷⁾

7.3 Éppen „a szociális állam”, a szociális rendszerek és az emberi jogok közé tartozó szociális jogok tiszteletben tartása fémjelzi Európát a többi kontinens felől nézve.

Az „európai szociális modell” ötvözi a polgári szabadságjogok védelmét, a szociális piacgazdasági mechanizmusokat és az aktív közületi fellépést, három pillérből áll, a szociális kollektív védelmi rendszerekből, a közszolgáltatásokból és a szociális párbeszédéből. Bizonyos értelemben az „európai életmód” összefoglalásának tekinthető. Az EGSZB sajnálja, hogy az Unió nem áll ki e modell mellett. Az ezzel kapcsolatos valamennyi szempont megtalálható a Lisszaboni Szerződésben. A modellt politikailag előtérbe kell állítani ezzel a mottóval: „Európa=jólét mindenki számára”, a transzatlanti tárgyalások során is. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak ragaszkodnia kellene ahhoz, hogy ennek a szociális államnak az elemei álljanak az euro-atlanti tárgyalások középpontjában, mivel ennek elmaradása hátrányos volna mind az európai polgárokra, mind pedig az európai identitásra és sokszínűsége nézve.

8. Társadalombiztosítási rendszerek

8.1 Az európaiak elfogadták a nemzeti javak bizonyos újraelosztását a kollektív szociális védelem nemzeti rendszerei által, amelyeket meggyengített a cserekapcsolatok fokozódó globalizációja. Ha nem védi meg az európai szociális modellt, az EU ennek felbomlását kockáztatja. A társadalom egésze jobban él, ha a csökkentett munkaidő lehetővé teszi, hogy az emberek több időt töltsenek családjukkal, ez pedig Európa társadalmának alappillére. Ha hosszú anyasági és gyermekgondozási szabadságot fizetnek a kisgyermekek jobb fejlődése érdekében, ha biztosítják a súlyos esetek ellátását és segítik a függő helyzetben lévő idős embereket, akkor mindez nem a tagállamok „ajándéka”, hiszen az elkertült nagyobb egyszeri kiadások időben eloszlanak a kedvezményezett által évekig fizetett hozzájárulások és/vagy adók révén.

8.2 Napjainkban az ehhez a területhez kapcsolódó transzatlanti kapcsolatok nem egyenrangúak. Az Amerikai Egyesült Államok (szövetségi, illetve államokon belüli) szociális állam nélküli államszövetség, amely azonban fontolgat szociális változtatásokat (betegbiztosítással kapcsolatos szövetségi törvény). Az EU-ban minden tagállamon belül létezik szociális állam, azonban még nem mindhárom pillér esetében a „szövet-ségi” szinten, mely nyitott koordinációs módszere révén konvergencia-célkitűzéseket javasol. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt az EU–USA között lévő egyenlőtlenséget nem az európai szociális modell gyengítésével kell kiegyenlíteni. Nyugtalanágát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az uniós tagállamok jogai mennyire maradnak fenn a transzatlanti integráció során, ha nincs közösségi fellépés és az európai modell ösztönzésére törekvő politikai akarat, főként a mostani válság időszakában.

8.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az általa határozottan támogatott transzatlanti szociális párbeszédnek foglalkoznia kellene a nyitottság és a biztonság kettős kihívásával, mely a jelenleg zajló folyamatok központi kérdése. 300 millió személy jólétéről van itt szó az egyik, és 500 millió személyéről a másik oldalon.

⁽¹⁵⁾ Lásd a 2010.3.17-én, az Euractiv.fr és az Európai Bizottság párizsi állandó képviselete által, a DTCC (Depositary Trust and Clearing Corporation) támogatásával rendezett vitát a Questions d'Europe 165. számában (2010.4.06., Fondation Robert Schuman).

⁽¹⁶⁾ HL – HL C 288, 2009.9.22., 32-39. o.

⁽¹⁷⁾ EUMSZ., 9. cikk.

8.4 Európában a szociális rendszerek gyakran egyenlők az állami költségvetéssel. Az amerikai GDP 16 %-át fordítják egészségügyi kiadásokra, ami magas, azonban a polgárok számára kisebb lefedettséget nyújt, mint Európában, ahol viszont alacsonyabbak a költségek (az OCDE országaiban átlagosan a GDP 8,9 %-a). Tömegük teszi lehetővé a reálgazdaság működését. Alapvető jelentőségűek a válságok hatásainak enyhítésében az állam és a polgárok számára, kivéve az egyéni előtakarékoság esetében, amikor a magán pénzügyi alapok a piaci kockázatoktól függenek. Az EGSZB úgy véli, hogy a döntéshozó hatóságoknak meg kellene akadályozniuk, hogy egy nagy euro-amerikai gazdasági övezet teljes megnyitása a verseny felé meggyengítse a polgárok védelmét. Ezért az EGSZB csak üdvözölni tudja a jelenlegi amerikai elnöknek egy újító jellegű egészségbiztosítási rendszer létrehozása tekintetében elért sikereit.

8.4.1 Egészségügy

8.4.1.1 Az Európai Unió felfelé irányuló szociális konvergenciára irányuló célkitűzése, amely együtt jár a társadalmi visszalépés elkerülésével, egyetértésre talál a polgárok körében, és meg kell őrizni. Az európai nők például sohasem fogadnák el, hogy a gyermekgondozási szabadsággal kapcsolatos jogukat korlátozzák – amely szabadság az Egyesült Államokban igen rövid és néha fizetés nélküli.

8.4.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európa és az Egyesült Államok közötti párbeszéd gazdagodna, ha belevonnák ezeket a kérdéseket is, melyek alapvetők a két fél társadalmának kohéziója szempontjából. Az amerikai társadalom erősen megosztott a szabályozott egészségvédelemmel kapcsolatos javaslatot illetően, amely az adóból származó alapokra épül, és választott képviselők ellenőrzik. Az EGSZB úgy véli, hogy ez talán az európai rendszerrel kapcsolatos információhiánynak tulajdonítható, amely rendszer anélkül, hogy összeurópai szinten központosított lenne, kollektív és szolidáris garanciákat nyújt mindenki számára, beleértve a más állampolgársággal rendelkezőket is, az általános betegbiztosítási rendszernek köszönhetően, amely hozzájárul a GDP-hez. Az EGSZB azt kéri, hogy az Európai Unió nyújtson tájékoztatást erről az amerikai civil társadalom számára. A szervezett civil társadalmi párbeszéd ennek ösztönző ereje lehetne.

8.4.2 Nyugdíjak

8.4.2.1 Akárcsak a társadalombiztosítási rendszer többi részével kapcsolatban, itt is vannak különbségek az európaiak között, és az általános gazdaságra gyakorolt hatás jelentős. Ezzel kapcsolatban az európai-amerikai párbeszédben meg kellene hallgatni a civil társadalom képviselőit is, mivel életszínvonalukban jelentős változásokat okozhatnak a két közösség közötti gazdasági megállapodások.

8.4.3 A munkanélküliség

8.4.3.1 Az EU valamennyi tagállamának saját állami munkanélküli segélyezési rendszere van. Az atlanti övezet integrációjával a versenyképesség miatt általános kockázat alakul ki, mivel nő a rugalmasság, anélkül, hogy a biztonság növekedne. Az

európaiak, akárcsak az amerikaiak, helyzetük meggyengülésétől tarthatnak.⁽¹⁸⁾ A munkavállalók helyzete az Egyesült Államokban 1970 óta romlik. A válság során a bizonytalan munkahelyek száma az Atlanti-óceán mindkét oldalán növekszik, ugyanígy a szegény munkavállalók (working poor) száma is. A történelmi mértékű gazdasági válság hatásaival szembeesülve az Atlanti-óceán mindkét partján tartanak attól, hogy a nagyobb rugalmasság a helyzet rosszabbodásához vezet. Az EGSZB úgy véli, hogy a rugalmas biztonság esetenként, amikor az ígért biztonság teljesül, előnyös lehet a munkavállalók számára, de véleménye szerint nem helyettesítheti a tisztességes jövedelmet és nyugdíjat biztosító, stabil munkahelyet. Az Európai Unió nagy hagyományokkal rendelkezik a felek érdekeinek érvényre juttatását figyelembe vevő szociális párbeszéd terén. Az Unió számos dokumentumot dolgozott ki a szociális párbeszédről, és rendelkezik a megfelelő intézményekkel is. Mindez megköveteli a munkaadók és a munkavállalók tapasztalt képviselői szervezeteitől, hogy tárgyalásokat folytassanak.

9. Közhasznú szolgáltatások⁽¹⁹⁾

9.1 Oktatás

9.1.1 Az Amerikai Egyesült Államok tandíjas egyetemeit a világ legjobbjaiként ismerik el; az európaiak körében népszerűek mind tanulás, mind tanítás szempontjából. A foglalkoztatás jövőjét, akárcsak Európában, Amerikában is elsősorban a jól kiképzett és magasan képzett munkaerő (*Well-trained and highly-skilled workers*) jelenti.

„Ők lesznek a legjobb helyzetben a biztonságos és jól fizetett munkahelyeket illetően, így ők az amerikai jólét letéteményesei. A magasabb iskolázottsági szintet igénylő munkahelyek száma várhatóan sokkal nagyobb mértékben növekszik majd, mint az alacsonyabb képzettséget igénylőké; a leggyorsabb növekedés a diploma utáni, illetve a középfelsőiskola utáni végzettséget igénylő munkahelyek területén várható.”

[Az Egyesült Államok elnökének végrehajtó hivatala - Gazdasági Tanácsadók Tanácsa (CEA) „Jobs of the Future”.]

9.1.2 A képzés hídként fogható fel a jövő felé. Az EU-ban, ahol az oktatás általában ingyenes, a helyzet a közszolgáltatoknál rendelkezésre álló helyek csökkenése és a nemzeti költségvetési politikák takarékosági intézkedései miatt az esélyegyenlőtlenség irányába változott. Az EU a lisszaboni stratégia által azt javasolja tagállamainak, hogy először egyetemeiket (felsőoktatásukat), majd később esetleg középiskoláikat (középfokú tanintézményeiket) igazítsák hozzá a vállalkozások igényeihez.

⁽¹⁸⁾ „Middle Class in America”.

⁽¹⁹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 97-102. o.

9.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a mindenki előtt nyitva álló oktatás, az ebből következő, nők és férfiak közötti egyenlőség, valamint a családi és a szakmai élet összeegyeztethetősége minden esélyt meg kell, hogy adjon a polgárok számára. Cserékre és párbeszédre adhat alkalmat a két fél társadalmi között; az egész életen át tartó tanulás és annak finanszírozási lehetőségei pedig arra, hogy a tudásalapú szolgáltatások gazdasága mindkét társadalom hasznára legyen; eközben pedig új utakat kell találni ahhoz, hogy törődjünk azokkal is, akik a fentiekhez nem tudnak hozzáférni.

9.2 Általános egyezmény a szolgáltatások kereskedelméről (GATS)

9.2.1 Az uniós polgárok küzdelmet folytattak filmiparuk megóvása és az európai kultúra sajátosságainak megőrzése érdekében a szolgáltatások világszintű liberalizációjának veszélyei tükrében. Az identitás védelme a kultúrák és emberek közötti párbeszéd megerősítésének függvénye; így őrizhető meg a sokféleségből eredő gazdagság. Ehhez számos szempont kapcsolódik: ilyen a foglalkoztatás, az örökségvédelem, vagy az innováció fejlesztése.

9.2.2 A kultúra nemcsak áru. Az EGSZB úgy véli, hogy a szervezett civil társadalmak közti transzatlanti párbeszéd részét kell képeznie.

9.3 A bevándorlás és az integráció sajátos esete

9.3.1 Mindkét idősödő társadalomnak kezelnie kell a bevándorlást. A kihívás abban rejlik, hogy össze kell egyeztetni az előregedést a munkaerő-szükséglettel, és találni kell egy toleranciaküszöböt a társadalmi kohézió szempontjából. Ez utóbbi az integrációs politikáktól függ, amelyeknek hosszú távra kell irányulniuk, globális és kétoldalú megközelítésben, a bevándorlók és a befogadó társadalom figyelembevételével mellett. A belső és külső nyomás jelentős. Az EGSZB fontosnak tartja a bevándorlás kérdését a demokráciák szempontjából, és azt szeretné, ha a transzatlanti szociális párbeszéd részét képezné, amelybe ezzel kapcsolatban az EIF-et is be lehetne vonni.

10. Szociális párbeszéd

10.1 A két társadalom ezen a ponton tér el egymástól leginkább. A szociális párbeszéd, amely szükségszerűvé vált az európaiak történelmében, immár kulturális értéknek számít; az amerikai polgárok esetében azonban nincs jelen, így azok nem rendelkeznek eszközökkel, hogy meghallgassák őket. A két társadalom között számos utat kell találni annak érdekében, hogy szót kaphassanak a munkavállalók, és fejlődhessen az információ és a konzultáció, főként ebben a kritikus, a 2008-

as gazdasági válságot követő időszakban. Az EGSZB úgy véli, hogy közösen meghatározott normákra van szükség a két tömb szociális és munkaügyi helyzetének értékelése és összehasonlítása érdekében, főként a munkaidő és a szociális juttatások tekintetében, hogy tiszta rálátásunk legyen mindkettő versenyképességére, míg a kereskedelem globalizációja a jövedelmeket kiigazítási változóként használja.

10.2 2009-es állásfoglalásában az Európai Parlament a politikák kombinációját irányozta elő az Amerikai Kongresszussal, valamint az Amerikai és az Európai Központi Bank erőteljes közeledését szorgalmazta. Az Amerikai Egyesült Államok mindközben nem ratifikálta az ILO egyezményeit. Egy tanulmány⁽²⁰⁾ szerint Amerikában a munka világában a védelem olyan alapvető elemei, mint a minimálbérhez való jog, a túlórák megtérítéséhez való jog, az ebédszünet, a baleseti járulékok, a jobb munkakörülmények kérvényezése számos munkavállaló számára nincsenek biztosítva.

10.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a transzatlanti párbeszéd keretében túlságosan kevés figyelmet fordítanak a civil társadalom képviselőinek, főként a munkavállalóknak a meghallgatására.

11. Környezetvédelem

11.1 Egy, a környezetvédelmet ösztönző amerikai politika kihatna a költségvetési lehetőségekre és a foglalkoztatásra. Az EGSZB úgy véli, hogy a transzatlanti párbeszéd meggyorsíthatja a fenntarthatóság szükségességének tudatosítását, és hogy a civil társadalomra és a fogyasztókra is hárul szerep a gazdaság „kizöldítése” során.

11.2 Az Európai Uniónak és az Egyesült Államoknak képesnek kell lennie arra, hogy közösen új iparágakat hozzanak létre az új energiaforrások iránti szükséglettel kapcsolatban. Kalifornia és Portugália hasonlóan döntött a nap- és a szélenergia felhasználási jelentőségének tekintetében. Az EGSZB úgy véli, hogy a két hatalom jövője szempontjából katasztrofális lenne, ha lennének ötleteik, majd mégis a kínai technológiákat használnák (lásd a fényelektromosság esetét).

12. Intézményi szinten

12.1 Az EGSZB korábbi, a transzatlanti kapcsolatokról szóló véleménye számos lehetséges fejlődési irányt vetett fel a Transzatlanti Környezetvédelmi Párbeszéd (TALD) és a Transzatlanti Gazdasági Tanács (TEC) számára.

⁽²⁰⁾ Annette Bernhardt Ph.D. a National Employment Law Project (NELP) politikai társigazgatója vezetésével.

12.2 Az EGSZB innovatív módon intézményesített formában be kívánja vonni a civil társadalom képviselőit a szervezett civil társadalmak közötti transzatlanti párbeszédbe. Minden, a transzatlanti kapcsolatok keretében folytatott párbeszédnek, illetve ott készülő jelentésnek, tanulmánynak, megegyezésnek tartalmaznia kell egy fejezetet, amely a tervezett intézkedés szociális vetületeiről szól, a munkahelyek létrehozásán felül. A

tagállamok még nem teremtettek integrált szociális politikát az Európai Unió számára, mindazonáltal a gyakorlatban létezik egy valódi közös modell, és az Európai Unió érvényesíthetné saját szempontjait az Egyesült Államokkal folytatott párbeszéd során. Az EU-nak az európai szociális modell népszerűsítésére kell törekednie azáltal, hogy az EU-t ismertebbé teszi az USA-ban.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az EGSZB véleményéhez

Az alábbi módosító indítvány, amely a leadott szavazatok több mint egynegyedét elnyerte, a vita során elutasításra került:

1.4. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB azt javasolja, hogy új pénzügyi szabályozáson kívül az euro-atlanti övezet a minősítő intézetekre vonatkozó közös normákat, valamint új, a polgárok érdekeit jobban figyelembe vevő versenyszabályokat alakítson ki, amelyek jobban figyelembe veszik a társadalmi elvárásokat. Döntő fontosságúnak tartja, hogy a versenyképességet legfontosabb prioritásként tűzzék a politikai napirendre a munkahelyteremtés és annak biztosítása érdekében, hogy a polgárok ne csak megőrizzék, hanem javítsák is. Határozott fellépést vár az Uniótól, amely szavatolja a polgárok életszínvonalukat, a transzatlanti párbeszédét pedig azt, hogy fejlessze az egymás iránti figyelmet a két kontinens civil társadalmi között.

Mellette:	66
Ellene:	76
Tartózkodott:	21

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi módszer megújítása (iránymutatás) (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 51/05)

Főelőadó: **Henri MALOSSE**

Társelőadó: **Georges DASSIS**

2009. december 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

A közösségi módszer megújítása (iránymutatás).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „A közösségi módszer megújítása” albizottság 2010. május 19-én elfogadta véleményét. (Előadó: Henri MALOSSE, társelőadó: Georges DASSIS).

Mandátumának megújítására való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 19., 20. és 21-én tartott, 466. plenáris ülésén (a 2010. október 21-i ülésnapon) úgy határozott, hogy Henri Malosse-t főelőadónak nevezi ki, majd 187 szavazattal 5 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Jelentős sikerei és növekvő kisugárzása ellenére az Európai Unió továbbra is kételkedik önmagában és kételyeket ébreszt másokban is. Az euró sikere által övezett gazdasági és monetáris uniót manapság súlyosan, a világ többi részénél is erőteljesebben veszélyezteti a pénzügyi válság. A Lisszaboni Stratégia sem volt elegendő ahhoz, hogy az Unió a tudásalapú gazdaság első számú szereplőjévé váljon a világban. Mindezen nehézségeket látva a polgárok egyre türelmetlenebbek, és sokan felteszik a kérdést, vajon az Unió képes lesz-e választ adni korunk nagy kihívásaira a globalizációval, az éghajlatváltozással, valamint a gazdasági és pénzügyi válságból való kilábalással összefüggésben.

1.2 A kételkedés pillanataiban mindig hasznos visszanyúlni az európai építkezés alapelveihez. Az Európai Unió „egykori szép napjaihoz” kapcsolódó közösségi módszert meg kell újítani és fellendíteni.

1.3 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy a közösségi módszert a polgárokat ma leginkább foglalkoztató területekre alkalmazza, amelynek az európai gazdaság felélénkítése, az oktatási, innovációs és kutatási rendszereink dinamizálása, az energiaellátás biztonsága, a fenntartható fejlődés, az éghajlati katasztrófák elleni küzdelem, az esélyegyenlőség és a vállalkozói szellem előmozdítása, a személyek szabad mozgása és mobilitása a szociális jogok tiszteletben tartása mellett, valamint az általános érdekű szolgáltatások európai léptékű fejlesztése, főként a távközlés, a környezetvédelem, az egészségügy, a biztonság és a polgári védelem területén.

1.4 A közösségi módszer újraindítása csak akkor bizonyulhat sikeresnek, ha megfelelő eszközök társulnak hozzá: ilyen az európai költségvetés növelése, a magán- és a közszféra közötti partnerségek fejlesztése, a nemzeti és európai költségvetések közötti jobb koordináció, illetve az Európai monetáris alap konszolidációja.

1.5 Az EGSZB végül úgy ítéli meg, hogy a 2010-es évek közösségi módszere nem lehet azonos a 60-as vagy a 80-as években alkalmazottal. Ma a polgároknak a részvételi demokrácián és a civil társadalom szereplőin keresztül történő bevonására és aktív részvételére van szükség. Az EGSZB ennek megfelelően nagyobb szerepet követel az európai civil társadalom számára nemcsak az európai politikák kezdeményezése során, hanem ezek hatásvizsgálatakor is, hogy biztosítva legyen a politikák valódi végrehajtása és kiküszöbölhetőek legyenek a nem kívánt hatások.

1.6 Amennyiben a közösségi módszert korunk kihívásaihoz és a polgárok elvárásaihoz igazítjuk, valamint hatékony végrehajtási eszközöket rendelünk hozzá és a civil társadalom jobb részvételének köszönhetően meg is újítjuk, akkor az európai integráció újraindításának motorjává válhat.

2. Miért szükséges megújítani a közösségi módszert?

2.1 Az európai kaland kezdetei óta a közösségi módszer adta a mai Európai Unióhoz vezető európai építkezés eredetiségét és sikerét. Jellemzői a következők:

- közös célok érdekében bevetett közös eszközök,
- az általános érdeket szem előtt tartó tervek,
- a civil társadalmat is bevonó nyílt és demokratikus viták,
- a jog tiszteletben tartása mellett hozott többségi döntések,
- a döntések végrehajtásának hatékony közigazgatási és bírósági ellenőrzése

— közvetlen hatás és kapcsolódás a gazdasági és társadalmi szféra felé.

Az európai építkezés előrehaladásában e közösségi módszerek volt döntő szerepe.

2.2 A tagállamok megtartották döntő beleszólásukat, sőt autonómiájukat a szerződések által nem szabályozott területeken, amilyenek a hagyományosan állami fennhatóság alá tartozó védelmi és rendészeti kérdések, de ide tartoznak olyan sajátos politikai, kulturális vagy történelmi vetületű területek is, mint az adózás vagy a társadalmi kapcsolatok. Az ezeken a területeken megvalósuló kormányközi együttműködés maga is fontos részét képezi az európai építkezésnek: érdemes lenne megvizsgálni abból a szempontból is, hogy mekkora a valóban mérhető hatása, illetve, hogy mennyiben alkalmazkodott a mai Európai Unió valóságához és kihívásaihoz.

2.3 A főbb közös célok közösségi megközelítésének sikere együtt járt a gazdasági fejlődéssel és az európai integráció politikai elmélyítésével. Ezek az eredmények az európai kontinensen megkérdőjelezhetetlen vonzerőt is jelentettek, ami az egymás után következő – kezdetben nyugat-, dél- és észak-európai, majd a vasfüggöny eltűnése után kelet-európai – bővítések során nyilvánult meg.

2.4 Az elmúlt évek során a közösségi módszer mégis mintha veszített volna erejéből és vonzerejéből. Úgy tűnt, hogy az Európai Bizottságnak nem mindig voltak meg az eszközei, sem pedig az akarata ahhoz, hogy az elvárásokhoz és a szóban forgó tételhez felérő kezdeményezésekkel álljon elő. Ma azonban az Európai Unió új kihívásokkal szembesül az egyre kíméletlenebbé váló globalizáció közepette, illetve a számos vállalatot, főként pedig a kkv-kat nehéz helyzetbe hozó pénzügyi és gazdasági válság idején, mely egyre több, a kitasztított-sággal, vagy legalábbis súlyos nehézségekkel szembenező személyt sújtva növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket. Mindez az európai polgárokat egyre bizalmatlanabbá teszi az európai építkezés iránt, melyről az a benyomásuk, hogy több problémát gerjeszt, mint amennyi megoldást nyújt.

2.5 A 2009-es koppenhági éghajlat-változási világ-csúcstalálkozón tapasztalt súlytalan európai fellépés, valamint az, hogy az Unió képtelen volt egyedül kezelni az euróövezet egyik tagállamának pénzügyi nehézségeit, tovább erősítették a pénzügyi körökön is úrrá lett bizonytalanságot.

2.6 A felgyorsult globalizációs folyamatot látva úgy tűnik, hogy a lelassult Európai Unió saját ellentmondásaiban, bonyolult struktúrájában és nehézkességében vergődik. A Lisszaboni Szerződés életbelépésével az EGSZB a közösségi módszer megújítását szorgalmazza az elengedhetetlen fellendülés sikere érdekében: csak így kaphatja vissza Európa a helyét a világ gazdasági és politikai színpadán. Az EGSZB ajánlásai elsősorban a következő főbb kérdésekre vonatkoznak:

— az európai identitás és általános érdek előtérbe állítása

— a célok és eszközök egymásnak való megfeleltetése

— a civil társadalom elkötelezettsége.

3. Az európai identitás és általános érdek előtérbe helyezése

3.1 A közösségi módszer fellendítése nem lehet sikeres a közös európai identitás erőteljesebb hangsúlyozása nélkül annak minden nemzeti érdeken és különbözőségein túl történő előmozdítása érdekében. Mit sem ér a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos jogi előírások halmozása, ha a tagállamokat és az egyes nemzeti adminisztrációkat semmi nem ösztönzi igazán arra, hogy az európai piacon vásároljanak, hiszen „saját” adófizetőik érzékenysége és a „saját” vállalataik részéről érkező nyomás is azt sugallja, hogy az „európai” jelző egyet jelent a „külföldivel”. A globalizációval szemben azonban csak az alapvető közös céljai körül egységesen összeforrott Európa lehet sikeres.

3.2 Ez pedig egy általános közösségi érdek meghatározását feltételezi. Az Európai Bizottság aktívabban ösztönözze ezt a vitát, és ne húzódjon a háttérbe, ahogyan azt nemrégiben a pénzügyi válság esetén és az egyik eurozóna-tagállam nehézségeivel kapcsolatban tapasztaltuk. Mintha túl gyakran venné figyelembe a tagállamok és a nemzeti hatóságok primér érzékenységét, noha mindannyiunk jól felfogott közös érdeke gyakran tett volna szükségessé a szolidaritásra és az érdekközösség fogalmára támaszkodó megoldásokat.

3.3 Úgy tűnik, az Európai Bizottság számára egyre nehezebb ennek az általános európai érdekeknek a meghatározása és képviselése. Pedig éppen ez lenne a szerepe. Vissza kell találnia a 60-as és a 80-as évek lendületéhez. Ma már nem egyedül végzi a feladatát: a megerősített Parlamenttel és az Európai Tanács kijelölt elnökével fémjelzett intézményi háromszög felállítását támogatni kell, hogy adjon az Európai Bizottságnak ahhoz, hogy teljesen betöltse a javaslattevő és ellenőrző szervként rá háruló szerepet.

3.4 Az általános európai érdek meghatározásában immáron főszerepet kell játszania az Európai Parlamentnek, mint a polgárok képviselőjének. Az Európai Parlamenttel válltva a két konzultatív bizottságnak (EGSZB és RB) az Európai Bizottság kezdeményezéseit ösztönző, erősítő és hatványozó szerepet kell játszania, nem elfelejtkezve a polgári kezdeményezés jogáról, valamint a civil társadalom egyéb összekötő elemeiről.

3.5 A közösségi módszer megújításának csak akkor lesz értelme, ha az a „szubszidiaritás” fogalmának felülvizsgálatával jár, melyre – az eddigi egyirányú értelmezés folytán – csupán úgy tekintettek, mint a fenti közösségi módszer alkalmazását és az új közösségi politikák bevezetését fékező eszközre. E fogalom dinamikusabb, új megközelítése azon az elven alapul, hogy hatékonysági és méretgazdasági okokból egyre gyakrabban fog bebizonyosodni az, hogy előnyösebb európai szinten kezelni a jelentős eszközöket igénylő kérdéseket: ilyen az infrastruktúrák, a kutatás és fejlesztés, az iparpolitika, a honvédelem, a külpolitika, a biztonság, az egészségügyi katasztrófák elleni küzdelem stb. területe. Az európai polgárok képesek ennek belátására, feltéve, hogy országaik politikai vezetői nem rejtik tovább véka alá az igazságot.

3.6 Az európai polgárok és az európai intézmények között egyre növekvő szakadékot látva fontos, hogy az Unió a közösségi módszer alkalmazásának új területeit határozza meg a polgárok erős elvárásainak megfelelően:

3.6.1 Eljött az idő, hogy általános érdekű európai szolgáltatásokat fejlesszünk ki azokon a területeken, ahol a körülmények alakulása és az ügy jelentősége ezt immáron szükségelteti: polgári védelem, nemzetközi sürgősségi segítségnyújtás, vámszolgálatok, közlekedés, kutatóközpontok, szélessávú hálózatok stb. Ilyen új alapokra építkezve általános érdekű európai koncessziók előmozdítására lenne lehetőség a köz- és magán-szféra partnerségein keresztül a transzeurópai (közlekedési, energia- és távközlési) hálózatok kifejlesztése érdekében, ami erősítené az Európai Unió kohézióját és versenyképességét is.

3.6.2 A polgárok és a vállalatok életének a megkönnyítése érdekében és ahhoz, hogy tudatosuljon bennük a közös piac valósága, haladéktalanul el kellene indítani néhány – már régóta általános érdekűnek elismert – kezdeményezést: szinergiákra épülő európai iparpolitika a globalizációval való szembenézéshez, európai jogállás a kkv-k, az alapítványok és az egyesületek számára, egyablakos adóügyintézés a kkv-k határokon átvitelő tevékenységeihez, európai szabadalom. Szintén ki kellene dolgozni egy sor jogszabályi eszközt a személyek szabad mozgásának szavatolása érdekében, a szociális jogok és a kollektív szerződések tiszteletben tartása mellett. Polgári kezdeményezések nyomán egyéb – az Európai parlament és az EGSZB által átvett – kezdeményezések is szülehetnek, főként az energiaellátás biztonsága, a fenntartható fejlődés és a fogyasztóvédelem terén.

3.6.3. Ahogyan az EGSZB azt már ezzel kapcsolatban számos alkalommal felvetette, az irányelvek eszközéhez való fordulás a közbeszerzések kulcsfontosságú területén hatalmas kudarcot vallott, mégpedig a közös piac építése során elszenvedett talán legsúlyosabb kudarcot. Az Egységes Európai Okmány után több mint 30 év elteltével a közbeszerzések még mindig túlzottan szétapróztak. A részletekbe merülő európai irányelvek és a kiegészítő nemzeti szabályozások halmozása – nem beszélve a számos mentességről – oda vezetett, hogy közösségi hozzáállás híján ez az európai GDP 15 %-át kitevő piaci szektor továbbra is a nemzeti határok szerint tagolódik. E területen, de indokolt esetben máshol is, az Európai Bizottságnak ma már a közvetlenül alkalmazandó rendelet formáját kellene előnyben részesítenie az irányelv eszközzel szemben, melynek életbe léptetéséhez szükség van a nemzeti jogba való átültetésre is.

3.6.4. Az Európai Uniónak többet kell befektetnie a „tudásháromszögbe”: az oktatásba, a kutatásba és az innovációba. Az Európa magára találásához köztudottan kulcsfontosságú oktatás kérdését nem kerülheti meg az Unió. Az Erasmus program sikerére alapozva kellene európai szinten és az általános érdek

új megközelítésén keresztül beindítani még ambiciózusabb mobilitási programokat, az európai egyetemek hálózatán keresztül megszervezendő cserekapcsolatokat, a kulcsfontosságú kompetenciák előmozdítását és a vállalkozói szellem fejlesztését célzó sajátos kezdeményezéseket, valamint az egyes célközönségekre szabott intézkedéseket. A kutatás és az innováció terén a 8. európai keretprogram az új Európa jelképévé kell, hogy váljon, és olyan területekre kell összpontosítania, mint a közösségi kutatóközpontokban végzett nanotechnológiai kutatások és egy valódi európai ipari stratégia, mindez megfelelő emberi és pénzügyi erőforrások biztosítása mellett.

3.6.5. Az európai identitás és kohézió központi magjának a gazdasági és monetáris unió bizonyulhatna. Ma korántsem ez a helyzet, ahogyan ezt jól láthattuk az euróövezet egyes tagállamai által a gazdasági és pénzügyi válsággal szemben alkalmazott nemzeti politikák összehangolatlanságán. Az Unió egészének hatékonyságát és dinamizmusát fokozó intenzívebb együttműködésük révén az euróövezet tagjai a gazdasági és pénzügyi integráció előretolt laboratóriumává válhatnak. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát a tagállamok gazdaságpolitikájának figyelemmel kísérésére. Az EGSZB szerint ez a szerep messze meg kell, hogy haladja az OECD-hez hasonló pusztán számszaki szerepet, és az Unió polgárainak politikai prioritásait kell figyelembe vennie, főként a társadalmi kohézió, a kirekesztés elleni küzdelem, a munkahelyteremtés, valamint a vállalkozói szellem és kreativitás fejlesztése terén.

3.6.6 Európanak az egységes pénznemére támaszkodva szintén egységes hangon kell megszólalnia a nemzetközi gazdasági és pénzügyi egyeztetések, így a G20 során is, valamint európai szinten meg kell szilárdítania az IMF-ben és a Világbankban való részvételét.

3.6.7 Az európai külpolitika megerősítése a Lisszaboni Szerződés egyik kulcseleme. Ez többek között egy diplomáciai szolgálat és egy (az Európai Bizottság alelnöki funkciójával együtt járó) főképviselői tisztség létrehozását feltételezi, valamint az Európai Bizottság képviselőit felváltó európai uniós képviselők felállítását a harmadik országokban. Fontos a szerződés ambiciózus végrehajtása, mert Európa csak így üthet meg valóban egységes hangot, így küldhet határozottabb és koherensebb üzeneteket a külvilág irányába, hogy mindeközben külső fellépéseit strukturált és egyeztetett módon szervezze meg politikai, gazdasági, kulturális, tudományos és kereskedelmi szinten egyaránt, az Unió pozícióját csak gyengítő jelenlegi kicsinyes rivalizálás helyett.

4. A célok és eszközök egymásnak való megfeleltetése

4.1 Számos közösségi célkitűzés azért valósult meg csupán részben, mert teljes végrehajtásukhoz gyakran hiányzott a kellő elszántság és a szükséges közös eszközök.

4.1.1 Így a belső piac felélénkítésével kapcsolatban Mario Monti jelentésében⁽¹⁾ felettebb meggyőző jellegű javaslatok találhatók arra vonatkozóan, hogy végre valóban megvalósuljon a belső piac: a SOLVIT hálózat felélénkítése, az irányelvek végrehajtásának értékelése, a nemzeti hatóságok, a nemzeti parlamentek és a civil társadalom bevonása, a még fennmaradt szűk keresztmetszetek megszüntetése, főként a személyek szabad mozgásának vonatkozásában. Az EGSZB tehát azt javasolja, hogy a civil társadalom szervezeteivel való megfelelő egyeztetés után ezt a jelentést kövesse pontos intézkedési terv a végrehajtásra vonatkozó határidők megállapításával.

4.1.2 Megfelelő formában (kölségvetési támogatások, kölcsönök, köz- és magánszféra partnerségei stb.) történő uniós támogatásra lesz szükség ahhoz, hogy a közösségi módszert az új területeken is alkalmazni tudjuk. Az ESZAK sikere 1951-ben azon alapult, hogy az eszközöket a célkitűzésekhez mérték. Az Unió jelenlegi kölségvetése (a GDP kevesebb, mint 1 %-a) túl alacsony ahhoz, hogy a polgárok által elvárt célkitűzéseket teljesítsük minden olyan területen, ahol az Unió fellépésére volna szükség a jobb hatékonyság érdekében. A kölségvetésnek 2013 és 2020 közötti fokozatos növelése a GDP 2 %-ára elérhető célkitűzésnek tűnik és a méretgazdasági előnyöket figyelembe véve nem állítható szembe a tagállamok államháztartási hiányának lefaragására vonatkozó kényszerekkel, amennyiben a nemzetitől az európai szintre történő kölségvetési áthelyezések elvét megértik a kormányok és a polgárok is világos magyarázatot kapnak róla. Ezáltal lehetővé válna a beruházásokra és a nagy hálózatok kialakítására vonatkozó szükségletek finanszírozása, a tudásháromszög (oktatás, kutatás, innováció) támogatása, a kohéziós politika megerősítése, valamint az uniós külpolitikához elengedhetetlen emberi és pénzügyi erőforrások biztosítása az Európai Unió számára.

4.1.3 Ezen erőfeszítés 2020-ig történő finanszírozásához az EU-nak saját forrásaira is szüksége lesz, valamint a nemzeti kölségvetések és az uniós kölségvetés közötti jobb koordinációra. A 2008-as pénzügyi válságot követően fokozódó államháztartási hiányokat látva könnyen bizonyítható lesz, hogy úgy lehet a növekedés hátránya nélkül gyorsabban csökkenteni az adósságot, ha közös kezelésbe vesszük az olyan államháztartási kiadások finanszírozására szolgáló forrásokat, mint a honvédelem, a határok biztosítása, a külső segítségnyújtás, a kutatás, az iparpolitika stb. A tagállamoknak tanúbizonyítást kell tenniük arról, hogy meg van bennük a politikai akarat ennek az útnak a követéséhez.

4.1.4 A pénzügyi válság ellenében megtett első jelentős lépés lett volna az euróövezetet érintő valódi stabilizációs és intervenció európai monetáris alap (egyfajta európai szövetségi tartalék) megerősítése, melynek révén az euróövezet egyik tagját sújtó nehézségekkel szolidáris módon lehet szembeszállni. Az euró zuhanására és az egyik tagországot sújtó válság súlyosbodására volt szükség ahhoz, hogy a tagállamok egy ilyen alap kezdetleges formáját felállítsák és a beavatkozás mellett döntsenek immár nem kétoldalú viszonylatban, hanem közösen, miközben továbbra is kérték az IMF kiegészítő támogatását.

4.1.5 Ezen kívül világos, hogy az integrációs és kohéziós célkitűzések megvalósítása az európai források jobb elosztását

tenné szükségessé a határ menti programok erőteljesebb támogatása érdekében. Ezek a kölségvetés mindössze 1 %-ából részesülnek, noha az egységes piac megfelelő működtetéséhez elengedhetetlen kapcsolódási pontokat képeznek. A 2020-as stratégia sikere egyszerre alapul a rendelkezésre álló eszközökön és a polgároknak a célkitűzésekkel való azonosulásán, amitől ma még messze vagyunk.

4.2 A 27-ek Európáját nem lehet már ugyanúgy kormányozni, mint a hatok Európáját. Az intézményi háromszög teljes joggal nagyobb szerepet szán az Európai Parlamentnek. Arra is szükség van, hogy az intézmények a gyakorlatban is valósággá tegyék a polgári kezdeményezés jogát, melynek a demokrácia igazi eszközévé kell válnia.

4.2.1 A közösségi hatáskörök bővülése együtt járt a Parlament és a Tanács közötti együtt döntési eljárás kiterjesztésével is. Ezzel szemben az új szabályokat lefektető, egymást követő szerződések során a konzultációs eljárásokat kevésbé igazították hozzá a változó helyzethez. A jelenlegi gyakorlat szerint az Európai Bizottság terveit az együtt döntési eljárás megindításakor terjesztik az EGSZB elé, noha ennek jóval korábban kellene megtörténni.

4.2.2 Az EGSZB hatékonyabban látná el konzultációs feladatát, ha az előzetes hatáselemzés kidolgozását közvetlenül követően, de még az együtt döntési eljárás megindítása előtt fordulnának hozzá. A feltáró vélemény fogalma így kapna valódi értelmet. Az EGSZB véleményét így a hatáselemzéssel együtt csatolhatnák az együtt döntők elé beterjesztett európai bizottsági javaslatához. Arra is szükség lenne, hogy az EGSZB előadóját meghallgathassa az Európai Parlament illetékes bizottsága.

4.2.3 Az Európai Bizottságnak megfelelő konzultációkról kellene gondoskodnia akkor is, amikor egy korábban elkészült javaslatot visszavon, főként, ha a szóban forgó javaslat közvetlenül érinti a civil társadalom szereplőit. Ennek megfelelően az Európai Bizottságnak nem kellett volna konzultáció nélkül visszavonnia az egyesületek európai jogállására vonatkozó tervezet.

4.2.4 A kormányzást illetően az Uniónak aktívabban kell a nők és férfiak közötti egyenlőség elvét érvényre juttatnia úgy, hogy egyenlő feltételek mellett teszi lehetővé a nők számára a döntési és konzultációs központokhoz való hozzáférést.

4.3 A Lisszaboni Szerződés tovább bővítette a minősített többséggel meghozandó döntések körét, és ezáltal ez lett a 27 tagú Európa rendes működési elve. Ennek ellenére továbbra is szükséges az egyhangú döntéshozatal a közösségi ügyekhez igencsak szorosan kapcsolódó bizonyos területeken, amilyen például az adózás. A tapasztalat világosan mutatja, hogy ez a kényszer könnyen megakasztja az Unió működését a továbbra is egyhangú döntéshozatal alá eső területeken. Ennek értelmében igencsak paradox helyzet az, hogy az Európai Tanács számtalanszor hangoztatott szándéka ellenére az Unió – bár a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává kívánt válni – nem volt képes a közösségi szabadságnak továbbra is egyhangú szavazáshoz kötött elfogadását keresztülvinni.

⁽¹⁾ „Az egységes piac új stratégiája – Európa gazdasága és társadalmi szolgáltatásai” – Mario Monti jelentése az Európai Bizottság elnöke számára, 2010. május 9.

4.3.1 Ugyanakkor több korábbi eset is mutatja, hogy a közösségi módszer révén szükség esetén sikerült már megtalálni a módját az egyhangú szavazás okozta akadály megkerülésének. Így a Szociális Jegyzőkönyvet és az Alapvető Jogok Szociális Chartáját 11 tag is be tudta vezetni, az Egyesült Királyság pedig csak később csatlakozott a többiekhez. Nem lehetne-e hasonló rugalmassággal eljárni más területeken is, ahol most kellene kimozdulni a holtpontról, így a közösségi szabadságot vagy a társaságok adóalapjának harmonizációját érintő kérdésekben?

4.3.2 Az Európai Monetáris Unió minden bizonnyal jó példa egy olyan megerősített együttműködés sikerére, amely korlátolt számú országgal indult, de nyitva maradt az integrálódni képes országok felé. Az Eurócsoporthoz azonban a mai napig nem sikerült a föderális jellegű Európai Központi Bankkal szemben a monetáris unióhoz méltó közös gazdasági kormányzást megvalósítani. A 2000-es években felhalmozott késedelem mára aggasztóvá vált. Ha ezt a 2010-es évtized során nem sikerül fokozatosan ledolgozni, veszélybe kerül az euróvezet kohéziója, versenyképessége és a térség munkahelyei is, az euró megmaradásáról nem is beszélve. Hogy ezt elkerüljük, feltétlenül szükséges lenne felülvizsgálni az Eurócsoporthoz tartozó működését a hatékonyság és az átláthatóság szempontjából, elérve azt, hogy az euróvezet állam- vagy kormányfői rendszeresen (és ne csak válsághelyzetben) találkozzanak, kiszélesítve ezeket az üléseket az euró mindenkor állapota által érintett (szociális, ipari) miniszterekre is.

4.4 A 27 tagú Európában az irányelvek helyes átültetésének kérdése, csakúgy mint a nemzeti politikák európai megfelelésének problémája természetesen kulcsszerepet kap. Hiába könnyítjük meg az irányelvek elfogadását, ha a tagállamok vonakodnak azokat az előírt határidőn belül alkalmazni, vagy pedig szükségtelen nemzeti rendelkezéseket tesznek hozzájuk.

4.4.1 Az Európai Bizottságnak tovább kellene fejlesztenie az irányelvek átültetését mutató eredményjelző tábláját, amely révén gyakran tud hatékony nyomást gyakorolni a szabálytalan helyzetben lévő tagállamokra. E helyzetekről a szervezett civil társadalom különböző tagjaival is szükséges lenne konzultálni.

4.4.2 A közösségi támogatásokat – amennyiben szükséges – még inkább arra kellene összpontosítani, hogy az e területeken még meglévő akadályok és súrlódások megszüntetése mellett javuljanak a közös szabályozás tagállamok általi átültetésének és alkalmazásának körülményei.

5. A civil társadalom elkötelezettségének megerősítése

5.1 Túlságosan is gyakran feledkeztek meg az európai építkezés Jean Monnet által megfogalmazott céljáról: „nem államok szövetségét építjük, hanem népeket egyesítünk”. Az elmúlt években Európa jövőjéről folyó konzultációk során tapasztalt

választói bizalmatlanság arra készlet, hogy elgondolkozzunk a civil társadalom részvételének jelenleg nyilvánvalóan nem kielégítő módjairól.

5.2 A közösségi szabályozás kidolgozása továbbra is az állampolgároktól túlzottan távol történik. Túl gyakran kell csalódnunk jogos elvárásaikban a szabadságjogok, a biztonság és az egyszerűsítés terén a tagállamok és nemzeti adminisztrációik ellenállása és az eredményeket kiüresítő kompromisszumok miatt. Ezért volna szükség a civil társadalom képviselőinek – főként a felhasználóknak – a részvételét növelni a szabályozási bizottságokban, ahogyan azt a SLIM elnevezésű egyszerűsítési projektek során már kipróbáltuk: ezáltal azonban a szabályozás kidolgozásának kezdeti fázisában történjen mindez és nem utólag, amikor a már elfogadott szabályozással kapcsolatban derül ki, hogy szükség van a felhasználók által leginkább kifogásolt hibák kiküszöbölésére.

5.3 Hasonlóképpen szükséges a szabadság és a felelősség európai tereit a civil társadalom szereplőinek rendelkezésére bocsátani, hogy lehetőségük legyen az őket érintő közös szabályok kijelölésére az önszabályozás autonóm gyakorlata által, vagy az adott területre vonatkozó állami szabályozás bizonyos vetületeinek pontosítására, amennyiben a jogalkotót társzabályozások kidolgozására szólítják fel. Az európai szociális partnerek szerződési önállóságát – kifejezett kérésükre – elismerte a Maastrichti Szerződés. Anélkül, hogy a szerződés azt kifejezetten előírta volna, más területeken is elterjedtek ehhez hasonló megközelítések: ilyenek a műszaki szabványosítás, a szakmai végzettség elismertetése, a szolgáltatások nyújtása, a kereskedelem és főként az e-kereskedelem, a szállítmányok és kifizetések biztonsága, a fogyasztói jogok, az energia vagy a környezet. Az EGSZB összeállította ezek listáját, és tájékoztató egyezmény keretbe foglalta a fentiek módjait. Jelenleg arra van szükség, hogy az európai jogalkotó az általa készített szabályozásban hagyja meg a szabadság olyan tereit, melyek e gyakorlatokat a jogalkotó ellenőrzése mellett és őt kiegészítve bátorítják. E támogatásnak a konfliktuskezelés alternatív módjaira is kell vonatkoznia, amilyenek a békéltetések vagy a közvetítések.

5.4 Európát nem lehet előrevinni, ha nem bátorítjuk az európaiakat arra, hogy európainak érezzék magukat és európaiként is cselekedjenek. Ez azt feltételezi, hogy ma még hiányzó eszközöket állítsunk rendelkezésükre, úgy mint egyértelműbb gazdasági és szociális jogokat, egyszerűbb eljárásokat, önállóbb jogi eszközöket és valódi közös jogállásokat (lásd az egyesületeket, társaságokat, alapítványokat). Hogy Európa szükséges, törekszünk felé és közös büszkeségünk válik, azt legelőször helyi szinten (a polgárok, az egyesületek, a helyi választott képviselők szintjén) kell átérezni.

5.5 A 2010-es évtized egészét átfogó, pontosan lebontott többéves programba kell tehát belevágni, hogy az európaiak birtokában legyenek azon eszközöknek, melyek révén közösen válhatnak húzóerővé: márpedig e nélkül lehetetlen lesz a közösségi módszer megújítása.

5.6 Az EGSZB, az RB és a civil társadalomnak az EGSZB három Csoportjához („Munkaadók”, „Munkavállalók” és „Egyéb tevékenységek”) kötődő nagy európai szervezetei az Európai Parlament nélkülözhetetlen támogatásával megfontolhatnák egy

széles konzultáció megindítását a következő évtized azon általános érdekű fő témáiról – azaz tulajdonképpen olyan új közös politikákról –, melyeknek a közösségi módszer fellendítése hasznára válna.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

466. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. OKTÓBER 19–21.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint tőkéjük fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 54. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról

(kodifikált szöveg)

(COM(2010) 388 végleges – 2008/0173 (COD))

(2011/C 51/06)

2010. szeptember 9-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ.) 50. cikkének (1) és (2) g) bekezdése, valamint 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint tőkéjük fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 54. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról

COM(2010) 388 végleges – 2008/0173 (COD)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 123 szavazattal, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a részvénytársaságok egyesüléséről

(kodifikált szöveg)

(COM(2010) 391 végleges – 2008/0009 (COD))

(2011/C 51/07)

2010. szeptember 16-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz.) 50. cikkének (1) és (2) g) pontja, illetve 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a részvénytársaságok egyesüléséről (kodifikált szöveg)

COM(2010) 391 végleges – 2008/0009 (COD).

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 114 szavazattal, 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Európai stratégia a tiszta és energiatakarékos járművekről

(COM(2010) 186 végleges)

(2011/C 51/08)

Főelőadó: **Peter MORGAN**

2010. április 28-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Európai stratégia a tiszta és energiatakarékos járművekről

COM(2010) 186 végleges

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy a véleményt az októberi plenáris ülésen vitatja meg, és Peter Morgant az eljárási szabályzat 20. cikke alapján főelőadónak jelölte ki.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 183 szavazattal 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja egy, a tiszta és energiatakarékos járművekről szóló uniós stratégia kidolgozását, ugyanis ez összhangban van az EGSZB által a szénhidrogén-források kimerülése, a szén-dioxid-kibocsátás és a légkör szennyezése kapcsán kifejtett aggályokkal. Nagyon fontos, hogy a stratégia holisztikus legyen. Semmit nem érünk el azzal, ha a szennyezést és a kibocsátást egyszerűen áttérheljük az energiatermelésre vagy a gépjármű-gyártásra, vagy ha a „bio”-stratégiák biológiai károkozásához, például erdőirtáshoz vezetnek. A közúti közlekedés megnehezíti az EU számára a kiotói célkitűzések elérését. Régóta esedékes egy ilyen stratégia kialakítása.

1.2 A következő két évtizedben a belső égésű motorokkal hajtott járművek még továbbra is a legfontosabb közlekedési módot fogják jelenteni, ezért az EGSZB azt várna, hogy a stratégia mind a belső égésű motorokkal hajtott járművekkel kapcsolatos úttörő technológiákat, mind pedig az innovatívabb meghajtási módokat ösztönözze. Korai még véglegesen letenni a voksot bizonyos technológiák mellett. Ebben a szakaszban még minden elképzelésnek teret kell adni.

1.3 A stratégiának fokoznia kell az uniós autópálya globális versenyképességét. A szabályozásnak biztosítania kell azt, hogy a járművek fokozatosan egyre tisztábbak és gazdaságosabbak legyenek; a versenyképesség a jövőben azonban egyrészt az autókban, a buszokban és a tehergépjárművekben használt belső égésű motorok nagymértékű tökéletesítésétől, másrészt pedig az elektromos járművek fejlesztésétől függ majd.

1.4 Elektromos járműveket már több mint száz éve igyekeznek kifejleszteni, azonban különféle problémák – például az akkumulátor-kapacitás – miatt az elektromos meghajtás mindeddig nem vált a belső égésű motorok valódi alternatívá-

jává. A környezetvédelmi kérdések miatt módosultak a legalapvetőbb szabályok. Minél több elektromos járművet tudunk üzembe helyezni, annál jobb lesz mind a gyártók, mind pedig a felhasználók környezeti teljesítménye. Eközben a belső égésű motorral hajtott kisméretű járművek hozzájárulhatnak a városi zsúfoltság csökkenéséhez.

1.5 Júliusban az EGSZB elfogadta Frederic Adrian Osborn „Az elektromos járművek szélesebb körű használata felé” című véleményét (CESE 429/2010 fin). Az abban felsorolt ajánlásokat a stratégia megfelelően figyelembe veszi.

1.6 Bár uniós stratégiáról van szó, annak sikere függ a tagállamok nemzeti és helyi szintű politikáitól, ipari kapacitásától, valamint a fogyasztók vagyoni helyzetétől és hozzáállásától. A végrehajtás szükségszerűen különböző ütemben fog megvalósulni, mivel a tagállamok kiindulási pontjai igen eltérőek. Alapvető, hogy az előrehaladottabb városok és államok felvegyék az USA és Ázsia által diktált tempót.

1.7 Az európai társadalmat be kell vonni a stratégia sikeres végrehajtásába. A 2009/33/EK irányelv biztosítja az állami szektor részvételét, a magánszférabeli vállalatokét pedig környezetvédelmi jelentéstétel segítségével kell elérni. A magán- vagy vállalati célra történő autót vásárlással kapcsolatos döntéseket meghozó egyéneket pénzügyi ösztönzőkkel és visszatartó eszközökkel kellene a tiszta és energiatakarékos járművek felé terelni.

1.8 Mivel az uniós intézmények által használt közlekedési eszközök többségét rövid távolságokra veszik igénybe Brüsszelen, Luxembourgon és Strasbourgon belül, az EGSZB úgy véli, hogy az intézmények példamutató tervet alakíthatnának ki a tiszta és energiatakarékos közlekedésre vonatkozóan.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a jövőbeli feltöltőhálózatokhoz és fizikai létesítményekhez szükséges beruházást, amellyel kiváltható a szénhidrogéneen alapuló gazdaságba fektetett több ezermilliárd dollár.

1.10 A következő ajánlások a lenti, 5. pontot foglalják össze.

1.10.1 Az EU-nak és a tagállamoknak támogatniuk kellene a belső égésű motorral hajtott járművekkel kapcsolatos, innovatív kisméretű járművek és forradalmi termelési rendszerek kifejlesztését célzó K+F-et, és fel kell számolniuk a piacra lépést akadályozó tényezőket.

1.10.2 A nehézgépjárművek vonatkozásában hasonló célokat kell kitűzni, mint amilyenek az autógyártókra már érvényesek.

1.10.3 A tiszta és energiatakarékos tehergépjárművekre és buszokra vonatkozó programot következetes módon támogatni kell mindaddig, ameddig a járművek a világpiacon versenyképessé nem válnak.

1.10.4 Mivel a bioüzemanyagokkal szemben az az elvárás, hogy 2020-ra elégítsék ki az EU üzemanyag-szükségletének 7 %-át, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy szilárdítsa meg ezt a célkitűzést vagy módosítsa politikáját.

1.10.5 A tagállamoknak ösztönözniük kell a gyártókat és a potenciális felhasználókat, hogy folytassanak innovációs tevékenységeket a gázhalmazállapotú alternatív üzemanyagok vonatkozásában.

1.10.6 A tagállamoknak ösztönözniük kellene az elektromos járművek korai elterjedését, hogy az ilyen járművek iránti kereslet az EU-ban ne legyen alacsonyabb, mint a többi régióban.

1.10.7 A jelentősebb autógyárakat ösztönözni kellene az európai akkumulátorgyártás beindítására és fellendítésére.

1.10.8 Az Európai Bizottságnak biztosítania kell, hogy a szabványügyi testületek gyors lépéseket tegyenek az elektromos járművekkel kapcsolatosan.

1.10.9 Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak együtt kell működniük annak érdekében, hogy biztosítsák a ritka fémek és nemesfémek jövőbeli ellátását.

1.10.10 A hidrogén-üzemanyagcellás járművekre vonatkozó hosszú távú stratégiának más alternatívákat is tartalmaznia kell arra az eshetőségre, ha a hidrogén-üzemanyagcellás járművek nem bizonyulnának életképesnek.

1.10.11 Az állami hatóságokra, a közszolgáltatást nyújtó vállalatokra, valamint a nagyméretű állami és magáncégekre üzemanyag-fogyasztási és kibocsátási iránymutatásoknak és célkitűzéseknek kellene vonatkozniuk.

1.10.12 A 2009/33/EK irányelv keretében a beszerzésekben használandó különböző kritériumokkal kapcsolatosan iránymutatást kell kialakítani.

1.10.13 Az állami és magánvállalatoknak a szénhidrogének felhasználásával és a CO₂-kibocsátással kapcsolatos jelentéstételt úgy kell módosítani, hogy azonosítható legyen a szállításra eső rész.

1.10.14 A globális cselekvési tervből hiányzik a WTO szerepe.

1.10.15 Az új CARS 21 magas szintű csoportban részt kell venniük a környezetvédelmi kérdések iránt elkötelezett civil társadalmi képviselőknek is.

1.10.16 Az EU iparági stratégiával kapcsolatos megközelítésének részletes meghatározásakor az elsők között kell foglalkozni az autópárral. Az EU-nak határozott irányítási struktúrát kell kialakítania, amelynek sürgős feladata az, hogy továbbvigye a jogszabályi változásokat és az ösztönző intézkedéseket, valamint mozgósítsa a szükséges beruházásokat és beindítsa a piac-teremtést.

1.10.17 Az EU nem maradhat le. Az érintett biztosoknak össze kell hangolniuk tevékenységüket, a szükséges forrásokkal rendelkező országoknak, vállalatoknak és kutatási létesítményeknek pedig sürgősen cselekedniük kell. Ezt a cselekvési tervet mobilizálásra felhívó üzenetnek kell tekinteni.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság stratégiája megfelelő, technológiai szempontból semleges politikai keretet kíván kialakítani. Rövid távon párhuzamosan foglalkozik a belső égésű motorokkal és az elektromos akkumulátorral meghajtott járművekkel.

2.2 A belső égésű motorokra vonatkozó stratégia azonban maga is két irányvonalat tartalmaz. Egyrészt a hagyományos benzin- és dieselmotorok további fejlesztését, másrészt pedig az alternatív tüzelőanyagok – folyékony bioüzemanyagok és gázhalmazállapotú üzemanyagok – bevezetését írja elő. A gázhalmazállapotú üzemanyagok használata azonban a belső égésű motorok átalakítását, külön beépített üzemanyagtároló rendszert és kellően elterjedt feltöltőrendszert igényel. A bioüzemanyagok használata nem állít ilyen követelményeket.

2.3 Az elektromos járművekkel kapcsolatos stratégia részét képezik az akkumulátoros elektromos járművek (pl. Nissan LEAF), a hibrid elektromos járművek (pl. Toyota Prius), valamint az árammal is működő hibrid járművek (pl. Chevrolet Volt). A hibrid elektromos járművek nem valódi elektromos járművek, ugyanis nem lehet őket külső áramforrásra csatlakoztatni.

2.4 Amennyiben a hidrogéntekológia terén folytatott K+F végre sikerrel jár, az ideális elektromos jármű hidrogén-üzemanyagcellákkal üzemel majd.

3. Az Európai Bizottság cselekvési terve a környezetbarát járművekért

3.1 Szabályozási keret

- A motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok, illetve négykerekű motorkerékpárok típusjövahagyása
- A járművek CO₂-kibocsátásáról szóló rendelet végrehajtása 2011-re
- A járművek „környezetbarát adicionalitásának” piaci tállása
- A légkondicionáló rendszerek üzemanyag-fogyasztásának szabályozása
- További intézkedések a szén-dioxid- és a szennyezőanyag-kibocsátásokkal kapcsolatosan
- A kibocsátások mérésére szolgáló mérési ciklus felülvizsgálata
- Leltár a környezeti előnyöket kínáló intézkedésekről
- A járművek zajkibocsátásáról szóló irányelv módosítása
- A bioüzemanyagok fenntarthatósági kritériumai
- Stratégia a tiszta és energiatakarékos nehéz gépjárművek érdekében

3.2 Kutatás és innováció

- A hagyományos motorok, elektromos erőátviteli rendszerek, akkumulátoros és hidrogéntechnológiák továbbfejlesztése
- A kutatási támogatások igénylésére vonatkozó szabályok egyszerűsítése
- Hosszú távú kutatási stratégia
- Az Európai Beruházási Bank támogatása

3.3 A piac felvevőképessége

- Iránymutatások a tagállami pénzügyi ösztönzőkről
- Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata
- Iránymutatás a tagállamok számára a járműadózás témájában
- A tiszta és energiatakarékos járművekről szóló irányelv végrehajtásának figyelemmel kísérése
- Kutatási projekt a fogyasztói elvárások és vásárlási szokások megismerésére
- A személygépkocsik címkézéséről szóló irányelv módosítása
- Projekt az elektromobilitás bemutatására

3.4 Világszintű kérdések

- Nemzetközi együttműködés, különösen a szabványosítás terén
- Az ENSZ-EGB szintjén összehangolt szabályozás ösztönzése
- Nyersanyag-politikai kezdeményezés a ritka földfémek és nemesfémek védelme érdekében

3.5 Foglalkoztatás

- Európai ágazati szakismeretek tanácsa
- Európai Szociális Alap

3.6 A kibocsátásokra vonatkozó jogszabályok felidős értékelése

- Az új személygépkocsikra vonatkozó kibocsátási követelmények 2020-ra és 2030-ra
- A könnyű haszongépjárművek (tehergépjárművek) szén-dioxid-kibocsátásának csökkentése 2013 és 2020 távlatában

4. Az elektromos járművekre vonatkozó különös intézkedések

4.1 Biztonság

- Elektromos biztonsági követelmények
- Törésbiztonsági követelmények

4.2 Feltöltőcsatlakozások szabványosítása

- A szabványok kidolgozása és megvalósítása
- Reagálás a világszintű szabványok fejlődésére

4.3 Infrastruktúra

- Feltöltő infrastruktúra
- Beruházás az infrastruktúrába és a szolgáltatásokba

4.4 Villamosenergia-termelés és -elosztás

- A teljes életciklust vizsgáló megközelítés
- Alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrások
- Feltöltésidőzítés

4.5 Akkumulátorok

- Forgalomból kivont járművek / akkumulátorok újrahasznosítása
- Az akkumulátorokra vonatkozó kutatás
- Az akkumulátorok szállítása

4.6 Irányítás

- A CARS 21 magas szintű csoport újraindítása annak érdekében, hogy vizsgálja meg a piacnak az alternatív technológiákat illető felvevőképességét gátló tényezőket
- Európai éghajlat-változási program (ECCP) – a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére szolgáló stratégia megvalósítása
- Fehér könyv az európai közlekedéspolitikáról
- Belső piac – az erőfeszítések szétaprózódásának elkerülése, az ipar számára elegendő kritikus tömeg biztosítása

5. Az EGSZB véleménye a cselekvési tervről

5.1 A hagyományos belső égésű motorral meghajtott járművek fejlesztése

5.1.1 Az EGSZB támogatja az elektromos járművek további fejlesztését, valamint különösen a CO₂- és szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésére irányuló intézkedéseket, a kibocsátások mérésére szolgáló mérési ciklus felülvizsgálatát, a hagyományos motorok K+F-alapú fejlesztését, a szabályozásnak a teherautókra való kiterjesztését és a kibocsátásokra vonatkozó jogszabályok felidős felülvizsgálatát.

5.1.2 A korszerű anyagok jelentős innovációs lehetőségeket biztosítanak a kisautók tervezésében és gyártásában. Forradalmian új gyártási folyamatok vannak kialakulóban ezen új anyagok alapján. Az autógyártásban ösztönzik az új vállalkozások alapítását. Mindez kihívást jelent a régi szereplők számára. Az ilyenfajta innovációk megérdemlik, hogy kutatás- és fejlesztéstámogatásban részesüljenek, az új piaci szereplőket pedig a versenyjognak az autógyártásban való szigorú alkalmazásával kellene segíteni.

5.1.3 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a cselekvési terv foglalkozik a nehézgépjárművek üzemanyag-fogyasztásával és CO₂-kibocsátásával. Minden tervnek szem előtt kell tartania ezt a piaci szegmenst, amelybe beletartoznak a buszok, a tehergépjárművek, valamint a különleges rendeltetésű járművek, például a szemétszállítók is. A nehézgépjárművekre vonatkozóan az autógyártókra érvényeshez hasonló hatályú célokat kell kitűzni, amelyeknek – éppúgy, mint a személygépjárművek esetén – a felhasználókra is ki kell terjedniük.

5.1.4 Tekintettel arra, hogy sok nehézgépjármű-gyártónak van Európában a székhelye, lehetőség nyílik a felhasználók és a gyártók közötti, új és innovatív járművek kifejlesztését célzó konstruktív együttműködésre. Ázsiában, Amerikában és Európában már láthatunk példákat olyan úttörő projektekre, mint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású buszok, amelyek 30 %-kal kevesebb üzemanyagot használnak fel, CO₂-kibocsátásuk pedig 35 %-kal alacsonyabb. Az energiát a fékezésből nyerő hidraulikus hibrid járművek 30 %-kal hatékonyabbak lehetnek és jól használhatóak olyan, gyakori megállásokkal járó feladatokra, mint a szemétszállítás. Számos hibrid elektromos projekt létezik. Egyes tagállamok magvető tőkével segítik ezt a fajta innovációt, sok esetben támogatást nyújtva a kísérleti járművek

számára. Az ilyen jellegű programokat következetes módon támogatni kellene mindaddig, amíg versenyképes járművek nem gördülnek le a futószalagról, és az európai gyártók export-megrendeléseket nem nyernek el.

5.2 Alternatív üzemanyagok a belső égésű motorok számára

5.2.1 Az Európai Bizottság bioüzemanyag-programja a hírek szerint eléggé rosszul áll. A jelenlegi helyzetet olyan háborúként jellemezték, amely egyrészt az Európai Bizottság agrárszakértői és éghajlatügyi szakemberei között, másrészt pedig az európai autógyártó és agrárlobbi, valamint a környezetvédők között zajlik. A vitának része a „földhasználat közvetett megváltozásának” viszonylag új elképzelése is. Ennek középpontjában az áll, hogy milyen potenciális hatásokkal járna a globális környezetre az, ha az EU bioüzemanyaggal kapcsolatos célkitűzései teljesítéséhez szükséges termények előállítására érdekében megváltoztatnák a földhasználat módját. Mivel a bioüzemanyagokkal szemben az az elvárás, hogy 2020-ra elégségek ki az EU üzemanyag-szükségletének 7 %-át, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy szilárdítsa meg vagy módosítsa politikáját. Előfordulhat, hogy a politika csupán akkor lesz teljes mértékben életképes, ha a technológia végre megoldja a második generációs bioüzemanyagok előállítását.

5.2.2 A közlemény rámutat azokra a korlátokra, amelyek az olyan gázalmazállapotú alternatív üzemanyagok alkalmazása előtt állnak, mint az LPG, a CNG és a biogáz. Ezekhez a járművek motorját és üzemanyagtároló rendszerét át kell alakítani, továbbá kellően elterjedt feltöltőrendszerre van szükség. Ezek a körülmények olyan esetekben azonban biztosíthatóak, ha egy több járműből álló flotta a telephelytől elérhető távolságban működik. Néhány magánvállalat és számos állami hatóság és közszolgáltatást ellátó vállalkozás képes ezeknek a feltételeknek a teljesítésére. A tagállamoknak – azon túl, hogy megkövetelik az állami hatóságoktól és vállalatoktól a tiszta és energiatakarékos járművekre vonatkozó programok bevezetését – a célok elérése érdekében ösztönözniük kellene a gyártókat és a potenciális felhasználókat az ezen a téren megvalósítandó innovációra.

5.3 Elektromos járművek, hibrid elektromos járművek, árammal is működő hibrid járművek

5.3.1 A Frederic Adrian Osborn által összeállított vélemény jövőbelátónak bizonyult, hiszen meghatározta annak előfeltételeit, hogy a személyautók piacán alapvető elmozdulás történhessen a belső égésű motorokról az elektromos járművek felé. A valóság azonban az, hogy ez az elmozdulás rövid távon nem fog megvalósulni, ezért a zöld járművekről folytatott kampánynak kiterjedtebb alapokra kell támaszkodnia.

5.3.2 Amint a Bain & Company rámutatott, az elektromos járművek az autógyártó iPhone-jai. Az iPhone előtt a mobiltelefonhasználat az akkumulátorkapacitás miatt aggodtalt. Mivel azonban az iPhone alkalmazásai forradalmiak, a felhasználók elfogadták azt, hogy naponta tölteniük kell a telefonjukat. Az elektromos járművek vezetési élménye annyira eltér a belső égésű motorral meghajtott járművekéétől, hogy a korai elektromosjármű-használók valószínűleg nem fognak aggodni a 2011-ben és 2012-ben a piacon megjelenő elektromos és árammal is működő hibrid járművek korlátozott üzemideje miatt.

5.3.3 Az első felhasználók második autóként vásárolnak elektromos járművet, és azt munkába járásra, a vasútállomásig való eljutásra, valamint a lakóhelyük környékén történő közlekedésre használják. Az üzemidő egy napnyi vezetést tesz

lehetővé. Az elektromos járművek akkumulátorát a tulajdonos garázsában háztartási hálózatról egy éjszaka alatt fel lehet tölteni.

5.3.4 Amennyiben a munkahelyen is lehetséges a töltés, azzal az egy nap alatt megtehető távolság növelhető. Nincs szükség bonyolult feltöltő infrastruktúrára. A jelenlegi üzemidőkorlátokkal alig van szükség nemzetközi szabványosításra. Az elektromos hálózatok terhelése az éjszakai feltöltéssel minimálisra csökkenthető. Így hasznosítható az az árammennyiség, amelyre egyébként éjszaka senki nem tart igényt.

5.3.5 Számos tagállam – köztük az Egyesült Királyság, Franciaország és Németország – bőkezűen támogatja az elektromos járműveket vásárlókat. Bár az elektromos járművek még a támogatás mellett is drágábbak a belső égésű motorral működő járműveknél, a technológia vonzereje és a tulajdonos életmód-kinyilatkoztatási lehetősége várhatóan elegendő mértékben hozzájárul ahhoz, hogy elfogyjanak az először legyártott modellek. A tulajdonosok elkötelezettségét ezen túlmenően az ingyenes parkolás, a dugódíjak alóli mentesség és más, városi környezetben nyújtott ösztönzők is megerősítik majd.

5.3.6 Miközben az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy készüljenek iránymutatások a tagállamok által alkalmazott pénzügyi ösztönzőkre nézve, sürgeti a tagállamokat, hogy segítsék az elektromos járművek korai elterjedését annak érdekében, hogy az EU-ban ne legyen alacsonyabb a kereslet az ilyen járművek iránt, mint a többi régióban, amelyek szintén kínálnak ösztönzőket.

5.3.7 Az elektromos járművek legfőbb költségkomponense az akkumulátor. Az autóhasználat alapvető tényezői: méret, súly, úrtartalom, biztonság, takarékoság, megbízhatóság és élettartam.

5.3.8 Az EU stratégiai problémája az, hogy nincsenek jelentős akkumulátorgyártói – bár a Nissan tervezi, hogy telepek létesít az Egyesült Királyságban és Portugáliában. Az akkumulátortechológia a jövőben különösen kifinomulttá válik, jelentősége pedig megnő, mert ez lesz a járműteljesítmény és a versenyképesség legfőbb tényezője. Európának képviseltetnie kell magát ebben az iparágban. Az EGSZB javasolja, hogy a legjelentősebb autógyártók fogjanak össze annak érdekében, hogy beindítsák és fellendítsék az európai akkumulátorgyártást. Az új CARS 21 csoportnak ezzel is foglalkoznia kellene.

5.3.9 Az akkumulátorokkal kapcsolatosan számos mellékkeléssel is foglalkozni kell: ilyen a garancia, a csere, a lízing, az életciklus végére ért akkumulátorokkal kapcsolatos eljárás, a hulladékfelhasználás, az ártalmatlanítás és az újrafelhasználás. Ebben a szegmensben is szükség van európai vállalatokra.

5.3.10 Hosszabb távon az elektromos járműveknek szükségük lesz a feltöltőhálózatokhoz való kapcsolódási pontokra. A például Londonban és Párizsban úttörő jelleggel elindított városi, valamint a Dániában és Izraelben működő országos rendszerek értékes tanulságokkal szolgálhatnak a 4.2. és 4.3. pontban körvonalazott tervekhez. Tekintettel Kínának arra a

törekvésére, hogy öt várost villamosítson, nagyon fontos, hogy az EU gyors lépéseket tegyen, különösen a szabványok terén.

5.3.11 A cselekvési terv szól az alapanyag-ellátásról is. Japán és Dél-Korea koncessziókról és közös vállalkozásokról tárgyal Dél-Amerikával. Dél-Korea 12 milliárd dolláros segélyhez kötött beruházást hajt végre Bolíviában. Nincs bizonyíték arra, hogy az EU hasonlóan jó helyzetben lenne. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak a jövőbeli ellátás biztosítása érdekében együtt kellene működniük az EU-ban székhellyel rendelkező bányavállalatokkal.

5.4 Hidrogén-üzemanyagcellákkal üzemelő járművek

5.4.1 Az EU a jövőbeli hidrogénalapú gazdaság és a hidrogén-üzemanyagcellákkal üzemelő járművek terén finanszíroz kutatást. Korábbi véleményeiben az EGSZB támogatta az Európai Bizottság hidrogénstratégiáját. Egyes megfigyelők szerint azonban a hidrogéneen alapuló gazdaság elképzelése nem életképes. Rámutatnak, hogy nem létezik praktikus hidrogénforrás, továbbá nincsen megfelelő módszer a hidrogén tárolására és elosztására sem. Számos, a hidrogénnel kapcsolatos probléma az anyag fizikai és kémiai jellemzőiből ered. Lehetséges, hogy ezeket a kérdéseket a technológia nem lesz képes megoldani. Ennek megfelelően az uniós stratégiának tartalmaznia kellene lehetőségeket arra az eshetőségre is, ha a hidrogén-üzemanyagcellákkal üzemelő járművek hosszú távon nem bizonyulnak életképesnek. Korai még letenni a voksot bizonyos technológiák mellett. Ebben a szakaszban még nem szabad válogatni az elképzelések között.

5.5 Az állami szektor, a magánszektor és az egyének elkötelezettsége

5.5.1 A gépjárműgyártókra vonatkozó üzemanyag-takarékossági és kibocsátási célok az összes általuk gyártott járműre érvényesek. Az EGSZB javasolja, hogy az állami hatóságokra, a közszolgáltatókat ellátó vállalatokra és a nagyméretű magáncégekre is vonatkozzanak üzemanyag-felhasználási és kibocsátási irányelvek és célok. Ez az egyik módja a gázhalmazállapotú alternatív üzemanyagok használatára való ösztönzésnek; a lehetőség azonban ennél sokkal nagyobb.

5.5.2 Az EGSZB örömmel fogadja azt, hogy a tiszta és energiahatékony közúti járművek használatának előmozdításáról szóló 2009/33/EK irányelv 2010 vége felé hatályba lép. Az EGSZB azonban szerette volna, ha a beszerzés során alkalmazott különböző kritériumokkal kapcsolatosan is lenne iránymutatás, illetve ha ezek a kritériumok idővel szigorúbbakká válnának. Az ilyenfajta előírásokat minél előbb át kell venni, az EGSZB pedig szeretné, ha azok még a két év múlva tervezett felülvizsgálat előtt életbe lépnének.

5.5.3 Az állami szektor példáját követve az EGSZB szeretné azt is, ha úgy módosulna a vállalatoknak a szénhidrogének felhasználásával és a CO₂-kibocsátással kapcsolatos jelentéstétele, hogy azonosítható legyen a szállításra eső rész, és így mérhető legyen a fokozatos javulás.

5.6 Nemzetközi versenyképesség

5.6.1 A nemzetközi helyzet összetett képet mutat. Amerika, Kína, Japán és Dél-Korea kormányzata egyhangúlag arra törekszik, hogy kihasználja a tiszta és energiatakarékos közlekedésben rejlő lehetőséget. Az EU-ban 27 eltérő törekvéssel rendelkező kormány van, amelyeket erősen különböző ipari és pénzügyi kapacitások, valamint a társadalom különböző mértékű jóléte jellemez. Mivel a „zöld” közlekedés teljesen más, mint amit eddig ismertünk, gyakorlatilag lenullázza az ipari lépéselőnyt, és így lehetővé teszi, hogy Kína – különösen mióta iparát importvámok védik – megelőzze Japánt. Az EU nem maradhat le. Az érintett biztosoknak össze kell hangolniuk tevékenységüket, a megfelelő forrásokkal rendelkező országoknak, vállalatoknak és kutatási létesítményeknek pedig sürgősen cselekedniük kell. Ezt a cselekvési tervet fegyverbe hívó szónak kell tekinteni.

5.6.2 A világszintű kérdéseket tárgyaló 2.4. pont alapvető jelentőséggel bír, de nincs szó benne a WTO szerepéről. Ilyen forradalmian új körülmények között az uniós vállalkozásoknak protekcionista korlátok nélkül kell tudniuk piacra jutni.

5.7 Irányítás

5.7.1 Az Európai Bizottság újraindítja a CARS 21 magas szintű csoportot. Az eredeti csoport által készített jelentést az autóipar elfogadta, a környezetvédő csoportok azonban bírálták, úgy érezve, hogy nem valósítja meg sikeresen a „tiszta és gazdaságos” új autókra vonatkozó stratégiát. A magas szintű csoportban az iparági érdekek ellensúlyaként részt kell venniük a környezetvédelmi kérdések mellett elkötelezett civil társadalmi képviselőknek is.

5.7.2 Kína, Korea és az Egyesült Államok teljes gőzzel törnek előre az innováció, a fejlesztés és a beruházások terén. Fennáll annak a veszélye, hogy Európa lemarad, áldozatul esik az iparági szereplők körében meghonosodott rövidlátó konzervatívizmusnak és féltékenységnek, valamint annak, hogy a kormányzati oldal nem rendelkezik politikai elképzelésekkel és vezetői képességgel. Amennyiben az európai ipar el kívánja kerülni ezt a sorsot, az EU-nak határozott irányítási struktúrát kell létrehoznia, amelyben részt vesznek a haladó szellemiségű üzleti, politikai és civil társadalmi vezetők, akiknek egyöntetű és sürgős küldetése az, hogy továbbvigyék a szükséges jogszabályi változtatásokat és ösztönző jellegű intézkedéseket, valamint hogy mobilizálják a nélkülözhetetlen beruházásokat és beindítsák a piacteremtést.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a kulturális és kreatív iparágak potenciáljának felszabadításáról

(COM(2010) 183 végleges)

(2011/C 51/09)

Előadó: **Claudio CAPPELLINI**

Társelőadó: **Jörg LENNARDT**

2010. április 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv a kulturális és kreatív iparágak potenciáljának felszabadításáról

COM(2010) 183 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2010. szeptember 8-án elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen szavaz, és az eljárási szabályzat 20. cikke értelmében főelőadót jelölt ki Joost VAN IERSEL személyében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott 466. plenáris ülésén 71 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások és javaslatok

Az Európai Bizottság zöld könyvében (COM(2010) 183 végleges, 2010. április 27.) felvetett kérdésekre válaszul, valamint a *Platform a kulturális és kreatív iparágak potenciáljáról* által már megfogalmazott javaslatok, illetve az e platform keretén belül kezdeményezett – és az ad hoc meghallgatások során is folytatott – párbeszéd alapján az EGSZB konkrét ajánlásokat és javaslatokat tesz az európai kulturális és kreatív iparágak (KKI-k) támogatására.

1.1 Ajánlások

Az EGSZB:

a) Felkéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen további erőfeszítéseket az ágazat jobb meghatározása, valamint megfelelőbb statisztikai megjelenítése érdekében, különös tekintettel a művészi tevékenységet végzők társadalmi és gazdasági helyzetére. Nem létezik ugyanis a „kulturális és kreatív iparágak” fogalom egyértelmű és általánosan elfogadott meghatározása, amely alapvető követelmény lenne ahhoz, hogy:

i. ösztönözzék a KKI-k sajátosságainak elismerését;

ii. elemezzék a hosszú távú növekedésre, a nemzetközi versenyképességre, a regionális fejlődésre és a területi kohézióra gyakorolt hatásokat;

iii. ösztönözzék olyan politikák elfogadását, amelyek az EUMSZ. 167. cikke (korábban az EKSz. 151. cikke) (4) bekezdésének tényleges végrehajtása révén figyelembe veszik az ágazat kulturális jellegzetességeit.

b) Javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tegyen nagyobb erőfeszítést „a kreativitás európai térsége” létrehozására, mégpedig egy európai szabályozási keret kialakításával, amely az egyenlő piacrajutási esélyekre, a szabad versenyre, a piaci erőfölénnyel való visszaélés elleni küzdelemre, a kkv-k és a kézművesség támogatására és fejlesztésére, a kulturális sokféleség támogatására, valamint a szellemi tulajdon jog védelmére és az ezzel kapcsolatos visszaélések elleni küzdelemre épül, különös figyelmet szentelve az ágazat digitális technológiákkal összefüggő lehetőségeinek.

c) Szükségesnek tartja a kedvezőbb adóztatást, emellett az ágazat tervezési tevékenységeinek finanszírozását, valamint a polgárok közreműködésével megvalósuló köz- és magán-szféra közötti partnerségeket (*Participatory Public-Private Partnerships/PPPP*) támogató új modellek és eszközök kidolgozását. Arról van szó tehát, hogy a hagyományos PPP-modellt a polgárok közvetlen részvételével kell kiegészíteni. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Lásd ugyanezt más kontextusban az EGSZB TEN/402. sz., a 2010. szeptemberi plenáris ülésen elfogadott, a Hivatalos Lapban később megjelenő véleményében: „A részvételen alapuló köz-magán társulások modelljeinek javítása az EU 27 tagállamában az e-szolgáltatások általános kiépítése terén”.

- d) Hangsúlyozza a KKI-k hozzájárulását az „európai kohézió” stratégiai célkitűzéseihöz, és javasolja, hogy a helyi és regionális önkormányzatok (települések, régiók stb.), együttműködésben más területi intézményekkel (egyetemek, bankok, szövetségek, közösségi/magán tartalomszolgáltatók stb.) támogassák a KKI-k fejlesztését, valamint integrációjukat a vidékfejlesztésbe.
- e) Hangsúlyozza a megfelelő intézkedések szükségességét az ágazat vállalatai, különösképpen pedig a kkv-k és a művészi tevékenységet végzők sebezhetőségének ellensúlyozására, egyúttal pedig az ágazati beruházások „kritikus tömegének” elérésére vonatkozó követelményt is, kiaknázva az ún. „agglomerációs gazdaságokat”, annak érdekében, hogy kiegyensúlyozzák az európai kultúrának hátrányos módon ellentmondó magatartási modelleket terjesztő, vagy a valódi kulturális gyarmatosítást kiváltó kulturális termékek behatolását az európai piacra.
- f) Előtérbe helyezi az IKT szerepét (pl. *A jövő internetére* vonatkozó uniós kezdeményezések) az új lehetőségek megteremtésében (szélessáv vagy a kreativitást támogató szolgáltatások, különösképpen a hátrányos vagy alacsony jövedelemmel rendelkező területeken), mind a kreatív termékek és szolgáltatások létrehozása, mind terjesztésük és a végső felhasználó általi alkalmazásuk vonatkozásában.
- g) Hangsúlyozza, hogy támogatni kell a kreatív iparágak ismeretesebbé tételét az alapoktatásban és a szakképzésben, ahogy arról közösségi szinten a művészi kézművesség nemzetközi kartája már említést tett.
- h) Szükségesnek tartja a kreatív vállalatok és az ágazatban aktív személyek kölcsönökhöz való hozzáférését elősegítő legalkalmasabb eszközök tanulmányozását, ösztönözve egyrészt a vállalatok nagyobb érdeklődését a tervek/művek gazdasági és pénzügyi fenntarthatósága iránt, másrészt a hitelintézetek képességeinek fejlesztését a kulturális és kreatív projektek gazdasági és pénzügyi potenciáljának értékelésére.
- i) Emlékeztet végül arra, hogy az uniós intézményeknek alapsabban kell elemeznük a kreativitási klaszterek fejlődésének szociális hatásait, valamint az ágazatban dolgozók munkakörülményeinek javítását.

1.2 Javaslatok

Ennek fényében az EGSZB egy sor operatív intézkedést javasol az európai intézményeknek és az Európai Bizottságnak (a teljes intézménynek, és nem csupán a szakmailag érintett osztályoknak) a KKI-k támogatására:

- a) a „strukturált párbeszéd” elindítása valamennyi érintett féllel, valamint egy sor, az érdekelt közösségi intézményekkel együtt indított, a figyelemfelkeltést és a vitát szolgáló kezdeményezés a KKI-k szerepéről az európai területen, különös tekintettel a hátrányos és a kohéziós politika által érintett területekre. Az EGSZB kész ennek a strukturált párbeszédnek a támogatására és a többi közösségi intézménnyel való együttműködésre, rendelkezésre bocsátva saját technikai képességeit és kapcsolati hálózatát.
- b) Az Unió egyes területein útnak indított kísérleti projektekből kiindulva informális jellegű találkozási és kísérleti helyek létrehozása (a „tudományos üzletek”, a jövőközpontok, a multimédia-parkok stb. mintájára), amelyek a polgárokból, felhasználókból és szövetségekből álló célcsoportok, valamint a szervezett civil társadalom közvetlen részvételét ösztönözni tudnak. A cél a részvétel támogatása a teljes EU-n belül a kreatív iparágak lehetőségeinek fejlesztésében, és nem csak a nagyvárosokban, amelyeket gyakran a kreatív fejlődési folyamat egyedüli motorjának tartanak. E kereten belül a helyi és regionális önkormányzatok, valamint a kkv-k és a kézművesipar szervezetei alapvető szerepet játszhatnak a KKI-k regionális fejlesztésbe való integrálásának támogatásában (az európai kisvállalkozói intézkedéscsomagban szereplő „*Gondolkozz előbb kicsiben*” elvnek megfelelően).
- c) A kreativitás „belső piacának” támogatása, elősegítve:
- i. a szabad mozgást,
  - ii. a letelepedési jog valós gyakorlását,
  - iii. a szakképzések, képezések és kompetenciaigazolások kölcsönös elismerését,
  - iv. valódi szabályozás kidolgozását az ágazat ösztönzésére (harmonizált adóügy a kreatív tevékenységet végzők és a kreatív örökség védelmére, megállapodások a kettős adózás elkerülésére stb.),
  - v. a bevált gyakorlatok cseréje, valamint a köz- és magánpartnerségen túlmutató nemzetközi társszolgáltatások és partnerségek kiépítése (pl. a felhasználók és a tartalomszolgáltatók közötti különböző megállapodások), az új részvételi modellek (PPPP) révén is, regionális és helyi szinten.
- d) Az egyetemi szintű intézmények kkv-kkal, kézműves-műhelyekkel és ezek képviselői szerveivel folytatott párbeszédének elmélyítése; az egyetemi hallgatók informatikai és technológia képességeinek javítása; új ágazati vállalatok alapítására vonatkozó kezdeményezések elindítása, az ún. „peer-coaching” formáin keresztül is.
- e) A kreativitás finanszírozásának fenntartása egyrészt a kreatív és kulturális projektek, szolgáltatások és művek üzleti terveire vonatkozó, európai szintű iránymutatás kidolgozásán keresztül, valamint az ágazatbeli beruházások technikai-gazdasági értékelésére szolgáló egyedi teljesítménymutatókkal, másrészt egyszerűsített hitelekkel, a kkv-knak szóló vegyes köz- és magán garanciaalapokkal és megújuló alapokkal, valamint az érintett részterületek érdekelt felei között létrejövő új szövetségi és partnerségi formákkal (IKT, kiadók, film- és zeneipar stb.)

2. Melyek a kulturális és kreatív iparágak (KKI)?

2.1 Az európai kulturális és kreatív iparágak (KKI-k) az Európa 2020 stratégia által is elismert módon központi szerepet játszanak a növekedés, a versenyképesség, valamint az európai közösség és polgárai szempontjából. Lényegükből fakadóan az innováció garanciái, munkahelyeket teremtenek, és a különböző ipari tevékenységek kereszteződési pontjában állnak. Olyan komparatív előnyöket indukálnak, amelyekre más területeken nincs példa, emellett a helyi fejlődés tényezői és az ipari változás hajtóerői.

2.2 Az EGSZB hangsúlyozza az KKI-knak az „európai társadalmon” belül játszott szerepét is a pluralizmus és a kulturális sokféleség támogatásának érdekében, valamint az „európai azonosságtudat” előremozdításának eszközeként is. Hozzájárulnak egyebek mellett az életminőség javításához, a toleranciához és az emberi méltósággal ellentétes magatartások megelőzéséhez, a beilleszkedéshez és a fogadókészséghez.

2.3 Jelen vélemény ambiciózus célkitűzése a kulturális és kreatív iparágak teljes potenciáljának feltárása, amely iparágak – mint azt már az Európai Tanács is hangsúlyozta – az új Európa 2020 stratégia sarokkövei, valamint az európai ipari szerkezetváltás kulcsfontosságú elemei. Mindez elsősorban a vizsgálat tárgyát képező jelenségek megfelelő ismeretét feltételezi, miközben különbséget kell tenni a tervezés, a termelési és fogyasztási folyamatok elemzése és a *kormányzás* között.

2.4 Ha általánosságban véve a KKI-król esik is szó, különbséget kell tenni a „kultúra” és a „kreativitás” között. Miközben „kultúra” alatt általában a művészi és tudományos fejlődés ismereteinek, gyakorlatainak és szintjeinek egy meghatározott korszakban és egy társadalmi csoporton belüli összességét értik, ⁽²⁾ a „kreativitás” elsősorban az innovatív módon való gondolkodást, vagyis olyan új elgondolások kidolgozásának a képességét jelenti, amelyek a valóság elemeit (folyamatok, tárgyak, ismeretek stb.) eddig nem létező módon kombinálják. Nem szabadna összetéveszteni az „innováció” fogalmával, amely általánosabb módon olyan eljárásokra és termékekre utal, amelyek keletkezése az ismereteken, technikákon és eszközökön alapul. ⁽³⁾

Ez a megkülönböztetés alapvető, mivel egyrészt lehetővé teszi a mindennapi nyelvben gyakran összetévesztett fogalmak szétválasztását, másrészt nyilvánvalóvá teszi a kultúra, a kreativitás és az innováció szoros összefonódását (lásd az EU Tanácsának 2010. április 29-i következtetéseit is a kultúrának a helyi és regionális fejlődéshez való hozzájárulásáról).

2.5 A kultúra és a kreativitás sokdimenziós természete nehezé teszi az egységes megközelítési mód kiválasztását: az egyik véglet szerint a kreativitás kizárólag a kulturális tevékenységek körébe tartozik, a másik véglet szerint természetéből faka-

dóan valamennyi iparág kreatív. Ezért az ún. „kreatív iparágak” meghatározásakor elkerülhetetlen az önkényesség kockázatának bizonyos foka, amely kihathat az Európa 2020 stratégiát alátámasztó politikák hatékonyságára.

2.6 Az ágazat behatárolásának nehézsége az „észlelés” problémájához is kötődik, akár a „belső észlelésről” (ágazati szereplők, akik nem tartják magukat ugyanazon sajátos „ipar” részének), akár a „külső észlelésről” (társadalmak, amelyek nem ismerik el a kulturális és kreatív iparágakban aktív személyek ágazatspecifikus sajátosságát) esik szó.

3. A KKI-k globális kerete Európában

3.1 Az Európai Bizottság meghatározása alapján a KKI-k összességében kb. 2,6 %-kal járulnak hozzá az EU–27 GDP-jéhez, és nagyjából 5 millió embernek biztosítanak munkát (forrás: zöld könyv, COM(2010) 183 végleges). Más források szerint még jelentősebb a súlyuk. A statisztikák sokfélesége természetesen azt is mutatja, milyen sokféleképpen értékelik a kulturális és kreatív iparágakba tartozó ágazati csoportokat (lásd a 1.1.a) pontban szereplő ajánlásokat).

3.2 A „kreativitáshoz” kötődő fő iparágakban az EU–27 kereskedelmi mérlege 3 000 millió eurós többletet mutatott (2007-es adatok). A 2008-as UNCTAD-jelentés (*Creative economy report*) szerint a kreatív iparágak továbbra is a világkereskedelem egyik fő ágazatát jelentik a növekedés viszonylatában. A 2000–2005-ös időszakban a kreativitáshoz kötődő áruk és szolgáltatások kereskedelme megközelítőleg 9 %-os növekedést mutatott globális szinten, megerősítve a kedvező hosszú távú növekedési előrejelzéseket.

3.3 Az ágazat jellemző foglalkozásai a művészek, a gondolkodók, a producerek, a kiadók és az előadók, de továbbra is alapvető szerepet játszanak a technikai jellegű, vagy a kézműves-séghez hasonló vállalkozói jellegű hagyományos foglalkozások. Rá kell azonban mutatni arra, hogy hiányzik az ágazat megfelelő szabályozása és az ágazatban aktív szereplők célzott szakmai elismerése, valamint a specifikus szociális védelem (pl. a nagyon rövid időtartamú szerződések esetén a társadalombiztosítás vonatkozásában, vagy a nemzetközi mobilitás ösztönzése terén).

3.4 A KKI-k ennek ellenére jelentős potenciált jelentenek az európai növekedés és foglalkoztatás tekintetében. A kreativitást általában véve a fenntartható, intelligens és inkluzív fejlődés hajtóerejének tartják, ahogy a kultúra is alapvető szerepet játszik az információs és tudásalapú társadalom kialakításában. Egyébként nemcsak a versenyképesebb és strukturáltabb ajánlat eszközei, hanem a tartalom iránti keresletet is ösztönzik, ránevelnek a kulturális sokféleségre, egyúttal pedig a kirekesztés és a diszkrimináció elleni küzdelem eszközei is.

⁽²⁾ Lásd A kulturális iparágak Európában tárgyú EGSZB-veleményt (HL C 108., 2004.4.30., 68. o.).

⁽³⁾ Lásd az Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése tárgyú EGSZB-veleményt (HL C 325., 2006.12.30., 16. o.; lásd különösen a 4.12 pontot és az 55. lábjegyzetet).

3.5 A kreativitás emellett a nemzetközi versenyképesség tekintetében is kulcsszerepet játszik, mivel „immateriális értéket” ad a „termékeknek”, a „tapasztalat” sajátos formájává alakítva őket. Jelenleg egyre több olyan gazdasági szereplő, aki szigorúan véve nem tartozik a kreatív ágazatba, egyre jelentősebb forrásokat fordít a termékei előállítását szolgáló kreatív tevékenységekre. A kreatív ágazat amellett, hogy a vállalatok nemzetközi versenyképessége tekintetében is fontos szerepet játszik, így a gazdaság teljességét is kedvezően befolyásolja. (4)

3.6 Másik nem lebecsülendő elem az ennek az ágazatnak az adott terület „életminőségéhez” való hozzájárulása: hatást gyakorol a képzési rendszerre, a fiatalok magatartási formáira, a kultúra iránti érdeklődés növekedésére, ahol a KKI-k tevékenységei a kultúra terjesztésének eszközei, hozzájárulva a városok és az érintett régiók dinamizmusához.

3.7 Hangsúlyozni kell végül a lehetőségeket, amelyek az ágazat új technológiáinak alkalmazása révén keletkeznek; elég, ha csak a *szociális média* jelenségére gondolunk, amelynek keretében a felhasználók szövegeket, képeket, videókat és hangfelvételeket osztanak meg egymással. Az ágazat érdeme, hogy egyidejűleg érdekes gondolatok, termékeny párbeszéd és eredményes viták (pl. *Wikinomics*) bontakozhatnak ki, még ha ezek kezelése nehézségekkel is jár, pl. a megosztott tartalmakra vonatkozó szellemi tulajdonjoggal összefüggésben. Az új technológiák végezetül hozzájárulhatnak a digitális „kalózkodás” leküzdéséhez.

3.8 Az ágazat azonban továbbra is sérülékeny marad. Egyrészt a kkv-k uralkodnak, másrészt oligopolisztikus rendszerek alakulnak ki, amelyek lehetetlenné teszik a versenyt (ún. „best-seller” hatás), elég a globális szinten működő multimédia társaságokra vagy reklámügynökségekre gondolni.

3.9 Alapvető marad a kkv-k szerepe. Ezek a vállalkozások viselik ugyanis a nem technológiai jellegű innovációval, az új tehetségekbe és az új esztétikai formákba való beruházással, valamint a fogyasztóknak nyújtott széles körű ajánlatra irányuló kísérlettel összefüggő „kockázatot”. Felmerül ugyanakkor a beruházások „kritikus tömegének” problémája, amelyeknek elegendőnek kell lenniük ahhoz, hogy ellenálljanak az európai piac olyan kulturális termékekkel való elárasztásának, amelyek az európai kultúrától idegen értékeket és magatartási formákat terjesztenek. Ebben az értelemben hasznos lenne a „helyi kkv-rendszerek” ösztönzését, valamint a „regionális klaszterek” és az „agglomerációs gazdaságok” fejlődését szolgáló konkrét támogatási intézkedések elfogadása.

3.10 A KKI-kra vonatkozó európai politikák továbbra is nagyon sokfélék. Néhány tagállamban jelentősek az ágazatba irányuló közberuházások, más tagállamokban a beruházások

elsősorban magánjellegűek. (5) E politikák hatékonyságának az értékelésén túlmenően tagadhatatlan, hogy a jogszabályok és a piacok töredezettsége ténylegesen a versenyképesség európai piacon belüli torzulásához vezet. A zöld könyv utal arra, hogy az ágazaton belüli európai verseny ösztönzése érdekében fokozni kell az erőfeszítéseket, előnyben részesítve így a kulturális sokféleséget. Az európai ágazati politikák támogatása érdekében egyébként alapvető marad a teljesítményértékelés megfelelő ösztönzése.

3.11 Uniós szinten mind az Európai Bizottság (2007. május 10-i közlemény az európai kulturális programról a globalizálódó világban), mind a Tanács (2008. június 10-én elfogadott kulturális munkaterv a 2008–2010. évre), csakúgy mint a Parlament (lásd az Európai Parlament 2008. április 10-i állásfoglalását a kulturális iparágakról Európában) azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a KKI-kban, különösen pedig a kkv-kben rejlő lehetőségeket minél jobban kihasználja. A tervezett tevékenységek közül meg kell említeni a Kreatív iparágak Európai Szövetségét (European Creative Industries Alliance), melynek elindítására 2011-ben a versenyképességi és innovációs programon (6) belül megvalósuló vállalkozási és innovációs program (EIP) keretében kerül sor. Egyéb kezdeményezések a KKI-kkal foglalkozó és a tagországok szakértőinek is helyet adó munkacsoport létrehozását érintik, valamint – a KKI-król szóló zöld könyv összeállításán kívül – olyan tanulmányok elkészítését, melyek a kultúrának a kreativitáshoz való hozzájárulását taglalják, illetve elemzik a kulturális és kreatív iparágak vállalkozási dimenzióját és a kultúrának a helyi és regionális gazdasági fejlődéshez való hozzájárulását.

4. A megvitatott témák és az érdekelt felekkel folytatott konzultáció során felmerült prioritások

4.1 A 2010. április 27-én kiadott zöld könyvével az Európai Bizottság megnyitotta a KKI-k növekedési potenciáljáról szóló vitát, miközben aláhúzta a kulturális sokféleségnek, a globalizációnak és a digitalizálásnak a „folyamat” hajtóereiként betöltött szerepét, valamint annak szükségességét, hogy az ágazati iparágaknak – a kísérletezéshez és beruházáshoz való lehetőséget a hitelhez való hozzájutás révén biztosítandó – álljanak rendelkezésre megfelelő eszközök, és a területi szakpolitikák megfelelő átirányításán keresztül kapjanak segítséget fejlődésükhöz.

4.2 Az Európai Bizottság fellépése három átfogó politikai nyomvonal mentén valósul meg: ezek az Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezése közé tartozó európai digitális menetrend, melynek keretében az Európai Bizottság a tartalmak és az online szolgáltatások egységes piacát kívánja megteremteni, az Innovatív Unió elnevezésű kiemelt kezdeményezéssel összefüggésben az innováció és a struktúraváltás területén a KKI-kre háruló katalizátorszerep megerősítését célzó sajátos intézkedések, és a szellemi tulajdonnal kapcsolatos stratégia, mely a tulajdon védelme és az új üzleti modellek terjesztése közötti szükséges egyensúlyt hivatott elősegíteni.

(4) A tanulmány, amelyet az Európai Bizottság felkérésére a KEA cég készített (<http://www.keanet.eu/report/BISScreativeindustries.pdf>), hangsúlyozza, hogy három alapvető csatorna létezik e területen: a helyi/regionális fejlődéssel való kapcsolat, az ágazatközi kapcsolatok (pl. a kreatív tartalmak és az IKT, vagy a kultúra és az idegenforgalom között), valamint a „kreatív” és a „nem kreatív” ágazatok összefonódása. E jelentést a Vállalkozási Főigazgatóság által Amszterdamban szervezett workshop alkalmával készítették, amelynek során az ún. Amszterdami Nyilatkozatot is kidolgozták (<http://www.europe-innova.eu/creative-industries>).

(5) Az egyes tagállamok iparpolitikai modelljeinek részletes elemzése ismét szükségessé tenné a KKI-k általános és egyértelműen elfogadott meghatározását. A közberuházások egyébként általában véve a kulturális ágazat támogatására irányulnak (színház, mozi, művészetek, alapítványok stb.), ami a kulturális beruházások és a KKI-k fejlődése közötti összefonódás miatt jelentős hatást gyakorol a teljes ágazatra.

(6) A kezdeményezés költségvetése 7,5 M euró lesz, és előreláthatólag erőteljes pénzügyi emelőhatása lesz (három év alatt mintegy 100 M euró).

4.3 A zöld könyv ugyanakkor nyitott kérdéseket is feltesz annak érdekében, hogy a (szélesen értelmezett) kreatív iparágakban érdekelt valamennyi európai félre kiterjedő vitát tovább ösztönözze. Jelen véleményében foglalt javaslataival és konkrét operatív ajánlásaival az EGSZB saját maga is hozzá kíván járulni az Európai Bizottság által indított vitához. Ebben a kérdésben az EGSZB számára a legfőbb hivatkozási alapot a kulturális és kreatív iparágakban rejlő lehetőségekkel foglalkozó platform ajánlása képezik. Ugyanakkor további gondolatok merültek fel az érdekelt felekkel való konzultáció és az EGSZB-nél folytatott ad hoc meghallgatások során is.

4.4 A kreativitás fizikai terei, a klaszterek és ezek területfejlesztésben betöltött szerepe

4.4.1 A zöld könyvben felszínre került első vitatéma a kísérletezés, az innováció és vállalkozás terepeiről szól a kulturális és kreatív ágazatban, valamint az új információs technológiák által betöltött szerepről. A gyakorlatban arról van szó, hogy az interdiszciplináris együttműködést szolgáló olyan találkozóhelyek létrehozásának lehetőségét kell megteremteni, amelyek a kreatív iparág leginnovatívabb megoldásainak kikísérletezését teszik lehetővé a kommunikáció új nyelveinek és kifejezésformáinak a polgárokkal/felhasználókkal együtt történő felkutatása céljából: ilyen például a digitális művészeti tartalmak több érzékszervre kiterjedő élvezete (a kreatív iparág termékeinek és szolgáltatásainak jövő- és/vagy üzletközpontjai, a virtuális valóság és a multimedia parkok).

4.4.2 A „változás feszültségét” magukban hordozó fenti fizikai terek ösztönzőleg hathatnak a kreatív fejlődés nagyvárosi központjaihoz képest peremhelyzetű némely területre is (az európai kreativitás fő klasztereinek általában a legnagyobb városi agglomerációkat tartják, amilyen például az Île-de-France régió, belső London, Milánó tartomány, Amsterdam, Madrid stb. ⁽⁷⁾ – lásd az Európai Klaszter Megfigyelőközpont jelentését: *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries*).

4.4.3 A „kreatív” természetű ipari klaszterek kialakulásához számos ok vezet: ilyen a városok és régiók gazdasági fejlődése, a tudásalapú gazdaság fejlődése, a kreatív turizmus, a termelési láncok hatékonysága, az innovációs szempontból megfigyelhető spillover-hatás stb. Ezen meglévő tudásokra alapozva kellene sajátos projekteket elindítani a fenti klaszterek kiszélesítése érdekében, valamint az Unió egész területén való elterjedésükért, hogy európai szintű hálózatok jöjjenek létre.

4.4.4 Ez összefügg a – hálózatokkal és klaszterekkel együtt vett – kreatív iparág központi szerepével a regionális fejlesztésben. Az Európai Klaszter Megfigyelőközpont *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries* című jelentése tapasztalati úton mutatja ki a kreatív iparág elhelyezkedése és a területfejlesztés közötti közvetlen kapcsolatot. A fő nehézség az KKI-knek a regionális stratégiai fejlesztésbe való beépülését leginkább elősegítő együttműködési formák kiválasztása.

4.4.5 A kulturális és kreatív klaszterek – főleg a kezdeti szakaszban – jellemzően függenek a közszféra beavatkozásaitól, valamint az integrációt elősegítő és a területi szereplők összességét – a közigazgatást, a vállalkozói szférát, a szak- és egyetemi képzést, a kulturális szereplőket, a szellemi foglalkozásúakat és a

civil társadalmat– bevonni képes pozitív intézkedésekre van szükségük. Nem szabad ugyanis alábecsülni a klaszterek területi-közösségi beágyazottságát. A klaszterek az adott hely „közös tudásában” gyökereznek és szorosan összefonódnak egy kedvező és máshol nem reprodukálható környezettel, mely az innovációt és a változást segíti elő (lásd Bilbao, Valencia, Amsterdam, a Ruhr-vidék stb. klasztereiről készült esettanulmányokat).

4.4.6 Így a helyi önkormányzatok (települések, régiók stb.) egyéb területi intézményekkel (egyetemek, bankok, egyesületek, közületi és/vagy magán-tartalomszolgáltatók stb.) együttműködésben alapvető szerepet játszanak a KKI-knak a regionális fejlesztésbe való integrációja érdekében, miközben az ágazati stratégiai célkitűzések megvalósítására törekednek. Az EU kohéziós politikája például elismeri a KKI-k sokrétű hozzájárulását az uniós stratégiai célkitűzésekhez (konvergencia, versenyképesség, foglalkoztatás, területi együttműködés, a társadalom legkiszolgáltatottabb rétegeinek befogadása), még ha nehéz is pontosan meghatározni ennek sajátos hatásmechanizmusát.

4.4.7 A kultúrát és a kreativitást a nagyvárosi központoktól távol felhalmozó és ütköztető – gyakran hátrányos helyzetű és/vagy határ menti területeken található – helyek konkrét példái között az EGSZB Valencia már jól bevált tapasztalatán túl rámutat Puglia régió friss tapasztalatára a „városi laboratóriumokkal” kapcsolatban: ennek során elhagyott ingatlanokat, azaz használaton kívüli iskolaépületeket, volt kolostorokat, vágóhidakat, piacokat és laktanyákat régiószerre átépítenek és olyan eszközökkel, berendezésekkel és felszerelésekkel látnak el, hogy a régió támogatásával a fiatalok számára a kultúra és a kreativitás valóságos tárházaivá váljanak.

4.5 A kreativitás „európai tere”: szabályozási keret

4.5.1 A peremhelyzet leküzdésének másik kulcsfontosságú vonatkozása a művészeknek és a kreatív iparág művelőinek a mobilitása. A bevált gyakorlatok cseréje ugyanis továbbra is szükséges ahhoz, hogy új perspektívák nyíljanak, az európai polgárok pedig egymás kultúrájának megismerésére és jobb megértésére kapjanak ösztönzést.

4.5.2 Számos akadálya van még ugyanakkor a mobilitásnak, leginkább a vízumkényszer, az adózási rendszerek és egyéb adminisztratív megkötések miatt, melyek az egyes európai országok – és gyakran az egyes regionális adminisztrációk – ágazati szabályozásai közötti különbségekben gyökereznek.

4.5.3 A mobilitás elősegítését célzó operatív javaslatok a következők: az európai koprodukciónak és/vagy tapasztalat- és tudáscserék előmozdítása ágazaton belül és ágazatok között egyaránt, mind a megvalósítási, mind pedig a tervezési szakaszban; források biztosítása a kis és nem-európai nyelvekre történő fordítás érdekében; célzott intézkedések előmozdítása a hivatalosan igazolható tevékenységek, szakmai végzettségek és szaktudások kölcsönös elismerése érdekében; a kettős adóztatás elkerülését célzó megállapodások aláírása. A szellemi foglalkozások hozzájárulnak a „kreatív kulturális gazdaság” létrehozásához; közreműködhetnek egy olyan hálózati kísérleti projektben, mely az Európai Uniótól is képes kreatív hozzájárulásokat vonzani.

⁽⁷⁾ Ezek a területi csomópontok leginkább sajátos alágazatokra vonatkoznak, mint a számítógépes média, a hangrögzítés és a videós képrögzítés.

4.5.4 Ezen a téren az IKT új lehetőségeket nyit meg mind a kreatív termékek előállítása terén, mind azok terjesztése és a végfelhasználók általi használata során. 2010 májusában az Európai Bizottság egy ambiciózus európai digitális menetrendet mutatott be (az Európa 2020 stratégia hét kiemelt intézkedése közül az egyiket). Ennek hét célkitűzése között szerepel egy új egységes piac létrehozása a digitális korszak nyújtotta előnyök kihasználása érdekében, a gyors és a szupergyors internetkapcsolathoz való hozzáférés lehetősége az európai polgárok számára, valamint az a szándék, hogy minden európai polgár számára tegyék lehetővé a számítógépes ismeretek megszerzését és az online szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

4.5.5 Az ágazatban rejlő digitális lehetőségek kiaknázása előtt álló legfőbb akadályt viszont a digitális formátumú kulturális és kreatív tartalmakra vonatkozó szellemi tulajdonjogokat védő szabályozási keret hiánya képezi (a jelenlegi szabályozás gyakran csupán a nagy szolgáltatók igényeit veszi figyelembe), csakúgy mint a tartalmakhoz való hozzáférési jog hiányosságai a felhasználók/polgárok összessége és a kkv-k számára, különösen a hátrányos helyzetű területeken (ahol a felhasználókra gyakran kényszerítenek korlátozó és zaklató hozzáférési szabályokat).

4.5.6 A szellemi tulajdonjog kérdését a kalózkodás és a hamisítás problémakörével együtt kell kezelni: becslések szerint ez utóbbi miatt csak 2008-ban 10 milliárd euró bevételtől esett el a kreatív iparág (mozi, tévésorozatok, zene és szoftver) és 185 000-rel kevesebb embernek tudott munkát adni (lásd a TERA *A digitális gazdaság építése: a foglalkoztatási szintek megtartásának jelentősége az EU kreatív iparágaiban* című tanulmányát). A kalózkodás a kis és nagyvállalatokat egyaránt sújtó bűncselekmény, mely európai szintű hatásos és egyeztetett intézkedéseket tesz szükségessé a fogyasztók védelmében, hogy megálljt parancsoljunk az illegális termék előállítás további terjedésének.

4.5.7 Ebben az összefüggésben fel kell mérni az *open source* és a *wikinomics* paradigmája által nyújtott lehetőségeket annak fényében, hogy ezek képesek megfelelően honorálni a kis vállalkozások munkáját is, melyet töredezett termelési folyamatok, erős egyéniségek által fémjelzett kreatív hozzájárulások, változó termelési ciklusok és korlátozott gazdasági források jellemeznek.

4.5.8 A *CRATE project report on ICT and CI*⁽⁸⁾ négy fő trendre mutat rá, melyeken keresztül az IKT a KKI-k gazdasági fejlődésének motorja lehet: digitális terjesztés a hálózati tartalmak könnyebb megosztása érdekében, a vizuális tapasztalatok fejlesztése, a „határsorompó-effektus” csökkentése és új vállalkozási formák fenntartható fejlesztése, különösen az EU hátrányos helyzetű területein, képesség a munkaszervezés hozzáigazítására területileg szétszórta és csak az információs technológia és a tartalomszolgáltatók segítségével – PPPP-szerződések keretében – egymással összekapcsolt forrásokhoz.

4.5.9 Az Európai Bizottság által felvetett második kérdés a művészeti és designiskolák és a vállalkozások – különösen a

kézműipari vállalkozások– közötti partnerség elősegítésére vonatkozik, valamint a digitális ismeretek fejlesztésére, főként ott, ahol ezek hiányoznak vagy törekenyek. Már a 2009-es évre szóló Európai Kreativitási Kialtvány rámutatott az „oktatás újra feltalálásának” szükségességére a tudásalapú társadalomra való felkészítés érdekében. Ugyanakkor létezik egy sajátos probléma az oktatás és a vállalkozói szféra hiányzó integrációjával kapcsolatban, különös tekintettel a kreatív képességek, az ún. *skillek* fejlesztésére és általában véve a humán erőforrásoknak az ágazatban tapasztalt rendkívül gyors fejlődéshez való alkalmazkodási képességére.

4.5.10 Ezen a téren a következő operatív javaslatok fogalmazódtak meg:

- a) a kreatív ágazat hangsúlyosabb megismertetése a közoktatás során, fokozott „kreatív vállalkozási készség” előmozdítása a közoktatás és a művészeti és designiskolák közötti együttműködés lehetőségeinek javítása által is (például szakmai gyakorlatok és szemináriumok keretében),
- b) versenyek szervezése és díjak odaítélése a fiatal tehetségek és a szaktudást előmozdító intézmények számára,
- c) a művészeti és kulturális nevelés elősegítése az alap- és középfokú oktatásban, és általánosabban a kreatív iparág munkája és termékei iránti érdeklődés felkeltése,
- d) az ágazatban frissen végzett diplomások támogatása az érintettek számára közvetlenül biztosított vagy az őket foglalkoztató vállalatok számára fenntartott gazdasági ösztönzők által,
- e) a „foglalkoztathatóság” támogatása továbbképzés és a szakvégtettségi bizonyítványok európai elismerése révén,
- f) az informatikai és technológiai ismeretek fejlesztése a művészeti és formatervezői iskolák hallgatói körében,
- g) partnerségek elindítása az EU-ban a kkv-k és a kézműipar szövetségeivel, hogy hatékonyan hozzájáruljanak az ismeretek, a vállalkozási formák és a kreatív fejlődés alapját képező nem anyagi értékek továbbadási folyamatához.

4.6 A kreativitás finanszírozása

4.6.1 Az Európai Bizottság által felvetett harmadik kérdés a kreativitás finanszírozására vonatkozik, azaz a magánberuházások és a PPPP-k ösztönzésének módjára, valamint a KKI-k hitelhez való hozzájutásának javítására. Ebben a vonatkozásban hangsúlyozandó, hogy egyrészt a projektek/beruházások gazdasági és pénzügyi fenntarthatóságára való nagyobb odafigyelés a vállalatok részéről tagadhatatlanul növelné a hitelhez való hozzájutást, másrészt pedig a hitelintézetek csekély hozzáéréssel rendelkeznek az „újszerű ötletek” gazdasági és pénzügyi utóhatásainak megítéléséhez.

⁽⁸⁾ A *CRATE* projekttel kapcsolatos további információk itt találhatóak: <http://www.lets-create.eu/>.

4.6.2 Ezen a téren a következő javaslatok fogalmazódtak meg:

- a) a kreatív és kulturális projektek/szolgáltatások/beruházások üzleti tervét szabályozó irányvonalakat meg kell osztani, csakúgy mint a folyamatok minőségére és a gazdasági-pénzügyi teljesítményre vonatkozó sajátos mutatókat, melyek az ágazati beruházások műszaki-gazdasági értékelését könnyítik meg, és ezáltal a kkv-k felesleges gazdasági és adminisztratív tehertől szabadulnak meg;
- b) az értékelő szakemberek megfelelő képzéséről kell gondoskodni, valamint a KKI-k támogatását célzó, átfogó megközelítésű szakpolitikákat és programokat kell kifejleszteni;
- c) kevés forrásból a tervezési és a vállalatindítási start-up szakaszban vagy a projektek előzetes megvalósíthatósági és fenntarthatósági ellenőrzése (például a megvalósíthatósági igazolás) érdekében kedvezményes finanszírozást kell biztosítani, lehetővé téve további források bevonását a termelési szakaszok során, valamint az eredményeknek az érdekelt vállalatok szélesebb körében való terjesztése érdekében;
- d) a KKI-k és különösen az – egyenként vagy csoportosan jelentkező – kkv-k számára nem hátrányos adórendszer bevezetése adóhitel és/vagy adómentesség formájában (például csökkentett ÁFA az ágazat „off line” és „on line” termékeire az USA-ban folytatott gyakorlat mintájára);
- e) könnyített hitelezési formák kifejlesztése a kkv-k számára fenntartott vegyes állami és magán-garancia-hitelek (a kkv-nak hitelező konzorciumok európai hálózata) és forgóhitelek révén;
- f) új társulási és partnerségi formák kifejlesztése az érintett ágazatokban (pl. IKT, zene, könyvkiadók stb.) érdekelt felek számára.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

4.6.3 Ehhez kapcsolódó kérdés az ágazati beruházásoknak nyújtandó európai támogatás. Az ágazat számára iránymutatást és támogatást nyújtó európai szakpolitikáknak a nemzeti és regionális szabályozások, valamint az ágazat előmozdítását célzó politikák harmonizálását is elő kellene segíteniük a közületi támogatások, illetve a könnyített és magánhitelekhez való hozzáférés terén annak érdekében, hogy a különböző fejlettségi szintű területek között közös projektek és partnerségek jöjjenek létre (lásd a KEA *Business Innovation Support Services for Creative Industries* című jelentését).⁽⁹⁾

4.7 A kreativitás társadalmi dimenziója

4.7.1 Végül hangsúlyozni kell a kreativitással kapcsolatos klaszterek fejlődésének társadalmi hatásait is. A KKI-k fejlesztése ugyanis magában hordozza az érintett közösségek gazdasági és társadalmi növekedése közti szoros kapcsolatot is. Az ágazat tehát továbbra is a legszorosabban összefonódik az őt befogadó környezettel: a klasztereket a máshol nem reprodukálható gazdasági-társadalmi kapcsolatok, az ágazat dolgozóinak területi beágyazódása, valamint az oktatási és szakképzési ágazattal ápoltt szoros kapcsolat táplálja. Ezért szükség van a KKI-k és a helyi közigazgatás közötti strukturált párbeszéd folytatására, hogy az intézményi/adminisztratív forrásoknak az igényekhez való hozzáigazítása és a célzott szakképzés mellett általánosan bevonják a helyi közösségeket is.

4.7.2 Az EGSZB emlékeztet arra is, hogy strukturált párbeszédet kell elősegíteni az uniós intézményeken belül a kreativitás klaszterei fejlődésének társadalmi hatásairól, valamint az ágazatban dolgozók munkakörülményeinek javításáról. Az ágazatnak ugyanis a szociális védelemmel kapcsolatos célzott intézkedésekre van szüksége, tekintve, hogy a következő közös sajátos jellemzőkkel bír: terjedő foglalkoztatási bizonytalanság, rövid és különösen rövid határidejű munkaszerződések, a szellemi tulajdonjogok megfelelő védelmének hiánya, az ágazati munkavállalók, szabadfoglalkozásúak és művészek mobilitását elősegítő szabályozás hiánya.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberkereskedelem megelőzéséről, továbbá az ellene folyó küzdelemről és az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

COM(2010) 95 végleges – 2010/0065 (COD))

(2011/C 51/10)

Előadó: **Ionuț SIBIAN**

2010. július 22-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberkereskedelem megelőzéséről, továbbá az ellene folyó küzdelemről és az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

COM(2010) 95 végleges – 2010/0065 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen szavaz, és az eljárási szabályzat 20. cikke értelmében főelőadót jelölt ki Ionuț SIBIAN személyében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésen egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az EU elkötelezettségét az emberkereskedelem megelőzése és az ellene folyó küzdelem, valamint az áldozatok jogainak védelme iránt, és üdvözli az irányelvjavaslat holisztikus, integrált megközelítését.

1.2 Az emberkereskedelem az emberi jogok súlyos megsértése, olyan sokrétű bűncselekmény, amelynek minden oldalát figyelembe kell venni. Az irányelv által javasolt meghatározás az áldozatok és a kizsákmányolás számos formáját magában foglalja, beleértve a koldulást és a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást – a jogszabály által lefedett két új területet – is. A fogalom meghatározás kiterjed a szerven kivételének céljából történő emberkereskedelemre is, amely a testi épség és az emberi jogok súlyos megsértését jelenti. Az EGSZB határozottan támogatja az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények e széles körű definícióját.

1.3 Az EGSZB támogatja azt a nézetet, hogy az emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekményeket büntető szankcióknak arányosaknak kell lenniük e cselekmények kiemelt súlyosságával. Szigorúbb büntetések és szankciók elfogadását ajánlja tehát, az illegális tevékenységekből származó vagyontárgyak lefoglalásával együtt. A pénzügyi vizsgálatoknak az emberkereskedelmi ügyekben folytatott nyomozások részét kell képezniük. Mindenképpen harmonizálni kell a tagállamok között a büntetéseket és a szankciókat.

1.4 Az elkövetők szankciókkal történő sújtása mellett az emberi jogok e durva megsértése elleni küzdelem során az is rendkívül fontos, hogy a bíróság által kiszabott büntetéseket le is töltsék. Az EGSZB azt javasolja, hogy emberkereskedelmi ügyekben ne legyen lehetőség a büntetés megváltoztatására, illetve az idő előtti szabadlábra helyezésre.

1.5 Az EGSZB egyetért azzal a nézetrel, hogy az emberkereskedelem áldozatai kiszolgáltatott helyzetben vannak, és meg kell védeni őket a másodlagos viktimizációtól és a büntetőeljárások során elszenvedett további traumától. Ebből a szempontból az EGSZB azt javasolja, hogy az irányelv 7. cikkének azt a részét, amely jelenleg így hangzik: „A tagállamok (...) lehetővé teszik, hogy az emberkereskedelem áldozatai mentesüljenek a büntetőeljárás, illetve a szankciók kiszabása alól...”, fogalmazzák át, a „lehetővé teszik” kifejezést erősebb kifejezéssel felváltva oly módon, hogy a büntetőeljárás, illetve a szankciók kiszabása alóli mentesülés inkább szabály legyen, mint kivétel.

1.6 Tekintve az emberkereskedelem áldozatainak speciális helyzetét, az EGSZB azt javasolja, hogy nyújtsanak számukra ingyenes, jó minőségű jogi támogatást attól a pillanattól kezdve, amikor megállapítást nyert, hogy emberkereskedelem áldozataivá váltak.

1.7 Kiskorúak esetében a segítségnek és támogatásnak elsődlegesen abból kell állnia, hogy egyesítik őket családjaikkal, feltéve, hogy az utóbbiak nem vettek részt az emberkereskedelemben.

1.8 Annak érdekében, hogy az emberkereskedelem áldozatai teljes mértékben visszailleszkedjenek a társadalomba, és elkerüljék, hogy visszatérésük után ismét az emberkereskedelem áldozataivá váljanak, gondolkodási időt kell biztosítani számukra, ⁽¹⁾ amelynek során az orvosi segítség mellett képzést és/vagy szakképzést is nyújtani kell nekik.

1.9 A visszaküldés tilalmának elvét az emberkereskedelmi ügyekben is alkalmazni kell, megóvva az áldozatokat a származási országukba való visszaküldéstől, ha ott életük vagy szabadságuk veszélyben van.

1.10 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos további intézkedéseknek és határozatoknak tartalmazniuk kell a megelőzést is. E tekintetben az emberkereskedelem alapos ismeretére és mögöttes okainak elemzésére van szükség, hogy hatékonyan leküzdhessük ezeket a tényezőket, csökkentve ezzel az emberkereskedelem előfordulási gyakoriságát.

1.11 Az emberkereskedelem globális és helyi probléma is. Az EGSZB úgy véli, hogy a bűnüldözésre és a büntetőeljárásra vonatkozó politikák csak az NGO-kat, a munkaadói szervezeteket, a magánszférát, a szakszervezeteket és az összes kormányzati szintet felölelő, széles körű együttműködés mellett lehetnek hatékonyak. Az emberkereskedelem számára kedvezőtlen környezetet kell teremteni.

1.12 Az emberkereskedelem elleni küzdelemben a civil társadalom is központi szerepet játszik. Az EGSZB üdvözli azt a tényt, hogy az irányelv megemlíti a civil társadalmi szervezetekkel való együttműködést. Kulcsfontosságú, hogy ezek a szervezetek a folyamat minden szakaszában részt vegyenek, az áldozatok azonosításától a segítségnyújtásig. A civil társadalmi szervezetek döntő szerepet játszhatnak a potenciális áldozatok társadalmi reintegrációjában, így közvetve megelőző hatást gyakorolhatnak, valamint hozzájárulhatnak a további viktimizáció és az emberkereskedelemben való részvétel megelőzéséhez.

1.13 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az emberkereskedelmet illetően nincsenek összehasonlítható adatok. Ezért szükség van az ezzel a jelenséggel kapcsolatos, jó minőségű adatok összehangolt módon való összegyűjtésére az uniós tagállamokban nemzeti jelentéstevő testületek létrehozása révén.

1.14 A nemzeti jelentéstevő testületek kijelölését kötelezővé kellene tenni, feladatukat pedig egyértelműen meg kell határozni. Az irányelv szerint a tagállamoknak joguk van nemzeti jelentéstevő testületeket kijelölni vagy hasonló mechanizmusokat létrehozni. Az EGSZB szerint csak egyfajta intézményt kellene megemlíteni, és az egyes tagállamokban ennek a nemzeti testületnek kellene összehangolnia regionális szinten, illetve a többi tagállammal a politikákat és fellépéseket, hogy elkerülhető legyenek a nagyobb eltérések a tagállamok között.

1.15 Az EGSZB várakozással tekint a tagállamok között az emberkereskedelem leküzdésével uniós szinten foglalkozó európai koordinátor kinevezéséről kötendő megállapodás eredményeként megvalósuló következetes, kielégítő és határozott fellépés elé.

⁽¹⁾ Ez a gondolkodási időszak minimum hat hónap lehetne, mint Norvégiában.

2. Az európai bizottsági javaslat

Az irányelvjavaslat az Európa Tanács egyezményére épül, és ugyanazt az átfogó megközelítést alkalmazza, amely kiterjed a megelőzésre, a büntetőeljárásra, a sértettek jogainak védelmére és a nyomon követésre. Emellett a javaslat a következő, hozzáadott értéket képviselő főbb elemeket tartalmazza:

- lépések a szankcióknak a bűncselekmények súlyával arányossá tétele érdekében,
- szélesebb körű és szigorúbb szabály az extraterritoriális joghatóságra vonatkozóan, amely a tagállamokat arra kötelezi, hogy indítsanak büntetőeljárást az emberkereskedelem bűncselekményét a tagállam területén kívül elkövető tagállami állampolgárok vagy tartósan ott tartózkodó személyek ellen,
- a sértettek bűncselekményekben való részvétel miatt kiszabandó szankciók mellőzésére vonatkozó rendelkezés hatályának kiterjesztése, az emberkereskedők által alkalmazott tiltott módszerek jellegétől függetlenül, a Palermói Jegyzőkönyvnek megfelelően,
- a sértetteknek nyújtott magasabb szintű támogatás, különösen az orvosi ellátás tekintetében, valamint védelmi intézkedések,
- védelem biztosítása az áldozatok származási országában abban az esetben, ha visszaküldik őket,
- különleges védelmi intézkedések az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek, nők és más kiszolgáltatott helyzetű csoportok esetében,
- ezenkívül a hasonló területre vonatkozó rendelkezések uniós joganyagba történő beépítése az uniós jogrend által előírt erőteljesebb kötelezettségből eredő előnyökkel jár, konkrétan azonnali hatálybalépésükkel és végrehajtásuk nyomon követésével.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB támogatja az EU elkötelezettségét az emberkereskedelem megelőzése és az ellene folyó küzdelem, valamint az áldozatok jogainak védelme iránt. A javasolt irányelv célja, hogy szabályozási minimumokat hozzon létre az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények büntetési tételeire vonatkozóan, valamint hogy fokozza az erőfeszítéseket a jelenség megelőzése és az áldozatok védelme érdekében.

3.2 Az EGSZB üdvözli az irányelv holisztikus, integrált megközelítését. Mivel az emberkereskedelem a rabszolgaság modern változatának tekinthető, valamint a szervezett bűnözés számára rendkívül jövedelmező üzletet biztosít, amely egyre növekszik Európában (az Europol 2009-es értékelése szerint), létfontosságú, hogy az EU e téren alkalmazott megközelítése az emberi jogokat állítsa középpontba, holisztikus legyen, valamint a külkapcsolatokra, a visszatérési és a reintegrációs politikára, a szociális kérdésekre, a társadalmi befogadásra, a migrációra és a menekültügyre összpontosítson.

3.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy az irányelv az emberkereskedelem terén tapasztalható legújabb fejleményekkel foglalkozik, és ezért az emberkereskedelemre adott definíciója összhangban áll a nemzetközileg elfogadott szabványokkal, például az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, felszámolásáról és megbüntetéséről szóló ENSZ-jegyzőkönyvben szereplővel, amely a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény és az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezménye mellékletét képezi.

3.4 Az irányelv preambuluma egyértelmű magyarázatokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mit foglal magában a különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő személy fogalma. Mivel a gyermekek kiszolgáltatottabbak, és nagyobb a veszélye annak, hogy emberkereskedelem áldozatává válnak, különös figyelmet kell fordítani az áldozatoknak erre a csoportjára. Az EGSZB úgy véli, hogy elsődlegesen a gyermek érdekeit kell szem előtt tartani, amint az a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezményben és az EU alapjogi chartájában is szerepel.

3.5 Fontos azonban, hogy az emberkereskedelem meghatározása valamennyi áldozattípusra kiterjed, nőkre és férfiakra is, a kiszolgáltatott helyzet körülményének lehetőségét elismerve.

3.6 Az ilyen bűncselekmények valamennyi vetületével foglalkozni kell. Az emberkereskedelem fogalom meghatározása az áldozatok és a kizsákmányolás különféle formáira is kiterjed, többek között a koldulásra és a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolásra. Ez két új terület, amelyekkel az irányelvjavaslat foglalkozik. A fogalom meghatározás kiterjed a szervek kivételének céljából történő emberkereskedelemre is, amely a testi épség és az emberi jogok súlyos megsértését jelenti. Az EGSZB határozottan támogatja az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények e széles körű definícióját.

3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak az emberkereskedelem egy szélesebb meghatározását (továbbá egy szélesebb körű emberkereskedelem-ellenes nyelvezetet) kell beépíteniük jogszabályaikba, hogy keretet nyújthassanak e komplex és állandóan változó jelenség különböző formáinak kezeléséhez. Figyelembe kellene venni például az internet és általában véve az informatika felhasználásával elkövetett bűncselekmények lehetséges formáit is.

3.8 Az irányelv igen fontos lépést jelent a büntetések és szankciók egyértelmű szintjeinek meghatározása irányába. A dokumentum biztosítani kívánja a szankciók szintjének tagállamok közti harmonizációját.

3.9 Az EGSZB tudatában van az irányelv kidolgozása során felmerülő nehézségeknek az egységes maximális büntetési tételek meghatározását illetően. Fontos azonban a büntetések harmonizációja, mivel jelentős különbségek léteznek a tagállamok között: alapesetben háromtól húsz évig terjedő szabadságvesztés, minősítő körülmények esetén pedig tíz évtől életfogytig tartó szabadságvesztés szabható ki. A különböző büntetőjogi rendszerek és politikák közötti különbségek ellenére az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen bűncselekmények egyre nagyobb

elterjedése ellen szigorú büntetésekkel és határozott fellépéssel lehet küzdeni.

3.10 A jelenleg rendelkezésre álló adatokon alapuló becslés szerint az Unióba irányuló vagy azon belüli emberkereskedelemnek évente több százezer áldozata van. Ezenkívül 2008-ban az Eurojust által emberkereskedelem miatt indított eljárások száma több mint 10 %-kal növekedett 2007-hez képest. Jelenleg mind a 27 tagállamban létezik az emberkereskedelem valamilyen formája, és egyre növekszik az ilyen bűncselekmények előfordulása.

3.11 Az emberkereskedelem elkövetőire kiszabott büntetések és szankciók szintjének tükröznie kell a bűncselekmény súlyosságát és elrettentő hatást kell gyakorolnia. A javasolt büntetési tételeket ezért növelni kellene, mivel az EGSZB úgy véli, hogy öt év szabadságvesztés nem igazán tükrözi ennek a bűncselekménynek a súlyosságát. Szigorúbb szankciók jobban szolgálnák az irányelv érdekeit. A minősítő körülményekhez kapcsolódó büntetéseket ennek megfelelően kellene kiigazítani. Azt a gyakorlatot, hogy a börtönbüntetés egy részét például jó magaviselet miatt vagy nemzeti ünnepek alkalmával elengedik, nem szabadna erre a bűncselekménytípusra alkalmazni.

3.12 A büntetések letöltésének biztosítása egy másik olyan aspektus, amelyet a tagállamoknak elsőrendű fontosságúnak kell tekinteniük. Tekintve a bűncselekmény súlyosságát, nem kellene elfogadni a börtönbüntetések részleges elengedését és az idő előtti szabadlábra helyezést.

3.13 Az irányelvben meghatározott büntetések mellett a tagállamoknak olyan szankciókat is be kellene vezetniük, mint a vagyon zárolása, amely éppen az ilyen tevékenységek gazdasági vonzerejét szüntetné meg⁽²⁾, az ország elhagyásának tilalma, valamint bizonyos polgári és politikai jogok korlátozása. Az emberkereskedelmi ügyekben folytatott nyomozásnak a pénzügyi nyomozást is magában kell foglalnia.

3.14 Az EGSZB egyetért a nézettel, hogy az emberkereskedelem áldozatai kiszolgáltatott helyzetben vannak, és meg kell védeni őket a másodlagos viktimizációtól és a büntetőeljárások során elszenvedett további traumától. Emellett olyan helyzetet kell teremteni számukra, hogy hatékonyan gyakorolhassák jogukat, és megkaphassák a szükséges segítséget és támogatást.

3.15 Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy az emberkereskedelem áldozatait mentesíteni kell a büntetőeljárás, illetve büntetés alól olyan bűncselekmények vonatkozásában, amelyek elkövetésére az emberkereskedelem áldozataiként kényszerültek (pl. hamis okmányok használata, prostitúció, illegális bevándorlás stb.) Ez a védelem azért szükséges, hogy elkerülhető legyen a további viktimizáció, és ösztönözze az áldozatokat, hogy tanúként részt vegyenek a büntetőeljárásokban. A 7. cikk így fogalmaz: „A tagállamok [...] lehetővé teszik, hogy az emberkereskedelem áldozatai mentesüljenek a büntetőeljárás, illetve a szankciók kiszabása alól...” Az EGSZB azt ajánlja, hogy a „lehetővé teszik” kifejezést cseréljék erősebbre, hogy a büntetőeljárás és a szankciók alóli mentesülés általánossá váljon, ne kivételt jelentsen.

⁽²⁾ Az Europol 2009-es, az Európai Unióban folytatott emberkereskedelemről szóló jelentése szerint az emberkereskedelem évente sok milliárd eurós hasznot hajtó üzletág.

3.16 A emberkereskedelem áldozatait meg kell védeni a másodlagos viktimizációtól vagy a további megrázkódtatásoktól a büntetőeljárások során. Ezért valamennyi áldozat számára biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy válaszfal mögött vagy egy külön helyiségben tehessenek vallomást, hogy az áldozatok ne szembesüljenek közvetlenül az emberkereskedőkkel/elkövetőkkel, mivel az stresszt vagy félelmet kelthet bennük.

3.17 Az EGSZB úgy véli, hogy az emberkereskedelem áldozatai számára ingyenes, jó minőségű jogi támogatást kell nyújtani attól a pillanattól kezdve, amikor megállapítást nyert, hogy emberkereskedelem áldozataivá váltak. Ez a jogsegély az állam érdeke is, mivel biztosítja, hogy az áldozat mielőbb megkapja a szükséges védelmet, valamint biztosítja annak önkéntes részvételét a nyomozások és a büntetőeljárások során.

3.18 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy újra felhívja a figyelmet a visszatoloncolás tilalmának elvére, amely biztosítja, hogy az áldozatokat ne küldjék vissza származási országukba, ahol életük vagy szabadságuk veszélyben lenne.

3.19 Az EGSZB úgy véli, hogy az extraterritoriális joghatóságra vonatkozó szabály, amelyet az irányelv javasol, joghatósági konfliktusokat okozhat a büntetőeljárásokkal kapcsolatban.

3.20 Az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek segítségének és támogatásának elsősorban abban kell állnia, hogy a gyermekeket egyesítik családjukkal, amennyiben az utóbbiak nem vettek részt az emberkereskedelemben.

3.21 Annak érdekében, hogy az áldozatok teljes mértékben visszaailleszkezzenek a társadalomba, és elkerüljék, hogy visszatérésük után ismét az emberkereskedelem áldozataivá váljanak, gondolkodási időt kell biztosítani számukra⁽³⁾, amelynek során az orvosi segítség mellett képzést és/vagy szakképzést is fel kell kínálni nekik. A gondolkodási időt attól függetlenül kell biztosítani, hogy az áldozat vallomást tesz-e az elkövetők ellen, és kész-e visszatérni származási országába.

3.22 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos további intézkedéseknek és határozatoknak tartalmazniuk kell a megelőzést is, valamint az áldozatok védelmét és segítségét, továbbá az érintettek közötti szorosabb együttműködést is.

3.23 A tagállamoknak figyelmet kell fordítaniuk az emberkereskedelem eredendő okaira, köztük a szegénységre és a jogállamiság terén fennálló globális különbségekre. A vagyoni egyenlőtlen eloszlása, az oktatás hiánya, a diszkrimináció, a rossz kormányzás, a magas munkanélküliség, a gyenge jogérvényesítési rendszer, a fegyveres konfliktusok és a korrupció kedvező környezetet teremt az emberkereskedelemhez. Az e tényezők elleni küzdelem tehát az emberkereskedelmi esetek előfordulásának csökkenéséhez is vezetne.

⁽³⁾ Ez a gondolkodási időszak minimum hat hónap lehetne, mint Norvégiában.

3.24 Bár az irányelv fogalom meghatározása az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményekért felelősségre vonható jogi személyek közül kizárja az államokat vagy az államhatalmat gyakorló közjogi intézményeket, fontos, hogy az államoknak minden szükséges erőfeszítést meg kell tenniük a közszféra emberkereskedelemben való részvételének vagy bűnpártolásának kiderítése és megszüntetése érdekében. Az ilyen jogellenes tevékenységekben vagy bűncselekményekben részt vevő köztisztviselők ellen eljárást kell indítani, és kivétel nélkül el kell ítélni őket.

3.25 A tagállamoknak figyelembe kell venniük, hogy az emberkereskedelmet is a kereslet és a kínálat törvényszerűségei irányítják. Erre tekintettel fel kell lépni a kereslet csökkentése érdekében; ez visszaszorítaná magát az emberkereskedelmet is. Ha a tagállamok készek lennének megfelelő intézkedéseket hozni a kizsákmányolás valamennyi formáját ösztönző kereslet csökkentése érdekében, valamint olyan intézkedéseket fogadnának el, amelyek révén csökken az emberkereskedelem áldozatává válásának veszélye, az fontos lépést jelentene az ilyen bűncselekmények előfordulásának csökkentése felé.

3.26 Az emberkereskedelem globális és helyi probléma is. Az EGSZB úgy véli, hogy a bűnüldözésre és a büntetőeljárásra vonatkozó politikák csak az NGO-kat, a munkaadói szervezeteket, a magánszférát, a szakszervezeteket és az összes kormányzati szintet felölelő, széles körű együttműködés mellett lehetnek hatékonyak. Kedvezőtlen környezetet kell teremteni az emberkereskedelem számára.

3.27 Az irányelv szerint a tagállamoknak olyan intézkedéseket kell hozniuk, mint tájékoztató és felvilágosító kampányok, kutatási és oktatási programok, adott esetben a civil társadalmi szervezetekkel együttműködve, amelyek célja azon kockázat csökkentése, hogy az emberek, különösen a kiskorúak, az emberkereskedelem áldozatává váljanak. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyszeri kampányok nem elég hatékonyak, és folyamatos európai szintű oktató kampányokat javasol.

3.28 Az EGSZB üdvözli azt a tényt, hogy az irányelv megemlíti a civil társadalmi szervezetekkel való együttműködést. Kulcsfontosságú, hogy ezek a szervezetek a folyamat minden szakaszában részt vegyenek, az áldozatok azonosításától a segítségnyújtásig.

3.29 A civil társadalmi szervezetek döntő szerepet játszanak a potenciális áldozatok társadalmi reintegrációjában, és ezért közvetve megelőző hatást gyakorolhatnak, valamint hozzájárulhatnak a további viktimizáció és az emberkereskedelemben való részvétel megelőzéséhez. A tagállamoknak szorosan együtt kellene működniük a nem kormányzati szervezetekkel, hogy segítséget nyújtsanak az áldozatoknak. A nem kormányzati szervezetekkel összefogva a tagállamok támogathatják a kockázatnak kitett csoportokat, az emberkereskedelem áldozatául esett személyeket és családjaikat célzó tájékoztató „forródrótok” és egyéb információs források kialakítását.

3.30 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottság⁽⁴⁾ célirányos felhívást tett közzé javaslatok benyújtására a „Bűn-megelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” elnevezésű egyedi program keretében, amely a „Biztonság és a szabadságjogok védelme” elnevezésű általános program része. A felhívás célja az EU emberkereskedelem elleni politikájának megerősítése, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelmet szolgáló, nem jogalkotói intézkedések fejlesztése. Ennek kapcsán a 2010-re kijelölt prioritások között a következők szerepelnek: megelőzés, az áldozatok védelme, a bűnelkövetők felkutatása és az ellenük folytatott büntetőeljárás, koordinációs és együttműködési mechanizmusok, valamint megbízható adatok gyűjtése. A program 4 millió eurót bocsát rendelkezésre, és 12 projekt finanszírozására irányul. Ez kezdetnek jó, de jelentős mértékű támogatás szükséges az emberkereskedelem ellen küzdő NGO-k számára is, a tagállamoknak pedig kötelezettséget kell vállalniuk a civil társadalmi szervezetek támogatására ezen a téren.

3.31 Az EGSZB úgy véli, hogy az iparban bevezetett önszabályozás (pl. magatartási kódexek), méltányos kereskedelmi gyakorlatok és az ellátási láncok irányítása biztosítani tudná, hogy az emberkereskedelem áldozatait ne tudják munkára kényszeríteni, így ne vegyenek részt a vállalat termékeinek gyártásában és szolgáltatásainak nyújtásában. A migráns munkavállalók toborzásával kapcsolatos jó gyakorlatok útmutatója, valamint a küldő és fogadó országok együttműködése a migráns munkavállalók toborzásának és munkakörülményeik felügyeletének terén szintén igen üdvözlendő módszerek a jelenség megelőzéséhez.

3.32 Mivel az emberkereskedelem elleni intézkedések nem korlátozódhatnak jogi eszközök elfogadására, és további – nem jogalkotói – intézkedéseket is végre kell hajtani, mint például adatok összegyűjtése és továbbítása, együttműködés, partnerségek kialakítása és a legjobb gyakorlatok cseréje, az

EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy egységes, következetes európai szintű megközelítésre van szükség.

3.33 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az emberkereskedelmet illetően nincsenek összehasonlítható adatok. Ezért szükség van az ezzel a jelenséggel kapcsolatos, jó minőségű adatok összehangolt módon való összegyűjtésére az uniós tagállamokban nemzeti jelentéstevő testületek létrehozása révén.

3.34 A nemzeti jelentéstevő testületek kijelölését kötelezővé kellene tenni, feladatukat pedig egyértelműen meg kell határozni. Az irányelv szerint a tagállamoknak joguk van nemzeti jelentéstevő testületeket kijelölni vagy hasonló mechanizmusokat létrehozni. Az EGSZB szerint csak egyfajta intézményt kellene megemlíteni, és az egyes tagállamokban ennek a nemzeti testületnek kellene összehangolnia regionális szinten, illetve a többi tagállammal a politikákat és fellépéseket, hogy elkerülhető legyenek a nagyobb eltérések a tagállamok között.

3.35 Bár az emberkereskedelem számos, az Európai Unió és harmadik országok közötti egyezményben szerepel (például az Afrika–Európai Unió stratégiai partnerség és a keleti partnerség is foglalkozik vele, valamint az Európai Unió és a Nyugat-Balkán közötti stabilizációs és társulási megállapodások egyik prioritását is képezi), az EGSZB úgy véli, hogy az emberkereskedelem elleni küzdelem ezeknek az egyezményeknek az egyik legfontosabb feladatát kell, hogy jelentse. Aktívan hozzá kellene fogni hasonló egyezmények megkötéséhez az EU és más országok között.

3.36 Az EGSZB várakozással tekint az elé a következetes, kielégítő és határozott fellépés elé, amely a tagállamok között az emberkereskedelem leküzdésével uniós szinten foglalkozó európai koordinátor kinevezéséről kötendő megállapodás eredményeként jön majd létre.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ A Jogérvényesülés, Szabadság és Biztonság Főigazgatósága, F. igazgatóság: Biztonság, F4 osztály: Pénzügyi támogatás – Biztonság.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az aktív időskor európai évéről (2012)

(COM(2010) 462 végleges)

(2011/C 51/11)

Előadó: **Renate HEINISCH**

Társelőadó: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

2010. szeptember 7-én az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az aktív időskor európai évéről (2012)

COM(2010) 462 végleges.

Az Elnökség 2010. szeptember 14-én a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciót bízta meg a vélemény kidolgozásával.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott 466. plenáris ülésén főelőadót jelölt ki Renate HEINISCH és társelőadót José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO személyében, továbbá egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, hogy 2012-t az *aktív időskor európai évévé* nyilvánítsák. Ez a cím és a mögötte rejlő koncepció azonban nem tükrözi azt, amiről az évnek az EGSZB szerint szólnia kellene: az időskor aktív lehessen, de ugyanakkor **egészséges, méltó és örömteli** is. Az „aktív” időskor alatt ezért nem csak a kereső tevékenység vagy a társadalmi részvétel meghosszabbításának lehetőségét kell érteni. Ezért arra kérjük fel az Európai Bizottságot, hogy olyan címet fogalmazzon meg, amely kevésbé korlátozó, és figyelembe veszi az életmódosság e további aspektusait.

1.2 Az eddigi európai évek megvalósulása és tartalma a jelenlegi formában nem teljesen kielégítő. A megvalósítandó tevékenységeket még láthatóbban és tartalmilag hatékonyabban kell kialakítani.

1.3 Az Európai Bizottság jelenlegi javaslata nem említi uniós szintű koordinációt, holott az egyetlen központi, felelős szerv által végzett összehangolás elengedhetetlen ahhoz, hogy a kezdeményezés jelentőségteljes legyen és tartós hatást fejtson ki.

1.4 A központi koordináció a költségvetés létrehozására és az eszközök elosztására vonatkozóan is szükséges. Az EGSZB hiányolja a konkrét költségvetési keretet.

1.5 A 2012-es európai év kedvező hatásának eléréséhez az „időskor”, az „aktív”, az „egészséges” és a „méltó” fogalmak európai szintű harmonizációja szükséges. Csak ezeknek az alap-

vető fogalmaknak az egységes értelmezése vezet összehasonlítható intézkedésekhez.

1.6 Az EGSZB üdvözli az Európai Parlamentnek, a tagállamoknak, az EGSZB-nek és a Régiók Bizottságának az 5. cikkben említett bevonását. Az EGSZB különösen alkalmasnak tartja magát arra, hogy vezető szerepet vállaljon a tudatosítást szolgáló intézkedésekre vonatkozóan, továbbá a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom közötti konstruktív párbeszédet vezetését illetően, valamint hogy közvetítse azok tartalmát. Elsősorban az európai és tagállami szinten történeteket értékelő, és ezáltal a szintén javasolt „Európai Szövetség az aktív időskorért” szervezetet támogató megfigyelőközpont létrehozására gondolkunk, amelyet a cselekvések uniós szintű koordinálásával kellene megbízni. Az EGSZB továbbá elvállalhatná „az év nagykövete” szerepet is. Ezenkívül célszerű lenne konferenciát tartani az év legfontosabb tartalmi aspektusairól, a konferencia következtetéseit pedig be kell építeni egy, a megfigyelőközpont által kidolgozandó sajtó kezdeményezésű véleménybe.

2. Általános megjegyzések

2.1 A demográfiai változás kihívásai, amelyekkel a tagállamok szembesülnek, néhány éve már az Európai Bizottság körében és az EGSZB-nél is vitatémát jelentenek. Szó esett többek között a generációk közötti szolidaritásról, az idősebb munkavállalókról, az egészségügyi ellátásról, az idősgondozásról és a hosszú távú ápolásról, az idősek elleni erőszakról, az egész életen át tartó tanulásról, az idősebbek szükségleteiről és a népesség idősödésének az egészségügyi és szociális rendszerekre gyakorolt hatásairól. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Lásd a vélemények listáját a következő honlapon: http://www.eesc.europa.eu/sections/soc/index_en.asp.

2.2 A legutóbbi tanácsi elnökségek prioritásaihoz, valamint az Európa 2020 stratégia, illetve a 2010-es és 2011-es európai évek (A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve, illetve Az önkéntesség európai éve) céljaihoz kapcsolódva jött az a javaslat, hogy a 2012-es évet nyilvánítsák „az aktív idősor európai évévé”. Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy az „aktív idősor” az év rövid címeként találó, és hogy magában foglalja „a generációk közötti szolidaritás” elvét is, anélkül, hogy az meg lenne említve benne. A rövid cím azonban nem felel meg a tárgyalandó témák sokrétűségének.

2.3 Az Egészségügyi Világszervezet az aktív idősorot olyan folyamatként határozza meg, amelynek során az egészségügyi, a részvételi és biztonsági lehetőségek optimális módon alakulnak ahhoz, hogy javuljon az időskori életminőség. ⁽²⁾ Ez a meghatározás azt sugallja, hogy az aktív idősorot elsősorban a jó egészségben és önállóan megélt idősödés révén kell elősegíteni. Ezáltal fokozhatók az idősebbek részvételi lehetőségei egyrészt a munkaerőpiacon a javított munkakörülmények révén, másrészt a társadalomban a társadalmi kirekesztés megszüntetése és önkéntes tevékenységek révén. Aktív idősorról továbbá csak akkor beszélhetünk, ha minimális szintű biztonság is jelen van. Az EGSZB ezért meg van győződve arról, hogy sokkal kifejezőbb lenne egy olyan cím, mint „Az aktív, egészséges és méltó idősor európai éve”.

2.4 A fent említett vélemények ⁽³⁾ kidolgozása során az EGSZB mindig bevonta vitáiba az érintett főigazgatóságokat. Az EGSZB ezért üdvözlözi az Európai Bizottságnak azt a tervét, hogy a 2012-es év esetében is bevonja a munkába valamennyi érintett főigazgatóságot azok megfelelő strukturális és pénzügyi forrásaival együtt, és ennek során az EGSZB fontosnak tartja, hogy mindez összehangolt módon történjen.

2.5 Ennek kapcsán az EGSZB üdvözlözi, hogy a 2012-es európai év témája mind az „Egészséges idősödés: a fogyasztók felkészítése az aktív idősorra” workshopon ⁽⁴⁾, mind a „Harmadik demográfiai fórum” ⁽⁵⁾ során további viták tárgya lesz.

2.6 Az EGSZB üdvözlözi továbbá a tervezett hároméves időkeretet (2011–2014 eleje). Ez a hosszabb időszak elősegíti majd, hogy a téma minden fontos politikaterületen megjelenjen.

2.7 Üdvözlözi továbbá a javaslatban megnevezett tematikus prioritásokat. A szükséges tartalmi kiegészítéseket a 3.3. szakaszban („Az intézkedések tartalma”) teszi meg.

3. Részletes megjegyzések

3.1 1. cikk: „Tárgy”

3.1.1 A demográfiai változások megvitatása folyamán a népesség idősödését sokáig tehernek tekintették általában véve a társadalomra, valamint különösen a szociális és egészségügyi rendszerekre nézve. Ez a negatív szemléletmód fokozatosan

kezd megváltozni. Egyre inkább előtérbe kerülnek az idősök lehetőségei és az idősödő társadalom kínálta esélyek.

3.1.2 Ahhoz, hogy a demográfiai változások kedvező aspektusai érvényesülhessenek, mind az idősök, mind összességében a társadalom számára, alapfeltétel, hogy az embereknek lehetőségük legyen arra, hogy egészségben és biztonságban öregedjenek meg. Csak így tudják aktívan kihasználni lehetőségeiket és a generációk közötti szolidaritás értelmében kamatoztatni azokat. Csak a 2.3. pontban javasolthoz hasonló cím venné figyelembe ezeket a nélkülözhetetlen feltételeket.

3.1.3 A 2012-es európai év kedvező hatásának eléréséhez az „idősor”, az „aktív”, az „egészséges” és a „méltó” fogalmak európai szintű harmonizációja szükséges. Csak ezeknek az alapvető fogalmaknak az egységes értelmezése vezet összehasonlítható intézkedésekhez.

3.2 2. cikk: „Célkitűzések”

3.2.1 Az „aktív” idősor alatt nem csak a kereső tevékenység vagy a társadalmi részvétel önkéntes tevékenységek által való meghosszabbításának lehetőségét kellene érteni. Sokkal inkább azt kellene célul kitűzni, hogy elismerjük és méltassuk az idősebbeknek a társadalom egészéhez való különböző formájú hozzájárulásait, és elkerüljük a társadalmi kirekesztést. Ide tartozik többek között a fiatalabb családtagok pénzügyi és/vagy társadalmi támogatása, a partner és barátok gondozása, a szellemi és művészi kreativitás és innovációs képesség, a tapasztalatok és értékek átadása és számos más tényező. Mindezek a tevékenységek bizonyos fokig egészségügyi vagy egyéb korlátozások esetén is lehetségesek. Ha ilyen nehezített körülmények között kerül sor rájuk, annál nagyobb értéket kell tulajdonítani nekik.

3.2.2 Az RB ebben az értelemben üdvözlözi és támogatja az Európai Bizottság által megnevezett célokat: i) kedvezőbb munkafeltételek teremtése az idősebb munkavállalók számára, ii) a társadalmi szerepvállalás támogatása és iii) az egészségben való öregedés támogatása. Úgy véli azonban, hogy a biztonságban és méltóságban való megöregedésnek egy további célt kellene jelentenie.

3.2.3 A nevezett célok elérésére tervezett intézkedéseket az EGSZB szintén megfelelőnek tartja. Az alábbi célokat a következő időrendi sorrendben kellene megvalósítani:

— tudatosítás,

— a tagállamok közötti együttműködés és szinergiák ösztönzése, valamint

— keretfeltételek létrehozása konkrét intézkedésekhez és kötelezettségvállaláshoz.

⁽²⁾ „(...) as the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age”, Egészségügyi Világszervezet (2002): *Active Ageing – A Policy Framework* [Aktív idősödés – Politikai keret], 12. o.

⁽³⁾ Ld. a 2.1. bekezdést és az 1. lábjegyzetet.

⁽⁴⁾ „Healthy Ageing: Consumer empowerment for active ageing”, 2010. október 18.

⁽⁵⁾ „Third Demography Forum”, 2010. november 22–23.

3.3 3. cikk: „Az intézkedések tartalma”

3.3.1 A javaslat 3. cikkében említett intézkedéseket ésszerűnek tartjuk. Túl általánosan vannak azonban megfogalmazva, hasonlóak az előző európai évek kapcsán megfogalmazottakhoz, és minden lehetséges kampányhoz illenek. Az intézkedéseknek polgári vetületet kellene nyerniük, és nem szabad, hogy csak a szakértők foglalkozzanak velük. Az előzetes konzultációk során megfogalmazott javaslatok közül néhány nagyobb hatást érne el a nyilvánosság körében. Az EGSZB ezenkívül azt javasolja, hogy korábbi vélemények alapján a következő témákat vonják be a további vitákba:

3.3.1.1 Ahhoz, hogy az idősebbek **tovább végezhesenek kereső tevékenységet**, mélyreható intézkedések és javítások szükségesek. ⁽⁶⁾

3.3.1.2 Ahhoz, hogy könnyebbé váljon és ugyanakkor elismerést kapjon az idősebbek sokrétű önkéntes hozzájárulása a társadalom egésze és a fiatalabb generációk javára: Az **önkéntes munka** egész EU-ban érvényes státuszának létrehozása, a koncepció harmonizálása, az önkéntes tevékenységek elismerése és minősítése, ⁽⁷⁾ e „munka” keretfeltételeinek megteremtése, hogy ne legyen negatív hatással a fiatalok munkaerő-piaci esélyeire.

3.3.1.3 Az idősebbek aktivitásának megőrzése érdekében: A **megelőzés**, az **egészségmegőrzés** és az **egészségügyi nevelés** erősítése valamennyi korcsoportban. ⁽⁸⁾

3.3.1.4 A **formális oktatási rendszernek** az idősebbek előtti **megnyitására** kell törekedni, azzal a céllal, hogy támogassuk továbbképzésüket és társadalmi beilleszkedésüket. Ennek azt is magában kell foglalnia, hogy valamennyi társadalmi csoporthoz tartozó idősebb emberek hozzáférjenek az **új IKT-technológiákhoz** (pl. az „Idősödés jólétben az információs társadalomban” uniós program révén). ⁽⁹⁾

3.3.1.5 Figyelembe kell venni, hogy a demográfiai változások lehetőségeket is rejtenek magukban. Ez vonatkozik például az ápolás, a különböző tevékenységek koordinációja, a politikai tanácsadás stb. területén létrejövő **új munkahelyekre és munkakörökre**. A gazdaság számára további esélyeket kínál az idősebbek jelentette **új fogyasztói csoport**, például a

„mindenki számára történő tervezés” koncepció, a segítő környezetben alapuló életvitel (*Ambient Assisted Living – AAL*) terén, valamint a fogyasztói kérdésekben való tanácsadás esetében. Emellett meg kell erősíteni a fogyasztókat és jogukat. ⁽¹⁰⁾

3.3.1.6 Az említett témakörökben meghozott intézkedések során az **egyenlőségen alapuló megközelítést** kell alkalmazni, amely minden népességcsoportot egyformán szólít meg: nőket és férfiakat, egészségeseket és egészségügyi problémákkal küzdőket, bevándorlókat és a helyi lakosságot. Különös figyelmet kell fordítani a szegénységben élőkre. ⁽¹¹⁾

3.3.2 Az említett területeken javasolt célok megvalósításához különböző stratégiákra és intézkedésekre van szükség:

3.3.2.1 Folyamatos **tudatosító kampányok** az idősebbek képességeiről, nagyobb megbecsülésükről, valamint a helyi, regionális és nemzeti szintű aktív polgári részvételük ösztönzéséről. Ennek részét képezik az időskorral kapcsolatos új szemléletmódra irányuló médiakampányok is.

3.3.2.2 **Európai projektek** támogatása, mint pl. a „*Transage*”, a „LILL” („*Learning in Later Life*”) európai hálózat, hogy lehetőséget biztosítsunk a különböző európai országokban élő idősebb emberek közötti találkozásra és tapasztalatcserére, és felhívjuk a figyelmet az egész életen át tartó tanulásra (beleértve a „*Learning for a long life*” kezdeményezést is).

3.3.2.3 A **generációk együttélését** célzó projektek (pl. több generációt átfogó hálózatok és központok kiépítése, „felolvasóestek”, generációk európai filmfesztiválja stb.) támogatása, hogy megsokszorozzuk a lehetőségeket arra, hogy egymástól tanulhassunk, és küzdjünk az idősök elszigeteltsége ellen.

3.3.2.4 Különösen fontos ennek kapcsán a regionális és helyi különbségek figyelembe vétele. Különösen hatékonyak bizonyultak a helyi szintű tevékenységek.

3.4 4. cikk: „Koordináció a tagállamokkal”

3.4.1 A nemzeti tevékenységek megfelelő összehangolásának biztosításához feltétlenül szükséges a nemzeti koordinátorok időben történő kinevezése (legkésőbb 2011. márciusig). Minden tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy a nemzeti koordinációs szerv széles körben bevonja a nemzeti, regionális és helyi szintű érdekeltet, valamint kisebb szervezeteket és szereplőket is, és tájékoztassa őket a különböző eljárásokról és kérelmezési módokról, továbbá a meglévő támogatási lehetőségekről.

⁽⁶⁾ Ld. pl. az EGSZB 2009. március 25-i saját kezdeményezésű véleményét a következő tárgyban: „Az idősödő munkavállalók helyzete az ipari szerkezetváltás kontextusában – támogatási lehetőségek és a korszerkezet diverzifikálódásának kezelése az ágazatokban és vállalkozásokban”. Előadó: Marian KRZAKLEWSKI (HL C 228., 2009.09.22., 24. o.).

⁽⁷⁾ Ld. pl. az EGSZB 2006. december 13-i véleményét a következő tárgyban: „Az önkéntes tevékenység: szerepe az európai társadalomban és kihatásai”, előadó: KOLLER Erika, társelőadó: Soscha EULENBURG (HL C 325., 2006.12.30., 46. o.).

⁽⁸⁾ Ld. pl. az EGSZB 2010. július 15-i feltáró véleményét a következő tárgyban: „Az idősödő népesség egészségügyi és szociális rendszerre gyakorolt hatása”, előadó: Renate HEINISCH (HL C ...).

⁽⁹⁾ Ld. pl. az EGSZB 2008. március 13-i véleményét a következő tárgyban: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Cselekvési terv a felnőttkori tanulásról – Tanulni sohasem késő”, előadó: Renate HEINISCH, társelőadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE és José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (HL C 204., 2008.8.9., 89. o.).

⁽¹⁰⁾ Lásd a 8. lábjegyzetben említett véleményt.

⁽¹¹⁾ 2008-ban a szegénység által fenyegetett idősebbek (a 65 éven felüliek) aránya 19 % volt az EU27-ben. Ld. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database.

3.5 5. cikk: „Unió szintű koordináció”

3.5.1 Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság e cikkben említett, az uniós szintű koordinációt szolgáló tevékenységeit. Aggodalmát fejezi ki azonban amiatt, hogy ebből a bizottsági javaslatból hiányzik a különböző főigazgatóságok közötti és az uniós szintű, követhető koordináció. Az egyetlen központi, felelős szerv által végzett összehangolás elengedhetetlen ahhoz, hogy a kezdeményezés egésze jelentőségteljes legyen és tartós hatást fejtsen ki.

3.5.2 Ezenkívül a következő intézkedéseket tartjuk szükségesnek:

3.5.2.1 Az EGSZB által már javasolt **„Európai Szövetség az aktív időskorért”** ⁽¹²⁾ létrehozása az „Európai Szövetség a családokért” mintájára, hogy biztosítsuk az „aktív, egészséges és méltó időskor” témájának valamennyi politikaterületbe való beépülését és az intézkedések 2012 utáni koordinációját.

3.5.2.2 Költségvetési eszközök betervezése az említett intézkedések megvalósításához, mivel az EGSZB szerint a rendelkezésre álló alapok és programok keretében történő finanszírozás nehézkes és esetleg nem elegendő. „Az önkéntesség európai éve” (2011) számára 6 millió, „A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve” (2010) számára 17 millió eurót bocsátottak rendelkezésre. A 2012-es európai évhez is elegendő költségvetést szorgalmazunk. A gazdasági válságra tekintettel az EGSZB kijelenti, hogy egyetért azzal, hogy a létező programok eszközeit teljes mértékben ki kell használni. Ebben az esetben azonban tisztázni kell, milyen mértékben és milyen

projektekre bocsátanak rendelkezésre eszközöket a javasolt alapokból és programokból, és hogyan koordinálják ezeket.

3.5.2.3 Az európai intézmények és a szervezett civil társadalom közötti hídként az EGSZB kész arra, hogy fontos szerepet vállaljon a 2012-es évben. Elsősorban egy olyan megfigyelőközpont létrehozására gondolunk, amely értékeli az európai és nemzeti szinten történeteket, és ezzel támogatja a javasolt „Európai Szövetség az aktív időskorért” szövetséget. Az EGSZB továbbá elvállalhatná „az év nagykövete” szerepet is. Ezenkívül célszerű lenne konferenciát tartani az év legfontosabb tartalmi aspektusairól, a konferencia következtetéseit pedig be kell építeni egy saját kezdeményezésű véleménybe.

3.6 6. cikk: „Összhang és kiegészítő jelleg”

3.6.1 Az aktív, egészséges és méltó időskor témájának a 2010-es és 2011-es évekre kell épülnie, és ebben a nagyobb összefüggésben kell azt szemlélni, mivel mind a szegénység elleni küzdelem, mind az önkéntes tevékenységek támogatása közvetlen kapcsolatban van az aktív, egészséges és méltó időskorral.

3.7 7. cikk: „Értékelés”

3.7.1 Kifejezetten üdvözljük a legkésőbb 2014 kezdetére tervezett, az európai évet értékelő jelentés készítését. Ehhez – mint egyébként más programok esetében is – olyan eljárásokat kell kidolgozni, amelyek a sikertelennek bizonyult intézkedések befejezéséről rendelkeznek.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

(12) Lásd a 8. lányszövegben említett véleményt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A magán- és állami beruházások mobilizálása a gazdasági fellendülés és a hosszú távú szerkezeti változások érdekében – A köz-magán társulások fejlesztése

(COM(2009) 615 végleges)

(2011/C 51/12)

Előadó: **Bernard HUVELIN**

2009. november 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A magán- és állami beruházások mobilizálása a gazdasági fellendülés és a hosszú távú szerkezeti változások érdekében – a köz-magán társulások fejlesztése

COM(2009) 615 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. szeptember 7-én elfogadta véleményét.

Az EGSZB tisztújítására tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy e véleménnyről az októberi plenáris ülés során foglal állást, és – az eljárási szabályzat 20. cikkének megfelelően – Bernard HUVELIN-t jelölte ki főelőadónak.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 151 szavazattal 3 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezető

1.1 Az Európai Bizottság 2009. november 19-én tette közzé „A magán- és állami beruházások mobilizálása a gazdasági fellendülés és a hosszú távú szerkezeti változások érdekében – a köz-magán társulások fejlesztése” című közleményét, melyben kijelöli jövőbeli cselekvési irányvonalát.

A fenti dokumentum dicséretes kezdeményezés, és a magán- és közzféra partnerségéről (PPP) folyó elmélkedés érdekes alapjául szolgálhat, valamint égetően aktuális egy olyan összefüggésben, amikor szükségessé válik a köz- és magánberuházók mobilizálása – különösen pénzügyi válság idején –, és akkor, amikor 2009-ben ezen partnerségek jelentős számbeli és nagyságrendbeli csökkenésének lehetünk tanúi. A dokumentum egyrészt képes rámutatni az előnyökre és a sajátosságokra, másrészt pedig elemzi azon okokat, melyek az elmúlt években fékeztek a PPP alkalmazását. Tekintetbe kellene vennie azonban a PPP-vel együtt járó lehetséges hátrányokat, valamint bizonyos múltbeli műveletek tapasztalatait (tranzakciós költségek, az újratárgyalás veszélye, a verseny intenzitásának közepes/hosszú távú csökkenése, a gyakran hosszú távon várható költségnövekedés, az állami hatóságok számára tartós hátrányokkal járó (rejtett) záradékok az összetett szerződésekben, a demokratikus ellenőrzés ellehetetlenülése), valamint az Eurostat által megadott utasításokból adódó, a költségvetési hiányok kimutatásának megkerülésével kapcsolatos problémákat és mindennek kísérőjelenségét: a (költségnövekedéssel járó) téves ösztönzéseket.

Az Európai Bizottság többek között kijelenti benne, hogy szándékában áll „a PPP-k fellendítését elősegítő új eszközöket keresni”. Közleményét ki kellene egészítenie a PPP-vel kapcsolatos gondok és hátrányok csökkentését szolgáló intézményi keret továbbfejlesztésére irányuló javaslatokkal.

A PPP-k mellett felsorakoztatott érvek a következők:

- csökkenteniük kell az infrastrukturális kiadásokat azáltal, hogy kamatoztatják a versenyalapon működő magánszektor hatékonysági és innovációs potenciálját,
- az infrastruktúra finanszírozását a teljes élettartam idejére kell elosztaniuk,
- javítaniuk kell a kockázatok megosztását az állami szereplők és a magánvállalkozások között,
- ösztönözniük kell a fenntartható fejlődés, az innováció, valamint a kutatás és fejlesztés terén megtett erőfeszítéseket,
- meg kell adniuk a magánszféra számára annak lehetőségét, hogy az ipari, a kereskedelmi és a nagyobb infrastrukturális programok kidolgozásában központi és húzószerepet játszhasson,

— végül pedig a kormányzati beszerzések terén növelniük kell az uniós vállalkozások részesedését a harmadik országok piacain.

Végül emlékeztessünk arra is, amennyiben szükséges, hogy az Európai Bizottság felfogása szerint a magán- és közszféra partnerségének fogalma mind a koncessziós szerződésekre (az infrastruktúra használói által biztosított kifizetésre), mind a részben vagy egészben állami kifizetés mellett létrejövő PPP-szerződésekre kiterjed.

1.2 Az Európai Bizottság által 2010-re kitűzött öt célkitűzés

Közleményében az Európai Bizottság a következőket javasolja:

- egy PPP-csoport felállítását, melynek keretében az érdekelt szereplők megvitathatják a felmerült nehézségeket és meghatározhatják a tagállamokat az adminisztratív terhek könnyítésében és a végrehajtási határidők lerövidítésében segítő irányvonalakat,
- a PPP-k számára rendelkezésre álló forrásoknak az EBB-vel együttműködésben történő megerősítését az Európai Bizottság legfontosabb intézkedési területein szükséges pénzügyi eszközök kifejlesztése és javítása által,
- ügyelni kell arra, hogy közösségi finanszírozás esetén a közpénzek kiutalásakor semmilyen a (magán vagy állami) projektirányító személyével kapcsolatos megkülönböztetés ne történjen,
- az innovációt hatékonyabban támogató kereteket kell kialakítani; ami tartalmazni fogja annak lehetőségét, hogy az EU magánjogi szervezetekben vegyen részt, és közvetlenül fektessen be egyedi projektekbe,
- végül pedig fontolóra kell venni olyan, a koncessziókra vonatkozó sajátos jogalkotási eszközök bemutatását, melyek a jelenleg folyó hatásvizsgálat eredményeire épülnek.

1.3 Az Európai Bizottság által megfogalmazott szöveg vizsgálata azonban azt sugallja, hogy néhány, az egyes országok vagy egyes szerződések esetében megfigyelt kevésbé pozitív vonatkozásról nem történt említés. Itt bizonyos műveletek lebonyolítása során bekövetkezett néhány olyan kudarcról van szó, melyekről említést kell tenni, főként azért, hogy az EGSZB által támogatott javaslatokból levonjuk a megfelelő tanulságokat. A kudarc számba vett főbb okai elsősorban a következőkkel állnak kapcsolatban:

- az egyes országokban tapasztalható, vagy az állami és magán partnerek – köztük az alvállalkozók – közötti egyes szerződések, illetve a gazdaságossági tanulmányokat, teljesítményjelentéseket stb. jellemző nem kielégítő átláthatóság, ami korlátozza a demokratikus ellenőrzést,
- a politikai döntéshozókra esetleg nyomást gyakorolhatnak, hogy bizonyos, akár költségnövekedéssel járó PPP-eket

hozzanak létre, mivel az olyan PPP-k esetében, amelyeknél az építési beruházásokat a szerződés futamidejének elején elsősorban magántőkeből finanszírozzák, az (infrastrukturális) projektek az Eurostat jelenlegi költségvetési jogi előírásai folytán – a költségvetési finanszírozáson alapuló, konvencionális megvalósításhoz képest – hamarabb megvalósíthatók. Az olyan PPP-knél azonban, amelyeknél a működtető díjazását a költségvetés fedezi, a magánfinanszírozás közvetett módon növeli az államadósságot, mivel – az állami hitelfelvételhez hasonlóan – jövőbeli kifizetési kötelezettségekhez vezet, ami korlátozza a következő költségvetési törvény kidolgozóinak mozgásterét,

- egyes esetekben hiányzott egy valódi előzetes felmérés, mely lehetővé tette volna mind a PPP-eljárás, mind a szerződés elnyerő fél objektív kiválasztását,
- egyes esetekben a szereplők valós partnerségének elvétel kiinduló kockázatmegosztás a köz- és a magánszféra között,
- végül pedig egyes esetekben hiányos volt az illetékes közleti hatóságok által végzett ellenőrzés.

Az EGSZB javaslataiban mindezen pontokat tekintetbe vették.

1.3.1 Az EGSZB javaslata ennek megfelelően három gondolat köré szerveződik.

1.3.2 Először is tudatában kell lennünk annak, hogy ha az EGSZB komolyan közelít a kérdéshez, tényleges befolyással lehetünk az infrastruktúrák jövőjére általában is nézve fontos területre (azaz a gazdasági növekedésre és a közpénzek kezelésére), miközben egy pillanatra sem feledkezünk meg arról, hogy az állami megrendelők számára kidolgozandó eszköz elkészítéséhez való – de kritikusan szemlélendő – hozzájárulásról van szó, miközben maguk a megrendelők természetesen továbbra is szabadon dönthetnek arról, hogy fel kívánják-e használni az adott eszközt, vagy sem.

Az EGSZB valódi motorja kíván lenni egy olyan ügynek, amely gondoskodik a megfigyelt jó gyakorlatok fejlesztéséről és előmozdításáról, valamint arról is, hogy csökkenjenek a téves ösztönzők, elismerjék és megoldják a demokratikus és társadalmi ellenőrzéssel kapcsolatos gondokat, valamint megfelelően figyelembe vegyék a PPP hosszú távú hatásait. Még sok a tennivaló ahhoz, hogy a javasolt eszköz a lehető legjobb legyen.

1.3.3 Az egyes esetekben a megfigyelt jó gyakorlatokat, de az elszenvedett kudarccokat is számba véve, kiegészítéseket kell javasolni az Európai Bizottság dokumentumához annak érdekében, hogy a PPP nevű eszköz valamennyi tagállamban elfogadható alapot kapjon, és figyelembe lehessen venni az eszköz alkalmazása során elért kedvező eredményeket, de a felmerült nehézségeket is, mely nehézségek jövőbeli elkerülése végett megfelelő intézkedéseket kell foganatosítani.

1.3.4 Az EGSZB kéri, hogy a PPP-s szerződések rendelkezéseinek végrehajtása során tartsák tiszteltben az érintett tevékenységekre (tervezés, építés, karbantartás) vonatkozó valamennyi szociális törvényt és szabályozást. Az illetékes hatóságok számára lehetővé kellene tenni, hogy ragaszkodjanak a hátrahagyott személyzetnek az addig érvényes feltételek melletti átvételéhez. Evvel kapcsolatban az EGSZB azt ajánlja, hogy a PPP-szerződések által érintett önkormányzatok foglalják bele a szerződési feltételekbe ezeket a szociális követelményeket, és vegyék figyelembe a pályázókkal folytatott tárgyalások során a kérdésekre adott válaszokat. Ugyanígy kell eljárni a mozgáskorlátozott személyeknek a PPP keretében elkészített létesítményekhez való hozzáféréseivel kapcsolatban is, az egész Európai Unió területén hatályos törvények és szabályok betartása mellett.

1.3.5 Mivel a PPP-projekteknel közpénzeket használnak fel, és elengedhetetlen, hogy az állami megrendelő szabadon dönthessen, az EGSZB az alábbiakat kéri:

- a PPP-projektekre vonatkozó szerződések közzététele,
- fontolóra kell venni az Eurostat-szabályok olyan értelemben való módosítását, hogy a költségvetési szabályok betartásának vizsgálatánál a PPP-projektek keretében bevont idegen tőkét idővel esetlegesen ugyanúgy kezeljék, mint az állami tőkét a konvencionálisan, a költségvetési finanszírozás keretében megvalósított terveknel.

2. Az európai PPP-k gazdasági helye és a mellettük szóló érvek

A Business Europe szerint a világban zajló infrastrukturális beruházások mindössze 4 %-a valósul meg jelenleg PPP keretében. Európában az Egyesült Királyság az a tagállam, amely a magán- és közszféra partnerségén alapuló szerződések legtöbbszörét (az összes európai PPP szerződés 58 %-át) aláírja, míg a PPP eszközzel leginkább élő többi ország Németország, Franciaország, Olaszország és Portugália.

Miközben az OECD becslése szerint 2030-ban az utakra, vasutakra, villanyáramra és vízre jutó éves költségek a világ GDP-jének 2,5 %-át fogják kitenni, elengedhetetlen, hogy a hatóságok a szerződések minden olyan lehetséges formáját felhasználják, melyek révén a közszolgáltatásokkal és közületi infrastruktúrákkal kapcsolatos elvárásoknak és igényeknek meg lehet felelni: a koncessziós és PPP-szerződések történelmi hatása e probléma tekintetében megkerülhetetlen, hiszen bizonyítja, hogy a szakértelem, az energia és a tőke mozgósítása révén a PPP-k szilárdan támogatják a gazdasági növekedést, annál is inkább, mert a tervezés során számot kell vetni a beruházási költségvetéseknek a szinte minden európai országban bekövetkező gazdasági megszorítási tervek miatt várható csökkenésével is.

2.1 Az Európai Bizottság dokumentuma bőven sorakoztat fel érveket a PPP-k mellett. Nem hangsúlyozza azonban bizonyos PPP-projektek kudarcait. Ezek a következőkre vezethetők vissza:

- egyes projekteket a PPP-megközelítés szerint valósítottak meg, pedig nem voltak alkalmasak rá. Ebben az összefü-

gésben utalni kell arra, hogy a magánvállalkozásoknak történő, értékteremtési szinteket átfogó, a (költség)kockázatnak a magánvállalkozásokra történő átruházásával összekötött átadás révén nem feltétlenül adódnak hatékonysági előnyök. Csak bizonyos feltételek teljesülése esetén javulhat a hatékonyság (ilyenek például: alacsony környezeti bizonytalanság, sok lehetőség az értékteremtési szintek közötti optimalizálásra, a verseny intenzitásának nem alacsony foka, a szerződések kidolgozására, odaítélésére és ellenőrzésére stb. irányuló szaktudás a közszférában),

- egyes költségnövekedéssel járó PPP-eket is létrehoztak, mivel az olyan PPP-k esetében, amelyeknél az építési beruházásokat a szerződés futamidejének elején elsősorban magántőkéből finanszírozzák, az (infrastrukturális) projektek az Eurostat jelenlegi költségvetési jogi előírásai folytán – a költségvetési finanszírozáson alapuló, konvencionális megvalósításhoz képest – hamarabb megvalósíthatók. Az olyan PPP-eknél azonban, amelyeknél a működtető díjazását a költségvetés fedezi, közvetett módon növekedhet az államadósság, mivel – az állami hitelfelvételhez hasonlóan – egyes PPP-k keretében jövőbeli kifizetési kötelezettségek jelennek meg, ami korlátozza a következő költségvetési törvény kidolgozóinak mozgásterét. Nemzetgazdasági szempontból azonban elutasítandó az olyan PPP-k létrehozása, melyek megkerülik az állami hitelfelvétel költségvetési jogi korlátozásaira vonatkozó alapelveket. Ezen túlmenően a politikusok és egyéb érintett felek nem lennének többé érdekelt a gazdaságosság objektív vizsgálatában,
- az állami és magán partnerek – köztük az alvállalkozók – közötti egyes szerződések átláthatósága nem kielégítő,
- a szerződések, gazdaságossági vizsgálatok, teljesítményjelentések stb. gyakran nem kielégítő átláthatósága oda vezet, hogy a különféle opportunizmusproblémákat, amelyek ezeknél a hosszú távú és összetett, illetve előfinanszírozási lehetőségekkel együtt járó szerződéseknel fennállnak, közel sem tudják megfelelően kezelni, és a demokratikus ellenőrzés útjára terelni,
- egyes esetekben hiányzik egy valódi előzetes vizsgálat, amely objektív választást tenne lehetővé a PPP-eljárás, illetve a szerződő felek tekintetében,
- egyes esetekben a kockázat megoszlik az állami és a magánszféra között, ahol nem áll fenn valódi partneri viszony a szereplők között,
- végül pedig egyes esetekben az illetékes hatóságok által végzett ellenőrzések hiányosságai, mindenekelőtt az állami költségvetésre gyakorolt hatások és a teljesítés minősége tekintetében.

Hogy a véleményében felsorolt kiegészítéseknek világosabb keretet adjon, az EGSZB az eddigiektől kissé eltérő formában mutatja be ezeket, figyelembe véve a PPP használatával kapcsolatos előnyök valóságosabb tünő fontosságú sorrendjét.

2.1.1 Túl gyakran vagyunk hajlamosak azt gondolni, hogy a PPP esetleges választása melletti első érv költségvetési természetű: anélkül, hogy ezt el akarnánk rejteni (később még visszatérünk rá), úgy tűnik, hogy mind az alapos elemzés, mind pedig az eddigi tapasztalatok tanulsága szerint az általános gazdasági mérleget tekintetbe véve nem ez a legfőbb elem.

A PPP alkalmazását igazolni hivatott első érv az időtényező optimalizálása. A PPP-műveletek valamennyi pártatlan és gondos megfigyelője a következőket állapítja meg:

- a PPP igénybevétele révén a hagyományos eljárásokhoz képest jóval gyorsabban elindítható egy közületi infrastrukturális beruházás. Ez az időbeli nyereség olyan „társadalmi haszonnal” bír, melyet bár még nem tudunk pontosan mérni, mégis nyilvánvaló, hogy nagy jelentősége van. Ez a társadalmi haszon általában a gazdasági tevékenység fokozásában fejeződik ki, ami aztán adóbevételeket von maga után, és így a közösség pénzügyi erőfeszítéseit is enyhíti.
- hagyományos közbeszerzéshez képest gyakran rövidülnek az előkészítésre és tanulmányozásra vonatkozó határidők, amennyiben valamennyi, a hatáskörébe tartozó kérdésben az állami fél dönt.
- végül pedig jobban betartják a kivitelezési határidőket, mivel a kivitelezőkre nagyobb felelősség hárul.

A határidőkre vonatkozó lehetséges nyereség tehát a PPP-szerződések legfőbb előnyének kell, hogy számítson, még akkor is, ha néha a megrendelők hagyományos szokásaival ellentétesnek tűnnek, akik szinte rutinszerűen alkalmaznak a klasszikus eljárásokat.

Különösen a gazdasági talpra állás és a válságból való kilábalás időszakában a PPP a meghozott döntések végrehajtásának rendkívüli felgyorsítója lehet, valamint első osztályú eszköz arra, hogy a gazdaság várt talpra állása az eredményeket megsokszorozó sebességgel történjen.

2.1.2 A PPP melletti második érv az a természetes képesség, amellyel a PPP egy projekt koherenciáját elősegíti, azaz egy adott közösség számára a lehető legnagyobb gazdasági hatékonyságot biztosítja.

Ahogy az Európai Bizottság dokumentuma is rámutat, ez a termelési lánc legteljesebb integrációjának köszönhető a tervezéstől egészen a karbantartásig és az üzemeltetésig, beleértve a szóban forgó infrastruktúra szorosan vett kivitelezését is.

Ebben a felállásban a tervező nyilvánvalóan tudja, hogy optimalizálnia kell az építési folyamatokat és minőséget, hiszen a továbbiakban hosszú távon is ő fogja üzemeltetni a létesít-

ményt, és a szerződés lejártával a kivitelezési előírások és szabályok tiszteletben tartásával egy jól működő létesítményt kell átadnia a hatóságnak. Ezért a dolgok természetéből adódóan egységben látja az egész feladatot, ami sokkal nehezebben elérhető a feladatok és a hozzájuk kapcsolódó felelőségek megosztásának a közbeszerzésekre jellemző esetében.

2.1.3 A PPP alkalmazása melletti harmadik érv természetesen a finanszírozás.

Könnyen elképzelhető annak a közületi döntéshozónak az esete, aki ismeri a kezelésében levő költségvetés korlátait, és az általa irányított közösség számára szükséges létesítmény megvalósításához keres eszközöket: a PPP-szerződés nyújthat számára pénzügyi megoldást egy olyan problémára, melyről tudja, hogy a költségvetési eljárások keretén belül nem lenne kiút számára.

Mielőtt a későbbiekben visszatérnénk a PPP nyújtotta pénzügyi megoldások körének bővítésére vonatkozó javaslatokra általában, el lehet gondolkozni a jelenlegi helyzettel szembeülvén az állami számvitel szabályainak – mindenki által régóta ismert, de senki által háborítani nem merészt – korlátain szinte minden európai országban, és főként annak „számviteli” lehetetlenségén, hogy egy közberuházás költségének elszámolását szétterítsék a létesítmény rendes használati idejére.

A fenti terhet a rendes amortizációs idő egészére elosztani képes PPP-szerződés általi finanszírozás nem az első lépés-e az állami számviteli szabályok sokak által óhajtott módosítása felé, ezek ugyanis egyre több esetben fékezik a döntéshozatalt és sosem tükrözik a gyakran nyilvánvaló tulajdonviszonyokat?

Az Európai Unió pragmatizmusáról is bizonyosságot tenne, ha a PPP modelljén keresztül ebben a témában hozzásegít egy politikai gondolkodási folyamat elindításához. Néhány országban egyébként a PPP bevezetését úgy mutatták be, mint az állami számvitel és az általa alkalmazott eszközök szükséges reformja felé vezető első lépést.

2.2 Az EGSZB kéri, hogy a messzebb menő politikai döntések meghozatala előtt végezzék el a PPP-projektek előnyeinek és hátrányainak átfogó hatásvizsgálatát és független értékelését, továbbá tanulmányozzák és használják fel a szociális partnerek – köztük a kkv-kat képviselő szervezetek – javaslatait. Ennek során vizsgálni kellene a folyamatok gyorsaságát, a költségek kérdését, a szolgáltatás minőségét, valamint a foglalkoztatottak és a felhasználók esetében érvényesülő szociális következményeket. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a kis- és középvállalkozások kedvezőbb lehetőségeket kapjanak a PPP-kben történő részvételle.

3. Az EGSZB által felvázolt elgondolások

Az elgondolásoknak összhangban kell maradniuk a három kifejtett érveléssel (határidők – a projekt koherenciája – pénzügyi megoldások) és illeszkedniük kell az Európai Bizottság javaslatához és a meglévő jogszabályi és szabályozási környezethez is.

A javaslatokat két kategóriába soroltuk:

- a finanszírozáshoz általában véve kapcsolódó ügyek,
- a jogi struktúrákhoz kapcsolódó ügyek, úgy, hogy igyekszünk megkülönböztetni a meglévő struktúrák között azt, amit
  - meg kell tartani,
  - amit módosítani kell,
  - amit tovább kell fejleszteni.

A javaslatoknak világosan figyelembe kell venniük a fenti sajátos eljárásra vonatkozó három alapvető követelményt is, ahogyan azokat minden egyéb közbeszerzési szerződés esetén is tiszteletben kell tartani, azaz:

- előzetes értékelés, amelynek révén egyaránt igazolható a tervezett beruházás kivitelezése és a megrendelő által kiválasztott eljárás,
- átláthatóság a konzultáció és a kezdeti választás során, valamint a művelet lebonyolítása alatt,
- végül pedig az evvel megbízott adminisztratív hatóságok, illetve a szóban forgó költségvetési kiadásokért felelős választott közgyűlések által végzendő ellenőrzés.

3.1 Pénzügyi szinten

Ezen a szinten négy alapvető gondolatot kell kiemelni.

3.1.1 A PPP meghatározását az Eurostat eljárásaiban úgy kell átdolgozni, hogy a PPP-projektek keretében vállalt állami fizetési kötelezettségek a hagyományos közbeszerzések terén fennálló fizetési kötelezettségekhez hasonlóan szerepeljenek az államadósságban.

3.1.2 **A strukturális alapok szerepe** ez idáig kevésbé volt érzékelhető a PPP-k finanszírozásában, ez pedig ugyancsak paradox helyzet, hiszen természeténél fogva tökéletes összhangban áll egymással e két eszköz.

Bár már létezik ebben a tekintetben néhány tapasztalat (hét ország már élt ezzel az eszközzel), valószínű, hogy sokat lehet még javítani a helyzeten, valószínűleg úgy, hogy az egyes államok és a potenciálisan érdekelt önkormányzatok körében felvilágosító munkát végzünk annak érdekében, hogy a PPP-ről globális képet alkothassanak, mint olyan eszközzel, mely bármely típusú közületi – és elsősorban természetesen az európai hatóságoktól jövő – finanszírozáshoz kapcsolódhat.

3.1.3 Az Európai Bizottság javaslatának megfelelően nyilvánvalóvá kell, hogy váljon mindenki számára az, hogy hatáskörénél fogva az EBB-t kell felkérni az európai PPP-k finanszírozásában a közvetítő szerepre, mind az e téren foganatosított intézkedésekkel kapcsolatos koordinációs és tanácsadói minőségben, mind pedig a pénzügyi konstrukciókat kísérő szerv szerepében, ez utóbbiak ugyanis a jelenlegi válság idején egyre nagyobb hozzáértést és szakértelmet igényelnek.

E területeken az EBB rendelkezik a technikai szakértelem és az elengedhetetlen politikai semlegesség kettős előnyével. Így vállalhatja a nemzeti vagy helyi ellenőrző szervek felé való közvetítés állandó szerepét is.

Ennek következtében különösen az alábbi területeken kell a segítségét kérni:

- az EPEC (az EBB-n belül az európai PPP-műveletek követésére létrehozott szerv) műveleti szerepének kívánatos kibővítésében, mely köré a PPP-vel kapcsolatos közös politika irányításához és nyomon követéséhez, valamint az egyes tagállamoknak nyújtandó gyakorlati segítséghez szükséges európai közületi szövetet kell kiépíteni. A megfelelő eszközökkel nem rendelkező, kis méretű önkormányzatoknak nyújtott támogatás megszervezése és nyomon követése az EPEC új küldetési köztartalmában szerepeljen,
- magánszakértők egy olyan (a munkaadók, a szakszervezetek és a civil társadalom képviselőiből – ideértve a kvk-kat képviselő szervezeteket is –, pénzügyi szakemberekből, jogászokból stb. igazságosan összeállított) csoportjának létrehozásában és irányításában, mely az EPEC-et alkotó kormányzati szakértők felé látna el érdekes közvetítő szerepet, konzultatív megközelítéssel,
- valamennyi PPP-szerződés rendszeres nyomon követésében összeurópai szinten,

— végül pedig a PPP-knek a konstrukciós időszak utáni refinanszírozását elősegítő mechanizmusok létrehozásában, többek között a kötvénypiac mozgósítása révén az alábbi 3.1.4. pontban javasoltaknak megfelelően.

3.1.4 A PPP vizsgálatából kitűnik, hogy alapjellegzetességei (hosszú távú időtartam – első osztályú közületi megrendelők) pénzügyi szempontból potenciálisan a piaci megtakarítások – ideértve nyugdíj-előtakarékossághoz kapcsolódó megtakarításokat is – begyűjtésének kiváló eszközévé teszik.

Egyes országok már tevékenyen belekezdték egy vagy több olyan szakosított alap létrehozásába, melyek a pénzpiacokhoz is hozzáférnek és a konstrukciós (tehát a határidővel és költségekkel kapcsolatos kockázati) idő leteltével a PPP-műveletek refinanszírozására lesznek hivatottak. Egy ilyen eszköz európai szintű létrehozása derűlátásra adna okot, technikai kezelését pedig, legalábbis a bevezető szakaszban, az EBB biztosíthatná.

Ugyanakkor azonban az EGSZB rámutat, hogy számos PPP-projekt általános (gazdasági) érdekű szolgáltatásokból áll. Ügyelni kell arra, hogy ezek a szolgáltatások jó minőségűek, hozzáférhetőek és megfizethetőek legyenek.

3.2 Jogi és szabályozási szinten

Az EGSZB szeretne tartósan odahatni, hogy a PPP-t csak akkor alkalmazzák, ha az – bizonyos politikailag adott keretfeltételek (szociális normák, a szolgáltatások minősége stb.) mellett – hosszú távon nézve és a tranzakciós költségeket, újratárgyalási problémákat stb. is figyelembe véve költségcsökkenéshez vezet. Ezzel párhuzamosan az előfinanszírozási ösztönzőket meg kell szüntetni, ami az Eurostat-kritériumok reformjának sürgősségét mutatja. A PPP vizsgálata azt mutatja, hogy a jelzett összetettsége, valamint bizonyos országokban vagy bizonyos szerződések esetén (szerződések, gazdaságossági vizsgálatok stb. esetében mutatkozó) tapasztalható nem kielégítő átláthatósága miatt bizonyos PPP-k kikerülnek a demokratikus kontrollt. E tekintetben nyomatékosan felkérjük az Európai Bizottságot, hogy hívja fel a tagállamok figyelmét az ezzel együtt járó problémákra.

Az alábbiakban három rovatban mutatjuk be a jelenlegi helyzetet: a meglévő elemekből

— mit kell változatlanul megtartani?

— min kell változtatni?

— mit kell továbbfejleszteni?

3.2.1 Mit tartunk meg a jelenlegi szövegekből?

A szabályozó szövegek és a jog szempontjából semmilyen pontos definíció nem létezik arról, hogy mi is a PPP a közbeszerzéseket, a koncessziókat és az infrastruktúrák kivitelezésével kapcsolatos műveleteket szabályozó rendelkezések összességét tekintve.

A dolgot megvizsgálva, és a PPP-t már alkalmazó számos országban megszerzett tapasztalatot figyelembe véve úgy tűnhet, hogy az európai szintre leszűkített pontos meghatározás hiánya semmiképpen sem zavaró, akár a műveletek lebonyolítását vesszük, akár azoknak az európai hatóságok általi nyomon követését.

Amennyiben az Európai Bizottság hallgatásából azt a következtetést vonjuk le, hogy nem éri szükségét pontosabb meghatározásnak, az EGSZB-nek is lehet – sőt kell is – ezt az álláspontot osztania, mely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy sajátos helyzetükhöz és szokásaikhoz igazodva definiálják a továbbiakban is a PPP-t.

Ez az álláspont nyitva hagyja azt a kérdést is, hogy bizonyos jelenleg hatályos jogi szövegek változatlanul maradjanak-e, és emlékeztet arra, hogy az Európai Parlament nemrégiben lezajlott szavazása a közbeszerzésekkel kapcsolatban először inkább a

már meglévő jogi szabályozások használatát ajánlja, mintsem új szabályozások kidolgozását.

Ennélfogva az EGSZB a 2004/18 sz. irányelv megtartását ajánlja, amely az említett építési koncessziókra vonatkozó szerződés-kötési eljárásokkal összefüggésben csak az építési koncesszióval foglalkozik, továbbá hogy az irányelvet ne egészítsék ki a PPP definíciójával, amelynek szabályozása maradjon továbbra is az egyes uniós tagállamok hatóságainak a hatásköre. Ebben az építési koncesszióról a következő meghatározást találjuk: „építési koncesszió az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéssel azonos típusú szerződés, kivéve azt a jellemzőjét, hogy a kivitelezendő építési beruházás ellenszolgáltatása vagy kizárólag az építmény hasznosításának joga, vagy e jog pénzbeli ellenszolgáltatással együtt”.

A szolgáltatások koncessziójának fogalom meghatározása hasonló (az építési koncesszió kifejezés helyén a szolgáltatások koncessziója szerepel), ám az irányelv nem rendelkezik az ilyen szerződések odaítélésnek feltételeiről, annak ellenére, hogy az építési koncessziós szerződések odaítélésére vonatkozó eljárásnak külön fejezetet szentel.

A fenti meghatározások szándékosan nem foglalkoznak részletesen a nemzeti szintűnek tekintett pontosításokkal, amelyek gyakorlatilag lehetlenné tennének egy közös szövegen belüli bármiféle konvergenciát.

Pragmatikus megfontolások alapján az EGSZB úgy ítéli meg, hogy nincs szükség a koncesszió (vagyis egy, a tervezést, a kivitelezést, a finanszírozást, a kezelést és / vagy fenntartást is magában foglaló munkára vagy közszolgáltatásra irányuló tartós szerződés) fogalmának részletesebb meghatározására, hiszen a jelenlegi szabályozás hatékonyan kiterjed a hagyományos közbeszerzési szerződésektől eltérő közbeszerzési szerződések valamennyi típusára azáltal, hogy azokat a beszerzésre vonatkozó európai minimumszabályoknak veti alá.

Az EGSZB véleménye szerint jobb elkerülni a további jogalkotást ezen a területen, hiszen az rövid idő alatt túlságosan összetett szabályozást eredményezhetne. Ráadásul az érintettek jelenleg valamennyi tagállamban nemzeti hagyományaiknak megfelelően tágabb értelemben vett PPP-szerződéseket (a felhasználók által magánpénzből finanszírozott koncessziókat, közfinanszírozású partnerségi szerződéseket, egyéb PPP-szerződéseket) köthetnek, és ez megfelelő választ ad a felmerülő problémákra.

3.2.2 Min kell változtatni?

A 2004/18/EK irányelv tekintetében ugyanakkor az EGSZB javasolja, hogy a felhasznált szövegek koherenciája érdekében a PPP-kről szóló jelen vélemény kapcsán vegyék fontolóra a szolgáltatási koncessziók odaítélési feltételeinek egyértelművé tételét, ami kimaradt az említett irányelvből, a szolgáltatási koncessziók egyértelmű fogalom meghatározása ellenére.

Ebben az összefüggésben az EGSZB megragadja az alkalmat az intézményesített köz és magánszféra közötti partnerség (IPPP) érzékeny problémájának pontosítására, amellyel egy 2008-as értelmező közlemény részben foglalkozik, amennyiben felhívja a közszférához közeli vállalatokat alkalmazó közjogi jogi személyeket a versenyjogi jogszabályok tiszteletben tartására.

A valóság az, hogy ez a közlemény a közjogi jogi személyek előtt ismeretlen, akik azt – szándékosan vagy anélkül – figyelmen kívül hagyják. Amennyiben az Európai Bizottság tovább kívánja folytatni a koncessziókra vonatkozó specifikus jogalkotást, akkor azt kifejezetten ki kellene terjeszteni az IPPP-k létrehozásának és megújításának szabályozására, és javítani kellene a szabályozást az olyan visszaélések elkerülése végett, amelyekre az európai ítélkezési gyakorlat számos példát felmutat, és amelyek időnként szembe mennek a megkívánt átláthatóság elvével.

3.2.3 Mit kell továbbfejleszteni?

Az eljárások alkalmazása terén az EGSZB a PPP-k általános jellegéből fakadó három eljárás jobb szabályozását javasolja:

- az előzetes felmérését, amit széles körben alkalmaznak PPP-k és a hagyományos közbeszerzések hatásának és összköltségének összehasonlítására; a „közsféra összehasonlító eszköze” szintén hasznos eszköz,
- a versenypárbeszédét, amely időnként etikai szempontból, a határidők tekintetében, valamint a magánvállalkozások felé megfogalmazott elvárások vonatkozásában kisiklik,
- a PPP-k működésének figyelemmel kísérését annak érdekében, hogy azok hasznát a lehető legpontosabban fel lehessen mérni, és javítani lehessen a későbbi tevékenységek előzetes felmérését.

3.2.3.1 Az előzetes felmérés

Ennek az előzetes elemzésnek, amelynek elvben az a célja, hogy alátámassza, más eljárásokkal szemben miért egy adott eljárás alkalmazása indokolt, a közbeszerzési eljárások odaítélése területén kötelező szabállyá kellene válnia.

A szerződő hatóság szempontjából ugyanis ez a legjobb módja annak, hogy felmérje a készülékelben lévő döntés hatását, illetve hatásait. Az előzetes felmérés eredménye közzétételének kötelezővé tétele sok esetben fontos lépést jelentene az átláthatóság felé, amely elengedhetetlen, ha meg akarjuk találni a legoptimálisabb megoldásokat és biztosítani akarjuk a versenyszabályok szigorú betartását.

Ez alkalmat adhatna arra, hogy az összköltségen belül felmérjük, hogy a piacon a közsféra hitelfelvételére és a PPP-projektekre alkalmazott kamatok vonatkozásában milyen hatással járnak a hiteltámogatási különbségek. Megjegyzendő, hogy az előzetes felmérésnek ez az eleme a PPP területén fejlettebb országokban már most kötelező.

Franciaországban az előzetes felmérés a következő 4 feltétel alapján zajlik: összköltség, kockázat-átruházás, fenntartható fejlődés és a szerződéses fejelem. Az EGSZB javasolja e feltételek rendszeresítését, valamint a szerződések közzétételét és az érintett országok szociális jogszabályainak a fentiek szerinti (1.3.4) szigorú alkalmazását.

3.2.3.2 A versenypárbeszéd

Ezt az eljárást, ami eltér a hagyományos eljárások véglegesítése érdekében alkalmazott egyszereű kétoldalú tárgyalásoktól, már széles körűen – sőt egyes országokban kötelező jelleggel – alkalmazzák a tágabb értelemben vett PPP-szerződések odaítélésére. Az eljárás az ügyfél első, előzetes döntését követően a kiválasztott partnerrel vagy partnerekkel folytatott párbeszéd során a végleges szerződés kidolgozásából áll a szerződésben szereplő adatok megismétlésével majd pontosításával.

Mindazonáltal az eljárás jelenlegi alkalmazásának kimerítő elemzése számos tényezőt tárt fel:

- nem rendelkezvén elegendő tapasztalattal az eljárás alkalmazásáról, bizonyos közjogi jogi személyek elégtelenül előkészített versenypárbeszédet indítottak, ami a párbeszéd során a szerződéses feltételek komoly megkérdőjelezéséhez, túlzottan hosszú késedelmekhez, és a végső szakaszban a vállalkozásokhoz intézett túlságosan részletekbe menő követelésekhez vezetett,
- a közsférebéli projektgazdák néha továbbra is hajlamosak ezen eljárás alkalmazására annak érdekében, hogy megkerüljék a szellemi tulajdonjogokkal és az innovatív elképzelésekkel kapcsolatos jogszabályok tiszteletben tartását.

Természetesen az eredeti elképzeléseket elvben védi az ajánlatok titkossága, ám konkrét esetek azt mutatják, hogy a gyakorlat nem ez, és hogy a gyakorlatban etikátlan magatartásnak minősülő eseteket könnyen felderíthetetlen kiszivárogtatásnak lehet minősíteni.

Az uniós szerződéses keretek bizonyos fokú harmonizációjának figyelembe kellene vennie a szellemi tulajdonjogok védelmének lehetőségeit, ami önmagában garantálhatná a fejlődést és az innovációt.

3.2.3.3 A PPP-k működésének figyelemmel kísérése

Az átláthatóság és az ellenőrzéssel kapcsolatos követelmények tiszteletben tartása érdekében mind nemzeti, mind uniós szinten rendszeresíteni kell a PPP-k működésének átvizsgálását és végrehajtásuk nyomon követését. Ezt a feladatot egy semleges szervezetre kell bízni, amely az értékelések során nem alkalmaz szisztematikus ösztönzőket a PPP-k előnyben részesítésére vagy háttérbe szorítására, és a szakértői csoportra lehetne ruházni.

4. Következtetések

- Az Európai Bizottság közleménye érdekes és rendkívüli aktualitású abban az összefüggésben, amikor szükség van a köz- és magánberuházások mobilizálására, különösen a pénzügyi válság időszakában. Folytatni kell az intézményi keret fejlesztését a PPP-k javítása, valamint a bennük rejlő lehetőségek és előnyök kiaknázása érdekében, illetve a több PPP-nél felmerülő problémák csökkentése érdekében is, ahogyan arról a vélemény korábban már említést tett (hosszú távú szerződéses kapcsolatoknál felmerülő előfinanszírozási problémák és gyakran várható költségnövekedések).
- Egyszerűen nem hagyható figyelmen kívül a PPP-k által kínált lehetőség arra, hogy hozzájáruljanak az (akár kisebb, akár nagyobb léptékű) állami infrastruktúrák fejlesztéséhez, és ennek megfelelően az Európai Unió gazdasági fejlődéséhez.
- Európának a PPP-projektek tekintetében gondoskodnia kell róla, hogy meg legyenek a megfelelő eszközei ahhoz, hogy a múltban megtapasztalt problémákból levonja a megfelelő következtetéseket, és javítsa a már meglévő, ellenőrzéssel kapcsolatos rendelkezéseket, továbbá rendszeresítse a tevékenységek végső eredményeinek közzétételét. Az EGSZB fontosnak tartja azt, hogy a kis- és középvállalkozásoknak

is előnyük származzon abból, hogy több lehetőség nyílik a PPP-projektekben való részvételre.

- Számos közösségi és nemzeti jogi eszköz van már: az EGSZB megítélése szerint nem kell a nulláról indulni ahhoz, hogy egyedi, és elvben tökéletes keretet dolgozzunk ki. Ezzel rengeteg időt veszítenénk kevés nyereségért, sőt, akár kontraproduktív eredményért. Az érintettek napi szinten dolgoznak a létező jogi keretek között, ezért azok megkérdőjelezése lelassítaná a közbeszerzéseket, vagy akár komolyan megingatná a PPP-mechanizmus stabilitását. A 2004/18/EK irányelv jelenlegi fogalom meghatározásait nem kell sem módosítani, sem pedig kiegészíteni; így minden egyes tagállamnak módjában áll a PPP-nek azt a jogi meghatározását elfogadni, amely sajátos adottságainak és a megfigyelt jó gyakorlatainak jobban megfelel.
- Optimalizáljuk inkább a már létező eszközöket bizonyos elemek pontosítása és javítása által, valamint a már meglévő kompetenciák, nevezetesen a finanszírozás területén az EBB-platform felhasználásával, az EPEC és a szakértői csoport szerepének megerősítésével, amely még erőteljesebben hozzájárulhatna a szerződéses módszerek népszerűsítéséhez a jó gyakorlatok összegyűjtésével, ösztönzésével és felhasználásával, valamint a magánszférával európai szinten folytatott párbeszéd folytatásával egy magánszakértőkből álló referenciacsoport létrehozása útján.
- Az átláthatóság fejlesztése, az összköltségre épülő előzetes felmérés, a sikerek és a kudarcok elemzése, továbbá a jogszabályi előírások tiszteletben tartása további tanulmányok tárgyát kell, hogy képezzék.
- Gondolkozzunk el azon, hogy hogyan lehetne felállítani egy, a PPP-knek a konstrukciós időszak utáni refinanszírozását végző mechanizmust, többek között a kötvénypiac mozgósítása révén, amelyet e tekintetben jobban ki lehetne használni.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a minimális általános adómérték tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség időtartama tekintetében történő módosításáról

(COM(2010) 331 végleges – 2010/0179 (CNS))

(2011/C 51/13)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

2010. június 24-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 113. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi irányelvre a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel szóló 2006/112/EK irányelvnek a minimális általános adómérték tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség időtartama tekintetében történő módosításáról

COM(2010) 331 végleges – 2010/0179 (CNS).

Az EGSZB Elnöksége 2010. július 13-án megbízta a „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén főelőadót jelölt ki Edgardo Maria IOZIA személyében, és egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összegzés és az EGSZB megjegyzései

1.1 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy szükség van a hozzáadottérték-adó 15 %-ban meghatározott minimális általános mértékének alkalmazására vonatkozó úgynevezett átmeneti rendszer – melyet 1992-ben fogadtak el és 2010. december 31-én jár le – további ötéves időszakra történő meghosszabbítására – remélhetőleg ezúttal utolsó alkalommal. Az EGSZB üdvözli a javasolt irányelv elfogadását.

1.2 A rendszer meghosszabbításának elmaradása tovább torzítaná a belső piac működését. Az Európában érvényes különböző általános adómértékek már most is 10 százalékpontnyi eltérést mutatnak: a Cipruson és Luxemburgban érvényes 15 % és a Dániában, Magyarországon és Svédországban érvényes 25 % között váltakoznak. Az Európai Bizottság – indokoltan – két alkalommal is javasolta egy felső határérték meghatározását, azonban ehhez a Tanács nem adta beleegyezését, mivel a Szerződés egyhangú döntéshozatalt ír elő e téren.

1.3 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon döntését, hogy az év végéig zöld könyvet kíván közzétenni az új héa-stratégiáról és az adómértékek fokozatos harmonizálásának lehetőségéről. Az EGSZB – mellyel a megfelelő időben külön konzultációra kerül majd sor a zöld könyvvel kapcsolatban – meggyőződése, hogy a lehető leghamarabb meg kell valósítani az európai adózás teljes mértékben harmonizált rendszerét, az átmeneti rendszert pedig el kell törölni.

1.4 Az EGSZB a témával foglalkozó több véleményében is kiemelte, hogy egyszerű, harmonizált közvetett adózási rendszerre van szükség, mely csökkenti az adminisztratív terheket, egyértelmű hasznot hoz a vállalkozások és az egyének számára,

igazságos adózást biztosít, biztos bevételt garantál az államháztartás számára, csökkenti az adócsalás kockázatát, valamint elősegíti a belső piac fejlődését és kiteljesedését.

1.5 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az adózásra vonatkozó egyhangú döntéshozatal követelményének fenntartása veszélybe sodorta egy olyan végleges adórendszer gyors elfogadásának lehetőségét, amely a származási országban rendelkezne az adózásról. A Szerződések módosítására vonatkozó egyetértés hiánya sajnálatos módon megnyújtja majd a döntéshozatal idejét ezen a területen. Negyvenhárom évvel azután, hogy megkezdődött a közvetett adóztatás európai rendszerére irányuló folyamat, még mindig ugyanott tartunk, köszönhetően az egyhangú döntéshozatal elvének.

1.6 „Az a tény, hogy egy olyan koncepció, melyet elméleti síkon harminchárom évvel ezelőtt fogadtak el, még mindig olyan távol áll a megvalósítástól, mint a kezdetekkor, a tagállamokat vádolja. Az európai héa-szabályozás története kudarcok sorozata, és nem az Európai Bizottság részéről, amely dicséretes következetességgel és töretlen erőfeszítéssel lépett fel a helyzet előremozdításának érdekében, hanem a tagállamok részéről, amelyek folyamatosan megghiúsították ezeket a törekvéseket” ⁽¹⁾. Ezek az EGSZB 2001-ben hangoztatott szavai – és még ma is ugyanolyan aktuálisak!

1.7 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy tovább nem halasztható egy új adórendszer elfogadása, mely lehetővé teszi majd az adócsalás elleni küzdelem hatékonyabbá tételét, következésképpen a bevételek növekedését a tagállamok és az EU számára, kevesebb adminisztratív teher és a belső piac fejlődése mellett.

⁽¹⁾ EGSZB-velemény: „A héa-rendszer működésének javítása a belső piac keretein belül” – HL C 193/45., 2001.7.10.

2. Háttér

2.1 A 77/388/EKG irányelv 12. cikk 3a pontjának második albekezdése értelmében a Tanács az Európai Bizottság javaslatára, valamint az EP-vel és az EGSZB-vel folytatott konzultációt követően egyhangúlag dönt a héa mértékéről.

2.2 Mivel az előírt egyhangú döntéshozatal nem valósult meg, az Európai Bizottság négy hosszabbításra kényszerült – az egyetlen egyhangúlag meghozott döntés alapján: ez pedig a 92/77/EKG irányelvben meghatározott **15 %-os minimális adómérték**. Az **adózás végleges harmonizálására** irányuló egyetlen javaslat esetében sem sikerült elérni az előírt egyhangú döntést.

3. Az európai bizottsági javaslat

3.1 A 2006/112/EK irányelvben meghatározott 2010. december 31-i határidő közeledtével az Európai Bizottság egy újabb hosszabbítást javasolt, mely szerint a **normál héa-kulcs nem lehet kevesebb, mint 15 %** a 2011. január 1-jétől 2015. december 31-ig tartó időszakban.

3.2 Javaslat 9. pontjának megfelelően az Európai Bizottság rövid időn belül zöld könyv közzétételét tervezi az új héa-stratégiáról, mely konzultációs folyamatot indít majd el a jövőbeli adóügyi harmonizációval kapcsolatban. A tagállamokkal folytatott konzultáció eredményének figyelembevételével az Európai Bizottság megfelelő döntést hoz majd az EU-n belüli általános héa-mértékek szintjéről.

4. Az EGSZB észrevételei

4.1 Tekintettel a 27 tagállamban fennálló adóhelyzetre – különösen a héa esetében –, az EGSZB csak egyetérthet az

Európai Bizottság javaslatával, melyet ahogyan a múltban, úgy most is szükségesnek tart.

4.2 Az Európai Bizottság arra irányuló döntése, hogy zöld könyvet ad ki a témával kapcsolatban az átmeneti rendszer végleges felszámolása érdekében, valamint azért, hogy beindulhasson az adómértékek, eltérések, csökkentett adómértékű rendszerek, átmeneti adómértékek és az egész tárgyi szabályozás dzsungelének harmonizációja, teljes mértékű támogatásra lel az EGSZB-nél, még akkor is, ha a múltban szűk körű nemzeti érdekek útját állták az egyszerűsítésnek és a belső piac teljes megvalósításának.

4.3 Az adócsalások mértéke Európában 200–250 milliárd euróra tehető. Az EGSZB egyetért az Európai Parlamenttel abban, hogy sokkal hatékonyabban kell küzdeni az adócsalás ellen, mivel az „nemcsak a tagállamok költségvetésének finanszírozását, hanem az Európai Unió saját forrásai rendszerének átfogó egyenlegét is érinti, amennyiben a héából származó saját forrás csökkenését a bruttó nemzeti jövedelemből származó saját forrás növelésével kompenzálni kell”⁽²⁾.

4.4 Ezért az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a tagállamoknak összehangolt, következetes módon kell fellépniük ahhoz, hogy egyszerre több célkitűzést érjenek el: adminisztratív egyszerűsítést, magasabb adóbevételeket az adócsalás elleni hatékony küzdelemnek köszönhetően, valamint az adómértékek harmonizációját, melyek hozzájárulnak a belső piac fejlődéséhez, anélkül, hogy bárki is versenyelőnyhöz jutna vagy versenyhátrányt szenvedne az adómértékek szintjéből fakadóan.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽²⁾ Az Európai Parlament 2008. december 4-i jogalkotási állásfoglalása a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel szülő, 2006/112/EK tanácsi irányelvnek a Közösségen belüli ügyletekkel kapcsolatos adócsalás elleni küzdelem érdekében történő módosításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslatról.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Nemzetközi éghajlat-politika Koppenhága után – Most kell cselekedni az éghajlatváltozással kapcsolatos globális szintű intézkedések újraindítása érdekében

(COM(2010) 86 végleges)

(2011/C 51/14)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

2010. március 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Nemzetközi éghajlat-politika Koppenhága után: Most kell cselekedni az éghajlatváltozással kapcsolatos globális szintű intézkedések újraindítása érdekében

COM(2010) 86 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén 118 szavazattal 7 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 A koppenhágai megállapodás először nagy csalódást váltott ki, mivel nem sikerült általános egyetértésre jutni a globális felmelegedés elleni küzdelemre irányuló célokról és eszközökről. A szöveget jobban szemügyre véve azonban azt láthatjuk, hogy előrelépést jelent nemcsak azon célkitűzést illetően, hogy a hőmérséklet emelkedése ne haladja meg 2 °C-nál többel az iparosodás korát megelőző időszak értékét, hanem azért is, mert lehetővé teszi az előrehaladást egyrészt a technológiatranszfer és a fejlődő országok finanszírozása kérdéseinek tekintetében, másrészt pedig a földhasználatra és erdőgazdálkodásra irányuló specifikusabb megállapodások vonatkozásában. Most már a megállapodás következtetéseit kell alapul venni a cancéni és a dél-afrikai tárgyalások következő fordulójában.

1.2 Még így is nehéz azonban úgy értékelni, hogy a megállapodás sikert jelentene az Európai Unió diplomáciája számára, amelynek ezért fontolóra kell vennie stratégiája irányvonalainak módosítását. Az új diplomáciai szolgálatnak a Lisszaboni Szerződés elfogadását követő kialakítása megváltoztathatja az Európai Bizottságon belüli politikai helyzetet. Mindenesetre a kibocsátásaink 2020-ig 20 %-kal, vagy akár 30 %-kal való csökkentésére tett egyoldalú kötelezettségvállalás nem járt a kívánt hatással, és nem tette lehetővé a kötelező erejű megállapodás elérését. Rendkívül pragmatikus partnereink vannak ugyanis, akik gyanakvóak mindennel szemben, ami a nagy elvi nyilatkozatok körébe tartozik, mivel azok mögött esetleg szabályozások és korlátozások húzódnak meg, jóllehet a hőmérséklet-emelkedés 2 °C-ra való visszaszorításának elvi célkitűzését végül elfogadták.

1.3 Az Európai Unió nem volt nagyon sikeres, és befolyásával sem igen tudott élni a koppenhágai tárgyalások során, részben azért, mert túl ambiciózus célkitűzéseket sok más ország ebben a szakaszban nem tudta volna követni, részben pedig azért, mert a többi résztvevő valamelyest kételkedett az európai célok megvalósíthatóságában. Az EU-nak most arra kellene

összpontosítania, hogy milyen konkrét módokon tudná elérni a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése terén a maga számára kitűzött célokat, és egyúttal újjáéleszteni gazdaságát (illetve ennek keretében történne a célok megvalósítása). Ennek a kettős vállalkozásnak a kimutatható sikere nemcsak megszilárdítaná az EU hitelességét, de egyben növelné befolyását is a nemzetközi tárgyalások színterén.

Ragaszkodva a már meghozott döntéseihez (elsősorban az éghajlat-változási és energetikai csomag tekintetében), az Európai Uniónak az alábbiakat kellene véghezvinnie:

- Németország, Franciaország és az Egyesült Királyság környezetvédelmi miniszterének javaslata értelmében elköteleznie magát a 2020 távlatában kitűzött CO₂-cél korai szigorítása mellett annak érdekében, hogy az adott határidőig 30 %-os csökkentést érjen el a jelenlegi 20 %-os kötelezettségvállalás helyett, amennyiben a gazdasági és szociális feltételek azt lehetővé teszik a versenyképesség csökkenése nélkül, és feltéve, hogy azzal valóban együtt járnak a megvalósításához szükséges intézkedések és beruházások. Az, hogy a gazdasági válság miatt hirtelen nagymértékben csökkentek a kibocsátások az EU-ban, önmagában nem elegendő ok arra, hogy jelentősebb csökkentési célt tűzzünk ki, mivel gazdasági fellendülés esetén a kibocsátások ismét megnőhetnek;
- mozgósítani és összehangolni a közösségi és nemzeti kutatási eszközöket az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, új technológiák és az energiahatékonyság terén. A cél az erőforrások jobb elosztása a nagyobb fokú hatékonyság elérése érdekében oly módon, hogy megbizonyosodjon, hogy a politikai nyilatkozatok és a jogi szabályozás mögött bevetésre kerültek a konkrét fellépéshez szükséges eszközök. Az is igen lényeges, hogy szoros együttműködést biztosítsunk a kutatási és a gazdasági (pl. ipari és mezőgazdasági) szereplők között, hogy az ígért technológiák gyorsan piacra kerülhessenek;

- szerényebben kommunikálni, hogy ne keltsük partnereinkben azt a benyomást, hogy rájuk akarjuk kényszeríteni példásnak tartott európai modellünket;
- az átfogó megállapodás megszületéséig diplomáciai erőfeszítéseit egy-egy olyan ágazatra korlátozó megállapodásokra összpontosítani, mint például a talaj- és erdőgazdálkodás, a technológiatranszfer (ügyelve komparatív előnyünk megőrzésére a területen), a kötelezettségvállalások nyomon követési és ellenőrzési rendszere, vagy pedig a pénzügyi támogatások és azok odaítélési módja. A májusban, Oslóban az éghajlatról és az erdőkről tartott nemzetközi konferencia jó példa a sikeres fellépésre;
- aktív diplomáciát alakítani ki a tagállamok támogatásával az Egyesült Államok, Oroszország és a BASIC-csoport tagjai felé, tekintettel arra, hogy az USA és a többi nagy ország nélkül semmilyen világszintű megállapodás nem lehetséges;
- ösztönző szerepet játszani a két- és többoldalú tárgyalások során, az ENSZ-en kívüli fórumokon a világszintű megállapodás előkészítése céljából. Mindezt átláthatóságra törekedve kellene végrehajtani, hogy ne keltsünk aggodalmat egyes államokban, amelyek attól tarthatnának, hogy kész megoldásokat kényszerítenek rájuk;
- tekintettel a Kína, az Egyesült Államok és Dél-Korea által a „zöld” gazdaság terén tett nagyléptékű beruházásokra, nagyra törő európai politikát folytatni annak érdekében, hogy a holnap gazdaságának motorjai lehessünk, valamint hogy ne kelljen elveszítenuk versenyelőnyünk, és függővé válnunk mások által birtokolt szabadalmaktól, szaktudástól és technológiáktól. A kibocsátás-csökkentési célkitűzések hasznos eszközt képezhetnek, azonban önmagukban nem lehetnek elegendők a valóban fenntartható fejlődés kialakulásához szükséges ugrásszerű technológiai váltás eléréséhez.

1.4 A fenti diplomáciai erőfeszítések támogatásához az Európai Uniónak a szervezett civil társadalmat is mozgósítania kellene azzal a céllal, hogy ráébressze a lakosságot arra, hogy társadalmunknak előre kell lépnie a természeti erőforrások pazarlásának mérséklése, a megújuló energiaforrások használatának növelése és a tudatosabb személyes magatartás felé.

2. Bevezetés

2.1 A koppenhágai csúcsertekezlet lezárása különböző, sőt egymásnak ellentmondó reakciókat váltott ki.

2.2 Egyes államok és a vitában részt vevő egyéb felek úgy látták, hogy a koppenhágai megállapodás jelenti az első, ígéretes lépést, mivel azt számos állam aláírta, többek között Kína, India és az Egyesült Államok, és elfogadták azt a célt, hogy a hőmérséklet emelkedése ne haladja meg 2 °C-nál többel az iparosodás korát megelőző időszak értékét. Mások azonban mélysegesen csalódtak benne, mivel nem született részletes megállapodás arról, hogy e cél milyen intézkedések révén lenne elérhető, illetve hogy a felelőségek hogyan oszlanak meg a különböző országok között.

2.3 A megállapodásban tükröződő nemzeti ambíció és elköteleződés ugyancsak csalódást keltett, amit az is illusztrál, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányulóan, a megállapodásra adott válaszként a későbbiekben előterjesztett önkéntes nemzeti célok is elmaradnak attól, ami a hőmérséklet-emelkedés 2 °C alatt tartásához szükséges lenne, illetve amiben az EU és a többiek megállapodni reméltek.

2.4 A konferencia egyértelműen diplomáciai kudarc volt az Európai Unió és főként az Európai Bizottság számára. Különösen a szén-dioxid-kibocsátásunk 2020-ig 20 %-kal, vagy akár 30 %-kal való csökkentésére tett egyoldalú kötelezettségvállalás bejelentése nem hozta meg a várt diplomáciai eredményt, vagyis hogy a többi fejlett ország is hasonló célok mellett kötelezze el magát, a fejlődő országokat pedig ez konkrét cél elérésére sarkallja. Meg kell tehát vizsgálni, hogy milyen okok vezettek az uniós diplomáciai stratégia kudarcához, és át kell gondolni, hogy azt milyen új irányvonalak mentén alakíthatnák ki a hatékonyság növelése érdekében.

3. Pragmatikusabb és szerényebb fellépés

3.1 Jóllehet bonyolult az Egyesült Államok és Kína viszonya, nagyon úgy tűnik, hogy a koppenhágai megállapodás a valóságban az USA és a BASIC-csoport országai (Brazília, Dél-Afrika, India és Kína) között kötött megállapodás leképezése.

3.2 Ebből az alábbi következtetéseket lehet levonni:

- számos feltörekvő ország, továbbá az Egyesült Államok és néhány más fejlett ország még mindig előbbre valónak tartja a rövid távú gazdasági növekedéshez vezető út fenntartását (vagy visszaállítását), mint a globális felmelegedés elleni küzdelmet (annak ellenére, hogy a fékevesztett felmelegedés középtávon sokkal nagyobb kárt képes okozni az összes gazdaságnak, ha az üvegházhatású gázok kibocsátása nem csökken). Az elkövetkező néhány évben továbbra is az országoknak ez a csoportja lehet a fő hangadó a törekvések határainak kijelölésekor, hacsak, illetve amíg valamilyen új éghajlati eredetű katasztrófa-sorozat, meggyőzőbb tudományos bizonyítékok vagy a korlátozott fosszilis tüzelőanyag-készletek miatti növekvő nyomás arra nem kényszeríti őket, hogy alaposabban gondolják át elképzeléseiket. Az uniós stratégiát ezekhez az új globális erőviszonyokhoz kell igazítani;

- az amerikai megközelítés inkább a tudományos és technikai haladásba vetett bizalmon alapul, és jobban törekszik a pragmatikusságra, mint a szabályozásra. Az USA (és Kína) nyilvánvalóan arra fogja összpontosítani legfőbb erőfeszítéseit az elkövetkező néhány évben, hogy létrehozza az alacsony szén-dioxid-kibocsátás szempontjából a világ élvonalába tartozó iparágait. Európának arról kell gondoskodnia, hogy legalább ennyire eltökélten igyekezzen saját gazdaságát az alacsony szén-dioxid-kibocsátás célját szem előtt tartva átalakítani;

— a fejlődő vagy feltörekvő országok attól is tartanak, hogy a fejlett országok lelkesedése csupán álcázott eszköz az ő fejlődésük visszafogására vagy késleltetésére, annál is inkább, mivel számos fejlett ország sem teljesítette bejelentett céljait.

Ha a példamutató fellépésre törekvő Európai Unió nemigen látszott meggyőzni megközelítésének megalapozottságáról a világ többi részét, annak oka kétségtelenül az, hogy túl nagy súlyt fektetett a mindenkivel szükségeszerűen elvárt csökkentési célokra vonatkozó elvont számításokra és a még mindig tökéletlen kibocsátáskereskedelmi rendszerére, és még nem tett eleget gyakorlati síkon azért, hogy kimutassa ezeknek a céloknak a megvalósíthatóságát azáltal, hogy elegendő mértékben beruház az olyan kutatásba, innovációba és az átállást lehetővé tevő technológiákba, amely önmaga és mások számára is lehetővé teszi az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és nagyobb energiahatékonyságú, új gazdaság kialakulását. Remélhetőleg az Európa 2020 stratégia hasznos eszköz lesz e tekintetben. Képesnek kell lennünk arra, hogy megmutassuk, hogy Európában az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való gyors átállás a gyakorlatban olyan sikert jelent, amely egyre nagyobb versenyelőnyt biztosít a számunkra – hacsak mások is ugyanígy nem tesznek. Ez a világra sokkal ösztönzőbben hat, mint a látszólag teljesíthetetlen célokkal, az elérésükhöz szükséges terhekkel és a terhek megosztásának erkölcsi fontosságával kapcsolatos sirámok.

3.3 Ennek ismeretében nemzetközi viszonylatban nem elég kizárólag abban reménykednünk, hogy 2011 vége előtt minden kérdésben végleges megállapodás jöhet létre. Jobb, ha nem születik végleges megállapodás, mint ha olyan születik, amely nem megfelelő célokat tartalmaz, és ezekkel túlzott elégedettséget vált ki az éghajlatváltozás jelentette egyre nagyobb fenyegetés tekintetében. Az ilyen, nem megfelelő célokat inkább ideiglenes vagy köztes intézkedésként kellene bemutatni, amely jobb, mint a semmi – amíg megfelelőbb, szigorúbb célokat tartalmazó megállapodás nem születik a későbbiekben, miután egyes vezető államok és csoportok előreléptek az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság terén, és készek bizvást elkötelezni magukat ambiciózusabb és megfelelőbb célok mellett, illetve másokat is rávenni erre.

3.4 Mindeközben az, hogy általános megállapodást valószínűleg még sokáig nem sikerül tető alá hozni, nem szabad hogy megakadályozza a nemzetközi közösséget abban, hogy lépésről lépésre folytassa a tárgyalásokat, arra törekedve, hogy ágazati megállapodások szülessenek az olyan területeken, mint az erdők, az energiahatékonyság, a technológiatranszfer, a pénzügyi hozzájárulások vagy az elektromos járművekkel kapcsolatos együttműködés. Az éghajlatról és az erdőkről tartott nemzetközi konferenciát követően a trópusi erdőkről májusban, Oslóban megkötött megállapodás jó példa a sikeres fellépésre. A megállapodás partnerséget eredményezett, amelyben segélynyújtó országgént részt vesz Norvégia, az Egyesült Államok, Franciaország, Németország, Svédország, az Egyesült Királyság, Dánia, Japán és Ausztrália, valamint az Európai Unió és mintegy negyven, jelentős erdőállománnyal rendelkező állam. Az új partneri együttműködés célja egy, az erdeiket megóvó országok támogatására irányuló pénzügyi mechanizmus azonnali bevezetése. Négy milliárd dollár összértékű kötelezettségvállalást hagytak jóvá a 2010–2012-es időszakra. Új lendületet kapott ezáltal az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében a fejlődő országokban keletkező kibocsátás csökkentését célzó mechanizmus (REDD), mivel az erdőkhöz magasabb értéket társítanak.

3.5 E megközelítés az alábbi mondattal foglalható össze: „Kevesebb szó, több tett”. Szerényebb hozzáállásról is van szó, nem a célokat, hanem azok bemutatásának módját illetően.

3.6 Végre kell hajtani a koppenhágai megállapodást ebben a formában, kiindulási pontként egy általános dinamika megteremtéséhez, anélkül hogy elakadnánk az ideológiai állásfoglalásoknál. Konkrét projekteket kell javasolni, és magunk köré kell gyűjteni olyan országokat, amelyek készek egyes projektekre beruházni. Ezáltal törekedhetnénk annak elkerülésére, hogy a kiotói megállapodások írott malasztá váljanak, habár nem szabad figyelmen kívül hagyunk, hogy számos fejlődő ország szívesen megőrizné a kiotói megközelítés főbb elemeit.

3.7 A feltörekvő országok kérdésén kívül a szegény országoké is döntő fontosságú. Nem hagyhatjuk, hogy azt higgyék, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem célja az ő felügyelet alatt tartásuk. Tovább kell haladni az „igazság/éghajlat” terv irányvonalai mentén, hogy megmutathassuk a gazdag országok elkötelezettségét és jó szándékát.

3.8 Ezzel összefüggésben be kellene tartani a koppenhágai pénzügyi megállapodást, és azonnal rendelkezésre kellene bocsátani új forrásokat. Az EU hozzájárulását a 2010–2012-es időszakra évi 2,4 milliárd euróban határozták meg. E forrásokat a lehető leghamarabb rendelkezésre kell bocsátani. Ami az Egyesült Államokat illeti, nyilvánvaló, hogy csak akkor tartja majd be pénzügyi kötelezettségvállalásait, ha Kína és India lép, elsősorban a mérési, nyomonkövetési és ellenőrzési rendszer tekintetében.

4. Ahhoz, hogy tudjuk, mit kell tennünk, tudnunk kell, hogy miből indulunk ki. Milyen is valójában a koppenhágai megállapodás az ideológiai és politikai állásfoglalásokon túl?

4.1 Az elmúlt húsz évben az éghajlatváltozásról szóló tárgyalások felhasználták az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport (IPCC) tudományos munkájának eredményeit. Ez a nemzetközi munkacsoport a kapcsolódó tudományágak kiváló szakembereiből áll össze, feladata pedig az, hogy megvizsgálja és értékelje az ember okozta éghajlatváltozással és annak hatásaival kapcsolatos bizonyítékokat. Az IPCC által az évek során végzett értékelésekből kiderül, hogy egyre több tudományos bizonyíték van az ember okozta éghajlatváltozásra és annak következményeire, és egyre szélesebb körű az egyetértés róla.

4.2 Sajnálatos módon az utóbbi időben eljárási hibák csúsztak a IPCC egyes munkáiba, amelyeket a média és a szakmabeli szkeptikusok azonnal kihasználtak arra, hogy a koppenhágai konferencia alatt kétséget ébresszenek az éghajlatváltozás tényével és az az elleni mielőbbi fellépés szükségességével kapcsolatban. Nyilvánvaló, hogy az IPCC-nek javítania kell az eljárásain, hogy biztosítsa munkája teljes átláthatóságát, és hogy az InterAcademy Council ajánlásnak megfelelően minden bizonyítékot és konklúziót alapos szakmai felülvizsgálatnak vessenek alá.

4.3 Az IPCC egyetlen felülvizsgálata sem mondott ellent alapvető következtetéseinek, és az eljárási hibák ellenére az éghajlatváltozás tényéről és okairól kialakult nemzetközi tudományos konszenzus továbbra is egyértelműen erősödni látszik. A világ számos kormánya változatlanul meg van győződve arról, hogy az éghajlatváltozás valós probléma, és a koppenhágai megállapodásban vállalta, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy a globális hőmérséklet-emelkedés 2 °C alatt maradjon. Az EGSZB határozottan támogatja ezt a következtetést és ezt a nyílt politikai kötelezettségvállalást.

4.4 A koppenhágai megállapodás olyan keretet is létrehoz, amelyben az egyes országok jegyezhetik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése érdekében vállalt kötelezettségeiket, illetve a csökkentésre vonatkozó terveiket. Koppenhága óta számos ország közölt részleteket terveiről és kötelezettségvállalásairól. Mindez hasznos, hiszen azt jelzi, hogy a világ számos részén tesznek lépéseket, vagy legalább azokra javaslatokat. Az eddigi kötelezettségvállalások azonban nem elegendők ahhoz, hogy a világszintű hőmérséklet-emelkedés 2 °C alatt maradjon. Még az ambiciózusabb, a fejlett országok által vállalt kötelezettségek is csupán 18 %-os kibocsátáscsökkentést érnének el 2020-ra, ez pedig még az IPCC által szükségesnek tartott 25–40 %-os kibocsátáscsökkentés alsó határát sem éri el. Az EGSZB szerint az EU-nak ezért az álláspontot kellene képviselnie a nemzetközi tárgyalásokban, miszerint a jelenlegi nemzeti szintű kötelezettségvállalások csupán kiindulási alapnak tekinthetők. Törekednie kellene a vállalt kötelezettségek tisztázására és megszilárdítására is minden lehetséges esetben.

4.5 Az ENSZ által eddig működtetett folyamatot az egy helyben topogás veszélye fenyegeti. Egyéb fórumok, illetve sok résztvevőjű tárgyalási rendszerek (így például a G20 vagy a többoldalú megállapodások) kétségkívül jelentőséggel bírhatnak a közeljövőben, mivel szilárdabb és realisztikusabb alapot biztosítanak az ENSZ-tárgyalásokhoz, így új lendületet adhatnak azoknak. Egyáltalán nem arról van szó, hogy helyettesíthetnék az ENSZ tevékenységét, hanem arról, hogy előkészíthetnének egyes, az ENSZ égíse alatt létrejövő megállapodásokat. Konkrét, szakpolitikák és gyakorlati fellépések formájában megvalósuló megállapodások eléréséről van szó, még akkor is, ha e megállapodások az éghajlatváltozással kapcsolatos kérdéseknek, illetve a tiszta vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokkal összefüggő innovációknak csupán egyetlen aspektusára vonatkoznának. E keretek között az Európai Unió kulcsszerepet játszhatna, biztosítva a tárgyalások átláthatóságát, és aktív diplomáciát alakítva ki a fejlődő országok és a kis nemzetek viszonylatában.

4.6 Ehhez gondosan figyelemmel kell majd kísérni az egyes államok által a koppenhágai megállapodás keretében vállalt kötelezettségek teljesítését, valamint a kínai öt éves terv és egy esetleges új amerikai jogszabály végrehajtását.

4.7 Ennek érdekében az EU-nak felül kell vizsgálnia magatartását, és különösen azon fellépését, amely azt a benyomást kelti, hogy kötelező erejű megállapodást akar kikényszeríteni a saját magának kitűzött cél szellemében. Egyébként egy ilyen megállapodás jellege is megkérdőjelezhető. A kötelező erejű megállapodás ugyanis feltételezi annak lehetőségét, hogy kényszerrel alkalmazzanak a betartására, márpedig ehhez nekünk nyilvánvalóan nincsenek meg az eszközeink, és a partnereink

sem fogadnák ezt el. Kétségtelenül helyesebb volna pontosan meghatározott és ellenőrizhető kötelezettségeket előíró megállapodásról beszélni.

4.8 Egyértelmű, hogy számos jelentős ország még nem hajlandó általános célkitűzéseket tartalmazó, kötelező erejű megállapodást elfogadni. A lépésről lépésre haladás elve szerint egyértelműen elfogadhatóbb lenne ezen országok számára pontosan meghatározott és ellenőrizhető kötelezettségekről beszélni.

4.9 Egyértelmű, hogy ágazatonkénti, kézzelfoghatóbb, szakmai jellegű megállapodásokhoz kell folyamodni. Tudományos együttműködési és kutatási megállapodásokról van szó, továbbá természetesen a technológiatranszferre vonatkozókról és azokról, amelyek azt célozzák, hogy a legkevésbé fejlett országok támogatásban részesülhessenek szuverenitásukat megőrizve, de ugyanakkor a támogatások megfelelő felhasználását garantálva.

5. Ha ez így van, hogyan lehet hatékonyan előkészíteni a cancéni konferenciát?

5.1 Európának mindenekelőtt saját háza táján kell rendet teremtenie, és meg kell mutatnia, hogyan lehet gazdasági sikert kovácsolni a fenntartható és alacsony szén-dioxid-kibocsátású társadalomra történő gyorsabb átállásból. Jelenleg fennáll a veszélye annak, hogy minden ágazatban lelassulnak a megújuló energiák szélesebb körű használatát és az energiahatékonyságot ösztönző programok, és hogy az adott ágazatok innovatív iparágai lemaradnak Kína, Dél-Korea és más országok egyre erősödő konkurencijával szemben. Európának élenkebb intézkedésekre van szüksége ahhoz, hogy a kulcsfontosságú alacsony szén-dioxid-kibocsátású iparágai megkapják a világszinten versenyképes pozíciójuk megtartásához szükséges ösztönzést és anyagi forrásokat. Ezt az ágazatot kiemelten kellene támogatni az Európa 2020 stratégia és a nemzeti fellendülési programok végrehajtása során.

5.2 Az éghajlatváltozásért felelős európai biztos, valamint Németország, Franciaország és az Egyesült Királyság környezetvédelmi minisztere azt javasolták, hogy az EU egyoldalúan kötelezze el magát a 2020 távlatában kitűzött CO₂-cél korai szigorítása mellett, azaz a jelenlegi 20 %-os kötelezettségvállalás helyett törekedjen 30 %-os csökkentés elérésére a határidőig, elsősorban a szükséges intézkedések meghozatala, illetve a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság terén szükséges befektetések megtétele iránti politikai szándék és elkötelezettség megteremtése érdekében. Az EGSZB szerint az, hogy a gazdasági válság miatt hirtelen nagymértékben csökkentek a kibocsátások az EU-ban, önmagában nem elegendő ok arra, hogy jelentősebb csökkentési célt tűzzünk ki, mivel gazdasági fellendülés esetén a kibocsátások ismét megnőhetnek. Ugyanakkor a 30 %-os csökkentési cél felé való elmozdulást az EGSZB is támogatná, amennyiben a gazdasági és szociális feltételek azt lehetővé teszik a versenyképesség csökkenése nélkül, és feltéve, hogy azzal valóban együtt járnak a megvalósításához szükséges intézkedések és beruházások. Az EU-nak mindenekelőtt hitelesnek kell lennie. A CO₂-csökkentési céloknak ambiciózusnak kell lenniük, és azokat ténylegesen meg is kell valósítani.

5.3 Nemzetközi szinten fontosnak tűnik, hogy intenzív előkészítő munka folyjon az olyan fórumokon, mint a G20, amely a kibocsátások 90 %-áért felelős országokat képviseli, annak érdekében, hogy előzetesen kialakítsák egy megállapodás alapjait. A diplomáciai eredményeket ezután felhasználják az ENSZ munkája során. Az eljárásnak átláthatónak kellene lennie, és a lehető legjobban be kellene vonnia a legkevésbé fejlett országokat.

5.4 Ezt követően az ENSZ égisze alatt jó lenne kialakítani egy kevésbé összetett tárgyalási eljárást. Mint tudjuk, a koppenhágai tárgyalások igen bonyolultak voltak, és hat, gyakran egymással egy időben zajló ülészakra bontva folytak.

5.5 Feltétlenül ragaszkodni kell a leegyszerűsített tárgyalási struktúrához, szükség esetén elhagyva a kiotoi jegyzőkönyvre való hivatkozást, mivel az mindenképpen csak a kibocsátások 30 %-ára vonatkozik. Természetesen mindezt diplomatikusan kellene ismertetni és elmagyarázni, anélkül hogy azt a benyomást keltenénk, hogy a legnagyobb kibocsátó országok igyekeznek mentesülni minden kötelezettség alól azért, hogy azt másokra róják.

5.6 Az alábbi fő elemekre kellene összpontosítani: a kibocsátások korlátozása és csökkentése egyértelmű célkitűzésekkel, tudományos, technikai és pénzügyi támogatás nyújtása a legkevésbé fejlett államoknak, a megkötött megállapodások figyelemmel kísérése, az erdők sajátos kérdésének kezelése. Mindezt pedig anélkül kellene végrehajtani, hogy átláthatatlan jogi útvesztőkbe bonyolódnánk, ami egyes feleket elriasztana, és kudarcra ítélné a tárgyalásokat.

5.7 Az EGSZB egyetért az európai bizottsági közlemény 3.2. és 3.3. pontjában kifejtett specifikus, az alábbiakra irányuló tárgyalási célokkal is: egy szilárd és átlátható kibocsátás- és teljesítmény-elszámolási keret létrehozása, a gyorsfinanszírozási források mozgósítása a közvetlen jövőben, hosszú távú finanszírozási források biztosítása a fejlődő országok számára, a nemzetközi szén-dioxid-piac továbbfejlesztése és megerősítése, valamint a jelenleg elégtelenül működő tiszta fejlesztési mechanizmus reformja.

5.8 A nemzetközi éghajlat-politikáról szóló közlemény ellenben helyénvalóbb és realisztikusabb javaslatokat tartalmaz. Az Európai Bizottság joggal emeli ki a koppenhágai megállapodás végrehajtásának szükségességét. Aláhúzza, hogy mennyire a fenntarthatóságra irányul az „Európa 2020” stratégia, amely a fenntartható növekedést prioritásként határozza meg annak érdekében, hogy Európa hatékonyabbá váljon az erőforrások felhasználása terén, teremtsen „zöld” munkahelyeket, és jelentősen növelje az energiahatékonyságot és az energiabiztonságot.

5.9 Hangsúlyozza továbbá annak jelentőségét, hogy továbblépjünk a nyomkövetési, jelentéstételi és ellenőrzési rendszer meghatározása terén. Közismert azonban, hogy e pont igencsak problematikus volt a tárgyalások során, elsősorban Kína vonatkozásában. Világos és átlátható keretet kellene tehát létrehozni, amely nem sérti egyes országok nemzeti szuverenitását és nemzeti érzékenységét. Az Európai Unió azzal játszhatna szerepet, hogy az érdekelt Unió kívüli országoknak a mérési és ellenőrzési eszközök bevezetését elősegítő módszereket ajánlana.

5.10 A koppenhágai megállapodásban tervezett azonnali pénzügyi rendelkezéseket a lehető leghamarabb végre kell hajtani. Ez lenne a legjobb mód arra, hogy a fejlett országok kimutathassák jó szándékukat a fejlődő országok felé, szükség esetén már meglévő kezdeményezésekre támaszkodva.

5.11 A hosszú távú finanszírozást illetően az Európai Bizottság úgy látja, hogy többféle forrás is felhasználható lenne:

- a nemzetközi kibocsátás-kereskedelmi piac által termelt források, jóllehet e fórum eddig meglehetősen kiábrándító volt, egyrészt azért, mert nem világszintű, másrészt azért, mert mesterséges piac, hiszen a szén-dioxid nem bír semmilyen valódi értékkel, harmadrészt pedig azért, mert a „szennyezési jogok” spekulatív piacává válhat;
- a tengeri és légi szállítási ágazatok hozzájárulásai;
- a közforrások, bár jól ismert a tagállamok államháztartási helyzete.

Tekintettel erre és a nehézségek ellenére is, pénzügyi kötelezettségvállalásaink fenntartása és teljesítése egyben az Unió kívüli országokkal és főként a legszegényebbekkel szembeni bizalom jele. Továbbra is nehéz kérdést jelent, hogy milyen szempontok alapján kell elosztani e forrásokat, illetve hogy miként lehet megítélni a projektek megfelelőségét és maradéktalan megvalósítását.

5.12 Több erőfeszítésre van szükség a megújuló energiaforrások terén folytatott kutatás és fejlesztés, valamint az energiahatékonyság támogatása érdekében is, már csak a folyékony és gáznemű fosszilis tüzelőanyagok (kőolaj és földgáz) készleteinek csökkenése miatt is. A cél az erőforrások jobb elosztása a nagyobb fokú hatékonyság elérése érdekében oly módon, hogy bebizonyosodjon, hogy a politikai nyilatkozatok és a jogi szabályozás mögött bevetésre kerültek a konkrét fellépéshez szükséges eszközök. Rendkívül aggasztó, hogy az olyan lényeges jövőbeli projektek, mint a Galileo vagy az ITER, állandó jelleggel finanszírozási problémákkal küzdenek.

5.13 A fenti diplomáciai erőfeszítések támogatásához az Európai Uniónak a szervezett civil társadalmat is mozgósítania kellene azzal a céllal, hogy ráébressze a lakosságot arra, hogy

társadalmunknak előre kell lépnie a természeti erőforrások pazarlásának csökkentése, a megújuló energiaforrások használatának növelése és a tudatosabb személyes magatartás felé.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az integrált termékpolitika végrehajtásának helyzetéről

(COM(2009) 693 végleges)

(2011/C 51/15)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

2009. december 21-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az integrált termékpolitika végrehajtásának helyzetéről

COM(2009) 693 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. július 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott, 466. plenáris ülésén egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottságnak az integrált termékpolitika végrehajtásáról szóló jelentését, amely részletesen bemutatja a szakpolitika alapelveinek végrehajtási folyamatát. A jelentés megfelelően illeszkedik a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv szélesebb kontextusába.

1.2 Az integrált megközelítésen alapuló stratégia kellően számításba veszi a szubszidiaritás elvét és az egyes tagállamok sajátosságait. Az EGSZB fel szeretné hívni a figyelmet arra, hogy a gyakorlati intézkedésekre elsősorban az alacsonyabb szinteken kerül sor, a szállító és a fogyasztó közötti piaci kölcsönhatás eredményeként.

1.3 Bár az integrált termékpolitika a piaci erők kérdésére is vonatkozik, az EGSZB úgy véli, hogy sok még a tennivaló a piaci eszközök – így a környezetvédelmi adók és ösztönzők – alkalmazása terén azok alkalmazhatóságának összehangolt javítása érdekében. Azt javasolja, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a tagállamok közötti tapasztalatcserére, és helyezzenek különös súlyt az ösztönzőkre, azok alkalmazására és a hosszú távú önkéntes megállapodások szerepére.

1.4 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a szabványosítás számos terméknek előnyére válhatna, mivel például kedvezően hathatna újrahaznosíthatóságukra, eredményességükre és környezeti teljesítményükre, valamint egyéb tényezőkre is. A környezetbarát tervezésről szóló irányelv végrehajtásában a szabványosítás döntő szerepet tölt be, amelyet a jövőben tovább kellene növelni.

1.5 Az EGSZB úgy látja, hogy a két környezetvédelmi vezetési rendszer (EMS) egymáshoz való nagyobb mértékű közelítése (az EMAS-nak közelednie kell az ISO 14001-es szabványhoz) elősegíthetné az EMAS rendszeresebb megvalósítását a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv részeként.

1.6 Valamennyi rendelkezést, szakpolitikát és eszközt – még a fenti cselekvési terv végrehajtásának keretében is – úgy kell kidolgozni és elfogadni, hogy az ne károsítsa se a versenykörnyezetet, se a belső piac működését, és teljes mértékben tiszteletben tartsa a jobb szabályozás elvét és a szubszidiaritás célkitűzését. Égető szükség van annak biztosítására, hogy a gyakorlati okokból elfogadott új szakpolitikák ne kerüljenek átfedésbe a már bevezetett európai uniós eszközökkel és szakpolitikákkal, és ne ütközzenek ezekkel.

1.7 A költséghatékonyság is alapvető fontosságú a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv sikere szempontjából. A kezdeti hatáselemzést ki kell egészíteni a makro- és mikroökonómiai hatások vizsgálatával, amelyek gyakran igen eltérőek a valódi gazdasági életben.

1.8 Az értékelési eljárás során a lehető legkorábbi szakaszban és a leginkább átlátható módon számításba kell venni a fő értékláncokat. A környezetbarát tervezés és a címkézés tárgyában hatályos jogszabályok nem válhatnak az európai termékek értékesítésének akadályává, sőt, inkább elő kell segíteniük azok sikerét a belső és a nemzetközi piacokon egyaránt. Minden kezdeményezésnek – különösen a termékcímkézésre és a fogyasztás változásának előmozdítására irányulóknak – szilárd, tudományos alapokra kell épülnie, és csak olyan területeken szabad megvalósulnia, amelyekben módosíthatók a fogyasztási minták.

1.9 Az EGSZB támogatásáról szeretné biztosítani az integrált termékpolitika koncepcióját és a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervet, amelyek célja fenntarthatóbb termékek és termelési folyamatok kifejlesztésének elősegítése, összhangban az általa e témában korábban megfogalmazott véleményekkel. ⁽¹⁾ E megközelítés nagyobb értékűtöbbletet fog eredményezni mind a környezet, mind az európai gazdaság versenyképessége szempontjából.

1.10 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy elsőbbséget kell ezért nyújtani az olyan meglévő közösségi programoknak, mint az európai stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv), a környezetvédelmi technológiai cselekvési terv (ETAP-terv), vagy a technológiai platformok tevékenységei. Különös figyelmet kell fordítani a megfelelő koordinációra és a kellő szintű ambícióra.

1.11 A jobb együttműködés a környezetvédelmi innovációval kapcsolatos kutatásban és fejlesztésben résztvevők, a gazdasági és üzleti szféra szereplői, a kutatóközpontok és a felsőoktatási intézmények között elő kell, hogy mozdítsa az ágazat számára döntő fontosságú innovációt.

1.12 Ha az integrált termékpolitika koncepciójával a jövőben is a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervtől elszigetelten foglalkoznának, az könnyen szükségtelen jogi ellentmondásokhoz és bizonytalansághoz vezetne. Az EGSZB tehát teljes mértékben egyetért azzal, hogy minden további, az integrált termékpolitikával kapcsolatos tevékenységet most már a fenti cselekvési terv keretében értékeljenek és hajtsanak végre.

1.13 Az integrált termékpolitika és a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv megvalósítása dinamikus folyamat kell, hogy legyen, mely a különböző (a vállalkozásoktól és a felelős politikusoktól kezdve a fogyasztói szervezetekig és a környezetvédelem terén aktív NGO-kig) érdekelt felek közötti folyamatos párbeszédre és együttműködésen alapul a fogyasztókkal folytatott kommunikáció eszközeinek fejlesztése, a „tisza” termelés, illetve a fenntartható vásárlások és közbeszerzések előmozdítása érdekében.

2. Az Európai Bizottság dokumentuma

2.1 Az Európai Bizottság 2003. június 18-án elfogadta az „Integrált termékpolitika – A termékéletről környezetvédelmi szemléletű kialakítására alapozva” című közleményt. ⁽²⁾ Az integrált termékpolitika elve a következő megfigyeléseken alapul:

- A környezetre átfogóan gyakorolt negatív hatások többségét az áruk és a szolgáltatások (azaz a termékek) előállítására és felhasználására okozza. Az EU-ban és világszerte fogyasztott termékek számának folyamatos növekedése miatt a helyzet egyre romlik.

- A termékek a hatást és a terhelést a környezetre életciklusuk különböző szakaszaiban fejtik ki (az előállítási lánc mentén, a felhasználási fázisban, illetve az életciklus végén történő kezeléskor). A korrekciós intézkedéseket úgy kell megtervezni, hogy elkerülhető legyen, hogy a környezeti terhelést egyszerűen csak áthelyezzék az életciklus egy másik szakaszába vagy egy másik földrajzi területre.

- Mivel a termékeknek és hatásaiknak széles skálája létezik, ezért nincs egyetlen olyan szakpolitikai eszköz, amely mindegyik esetében alkalmazható lenne. A megfelelő politikai eszközöket, illetve azok kombinációját eseti elbírálás alapján kell kiválasztani és összehangolt módon alkalmazni, gyakran több politikai területet átfogva.

2.2 A közlemény meghatározza az integrált termékpolitika célkitűzéseit és öt „alapelvét”: (1) életciklus-szemlélet; (2) együttműködés a piaccal; (3) az érdekeltek széles körű bevonása; (4) folyamatos termékfejlesztés; (5) a szakpolitikai eszközök összehangolt alkalmazása. Az integrált termékpolitika végrehajtását az alábbi három stratégiai intézkedésen keresztül kívánták elérni:

- Átfogó szakpolitikai intézkedésekben, különösen az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájában, ⁽³⁾ az Európai Unió hatodik környezetvédelmi cselekvési programjában, ⁽⁴⁾ valamint a fenntartható fogyasztásra és termelésre irányuló tízéves keretprogramban ⁽⁵⁾ való közreműködés.

- A termékek kapcsán már létező politikák kiegészítése egy olyan kerettel, amelyben a környezetvédelmi problémák a termékéletről szempontról vizsgálhatók.

- A környezetvédelemmel kapcsolatos termékpolitikai eszközök koordinációjának és koherenciájának erősítése.

2.3 Az integrált termékpolitikai elveket beépítették a **fenntartható fogyasztás, termelés és iparpolitika** átfogó kerete közé a **fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv** révén, ⁽⁶⁾ amely hatékonyan felkarolja és előmozdítja az integrált termékpolitikáról szóló közlemény elindított folyamatot.

2.4 Az **energiafelhasználó termékek környezetbarát tervezéséről szóló irányelv** belefoglalja az integrált termékpolitikai elveket a terméktervezésre vonatkozó jogszabályokba. Ennek hatályát 2009-ben több termékcsoportra (az energiával kapcsolatos termékekre) kiterjesztették a fenti cselekvési terv keretében. ⁽⁷⁾

⁽¹⁾ HL C 80., 2004.3.30., 39–44. o. és HL C 218., 2009.9.11., 46. o.

⁽²⁾ COM(2003) 302 végleges.

⁽³⁾ Az EU 2006. június 9-i 10117/06. sz. megújított fenntartható fejlődési stratégiája.

⁽⁴⁾ COM(2001) 31 végleges.

⁽⁵⁾ Lásd http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw/scpp/scpp_tenyearframprog.shtml.

⁽⁶⁾ COM(2008) 397 végleges.

⁽⁷⁾ Az energiával kapcsolatos termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapítási kereteinek létrehozásáról szóló 2009. október 21-i 2009/125/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

2.5 A **hulladékokról szóló új keretirányelv** ⁽⁸⁾ számos integrált termékpolitikai eszközt tesz jogilag kötelező erejűvé, különösen a hulladékpolitikával szembeni azon követelményt, hogy az anyagok teljes életciklusát figyelembe kell venni a hulladékgazdálkodási szakpolitika kialakítása során.

2.6 A természeti erőforrások fenntartható használatára, ⁽⁹⁾ valamint a hulladékképződés megelőzésére és a hulladékok újrafeldolgozására ⁽¹⁰⁾ irányuló **tematikus stratégiák** erősítették az életciklus-szemléletet és a folyamatos fejlesztés igényét, valamint a piaccal való együttműködés elvét. Jól példázza ezt a hulladékstratégiának az EU-n belüli erős újrahajósítási piacok iránti igénye.

2.7 Közvetlenül az integrált termékpolitikáról szóló közlemény elfogadását követően az Európai Bizottság megkezdte az **európai életciklus-értékelési (LCA-) platform** kialakítását, az életciklus-adatokból egy ellenőrzött minőségű európai referencia-adatbázis létrehozását, valamint egy LCA-kézikönyv összeállítását.

2.8 Összességében jelentős előrehaladás tapasztalható az Európai Unióban a környezetközpontú termékpolitikák felé. Mindazonáltal továbbra is tág tere maradt a további intézkedéseknek, mivel az integrált termékpolitika inkább egy folyamat, mintsem egy végleges állapot.

2.9 Az **elv a nem ipari termékek környezeti tulajdonságainak fejlesztésére és a szolgáltatásokra** is alkalmazható. Az **adózási és támogatási rendszerek „integrált termékpolitikai eszközeit”** közösségi szinten még nem alkalmazták.

2.10 Az integrált termékpolitika végrehajtását a politika integrációja szempontjából nehéz dokumentálni, mivel az új politikák ritkán tesznek kifejezett utalást a termékpolitikára. Ugyanakkor általában véve jelentős előrelépés történt az életciklus-szemléletnek a kulcsfontosságú iparágakban és a szakpolitikai döntéshozók körében való elterjedése terén, és határozott előrehaladás mutatkozik az életciklussal kapcsolatos adatok hozzáférhetősége és a módszerek kérdésében elérni kívánt konszenzus terén is. Komoly előrelépést sikerült elérni a legnagyobb javulási lehetőséggel rendelkező termékek és a lehetséges javítási intézkedések azonosításában.

2.11 Jelenleg a fogyasztók tájékoztatása, a környezetbarát tervezésre vonatkozó jogszabályok, a tiszta termelési technológiák és a „zöld” beszerzés/közbeszerzés állnak a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv középpontjában. A cselekvési terv továbbviszi azt a folyamatot, amelyet az integrált termékpolitikáról szóló közlemény indított el annak érdekében, hogy a fenntarthatóbb termékek számára még jobban kiaknázzák a piaccal rejlő lehetőségeket és ösztönözzék a tudatosabb fogyasztást. A közlemény azzal a megállapítással zárul, hogy a cselekvési terv 2012-re tervezett felülvizsgálata nagyszerű lehetőséget kínál majd az integrált termékpolitika alakulásának további vizsgálatára.

⁽⁸⁾ A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.

⁽⁹⁾ COM(2005) 670 végleges.

⁽¹⁰⁾ COM(2005) 666 végleges.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak az integrált termékpolitika végrehajtásáról szóló jelentését és az ahhoz kapcsolódó munkadokumentumot, amelyek részletesen bemutatják a szakpolitika alapelveinek végrehajtási folyamatát. Ez az ismertető nemcsak a kezdeményezésekre és azok európai bizottsági szinten megjelenő konkrét formáira terjed ki, hanem hasznos módon összehasonlítja az egyes tagállamokban fennálló helyzeteket és azok sajátosságait. A jelentés megfelelően illeszkedik a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv szélesebb kontextusába.

3.2 Az Európai Bizottság által az integrált termékpolitikáról 2003-ban kiadott eredeti közlemény egyértelműen elősegítette, hogy eredményes vita induljon. Felmérte azt a szerepet, amelyet az uniós intézmények, a tagállamok és a különféle érdekelt felek tölthetnek be a termékek környezeti hatásának lehető legnagyobb mértékű csökkentése terén. A vita ezenkívül megváltoztatta a téma egészének megítélését. Hozzájárult azon megfelelő szakpolitikai és jogi eszközök kidolgozására irányuló folyamatos erőfeszítésekhez, amelyekben keresztül a termékek környezeti hatása átfogóan csökkenthető.

3.3 A cél egy, a termékéletciklus-elemzés elvén alapuló elméleti keret kialakítása volt, amelynek révén javulhat a termékek környezeti hatásával foglalkozó különböző szakpolitikai eszközök közötti koordináció és összhang.

3.4 Az integrált termékpolitikát alátámasztó öt alapvető összességében sikeresen beépítették az adminisztratív és jogalkotó testületek és az érintett felek munkájába. Ezek az elvek a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv alapját is képezik, amely az integrált termékpolitikára vonatkozó közlemény által megkezdett folyamat logikus kiterjesztésévé vált.

3.5 Az EGSZB üdvözli, hogy az öt alapvető mindegyikét uniós irányelvként vagy szakpolitikai dokumentumként hivatalos formába öntötték: (1) az életciklus-szemlélet jelentette a környezetbarát tervezésről szóló irányelv alapját; (2) a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv és az azzal összefüggő ösztönzők a nemzeti és európai piaccal való együttműködés fokozásának céljával születtek; (3) az érdekelt bevonása európai és nemzeti szinten egyaránt egy sor kezdeményezésen keresztül történik; (4) a termékek funkcionalitásának folyamatos javítása is szerves része a szóban forgó cselekvési tervnek; és végül (5) javult az eszközök koordinációja és összhangja a cselekvési terv integrált megközelítéséből potenciálisan eredő szinergiák maradéktalan kihasználása érdekében.

3.6 Az integrált megközelítésen alapuló stratégia kellően figyelembe veszi a szubszidiaritás elvét és az egyes tagállamok sajátosságait, és arra törekszik, hogy ne sértse a belső piac versenykörnyezetét. Az EGSZB fel szeretné hívni a figyelmet arra, hogy az alapelvek és a szakpolitikai eszközök tényleges végrehajtására elsősorban az alacsonyabb szinteken kerül sor, a szállító és a fogyasztó közötti piaci kölcsönhatás eredményeként. Ennek tükröződnie kell hatásos, valamennyi érdekelt fél által széles körben elfogadott eszköz alkalmazásában.

3.7 Bár az integrált termékpolitika hozott eredményeket, és számos konkrét szakpolitikai eszközön keresztül végrehajtásra került, az EGSZB úgy véli, hogy ideje nagyobb figyelmet fordítani a politika végrehajtásának hatásosságára. Elsősorban a végrehajtás sikerét/kudarcat és akadályait kell felmérni annak érdekében, hogy a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv 2012-es értékelése során meg lehessen hozni az esetleg szükséges korrekciós intézkedéseket a megkívánt eredményességi szint biztosítása érdekében.

3.8 Ezenkívül az EGSZB meg van győződve arról, hogy az ilyen termékorientált politikák maximális hatása csak akkor érhető el, ha az intézkedéseket globálisan hajtják végre, számításba véve az összes gazdasági és kulturális különbséget. Az Általános Preferenciális Rendszer (GSP), amely a regionális kereskedelmi megállapodásokra és a fejlődő országok fenntartható fejlődés terén tett erőfeszítéseire összpontosít, jó példa az integrált termékpolitika öt alapelvét globális szinten hatásosan végrehajtó mechanizmusra.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Bár az integrált termékpolitika a piaci erők kérdésére is vonatkozik, amely döntő fontosságú a szóban forgó szakpolitika és az egyéb eszközök sikere szempontjából, az EGSZB úgy véli, hogy sok még a tennivaló a piaci eszközök – így a környezetvédelmi adók és ösztönzők – alkalmazása terén azok alkalmazhatóságának összehangolt javítása érdekében. Az EU ugyanakkor kétségkívül kisebb szerepet fog játszani ebben, mint a tagállamok. Az Európai Bizottság által 2007-ben elfogadott zöld könyv és az érintett felekkel folytatott széles körű konzultáció bizonyos mértékben kiemelte a piaci eszközök jelentőségét. Az EGSZB azt javasolja azonban, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a tagállamok közötti tapasztalatcserére, és helyezzenek különös súlyt az ösztönzőkre, azok alkalmazására és a hosszú távú önkéntes megállapodásokra.

4.2 A termékek és azok környezeti hatása is a szabványosítás témájával szorosan összefüggő kérdés. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a szabványosítás nemcsak a gépjárművek kibocsátási normái, hanem számos egyéb termék szempontjából is előnyös lehet. Így például kedvező hatással járhat azok újrahasznosíthatóságára és környezeti teljesítményére, valamint egyéb környezeti tényezőkre is. A szabványosítás a környezetbarát tervezésről szóló irányelv végrehajtásában is döntő szerepet tölt be, amelyet a jövőben tovább kell növelni. A szabványosítás azzal az előnnyel jár, hogy lehetővé teszi valamennyi érdekelt fél bevonását.

4.3 Az EMAS és az ISO 14001 környezetvédelmi vezetési rendszer olyan fakultatív eszköz, amely alátámasztja az integrált termékpolitikát és az ahhoz kapcsolódó szakpolitikákat. Az EMAS szigorúbb adminisztratív és auditálási követelményei nyilvánvalóan nem ösztönzik elterjedtebb alkalmazását, és akadályt jelentenek a kis- és középvállalkozások számára. Az ISO 14001-et szélesebb körben alkalmazzák, részben kiterjedt hatóköre miatt, de különösen azért, mert ez a megfelelőbb eszköz a globálisan működő szervezetek esetében. Az EGSZB úgy látja, hogy a két rendszer egymáshoz való nagyobb mértékű közelítése elősegíthetné az EMAS rendszeresebb alkalmazását a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv részeként.

4.4 Valamennyi rendelkezést, szakpolitikát és eszközt – még a fenti cselekvési terv végrehajtásának keretében is – úgy kell kidolgozni és elfogadni, hogy ne károsítsa sem a versenykörnyezetet, sem pedig a belső piac működését, és teljes mértékben tiszteletben tartsa a jobb szabályozás elvét és a szubszidiaritás célkitűzését.

4.5 Már számos szakpolitikai eszközt megvalósítottak, amely a fenntartható EU-beli termelés és fogyasztás felé előrelépést jelentő eredményt hoz. Biztosítani kell tehát, hogy az új szakpolitikák ne kerüljenek átfedésbe a már létező európai uniós eszközökkel és szakpolitikákkal, és ne ütközzenek ezekkel. Ellenkező esetben az Unió gazdasági versenyképessége számottevő csorbát szenvedhet: a végső döntést mindig a jól informált fogyasztónak kell meghoznia.

4.6 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy csak olyan koherens és összehangolt szakpolitikák nyújthatnak kedvező jogi keretet az EU-beli beruházások számára, amelyek mentesek az értelmetlen bürokratikus és adminisztratív terhektől. Csak ilyen keretek között lehet új álláshelyeket teremteni és a már létezőket megőrizni, továbbá a környezetre nehezedő terhelést módszeresen csökkenteni. A vegyi és építőanyagokra vonatkozó jogi keret, valamint az elektromos és elektronikus árucikkekre irányadó szabályok magukban hordozzák az egymással ellentétes intézkedések kockázatát. Ezekben az esetekben jelentős a jogi bizonytalanság és inkohérenca, amelyet gondosan kell kezelni. A REACH⁽¹⁾ következő felülvizsgálata kiváló lehetőséget nyújt a nagyobb koherenciát célzó lépésekre, valamint annak fontolórára vételére, hogy egy sor ágazati intézkedést bevonjanak-e az EU vegyi anyagok kapcsán újonnan elfogadott horizontális jogi keretbe.

4.7 A költséghatékonyság is alapvető fontosságú a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv sikere szempontjából. A hatások és hasznok kezdeti elemzését ki kell egészíteni az egész gazdasági ágazatban és az egyes vállalkozásokban rejlő potenciálra irányuló tanulmányokkal, mivel a makro- és mikroökonómiai elemzések eredményei gyakran igen eltérőek a valódi gazdasági életben.

4.8 Az értékelési eljárás során a lehető legkorábbi szakaszban és a leginkább átlátható módon számításba kell venni a fő értékláncoakat. A környezetbarát tervezés és a címkézés tárgyában hatályos jogszabályok nem válhatnak az európai termékek értékesítésének akadályává az egyéb gazdasági régiók által előidézett versenyben, illetve a fenntarthatóbb termékek iránti elégtelen piaci kereslet kapcsán. Ellenkezőleg, elő kell segíteniük az európai termékek sikerét a belső és a nemzetközi piacokon. Minden kezdeményezésnek – különösen a termék-címkézésre és a fogyasztás változásának előmozdítására irányulóknak – szilárd, tudományos alapokra kell épülnie. A címkézés haszna korlátozott a vállalkozások számára kínált (B2B-) termékek esetében. A termék-címkézés csupán egy eszköz arra, hogy tájékoztassák a fogyasztókat adott termék környezeti teljesítményéről. Az egyéb információs eszközökben – így a nemzetközi szabványokban – rejlő lehetőségeket is fel kell tárni.

⁽¹⁾ A vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló 1907/2006/EK rendelet. Az Európai Bizottságnak lehetősége nyílik a REACH mellékleteinek felülvizsgálatára és módosítására a 131. cikkel összhangban, míg több egyéb felülvizsgálatot kifejezetten előír az irányelv 138. cikke vagy egyéb rendelkezése.

4.9 A gazdasági szférának eléggé rugalmasnak kell maradnia annak biztosításához, hogy felgyorsuljon a termékfejlesztés a fogyasztói igények jobb kielégítésére az egyértelműen meghatározott piaci környezetben. A fenntartható fejlődési elveknek a gyakorlatba való átültetése az EU-ban alapvetően továbbra is a gazdasági szektor önkéntes vállalásától függ.

4.10 Az EGSZB tehát támogatásáról szeretné biztosítani az integrált termékpolitika elvét és a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervet, amelyek célja fenntarthatóbb termékek és termelési folyamatok kifejlesztésének elősegítése. E megközelítés nagyobb értékőbbletet fog biztosítani mind a környezet, mind az európai gazdaság versenyképessége szempontjából. Ennek eredményeképpen új piacok is megnyílhatnak mind az EU-ban, mind világszerte. Ezeknek az új piacoknak kedvezniük kell a környezetvédelmi innovációnak, és eredményesnek kell lenniük, amihez közösségi finanszírozásra lesz szükség az egyes államok forrásaiból történő beruházásokon kívül, a fenntartható technológiákra irányuló kutatás-fejlesztés támogatására. Fontolóra kellene venni a szén-dioxidhoz kapcsolódó pénzügyi eszközökből származó jövedelem fenntartható technológiákba történő beruházásra való fordítását.

4.11 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy elsőbbséget kell ezért nyújtani az olyan meglévő közösségi programoknak, mint az európai stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv), a környezetvédelmi technológiai cselekvési terv (ETAP-terv), vagy a technológiai platformok tevékenységei. Ugyanakkor több pénzügyi erőfeszítésre lesz szükség a szükséges piaci változás ösztönzéséhez. Különös figyelmet kell fordítani a megfelelő koordinációra és a kellő szintű ambíció biztosítására, főként akkor, amikor helyi/regionális önkormányzatok, valamint az EU által nyújtott közforrásokból finanszírozott intézkedésekről van szó.

4.12 A fenntartható európai élelmiszer-ipari termeléssel és fogyasztással foglalkozó kerekasztal sikeres kezdeményezés,

amelynek társelnöke az Európai Bizottság, és amelyet támogat az ENSZ környezetvédelmi programja (UNEP) és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség. Az érintettek európai szintű részvétele összehangolt, életciklus-alapú megközelítést tesz lehetővé, és előmozdítja a nyílt és eredményorientált párbeszédet az élelmiszerlánc minden tagja között. A cél a tudományalapú, koherens megközelítés ösztönzése, továbbá annak elérése, hogy az élelmiszerlánc váljon a fenntartható európai termelés és fogyasztás egyik fő motorjává, figyelembe véve a fenntartható termelés és fogyasztás globális menetrendjét is. ⁽¹²⁾

4.13 Az integrált termékpolitika és a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv megvalósítása dinamikus folyamat kell, hogy legyen, mely a különböző (a vállalkozásoktól és a felelős politikusoktól kezdve a fogyasztói szervezetekig és a környezetvédelem terén aktív NGO-kig) érdekelt felek közötti folyamatos párbeszeden és együttműködésen alapul a fogyasztókkal folytatott kommunikáció eszközeinek fejlesztése, a „tisztá” termelés, illetve a fenntartható vásárlások és közbeszerzések előmozdítása érdekében.

4.14 A jobb együttműködés a környezetvédelmi innovációval kapcsolatos kutatás-fejlesztésben részt vevők, a gazdasági és üzleti szféra szereplői, a kutatóközpontok és a felsőoktatási intézmények között nem csak az ágazatban szükséges innováció alapfeltétele. A szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogokkal összefüggő szakértelem átadását, továbbá új ismeretek és képességek kifejlesztését is elő kell segítenie, ami nélkül az integrált termékpolitika csupán illúzió maradna.

4.15 Ha az integrált termékpolitika koncepciójával a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervtől elszigetelten foglalkoznának tovább, az könnyen szükségtelen jogi ellentmondásokhoz és bizonytalansághoz vezetne. Az EGSZB tehát teljes mértékben egyetért azzal, hogy minden további, az integrált termékpolitikával kapcsolatos tevékenységet most már a fenti cselekvési terv keretében értékeljenek és hajtsanak végre.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ www.food-scp.eu.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

(COM(2010) 393 végleges – 2009/0153 COD)

(2011/C 51/16)

Főelőadó: **José María ESPUNY MOYANO**

Az Európai Parlament 2010. szeptember 2-án úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

COM(2010) 393 végleges – 2009/0153 COD.

Az EGSZB elnöksége 2010. szeptember 14-én megbízta a „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekciót a bizottság munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. október 21-én tartott 466. plenáris ülésén főelőadót jelölt ki José María Espuny Moyano személyében, továbbá 177 szavazattal 2 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB megfelelőnek találja a „zárt akvakultúra-létesítmények”-nek az IMPASSE projekt („Az idegen fajok környezeti hatásai az akvakultúrában” elnevezésű összehangolt vizsgálat) eredményein alapuló új, pontosabb meghatározását, valamint az ilyen létesítmények elhelyezésére vonatkozó információk tisztázását a nyílt vizektől való távolságuk tekintetében, illetve a 708/2007/EK rendelet egyéb megfogalmazásbeli javításait, amelyek nagymértékben összecsengenek a CESE 453/2007. számú vélemény ajánlásaival.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy ha megteszik a szükséges óvintézkedéseket az ökoszisztémák és a biodiverzitás mindenfajta változásának elkerülésére, akkor az akvakultúrának továbbra is képesnek kel lennie arra, hogy profitáljon az idegen fajok behozatalából, illetve az Európai Unión belül helyileg egyébként nem honos fajok áthelyezéséből, ezzel is segítve e tevékenység fenntartható fejlődését.

1.3 Az EGSZB kiemeli annak fontosságát, hogy egyértelműen rögzítsék azokat a feltételeket, amelyeknek minden zárt vízi létesítménynek egyaránt meg kell felelnie, hogy ezzel is csökkentsék bürokratikus terheiket.

1.4 Az EGSZB ugyancsak támogatja a 708/2007/EK rendeletben a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésének folyamánként végrehajtott módosításokat, amelyek fő célja az I., II., III. és IV. melléklet „bizottsági eljárással” való módosításának jóváhagyása.

2. Bevezetés

2.1 Az akvakultúra állandó fejlődésben lévő tevékenység, amelynek megoldásokat kell kínálnia a piac igényeire, többek közt a nevelt és piacra dobott fajok diverzifikációja tekintetében.

2.2 A múltban az európai akvakultúra, akárcsak a többi mezőgazdasági és állattenyésztési tevékenység, az idegen fajok behozatalának előnyeit kínálta a társadalomnak. Jelenleg az Európai Unióban az akvakultúrákban tenyésztett tíz legfontosabb fajból négyet idegen fajnak lehet tekinteni (szivárványos pisztráng, csendes-óceáni osztriga, közönséges ponty és japán-kagyló), amelyek jelenléte ma már megszokottnak és szükségesnek tekinthető.

2.3 Ennek ellenére az invazív idegen fajok betelepítését jelenleg a biodiverzitás globális szintű megváltozása egyik fő okának tekintik. Az idegen vízi fajok Unióba való nemkívánatos bekerülése jelenleg főként a nagy hajók ballasztvize útján, illetve a sporthorgászat és az akvarisztika révén történik. Az éghajlatváltozás ugyancsak kedvez az egzotikus fajok saját erőből történő bejutásának.

2.4 Az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendeletet nemrégiben több tekintetben módosították. Az EGSZB ezekről a módosításokról CESE 453/2010 szám alatt már bocsátott ki véleményt (előadó: Valerio SALVATORE), amelyet nagy többséggel elfogadtak, és továbbra is teljesen időszerű. E vélemény egyes javaslatait – például annak kért tisztázását, hogy a zárt akvakultúra-létesítmények mindig szárazföldön legyenek, a minimális biztonsági távolságot vagy a ragadozók elleni védelmet – már beépítették a módosítási javaslatba (a 3. cikk módosításai), ami az EGSZB javaslatának helyénvaló voltát mutatja.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az Európai Uniónak – részben a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése, részben pedig a különböző szervezetek, így az EGSZB által tett hozzájárulások és javaslatok kapcsán – módosítani kell az akvakultúrához kapcsolódó gyakorlatokat szabályozó jogszabályi keretet az idegen és nem honos fajok, valamint a társult nem célfajok alkalmazását illetően.

3.2 E jogszabályi keret céljának azt kell tekinteni, hogy minimalizálja a biológiai sokféleségre – különösen a fajokra, azok élőhelyeire és az ökoszisztéma funkcióira – gyakorolt káros hatások kockázatát. Ennek a normatívának az elővigyázatosság elvén kell alapulnia, eljárásokat kell tartalmaznia a lehetséges kockázatok értékelésére, és vészhelyzeti tervek kidolgozását kell előírnia.

3.3 Azokat az akvakultúrában alkalmazott idegen fajokat, amelyek már régóta bekerülnek az Európai Unió területére, és természetes úton szaporodnak – feltéve hogy nem kerülnek be velük társult nem célfajok –, másként kell kezelni, megkönnyítve tartásuk folyamatosságát és elkerülve az adminisztrációs többletterheket.

3.4 A 708/2007/EK rendelet lefektette az idegen és nem honos fajokkal kapcsolatos akvakultúra-gyakorlatok szabályozására vonatkozó keretrendszert annak érdekében, hogy értékelje és a lehető legkisebbre csökkentse ezeknek a fajoknak a vízi élőhelyekre gyakorolt lehetséges hatását.

3.5 A környezeti kockázatok csökkentéséhez intézkedéseket kell elfogadni, például cselekvési protokollokat a fogadólétesítmények számára vagy előzetes környezeti kockázatértékeléseket, illetve karanténintézkedéseket.

3.6 Az idegen és nem honos fajok alkalmazása terén a kockázatok helyes kezeléséhez arra van szükség, hogy a különböző érdekelt felek, különösen a tagállamok felvállalják saját felelősségüket.

3.7 Az e területre vonatkozó szabályozás javításához fel kell használnunk az idegen fajok akvakultúrában történő tartásával kapcsolatban összegyűlt ismeretek bővülését, mindenekelőtt az Európai Unió által finanszírozott kutatási kezdeményezések – például az IMPASSE projekt – révén nyert új tudományos ismereteket.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2009/EK rendeletet hozzá kell igazítani az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 290. cikkének a felhatalmazásáról szóló új rendelkezéseikhez, illetve a végrehajtási hatáskörökről szóló 291. cikkének rendelkezéseikhez.

kezéseikhez. Ezáltal a 708/2007/EK rendelet összhangba kerül az új Szerződéssel kialakított új döntéshozatali eljárással.

4.2 A zárt akvakultúra-létesítmények esetében továbbra sem kellene kötelezővé tenni többek közt az előzetes környezeti hatásvizsgálatokat ahhoz, hogy a létesítményt biztonságosnak és az egyedek kiszabadulásának kockázatát igen alacsonynak tekintésük.

4.3 Tekintve azokat a mentességeket, amelyeket a zárt akvakultúra-létesítmények élvezni fognak, különösen fontos meghatározni azokat a biológiai biztonsági jellemzőket, amelyekkel az ilyen jellegű létesítményeknek rendelkezniük kell.

4.4 A zárt akvakultúra-létesítményekkel szembeni követelményeket a tenyésztéshez használt vízen mint a tenyésztett fajok egyetlen kikerülési lehetőségén túl az alábbiakkal kell kiegészíteni: a létesítmény helyének megfelelő megválasztása, a ragadozókkal szembeni biztonság és az elpusztult állatok kezelése, illetve az esetleges árvizek hatásai, a lopás és vandalizmus, valamint a kórokozók ki- és bejutása elleni védelem.

4.5 A Európai Unió területén működő zárt akvakultúra-létesítmények jegyzékének folyamatosan hozzáférhetőnek és megtekinthetőnek kell lennie valamennyi tagállam számára. Ezeket a listákat haladéktalanul össze kell állítani, majd pedig rendszeresen aktualizálni kell, és hozzáférhetővé kell tenni az interneten.

4.6 Az idegen és nem honos fajok zárt akvakultúra-létesítményekbe, illetve -létesítményekből történő szállítása kritikus folyamat, amelyet úgy kell végezni, hogy egyetlen egyed se szabadulhasson ki.

4.7 Az idegen vízi fajok állatkereskedések és kertészeti központok révén zajló mozgása, illetve kerti medencékben és akváriumokban történő megjelenése az akvakultúráéhoz hasonló kockázatokat rejt magában a biodiverzitásra nézve, így hasonlóan szigorú szabályokat és nyomon követést igényel.

4.8 A 708/2007/EK rendelet módosítása ugyan nem érinti ezt a kérdést, de hibás a „nyitott akvakultúra-létesítmény” olyan létesítményként történő meghatározása, amelyben az akvakultúra-tevékenységet olyan vízi közegben folytatják, amely nincs elkülönítve a vadvízi közegtől olyan akadállyal, amely meggátolja a tenyésztett példányok kiszabadulását. A nyitott akvakultúra-létesítményekben igenis léteznek olyan fizikai akadályok, amelyek biztosítják, hogy a tenyésztett példányok ne szabadulhassanak ki. Ami ezekben nem létezik, az a nagyfokú garancia arra nézve, hogy bizonyos körülmények között (viharok, árvizek, ragadozók stb.) egyes példányok nem kerülhetnek ki a nyílt vizekbe.

Kelt Brüsszelben, 2010. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2011/C 51/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Nemzetközi éghajlat-politika Koppenhága után – Most kell cselekedni az éghajlatváltozással kapcsolatos globális szintű intézkedések újraindítása érdekében (COM(2010) 86 végleges)	69
2011/C 51/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az integrált termékpolitika végrehajtásának helyzetéről (COM(2009) 693 végleges)	75
2011/C 51/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról (COM(2010) 393 végleges – 2009/0153 COD)	80

2011-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 100 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	770 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	400 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

